

CASA CORPULUI DIDACTIC MEHEDINȚI

REVISTĂ INTERNAȚIONALĂ

Nr. 11 Anul 2018

ISSN 2810 - 224X
ISSN-L 2343 - 791X

EDUCAȚIA FĂRĂ FRONTIERE

EDITURA

ȘCOALA MEHEDINȚIULUI

ISSN 2810 - 224X
ISSN-L 2343 - 791X

EDUCAȚIA FĂRĂ FRONTIERE

REVISTĂ INTERNAȚIONALĂ

NR. 11 ANUL 2018

COMUNICAREA INTERCULTURALĂ

ÎN SISTEMUL DE

ÎNVAȚĂMÂNT CONTEMPORAN

CUPRINS

ROLUL DIALOGULUI INTERCULTURAL	7
<i>Prof. Grigore Giorgi, Director, Casa Corpului Didactic Mehedinți</i>	
„DIVERSITATEA” COMUNICĂRII INTERCULTURALE	9
<i>Prof. Monica Iuliana Ponea, Inspector școlar, Inspectoratul Școlar Județean, Mehedinți</i>	
ORIZONTURI INTERCULTURALE.....	11
<i>Prof. Butușină Marian Ionel, Inspector școlar general adjunct, Inspectoratul Școlar Județean, Mehedinți</i>	
ÎNVĂȚĂMÂNTUL ÎN ȚĂRI ALE UNIUNII EUROPENE	12
<i>Prof. Daniela Ecobici, Școala Gimnazială Nr.3, Drobeta Turnu Severin</i>	
„ HIBRIDIZAREA” MULTICULTURALĂ.....	16
<i>Prof. Daniel Giorgi, Liceul Tehnologic „General Constantin Șandru”, Bâlta, Gorj</i>	
VALORILE RELIGIOASE - FACTOR DETERMINANT ÎN DIALOGUL INTERCULTURAL	18
<i>Prof. Achim Georgeta, Colegiul Tehnic de Industrie Alimentară, Craiova</i>	
COMUNICAREA INTERCULTURALĂ	20
<i>Prof. Înv. Primar Amza Sabina Mihaela, Școala Gimnazială „Petre Sergescu”</i>	
ROLUL ACTIVITĂȚILOR EXTRACURRICULARE ÎN EDUCAȚIA ELEVILOR	25
<i>Prof. Adela Bacalu, Școala Gimnazială Fitionești</i>	
FRANCEZA ÎN PAȘI DE DANS	27
<i>Prof. Badiu Elena Claudia, Liceul Tehnologic „Elena Caragiu”, Tecuci, jud. Galați</i>	
COMUNICAREA INTERCULTURALĂ ÎN SISTEMUL DE ÎNVĂȚĂMÂNT.....	29
<i>Prof. Bălășoiu Ninela, Colegiul Național Pedagogic ”Ștefan Odobleja”</i>	
INTERCULTURALITATEA ÎN SISTEMUL DE ÎNVĂȚĂMÂNT CONTEMPORAN	30
<i>Prof. Bălășoiu Radu Florin, Colegiul Național ”Gheorghe Țițeica”</i>	
ȘCOALA – PUNTE ÎN COMUNICAREA INTERCULTURALĂ.....	32
<i>Prof. Înv. primar Bejenaru Manuela – Simona, Școala Gimnazială „Mihail Sadoveanu”, Fălticeni, Suceava</i>	
DIVERSITATEA CULTURALA IN GRADINITA	35
<i>Profesor invatamant prescolar Bîrsan Mihaela, Grădinita cu Program Prelungit “Voinicelul”, Localitatea Slobozia, județul Ialomița</i>	
EDUCAȚIA PENTRU DIVERSITATE PLURALISMUL CULTURAL	37
<i>Prof. Bondoc Gabriela, Colegiul Național Pedagogic „Ștefan Odobleja”, Drobeta Turnu Severin</i>	

FIRMELE DE EXERCİȚIU - O MODALITATE DE DOBÂNDIRE A COMPETENȚELOR ANTREPRENORIALE ȘI COMUNICARE INTERCULTURALĂ.....	40
<i>Profesor Roxana Buie, Colegiul Economic Buzău</i>	
COMUNICAREA INTERCULTURALĂ PRIN DISCIPLINELE SOCIO-UMANE	43
<i>Profesor Daniela Caizer, Colegiul Național „Titu Maiorescu”, Aiud</i>	
PASI IN COMUNICAREA INTERCULTURALA.....	45
<i>Mariana Caplea, Școala Gimnaziala Tichilesti, jud. Braila</i>	
CINE SUNTEM ȘI CUM NE DEFINIM. TRADIȚII BUCOVINENE	47
<i>Prof. Cășuneanu Luminița, Școala Gimnazială Nr.1, Suceava</i>	
COMUNICAREA INTERCULTURALĂ ÎN SISTEMUL DE ÎNVĂȚĂMÂNT CONTEMPORAN	50
<i>Cioci Marcela, Școala Gimnazială „Theodor Costescu”</i>	
ABORDAREA BILINGVĂ PRIN METODA CLIL	52
<i>Prof. Crișan Cristina-Alina, Școala Gimnazială „Theodor Costescu”, Dr. Tr. Severin</i>	
COMUNICAREA - GENERALITĂȚI.....	54
<i>Prof. Croitoru Lucica, Liceul Tehnologic Vernești, jud. Buzău</i>	
COMUNICAREA TELEVIZATĂ ȘI IMPACTUL ASUPRA ELEVILOR	56
<i>Prof. Damian Nicoleta Antonia, Liceul Tehnologic Vernești, jud. Buzău</i>	
EDUCAȚIA INTERCULTURALĂ ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR.....	57
<i>Prof.înv.primar Deliman Violeta-Livia, Școala Gimnazială Nr.,1 Lunca-Bihor Prof.înv.primar Laza-Matiuța Lenuța, Școala Gimnazială “Nicolae Bogdan”, Vașcău-Bihor</i>	
CULTURA ORIENTALA IN INVATAMANTUL ROMANESC	60
<i>Prof. Dobre Ana Amalia, Colegiul Tehnic Motru</i>	
DIMENSIUNEA INTERCULTURALĂ A EDUCAȚIEI COMUNICAREA INTERCULTURALĂ	63
<i>Drăghicioiu Gabriela Nineta, Școala Gimnazială Bicleș, Mehedinți</i>	
TRADIȚII ȘI OBICEIURI ALE RUȘILOR-LIPOVENI, TRANSMISE DIN GENERAȚIE ÎN GENERAȚIE	66
<i>Dumitru Victoria, Școala”A.S.Pușkin”, Brăila; Grădinița nr.31</i>	
SISTEMUL DE INVATĂMANT SI COMUNICAREA INTERCULTURALA	68
<i>Enache Alina, Sc. Nr. 309</i>	
COMUNICAREA INTERCULTURALA IN SISTEMUL DE INVATAMANT CONTEMPORAN	69
<i>Facu Aurelia, Grădinița cu PP Nr 7, Dr Tr Severin</i>	
DIMENSIUNEA INTERCULTURALĂ A EDUCAȚIEI COMUNICAREA INTERCULTURALĂ	71
<i>Prof. Fănică Daniel, Școala Gimnazială Cândești, Loc. Cândești, jud. Buzău</i>	

COMUNICARE INTERCULTURALĂ ȘI LITERATURĂ.....	75
<i>Prof. Fenechiu Mirela,</i>	
<i>Școala Gimnazială Nr.7, Focșani</i>	
ABORDAREA INTERCULTURALA A EDUCATIEI	78
<i>Fota Diana,</i>	
<i>Colegiul Național Pedagogic “Ștefan Odobleja”</i>	
VARIETAȚI MATEMATICO-NUMERICE ÎN CULTURA MONDIALĂ.....	79
<i>Gheorghiu Adrian, Școala „Ion Creanga”</i>	
GLOBALIZAREA ȘI EDUCAȚIA INTERCULTURALĂ.....	81
<i>Prof. Grecu Marilena Violeta,</i>	
<i>Colegiul Național Economic „Theodor Costescu”</i>	
COMUNICAREA INTERCULTURALĂ	
COMUNITĂȚILE MINORITARE DIN BRĂILA	84
<i>Prof. Iavorschi Ingrid,</i>	
<i>Colegiul Național “Gh. M. Murgoci”, Brăila</i>	
CULTURA ȘI COMUNICAREA INTERCULTURALĂ.....	86
<i>Prof. Ichim Mihaela,</i>	
<i>Școala Gimnazială “M. Sadoveanu”, Fălticeni, Suceava</i>	
DISCURSUL – ACCEPȚIUNI ALE CONCEPTULUI	88
<i>Prof. Ion Veronica,</i>	
<i>Liceul Tehnologic Vernești, jud. Buzău</i>	
COMUNICAREA INTERCULTURALĂ	90
<i>Prof. Ion Violeta Anca,</i>	
<i>Școala Gimnazială „Mihail Sadoveanu”, Brăila</i>	
EDUCAȚIA PENTRU DIVERSITATE – UN RĂSPUNS	
LA PLURALISMUL CULTURAL	92
<i>Prof. Manda Adelina,</i>	
<i>Col. Naț. “Traian Lălescu”</i>	
MIJLOACE DE REALIZARE A EDUCAȚIEI INTERCULTURALE	95
<i>Mănescu Lucșița-Elena,</i>	
<i>Colegiul Național Pedagogic ”Ștefan Odobleja”</i>	
VALORILE RELIGIOASE ȘI INTERCULTURALITATEA.....	96
<i>Mănescu Marius,</i>	
<i>Colegiul Tehnic ”Lorin Sălăgean”</i>	
CULTURĂ ȘI GLOBALIZARE	97
<i>Prof. Manolea Mihaela,</i>	
<i>Colegiul Tehnic "Domnul Tudor", Drobeta Turnu Severin</i>	
INTERCULTURALITATE PRIN FILM DOCUMENTAR	99
<i>Prof. Matache Ioana-Roxana,</i>	
<i>Palatul Copiilor Buzău</i>	
COMPETENȚA INTERCULTURALĂ ÎN ORELE DE LIMBI MODERNE.....	101
<i>Profesor Mărculescu Cristina Maria,</i>	
<i>Școala Gimnazială nr. 1, Voluntari</i>	
TOPTIG - UN PROCEDEU DE SUDARE CARE PERMITE CREȘTEREA	
PRODUCTIVITĂȚII ȘI A CALITĂȚII ÎMBINĂRILOR SUDATE	104
<i>Prof. Mihăilescu Carmen,</i>	
<i>Colegiul Tehnic ”Domnul Tudor”, Drobeta Turnu Severin</i>	
DIMENSIUNEA INTERCULTURALĂ A EDUCAȚIEI	
COMUNICAREA INTERCULTURALĂ	108
<i>Prof. Mladin Silvia Monica,</i>	
<i>Școala Generală “Theodor Costescu”, Drobeta Turnu Severin</i>	

SPECIFICUL ACTIVITĂȚILOR EDUCATIVE DE COMUNICARE INTERCULTURALĂ ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREȘCOLAR EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI EDUCATIVE	111
<i>Prof. Mocanu-Tudor Florentina, Grădinița cu Program Prelungit "Voinicelul", Slobozia, Judetul Ialomita</i>	
INTERCULTURALITATEA ÎN ȘCOALA CONTEMPORANĂ	114
<i>Prof. Munteanu Elena, Colegiul Național „Mircea Eliade”, Reșița</i>	
INTERCULTURALITATEA SAU JOCUL DUBLEI PRIVIRI	117
<i>Prof. Mușat Alina, Colegiul Național Pedagogic "Ștefan Odobleja"</i>	
PROIECTELE ȘI PARTENERIATELE INTERNAȚIONALE STUDIUL DE CAZ: ETWINNING	118
<i>Prof. Carmen Neagu, Liceul de Artă "Margareta Sterian", Buzău</i>	
COMUNICAREA INTERCULTURALĂ	121
<i>Nicodim Silvia Lidia, Liceul Tehnologic "Sf. Ecaterina", Urziceni</i>	
VALORILE RELIGIOASE ȘI POSIBILITATEA DESCHIDERII INTERCULTURALE	122
<i>Prof. Onea Nicoleta Maria, Liceul Tehnologic „Timotei Cipariu”, Blaj , Alba</i>	
EXPERIENȚE INTERCULTURALE ÎN ȘCOALA ROMÂNEASCĂ.....	126
<i>Andra-Dina Pană, Profesor C.N. "Aurel Vlaicu", București</i>	
DIMENSIUNI INTERCULTURALE	128
<i>Prof. Păunescu Mădălina, Școala Gimnazială nr. 15, Dr. Tr. Severin</i>	
INTERCULTURALITATEA. ASPECTE ȘI TRĂSĂTURI	129
<i>Profesor Petrișor Claudiu Bogdan, Colegiul Tehnic Metalurgic, Slatina</i>	
INTERCULTURALITATEA SAU „DIALOGUL CULTURILOR” LA ORELE DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ	132
<i>Profesor Petrișor Raluca Gabriela, Colegiul Tehnic Metalurgic, Slatina</i>	
EDUCAȚIE ȘI INTERCULTURALITATE	134
<i>Prof. Petruț Mirela, Școala Gimnazială "Ion Pop Reteganul", Sîncel, Jud. Alba</i>	
CADRUL DIDACTIC-MODELATOR SAU FORMATOR ÎN COMUNICAREA INTERCULTURALĂ	136
<i>Prof. Pirvulescu Mihaela, Colegiul Tehnic „Domnul Tudor", Drobeta Turnu Severin</i>	
COMPETENȚA INTERCULTURALĂ – REZULTAT AL EDUCAȚIEI INTERCULTURALE.....	138
<i>Prof. Maria Popa, Colegiul Economic Buzău</i>	
DESCHIDEREA INTERCULTURALĂ – EXIGENȚĂ A EDUCAȚIEI CONTEMPORANE	141
<i>Prof. Preda Elena, Colegiul Tehnic "Domnul Tudor"</i>	

COMUNICAREA DIN PERSPECTIVĂ INTERCULTURALĂ ÎN PROCESUL DE ÎNVĂȚARE.....	143
<i>Prof. învă. primar Puiu Zvetlana-Biatriș, Școala Gimnazială Zvoriștea, județul Suceava</i>	
CONCEPTE GENERALE ALE COMUNICĂRII INTERCULTURALE	145
<i>Rățoi Florentina Alina, Școala gimnaziala Livezile</i>	
EDUCAȚIA INTERCULTURALĂ ȘI PREVENIREA CONFLICTULUI	147
<i>Socolescu Silvia, Colegiul Național Traian</i>	
COMUNICAREA INTERCULTURALĂ ÎN SISTEMUL DE ÎNVĂȚĂMÂNT CONTEMPORAN	148
<i>Stănculeasa Cristina Elena, Școala Gimnazială Bălăcița</i>	
DIMENSIUNEA INTERCULTURALĂ A EDUCAȚIEI	151
<i>Prof. Tămîș Elisabeta, Colegiul Național „Traian”</i>	
ASPECTE ALE INTERCULTURALITĂȚII ÎN CURRICULUM	153
<i>Profesor învățământ preșcolar Toma Alina-Mihaela, Școala Gimnazială Husnicioara</i>	
DESPRE COMPETENȚA INTERCULTURALĂ	155
<i>Prof. Florentina Watzlawek, Colegiul Național Pedagogic „Ștefan Odobleja”, Drobeta Turnu Severin</i>	
VALENȚE ALE EDUCAȚIEI INTERCULTURALE ÎN CONTEXTUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI PREUNIVERSITAR.....	158
<i>Prof. Adriana Zaharia, Colegiul Național „I.M. Clain”, Blaj</i>	
ROLUL ACTIVITĂȚILOR EXTRACURRICULARE ÎN ÎNVĂȚAREA ȘI DEZVOLTAREA PERSONALĂ	161
<i>Prof. Zamrii Gabriel, Clubul Sportiv Școlar “Steaua”, București</i>	

ROLUL DIALOGULUI INTERCULTURAL

*Prof. Grigore Giorgi,
Director, Casa Corpului Didactic Mehedinți*

Comunicarea multiculturală este interacțiunea directă între oameni de diferite culturi. Comunicarea multiculturală implică mult mai mult decât înțelegerea normelor unui grup, ea presupune acceptarea și tolerarea diferențelor.

Globalizarea a făcut din comunicarea interculturală un fapt inevitabil. Lumea de astăzi este supusă unor schimbări rapide, interacțiunea dintre oameni capătă noi dimensiuni. Contactul și comunicarea cu alte culturi sunt caracteristicile dominante ale vieții moderne, lumea parcă nu mai poate trăi fără beneficiile tehnologiei

Relațiile interculturale reprezintă un domeniu interdisciplinar, prin care se încearcă să se identifice, cu ajutorul diferitelor științe sociale, dar care împărtășesc un interes comun.

Studiile culturale pot fi analizate din trei perspective: monoculturale (studiul unei singure culturi face obiectul de cercetare al antropologiei și sociologiei), cross cultural (prin comparația caracteristicilor a două sau mai multe culturi) și interculturale (care se bazează pe interacțiunea a două sau mai multe culturi, și încearcă să răspundă întrebărilor referitoare la ce se întâmplă când două sau mai multe culturi interacționează, la nivel interpersonal, de grup sau internațional.

Termenul de percepere a diferenței culturale ne face conștienți de diversitate, fie ea a limbajului, a gândirii, a obiceiurilor sau a stilului. Încercăm să rezolvăm contradicția internă provocată de diversitate.

Conceptul de „diversitate” este perceput în variate moduri de la o țară la alta, politicile guvernamentale pe acest subiect diferă de la un caz la altul. Multe țări, cu precădere SUA, sunt percepute ca eșalon pentru politica toleranței față de imigranți și minorități.

Dezvoltarea interculturalității la nivel academic, împreună cu aprofundarea problemelor și găsirea soluțiilor lumii contemporane și-au spus cuvântul în buna colaborare a oamenilor de știință și a cercetătorilor din domeniul interculturalității.

Dezvoltarea interdependenței oamenilor și culturilor în societatea globală a secolului XXI ne obligă să acordăm mai multă atenție problemelor interculturale. Pentru a putea trăi și funcționa în mediul multicultural de astăzi, oamenii trebuie să fie competenți în comunicarea interculturală.

Comunicarea interculturală joacă un rol vital întrucât previne neînțelegerile sau greșelile în comunicare. Dialogul intercultural înseamnă o mai bună cunoaștere reciprocă, ca și învingerea prejudecăților care stau la baza lipsei de comunicare sau a interpretării greșite a faptelor.

Un rol important în prevenirea acestor neînțelegeri, a conflictelor, îl joacă dialogul intercultural. Evitarea conflictului nu înseamnă și rezolvarea lui, ci doar o amânare a conștientizării existenței lui și a momentului în care acesta va izbucni.

Conflictul se manifestă de obicei printr-o ruptură între relații și reprezintă o provocare pentru normă și autorități. Conflictul etnic-național reprezintă o formă a conflictului social prelungit, înțeles drept un conflict dificil care nu poate fi încheiat. Există multe exemple de grupuri

identitare ce se află în conflict social prelungit: în Palestina (israelienii și libanezii), în Cipru (grecii și ciprioții turci), în Spania (bascii), în Irlanda de Nord (Naționaliștii irlandezi și Uniuniștii din Usler).

Identitatea europeană, în deplinătatea sa, nu a fost rezultatul multiplicității aspectelor sale istorice, culturale, sociale, politice și economice, ci a fost considerată la început doar un construct, așa cum a fost și ideea de Uniune Europeană, dar toate elementele constitutive ale acesteia se află într-o permanentă transformare.

Imaginea lumii culturale a devenit mai complexă datorită dezvoltării sociale și procesului de transformare (schimbări lingvistice și demografice, mobilitate, relațiile cu alți oameni). Conceptul de societate multiculturală în contextul Europei, din ce în ce mai unite, are parte de multe probleme, dar și de oportunități.

Societățile europene, constituite istoric, în care simbolurile naționale și atributele etnice au stat la baza identității, se văd nevoite să accepte pluralismul cultural. Legăturile ce îi unesc pe oameni pot, de asemenea, să îi separe. De aceea, deschiderea către alte culturi și cunoașterea moștenirii culturale comune stau la baza unei adevărate comunicări interculturale. Interesul statornic pentru interculturalitate poate fi susținut de politici culturale care să vină în ajutorul unei comunicări mai eficiente, pentru a preveni conflictele sau chiar pentru a le rezolva.

Bibliografie:

1. International Religious Freedom Report 2004, U.S. Government, Beureau of Democracy, Humain Rights and Labour
2. The Edge, the e-Journal of Intercultural Relations, 1999, www.interculturalrelations.com
3. Asante, Molefi K.; Newmark, Eileen; Blake, Cecil A., Handbook of Intercultural Communication, Sage Publication, Beverly Hills 1979
4. Condon, J.; Yousef, F., An Introduction to Intercultural Communication, Indianapolis, Bobbs-Merrill 1975
5. Dasen, Pierre; Perregaux, Christiane; Rey, Micheline, Educație interculturală: experiențe, politici, strategii, Ed. Polirom, Iași 1999
6. Hammer, M., Lecture in Cross-cultural Communication in International Communication Program, The American University
7. Samovar, Larry A.; Porter, Richard, Communication between cultures, Toronto 2004
8. Samovar, Larry A.; Porter, Richard, Intercultural Communication: A Reader, Wadsworth Company, Belmont 1988
9. Saral, T., Intercultural Communication theory and research: An Overview of Challenges and opportunities, Communication Yearbook III, NJ 1979.

„DIVERSITATEA” COMUNICĂRII INTERCULTURALE

*Prof. Monica Iuliana Ponea,
Inspector școlar, Inspectoratul Școlar Județean, Mehedinți*

Comunicarea nu mai reprezintă doar un simplu proces, mai ales într-un mediu internațional, unde comunicarea ia o formă mult mai complexă decât ne-am putea imagina. Perceperea unor elemente ca: rasă, naționalism, istorie, teritoriu, religie, limbă și a altor caracteristici culturale distincte este necesară pentru o comunicare eficientă și corectă în mediile internaționale.

Termenul de percepere a diferenței culturale ne face conștienți de diversitate, fie ea a limbajului, a gândirii, a obiceiurilor sau a stilului. Încercăm să rezolvăm contradicția internă provocată de diversitate.

Conceptul de „diversitate” este perceput în variate moduri de la o țară la alta, politicile guvernamentale pe acest subiect diferă de la un caz la altul. Multe țări, cu precădere SUA, sunt percepute ca eșalon pentru politica toleranței față de imigranți și minorități.

În orice țară democratică în care coexistă mai multe culturi s-a pus problema egalității între cetățeni. Se constată că manifestările culturii celei mai puternice - fie prin numărul celor care o posedă, fie prin puterea politică sau economică a acestor persoane - tind să domine, să acapareze și, în final, să anihileze celelalte culturi din țara respectivă. Respectul pentru celălalt și pentru modul lui diferit de a fi se aplică mai mult în teorie decât în practică.

Începutul secolului XXI aduce noi provocări în toate domeniile științifice, ca și în comunicare. Evenimentele politice și sociale care au zdruncinat lumea și-au pus amprenta în special asupra oamenilor și a modului în care aceștia comunică. Domeniul intercultural este mai mult ca oricând pregătit să mențină echilibrul dorit al lumii. Oamenii sunt mult mai deschiși, doritori de a-i cunoaște pe ceilalți, de a comunica și de a relaționa cu ei. Nevoia de comunicare, cum spun psihologii, este un drept fundamental (de bază) a nevoilor umane. Importanța comunicării ca o nevoie de bază este determinată de faptul că "dictează comportamentul persoanelor cu nu mai puțin decât, de exemplu, nevoile vitale.

Comunicare este o condiție necesară pentru dezvoltarea normală a omului ca membru al societății și ca personalitate. Cu studiul a unor sau altor aspecte ale comunicării se ocupa diferite științe: filosofie și psihiatrie, psihologie și etologie, sociologie și informatică. Fiecare dintre ele contribuie la conceptul de "comunicare" conținutul său.

Deși nu există o listă completă a factorilor care pot deteriora o comunicare multiculturală eficientă, pot fi sugerate următoarele momente care influențează acuratețea comunicării internaționale. Distorsiunile datorate limbii utilizate pot fi: șocul cultural; nivelul redus de ascultare sau etnocentrismul;

Diferențele culturale care exista între oameni pot apărea în limba, îmbrăcăminte și tradiții, în modul în care societățile se organizează, concepția lor cu privire la moralitate și religie, la modul în care interacționează cu mediul înconjurător.

Combaterea prejudecăților și intoleranței prin dialog intercultural are ca scop diminuarea acestui deficit de cunoaștere prin dialog intercultural propriu-zis și prin manifestarea artistică a interculturalității.

Dialogul intercultural urmărește întărirea respectului pentru diversitate culturală în contextul realității complexe a societății de azi, caracterizată prin coexistența diferitelor identități culturale și credințe.

Diferitele activități cuprinse în cadrul unor campanii derulate la nivel național și european urmăresc promovarea contribuțiilor diferitelor culturi la patrimoniul și modul de viață din România precum și validarea dialogului intercultural ca factor esențial pentru dezvoltarea viitoare a societății multicultural românești și europene, societate în care cunoașterea celuilalt, de lângă noi, poate fi o resursă semnificativă pentru fiecare individ, dar și o bogăție prin care o comunitate dobândește o identitate mai puternică.

Interculturalitatea este un proces, nu un scop în sine - în mersul spre Europa de azi care este multiculturală, la Europa de mâine, care va fi interculturală. Se dorește conștientizarea importanței dialogului intercultural în rândul copiilor, tinerilor și adulților și încurajarea lor de a comunica idei referitoare la reprezentarea unui spațiu multicultural, raportul dintre identități naționale și personale, zonele culturale ale copiilor și cadrelor didactice, ale specificul educației abordat de programă.

Interculturalismul implică înțelegerea, aprecierea și valorizarea culturii proprii la care se adaugă respectul bazat pe o informare autentică și pe construirea curiozității față de cultura etnică a celuilalt.

Bibliografie:

1. Verderber R. Psihologie de comunicare / R. Verderber, K. Verderber. - SPb: Praym-2003
2. Stolyarenko LD Psihologie de comunicare în și conflicte. Manual LD Stolyarenko. - Rostov n / d: Phoenix, 2005.
3. Ciolan, L., Pașicătreșcoalinterculturală, Colecțiașanseegale, EdituraCorint, București, 2000.
4. Cucuș, C., Educația. Dimensiuniculturaleșiinterculturale, EdituraPolirom, Iași, 2000..

ORIZONTURI INTERCULTURALE

*Prof. Butușină Marian Ionel,
Inspector școlar general adjunct,
Inspectoratul Școlar Județean, Mehedinți*

Interculturalitatea „plecând de la sensul plinar al prefixului *inter*: interacțiune, schimb, deschidere, reciprocitate, solidaritate obiectivă”, dă sens termenului de cultură, recunoscând valorile, modurile de viață, „la care se raportează ființele umane, indivizi sau societăți, în interacțiunea lor cu altul și în înțelegerea lumii”, și reliefând interacțiunile care apar simultan „între multiplele registre ale aceleiași culture și între diferite culturi” (Micheline Rey).

Din perspective politicilor democratice educația reclamă regândirea, reconceptualizarea conceptului școlii în funcție de finalitatea majoră a sistemului educational actual: a învăța să trăiești împreună cu ceilalți prin cunoașterea celuilalt, a istoriei sale, a tradițiilor, a modului de viață. Astfel școala prin educația interculturală trebuie să ofere un exemplu de conviețuire pașnică într-o societate multiculturală în care trebuie promovate principiile precum: egalitatea, toleranța, valorificarea specificului intercultural, complementaritatea valorilor, dialogul intercultural, promovarea identității și cetățeniei.

Educația multiculturală poate fi privită ca factor de stabilitate democratică, pe când educația interculturală presupune o nouă abordare a valorilor indivizilor, a tradițiilor, a obiceiurilor entice întâlnite în societatea contemporană.

Sistemul educational educa tânăra generație în spiritual respectării diferențelor de cultură, etnică sau națională, promovând respectul față de toleranță, înțelegere, egalitate, indiferent de spațiul geografic, etnic, religios, în care conviețuiesc.

Diversitatea și complexitatea societății actuale se manifestă puternic în plan relational, globalizarea determină intersecția culturilor și al redefinirilor identitare.

Implementarea acestor elemente va determina asigurarea șanselor egale în evoluția fiecărei persoane, indiferent de etnie și asigurarea dezvoltării multilateral în funcție de preferințele individuale, acceptarea diversității culturale în baza respectării Drepturilor Omului.

Profesorii au misiunea de a coordona activitatea elevilor, în spiritul comuniunii, de a forma valori, deprinderi bazate pe respectarea valorilor culturale, pentru a evita intoleranța diferențelor dintre etnii, rase, confesiuni, categorii sociale etc.

Operele literare oglindesc viața diferită a etniilor, fie ele rome, maghiare, slave, având un conținut istoric, cu o bogată conotație interculturală.

Activitățile de învățare pot include, pe lângă exerciții de înțelegere a unor termeni specifici educației interculturale, și lectura unor astfel de texte, care prin conținutul lor să aibă ecou în combaterea discriminării.

Educația interculturală trebuie să promoveze strategii de valorificare a diferențelor culturale pentru a le transforma în resurse pedagogice. Identitățile multiple, obiceiurile și tradițiile se fac simțite chiar și în comunități mici. Interculturalitatea determină în societate un plus de cunoaștere și de îmbogățire culturală.

Bibliografie:

- Bărlogeanu, L – ”Ghid de politici interculturale”, București, Humanitas, 2005
Chevalier J. ”Educație interculturală: concept cheie și elemente de metodologie”, Institutul Intercultural Timisoara, Timisoara, 2012

ÎNVĂȚĂMÂNTUL ÎN ȚĂRI ALE UNIUNII EUROPENE

*Prof. Daniela Ecobici,
Școala Gimnazială Nr.3,
Drobeta Turnu Severin*

Sistemul de învățământ pentru copii este organizat diferit în fiecare țară în parte. În timp ce în unele țări, sistemul educațional axat pe stimularea creativității elevilor și pe formarea acestora în specialiști, în alte colțuri de pe glob, cadrele didactice se străduiesc să stimuleze și încurajeze copiii să-și descopere propriile pasiuni și să găsească resurse proprii pentru a se autoeduca și a se descurca mai bine la școală.

Descoperă principalele caracteristici din educația școlară a copiilor din diferite colțuri ale lumii!

Finlanda

Sistemul de învățământ din Finlanda este considerat cel mai bun și evoluat din întreaga lume, scotând pe banda rulantă absolvenți și profesioniști de calibrul, cu cariere spectaculoase în întreaga lume. Sistemul educațional finlandez are la bază câteva principii tradiționale de bază, de la care nu se abate și care-l face să rămână, de foarte mult timp, unul dintre cele mai performante sisteme de învățământ din lume.

Cu toate acestea, finlandezii nu urmăresc să devină o "fabrică de produs genii". Scopul lor este să crească cât mai mult nivelul general mediu de învățare al elevilor, tratând copiii ca pe niște copii, nu ca pe niște produse școlare sau performeri în devenire.

Fiecare copil are șanse egale în școlile finlandeze, întrucât nu se fac diferențe sau discriminări în funcție de factori precum statut social, rasă sau regiune. Copiii finlandezi sunt încurajați de mici să fie independenți și să se descurce pe propriile puteri, iar principalele materii pe care pun accentul sunt limba maternă, matematica și engleza.

Acestea sunt considerate materii de bază pentru formarea intelectuală viitoare a copiilor. În rest, celelalte materii sunt similare cu cele din alte părți ale lumii. Spre deosebire de alte sisteme de învățământ, în cel finlandez, orele de clasă sunt scurte, dar foarte concentrate și bazate pe participarea activă a elevilor.

Nu se pune accentul pe predarea teoretică, ci pe implicarea copiilor în procesul pedagogic, considerându-se că acesta este cel mai eficient mod prin care copiii reușesc să înțeleagă și să rețină eficient noțiunile care le sunt predate.

Deși orele sunt mai scurte și mai intense, copiii finlandezi au mai multe teme pentru acasă decât alți elevi. Deși sunt numeroase, elevii din școala finlandeză nu se plâng și le tratează cu foarte mare seriozitate. Nerealizarea temelor și copiaturile la examene sunt văzute ca fiind acte blamabile și rusinoase, nu doar de către profesori, ci și de colegii de clasă.

Copiii finlandezi au un respect crescut față de profesori și de tot ce presupune școala.

Anglia (Marea Britanie)

Sistemul de învățământ din Anglia este foarte diferit de cel din România sau din alte țări ale lumii. Este un sistem unic, în care educația copilului ia nastere încă din grădiniță, care începe de la vârsta de 3 luni și ține până la 5 ani.

Abia de la 5 ani în sus, copilul intră în sistemul de învățământ primar gratuit, care ține până la 11 ani. De la această vârstă, intră în școala secundară, care se termină la 18 ani.

În școala britanică, copilul nu este forțat să învețe materiile, ci încurajat să le iubească și să se apropie sufletește de ele. Învățământul englezesc pune accentul pe stimularea creativității la copii și pe dezvoltarea pasiunilor individuale ale acestora.

Din acest motiv, copiii sunt încurajați să-și aleagă materiile preferate și să le aprofundeze. Programul școlar al elevilor britanici este foarte bine organizat și se concentrează, în mare, pe materiile pe care copiii unei clase le bifează ca fiind de interes pentru ei.

Clasele nu sunt mai mari de 15 elevi, acest lucru permițând profesorilor să dedice suficient timp și atenție fiecărui elev în parte. Cadrele didactice britanice încurajează însă lucrul în echipă, din care copiii au posibilitatea de a extrage și învăța o multitudine de aptitudini și lecții importante de viață.

Principiul pe care se bazează sistemul educațional englezesc este acela de a forma viitori specialiști, pasionați de ceea ce fac, și nu "vânători de diplome".

Franta

Învățământul primar în Franța începe de la vârsta de 6 ani, însă bazele educației copiilor sunt puse încă din creșă sau grădiniță, care are rol crucial în punerea bazelor pentru scris, citit și alte aptitudini esențiale la școală.

În primele clase, copiii au doar câte 2 profesori desemnați la fiecare clasă, care le predau la toate materiile din programul școlar, lucru deloc apreciat de specialiști, dar care dă rezultate pentru ei.

Educația copiilor în Franța este un sistem centralizat foarte bine organizat și structurat. Școlarizarea este gratuită între 6 și 16 ani, iar ultimii doi ani de învățământ sunt opționali, dar obligatorii pentru cei care vor să dea Bacul și să urmeze o facultate.

Fiecare țară are o etichetă legată inclusiv de educație. Germania este faimoasă pentru școlile profesionale, grecii au materia stufoasă, spaniolii au o rată înaltă de promovare la Bac, iar bulgarii au manuale alese de profesori. Cu ce suntem noi diferiți de Germania, Spania, Grecia sau de vecina noastră, Bulgaria? Am aflat chiar de la profesori din aceste țări, după ce „Weekend Adevărul“ a prezentat modelele de succes în ceea ce înseamnă reforma în educație din Finlanda și din Polonia. Rigoare nemțească, sistem american. Învățământul vocațional din Germania este considerat cel mai bine dezvoltat din lume, dar, în același timp, diferențiază foarte mult între copiii cu o pregătire slabă, cei de nivel mediu și elitele. Diferențierea aceasta a dus la un sistem educațional segregat în funcție de abilitățile copiilor: o școală pentru cei mai slabi (Hauptschule), o școală pentru elevii de nivel mediu (Realschule) și una pentru elite (Gymnasium), special creată pentru a facilita accesul la o facultate. Desigur, există o îngrijorare în societatea germană legată de această segregare a copiilor în funcție de nivelul de inteligență și de pregătire, în principal fiindcă nu este o educație egalitară, elevii fiind practic etichetați, a explicat pentru „Weekend Adevărul“ o profesoară de limba engleză de la un Realschule. „Vrem să schimbăm sistemul, să ne apropiem mai mult de modelul finlandez, unde toate școlile oferă aceeași calitate a educației și se încearcă să nu fie discrepanțe foarte mari la nivelul de pregătire al elevilor. De aceea, încercăm să unim școlile, profesorii de la Realschule să predea la Hauptschule. Un experiment de genul acesta are loc la școala la care predau și eu. Pentru a realiza tranziția asta, în loc ca elevii să stea în clasă și profesorii să vină la ei, am schimbat, luându-ne după sistemul american, profesorii au clasa lor, iar elevii migrează de la o oră la alta. Din păcate, am descoperit că această practică a dus la o dezordine generală în școală. Chiar m-a impresionat ce am văzut aici în România, școlile voastre sunt mai ordonate decât ale noastre, iar elevii sunt mai cuminiți, poate și fiindcă sistemul vostru e mai strict“, a apreciat Birte Lampe, profesoară din Germania. Ea a mai observat că profesorii români își dau mai multă silință la ore, deși sunt mult mai prost plătiți decât colegii lor din Germania. De asemenea, ea a mai apreciat și faptul că la noi elevii practică mult sport, joacă fotbal în curtea școlii, fac mișcare de plăcere, pe când în Germania, elevii nu mai sunt așa. Profesoara mai spune că este dificil pentru Germania să se compare cu Finlanda fiindcă populația este mult mai mare, mai mulți elevi, iar o clasă poate să aibă 34 de copii, ceea ce nu se întâmplă în Finlanda. „Ceea ce îmi place la sistemul nostru este că oricare dintre școli alegi să

urmezi, poți într-un final să îți dai examenul de maturitate (Abitur) dacă vrei“, a spus Lampe. 250 de elevi pe loc la profesională Germania este o țară cunoscută în lume pentru învățământul său profesional dual, care durează trei ani și începe după ce elevii termină 10 ani de învățământ obligatoriu. Werner Braun, unul dintre oamenii de afaceri implicați în școala profesională Kronstadt din Brașov, un proiect renumit în România pentru că a introdus un sistem de învățământ profesional după modelul german, a povestit pentru „Weekend Adevărul“ cum arată o adevărată școală de meserii nemțească. El spune că o practică de două săptămâni cum se face la noi nu are nicio valoare, un elev având nevoie de luni de practică pentru a ieși cu o meserie învățată din școala profesională. Braun mai spune că diferența cea mai mare dintre școala profesională românească și cea germană este modul în care este văzută în societate. „În Germania, la profesională merg elevi de la toate cele trei școli (Realschule, Hauptschule și Gymnasium), spre exemplu, 25% din aportul de elevi vine de la Gymnasium și i se spune învățământ dual tocmai fiindcă pot alege să termine cu o diplomă obținută la examenul Abitur, echivalentul Bacalaureatului, sau doar cu diploma de meseriaș. Sunt mulți tineri care aleg să meargă întâi la profesională și apoi dau la facultate, după ce au învățat o meserie. În Germania este un motiv de laudă să știi o meserie, nu e o rușine să mergi la profesională“, a explicat Braun. El a și exemplificat, spunând că pentru un loc la o școală profesională a companiei Mercedes, de exemplu, se bat 250 de candidați, tradiția automobilelor de lux fiind o mândrie a Germaniei. „Meseriile acestea moderne se apropie ca nivel de studiile universitare de inginerie. Mai mult, practica de la o firmă poate echivala examenul Abitur, fiindcă poți să intri la specializarea Inginerie și pe baza experienței acumulate făcând practică serioasă la o firmă“, a mai spus Braun. Însă, sunt și absolvenți de profesională care nu își găsesc un loc de muncă. „Este vorba de tinerii care își aleg o vocație ce nu li se potrivește. Ei nu își dau silința să învețe și ajung meseriași slabi“, a spus Lampe. Sistemul bulgăresc și cel grecesc Nemții au fost dintotdeauna apreciați pentru cât de eficienți și organizați sunt, dar cum arată școala într-un sistem mai apropiat de cel românesc? Mai exact, învățământul bulgăresc. Svetla Botova este profesoară la o școală secundară, adică la gimnaziu, și a povestit pentru „Weekend Adevărul“ că, „în urma crizei economice și a emigrării multor familii către țările occidentale, numărul de elevi din școlile din Bulgaria a scăzut destul de mult“. Trend care de altfel se poate observa în ultimii ani și în școlile din România, multe dintre cele din mediul rural fiind desființate. În mare parte, sistemul bulgăresc de educație este identic cu sistemul nostru înainte de apariția clasei pregătitoare: bulgarii au patru ani de școală primară, patru ani de gimnaziu și patru de liceu, cu învățământ obligatoriu până la 16 ani. O diferență ar fi că „manualele după care se predă la clasă sunt alese chiar de profesori, nu sunt impuse de minister“. În plus, la Bacalaureat, rata de promovare a liceenilor bulgari este mai mare decât în România: în jur de 80% dintre candidați trec cu succes de examenul de maturitate. Profesoara a povestit și de apropierea dintre cele două state, în Bulgaria fiind chiar școli în limba română. „Știu de școli unde se predă limba română, e una în Sofia destul de cunoscută“. Pe de altă parte, Grecia este una dintre cele mai stabile țări în materie de reforme educaționale, nu s-a mai făcut reformă din anii '80, spun profesorii greci. Gimnaziul durează trei ani și liceul – la fel, dar materiile sunt destul de stufoase. Matematica, spre exemplu, se predă la un nivel mai înalt decât în Occident. Practic, la fel ca la noi, sistemul avantajează elitele, materia fiind tehnică, grea și stufoasă. În ceea ce privește rezultatele lor la testele PISA, grecii ocupă locul 42 din 65, depășindu-i astfel pe români și pe bulgari. Elevii spanioli, olimpici la Bac Un alt sistem care are elemente similare cu învățământul românesc este cel din Peninsula Iberică. În Spania, prima destinație populară a emigranților români, reformele se schimbă odată cu guvernele. Sună familiar? „O dată la patru-opt ani se schimbă Legea Educației, de altfel, de curând s-a schimbat din nou. E rău dacă mă întrebați pe mine, un sistem care nu are continuitate nu are timp să producă rezultate“. Învățământul obligatoriu spaniol începe la 6 ani, dar aici se opresc asemănările cu România în ceea ce privește structura sistemului. Spaniolii nu au gimnaziu, în schimb au o școală primară (Educación Primaria), care ține până la vârsta de 12 ani, urmează școala secundară obligatorie (Educación Secundaria Obligatoria), care durează patru ani (de la vârsta de 12 până la 16 ani). La 16 ani se termină învățământul obligatoriu, iar elevii mai parcurg încă doi ani de școală, la sfârșitul cărora dau

examenul maturității. Bacalaureatul spaniol se aseamănă foarte mult cu examenul nostru de la final de liceu dinainte de introducerea camerelor de supraveghere, în 2011. Întrebat care este rata de promovare la Bac în Spania, Martin ne-a dat niște cifre chiar mai mari decât erau în România înainte de 2011. „În jur de 90-95% dintre candidați trec Bac-ul, dar, față de ceea ce se întâmplă în România, noi nu avem camere de supraveghere în sălile de examen sens. În ceea ce privește rezultatele spaniolilor la testele internaționale, la PISA, elevii de 15-16 ani au obținut 484 de puncte la Matematică, 488 la Citit și 496 la Științe, ceea ce arată că sistemul lor de educație îi pregătește mult mai bine pentru acest domeniu al științelor. Spania ocupă astfel locul 33 din 65 în clasamentul mondial și este plasată după Italia și Portugalia, însă a depășit state precum Federația Rusă, Slovacia, SUA sau Lituania. Succesul din Finlanda și din Polonia Există state care au arătat că reformele din educație pornite din timp, unele de 50 de ani, și susținute indiferent de guvernare pot da rezultate. În Finlanda, de exemplu, învățământul pleacă de la un crez simplu: toți copiii sunt îndreptățiți la o educație egală. Astfel au reușit în câteva zeci de ani să aibă rezultate remarcabile, nu numai la testele de evaluare PISA, unde ocupă locul 12 în lume, după statele asiatice și cele nordice, ci în toate privințele sistemului educațional: de la grădiniță la universitate. În Polonia, unul dintre sistemele schimbate radical după căderea comunismului a fost educația, ceea ce s-a văzut ulterior și în testele internaționale. Cheia succesului polonez a fost sistemul de examinare după fiecare ciclu educațional.

Bibliografie:

- Ion Gh. Stanciu, „O istorie a pedagogiei universale și românești până la 1900”, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1977
- George Văideanu, „Educația la frontiera dintre milenii”, Editura Politică, București, 1988
- Ioan Nicola, „Pedagogie”, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2012
- Ioan Nicola, Tratat de pedagogie școlară
- Marțian Iovan, „Repere în pedagogie – prin universul educației”, Arad, 2016

„HIBRIDIZAREA” MULTICULTURALĂ

*Prof. Daniel Giorgi,
Liceul Tehnologic „General Constantin Șandru”, Bâltă, Gorj*

Comunicarea este o formă de comportament uman, care apare din nevoia de a relaționa și a interacționa. Prin comunicare reușim să ne înțelegem mai mult sau mai puțin eficient cu semenii. Actul comunicațional poate conduce la relații de armonie, colaborare sau, dimpotrivă, la dispute ori conflicte, atunci când este denaturant.

Cultura influențează atât comunicarea verbală (prin intermediul limbii vorbite), cât și comunicarea nonverbală. Ea determină anumite comportamente non-verbale care reprezintă sau simbolizează gânduri, sentimente, stări specifice ale comunicatorului.

Comunicarea nu mai reprezintă doar un simplu proces și cu atât mai mult într-un mediu internațional, în care comunicarea este cu mult mai complexă decât ne-am putea imagina. Înțelegerea unor elemente ca rasă, naționalism, istorie, teritoriu, religie, limbă și a altor caracteristici culturale distincte este necesară pentru o comunicare corectă și eficientă în mediile internaționale.

Cultura de schimb un ansamblu insuficient definit de reguli, conduite, obiceiuri, tradiții, cutume, tabu-uri și tendințe comportamentale specifice unei culturi, pe care nici una din parti nu le va mai respecta cu exactitate.

Conceptele de multiculturalitate, interculturalitate, transculturalitate sunt tot mai frecvente nu numai în discursul științific, ci și în limbajul cotidian. De multe ori ignorăm faptul că oamenii ce aparțin altor culturi diferă de noi prin religie, statut, luarea deciziilor, atitudinea față de timp, limbaj non-verbal. Modelul integrat al comportamentului uman include gânduri, vorbe, acțiuni și vestigii și depinde de capacitatea oamenilor de a învăța și transmite cunoștințe generațiilor următoare.

Datorită culturii, unele cuvinte pot căpăta o importanță mai mare într-o anumită limbă. În general, atitudinile oamenilor față de ceilalți indivizi sunt influențate de comportamentele acestora din urmă, iar comportamentul reflectă atitudinile indivizilor. Această afirmație este valabilă în majoritatea culturilor, numai că atitudinile sunt diferite față de unele comportamente care în alte culturi ar putea părea exagerate sau lipsite de sens.

Limbajul nonverbal, o gestică inadecvată, un limbaj nepotrivit al corpului, toate acestea pot strica într-o singură clipă toate eforturile depuse până în acel moment pentru stabilirea unui acord. Chiar și lucrurile considerate ca fiind foarte simple, cum ar fi utilizarea culorilor, numerelor sau expunerea anumitor părți ale corpului trebuie luate în considerare în comunicarea interculturală sau internațională.

Situațiile stânjenitoare pot fi evitate prin studierea semnificațiilor mesajelor nonverbale de forma gesturilor și semnelor într-o anumită cultură, înainte de demararea comunicării cu membrii acesteia. Barierele comunicaționale apar atunci când indivizii înțeleg greșit sensul intenționat într-un mesaj transmis de cineva provenind dintr-o altă cultură.

Scopul studierii comunicării interculturale este de a reduce acele diferențe care pot cauza neînțelegeri și, întrucât mesajele sunt construite de indivizi, folosind cuvinte, un prim pas l-ar constitui identificarea factorilor care conduc la apariția neînțelegerilor amintite mai

devreme. Ca și cazul comunicării naționale, comunicarea internațională poate fi orală, scrisă, formală sau informală. Deosebiri apar în momentul alegerii tipului de comunicare.

Cel puțin în lumea contemporană, prin excelență una multiculturală, cultura trebuie concepută dincolo de opoziția dintre ceea ce este propriu și ceea ce este străin. Chiar dacă fac parte din cadrul unei și aceleiași societăți, culturile concepute ca nișesfere închise în sine ar fi lipsite de posibilitatea înțelegerii reciproce.

În unele culturi comunicarea formală este preferată celei informale, iar cea orală se situează deasupra tuturor celorlalte tipuri. Aceste lucruri trebuie cunoscute și aplicate în comunicarea interculturală sau internațională. Dialogul intercultural este și un dialog al imaginilor identitare. În comunicarea care implică un parteneriat internațional diversitatea nu poate fi valorificată dacă la baza acțiunilor noastre stă clișeu și eticheta. Fără o atitudine deschisă și tolerantă gestionarea comunicării care implică persoane din medii diferite poate genera situații conflictuale și tensiuni care să compromită atingerea obiectivelor stabilite.

Bibliografie:

1. Baldrige, L., *Letitia Baldrige's Complete Guide to Executive Manners*, Rawson Associates, New York, 1985
2. Gupta, P., *Searching the Organization for the Cross-Cultural Operators*, *International Management* 41, nr. 8 (august 1986)
3. McCaffrey, J.A., Hafner, C.R., *When Two Cultures Collide: Doing Business Overseas*, *Training and Development Journal*, 39, nr. 10 (octombrie 1985)
4. Prutianu, S., *Manual de comunicare și negociere în afaceri*, vol. I Comunicarea, Ed. Polirom, Iași, 2000
5. Ricks, D.A., *Big Business Blunders*, Homewood, Illinois, Dow Jones-Irwin, 1983
6. Hans Jürgen Lüsebrink, *Interkulturelle Kommunikation. Interaktion, Fremdwahrnehmung, Kulturtransfer*, Metzler Verlag, Stuttgart / Weimar, 2005.

VALORILE RELIGIOASE - FACTOR DETERMINANT ÎN DIALOGUL INTERCULTURAL

*Prof. Achim Georgeta,
Colegiul Tehnic de Industrie Alimentară, Craiova*

Religia constituie o parte integrantă și definitorie a culturii europene. Fără cunoștințele oferite de aceasta nu putem înțelege istoria și cultura acestui continent și nu putem prețui catedralele, mănăstirile, bisericile, operele de artă vizuală și muzicală, în marea lor majoritate inspirate de credința religioasă. Nu putem mutila sufletul Europei ignorând capodoperele din arhitectură, pictură, sculptură, literatură sau muzică, pentru a susține o pretinsă emancipare bazată pe vidul spiritual al secularizării. Nu putem înlocui niciodată valorile constante ale religiei cu modele efemere ale umanismului autosuficient și antireligios. Aceasta explică de ce în marea majoritate a țărilor europene religia se predă în cadrul sistemului de învățământ public, având un rol recunoscut și apreciat în societate, cu implicații profunde în dezvoltarea socio-culturală. În țara noastră nu s-a promovat un „model românesc” incompatibil cu legislația europeană. Uniunea Europeană încurajează prin principiul „unității în diversitate” păstrarea identității naționale, a tradițiilor locale și a valorilor formate de-a lungul secolelor și nu urmărește o nivelare artificială și sterilă, o distrugere a specificului cultural. Cumulul religios constituie un imens capital simbolic, care poate facilita întâlnirea și comunicarea persoanelor. Înțelegerea și iubirea aproapelui reprezintă o valoare fundamentală a religiei creștine. Este foarte important ca între religii sau confesiuni să se instaureze relații de comunicare, de înțelegere mutuală. Visul unei Europe unite, despre care se vorbește acum, nu poate fi conceput și întrupat dacă nu se iau în seamă și referințele religioase ale indivizilor sau comunităților. De altfel, unul dintre fundamentele acestei unități îl constituie creștinismul, care marchează cea mai mare parte a continentului. Creștinii sunt majoritari, dar această majoritate trebuie bine întreținută și gestionată. A devenit aproape o modă să se discute despre drepturile omului, democrație culturală, cultura minorităților. Această chemare către respectarea libertății și toleranță o găsim și în Biblie: "Căci toți sunteți fii ai lui Dumnezeu prin credința în Hristos Iisus. Căci, câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați îmbrăcat. Nu mai este iudeu, nici elin; nu mai este nici rob, nici liber; nu mai este parte bărbătească și parte femeiască, că voi toți una sunteți în Hristos Iisus" (Galateni, 3, 26-28). Patrimoniul spiritual de bază al Europei este consonant cu exigențele socio-politice actuale. Într-o modalitate sau alta, cerința respectării drepturilor omului este prezentă în toate culturile.

Contribuția Bisericii Ortodoxe Române la formarea și la dezvoltarea tezaurului cultural național nu poate fi contestată. Primele școli și tipărituri din țara noastră au fost lucrarea Bisericii, iar operele artistice reprezentative și momentele istorice cruciale pun în evidență rolul Bisericii în crearea, păstrarea și transmiterea valorilor de ordin spiritual, moral și cultural. Religia a avut întotdeauna, în cadrul sistemului public de învățământ, un rol important în procesul de formare a competențelor și atitudinilor moral-sociale. Prin urmare, educația religioasă nu poate lipsi din programul școlii românești, tocmai pentru că studiul religiei corespunde nevoii comunității românești locale și naționale de a-și păstra bogăția și identitatea spirituală și de a transmite valori permanente tinerei generații.

Biserica propune, nu impune valori. În acest sens, valorile oferite de educația religioasă sunt extrem de necesare, mai ales în această perioadă de secularizare a societății românești, întrucât ele reprezintă pentru tineri un reper spiritual esențial și un liant existențial între toate cunoștințele

dobândite prin studiul celorlalte discipline. Valorile cultivate și virtuțile încurajate în cadrul orelor de religie sunt necesare sănătății spirituale a persoanei și a comunității. Religia îl învață pe copil și pe tânăr iubirea față de Dumnezeu și de oameni, credința, speranța și solidaritatea, dreptatea și recunoștința față de părinți și față de binefăcători, dărnicia și hărnicia, sfințenia vieții, valoarea eternă a ființei umane, adevărul prim și ultim al existenței, binele comun și frumusețea sufletului profund uman, cultivat și îmbogățit prin virtuți. Predarea religiei în școală are valențe educaționale deosebite, prin rolul ei formativ în viața tinerilor, reducând efectele negative ale crizei contemporane de identitate și de orientare, propunând modele viabile de bunătate și sfințenie și oferind tinerilor repere în viața de familie și în societate. Educația religioasă reprezintă un factor de stabilitate și de comuniune în societatea românească, un izvor sfânt și statornic de inspirație pentru a apăra și promova identitatea spirituală și demnitatea persoanei care trăiește azi într-o lume din ce în ce mai pluralistă și mai fragmentată din punct de vedere spiritual și social. Religia evidențiază valoarea eternă a faptelor bune, săvârșite în timpul limitat al vieții terestre, și promovează comuniunea între generații prin valorile perene ale credinței cultivate și transmise. Anii grei ai dictaturii comuniste, cu ateismul ei umilitor impus în școlile de stat, contrar voinței unui popor religios, ne-au învățat să nu mai dorim cultură fără credință, știință fără spiritualitate, materie fără spirit, cunoaștere fără comuniune, filosofie fără speranță și, îndeosebi, școală fără suflet, adică educație fără religie, mai ales la vârsta întrebărilor existențiale și a formării spirituale a tinerilor. Nu există investiție mai mare decât transmiterea credinței ca valoare veșnică. Credința este și cea mai mare zestre pe care părinții o pot transmite copiilor, pentru că ea îi ajută pe tineri să facă deosebire între valori efemere și valori eterne, între iubire de moment și iubire veșnică. Iată un exemplu în acest sens: la biserica ortodoxă română din Strasbourg (Franța) participă la Sfânta Liturghie o mulțime de tineri români ortodocși care lucrează în cadrul instituțiilor europene din acest oraș, fapt neobișnuit în Franța. Explicația: acești tineri sunt printre primii beneficiari ai orelor de religie din România, reintroduse în învățământul de stat după căderea regimului comunist. Întrucât este o investiție pe termen mediu, lung și veșnic, lucrarea misionară a profesorilor de religie nu poate fi pe deplin evaluată acum. Ora de religie nu este umplere a timpului, ci sfințire a timpului, este Apostolat educațional. Ea promovează o vedere a sensurilor profunde ale realității vieții și lumii, pregătește nu numai cetățeni pentru patria pământească, ci și cetățeni ai Raiului, ai patriei cerești.

Educația religioasă în perspectiva principiului intercultural vizează realizarea unei educații în spiritul recunoașterii și respectării diferențelor ce există în cadrul mai multor religii; ea nu se referă la educarea numai pentru o religie anume, desconsiderând sau negând valorile pe care se întemeiază alte religii. Valorizarea diferențelor, în comunitatea multiconfesională, se constituie într-o axiomă procedurală de maximă importanță. O autentică educație religioasă se face nu prin închidere reciprocă, prin "ghetoizarea" religiilor, ci prin permeabilitate reciprocă și acceptarea alterității racordată la alte valori.

Educația interconfesională este facilitată de realizarea unei noi percepții a orizontului valorilor. Acestea nu mai trebuie să fie concepute într-o manieră binară, exclusivistă (bune-rele, ale noastre-ale altora, superioare-inferioare etc). Nimeni nu trebuie să-și aroge superioritatea sau întâietatea în materie de credință religioasă. Acceptarea unei platforme principiale minimale a dialogului interconfesional, bazată pe bună intenție, sinceritate, respect reciproc este o condiție sine-qua-non a reușitei într-o mai bună înțelegere. Prin școală, se va încerca atenuarea dificultăților relaționale dintre confesiuni și se vor alunga o serie de prejudecăți față de cei care gândesc și cred altfel. Este drept că un creștin, de pildă, nu va fi pe deplin mulțumit de liniștea și mântuirea personală, ci își va îndrepta atenția și către cei din jurul său. Iubirea sa față de oameni incumbă o anumită implicare persuasivă. Dar atragerea siluită, încercarea chiar bine intenționată de a forța pe cineva să adere la credința proprie nu constituie o modalitate acceptabilă.

Religia unește oamenii în jurul unor valori, solidarizează ființele, cimentează unitatea grupală și oferă un important suport identitar. Ea are o putere deosebită de impregnare spirituală a

tuturor practicilor cotidiene, de particularizare a gesturilor și conduitelor sociale. În același timp, ralierea religioasă conturează identitatea culturală a persoanelor. Identitatea religioasă are o imensă putere de retenție, chiar și în cazurile limită. Oamenii pot renunța relativ ușor la limba, tradițiile, cutumele particulare, dar aproape niciodată nu se vor dezice de religia proprie – mai ales atunci când sunt amenințați (se cunosc atâtea cazuri de sacrificii și martiraj în numele credinței). Forța de iradiere se exercită atât asupra credincioșilor practicanți, cât și asupra celorlalți indivizi care cred mai puțin sau nu cred deloc, dar care fac parte (formal, administrativ) din comunitatea confesională respectivă. Se constată adesea că religiile pot fi utilizate, în bine sau rău, de către puterea politică dominantă, pentru impunerea sau perpetuarea ei, pentru legitimarea unor practici autoreproductive. Nu de puține ori, religia este instrumentată și folosită în relațiile internaționale, pentru a justifica ierarhii, supremații, determinări de ordin politic, economic, militar. În general, conflictele și războaiele interne sau externe presupun și o componentă religioasă. O religie poate fi pusă în serviciul unei forțe politice, economice, judiciare, educative, devenind o "ancilla", o simplă servitoare pentru scopuri hic et nunc. Utilizarea unei religii în chip neonorant, pentru a genera, potența puterea personală sau instituțională constituie un real pericol pe care trebuie să-l cunoască atât clerul, cât și credincioșii. Într-o societate în care se crede masiv și autentic, religia tinde să fie subordonată unor interese extrareligioase. Statul însuși, puterea executivă vor fi interesate în gestionarea simbolurilor religioase, prin apelul abuziv la iconografia, simbolistica și gestică de tip religios. Religia poate contura identitatea personală sau colectivă, dar o poate și închide dacă se aruncă anatema asupra celorlalte forme de manifestare ale credinței. Mișcările fundamentaliste, integriste, activiste pun accentul pe excluziunea mutuală, pe teritorialitate, pe militarism. Cum politica se poate fixa în naționalisme de tot felul, religia poate degenera în confesionalism, în profesarea arogantă a credinței, în manifestarea depreciativă la adresa altor confesiuni. "Valoarea" propriei credințe nu trebuie să apară numai de cât prin deprecierea, criticarea, desființarea celorlalți. A fi majoritar nu este un merit intrinsec, ci un dat care se cere a fi gestionat cu atenție și generozitate.

Conform ultimelor normative emise de Ministerul Educației Naționale, studiul Religiei se realizează în învățământul primar și gimnazial, dar se extinde și la nivel liceal, îmbrăcând o formă opțională. Extensiunea educației religioase se justifică prin repercusiunile formatoare, culturalizatoare asupra individului și corpului social. Noile măsuri trebuie să ne bucure dar să ne și responsabilizeze în aceeași măsură. O problemă care apare acum mai pregnant este posibilitatea realizării unei educații religioase în perspectivă ecumenică, mai ales la clasele școlare superioare. Având în vedere că în numeroase situații populația școlară este eterogenă confesional, punem problema realizării practice a deschiderii confesionale prin instrucție și formare.

COMUNICAREA INTERCULTURALĂ

*Prof. Înv. Primar Amza Sabina Mihaela,
Școala Gimnazială „Petre Sergescu”*

Sintagma „educație interculturală” prezintă, într-o cristalizare semantică deosebit de expresivă și privilegiată de generozitatea de semnificații asociate elementelor sale componente „inter” și „cultură” un sistem lărgit de practici componente și teorii cu deschidere spre pluralism cultural, nondiscriminare și respect cultural mutual.

Nucleul conceptului de „educație interculturală”, îl constituie: „dialogul culturilor”, „înțelegerea dintre culturi”, „valoarea și originalitatea fiecărei culturi”, „înțelegerea dintre comunități”. Lorcerie (2002). Educația interculturală nu este o nouă disciplină, o extindere a programei prin “predarea culturilor și nici o folclorizare”.

Educația interculturală promovează atitudini tolerante, deschise, de acceptare și înțelegere firească a raportului „eu-celălalt” și a noțiunii de străin, recunoașterea și respectarea diferențelor culturale prin valorificarea pozitivă a relațiilor de egalitate între oameni și nu prin aplicarea polarității superior-inferior. De asemenea presupune promovarea unor politici școlare care să permită egalizarea șanselor în educație și a unor strategii de valorificare a diferențelor culturale pentru a le transforma în resurse pedagogice.

Trăim într-o epocă a interferențelor. Întâlnirile dintre persoane sau culturi se amplifică și se diversifică de la o zi la alta. Nu este ușor să întreții relații optime cu alții, să înțelegi alte moduri de gândire, de simțire, de acțiune. În aceste condiții, se nasc diferite strategii de asumare spirituală, fie de retragere în sine, de apărare și întărire a identității culturale a persoanelor, fie de ieșire din sine, de permeabilitate și deschidere față de alte expresii spirituale – individuale sau colective. Școala, ca principală instanță de culturalizare, este antrenată în materializarea strategiilor amintite. Ea nu poate rămâne neutră la marile incitări sau presiuni ale vremii. În perimetrul școlar se reproduce cultura și se pun bazele creației de noi expresii culturale.

Educația interculturală este una din dimensiunile educației integrale. Criterii de succes în realizarea educației interculturale în școală sunt:

- a) asigurarea unei balanțe între diferitele finalități majore ale educației (scopuri culturale, profesionale de calificare , sociale, de dezvoltare profesională);
- b) asigurarea de oportunități pentru comunicare și cooperare, chiar între grupuri diferențiate;
- c) asigurarea de șanse egale de educație;
- d) reflectarea diverselor realități specifice societăților multiculturale prin toate tipurile de curriculum;
- e) prezentarea informațiilor din cât mai multe perspective, pentru a stimula conștiința diversității și a unității prin diversitate. Toți copiii trebuie să învețe să trăiască și să interacționeze pozitiv în această lume diversă.

Diversitatea culturală nu mai este un prejudiciu, ci o realitate care trebuie fructificată în mediul școlar. Pluralitatea culturală pune nu numai problema apărării diferențelor, ci a dialogului

cultural, care recunoaște că fiecare trebuie să contribuie la îmbogățirea experienței umane și că fiecare dintre ele este un efort de universalizare a unei experiențe particulare.

Interculturalitatea este un proces care se produce la intersecția dintre diferite culturi. Comunitățile interculturale sunt grupuri culturale, etnice, religioase, care trăiesc în același spațiu, întrețin relații deosebite de interacțiune, schimb, respectând valorile, tradițiile și modul de viață al fiecăruia.

Educația interculturală are două dimensiuni care se articulează indisolubil una cu cealaltă :

- a cunoștințelor ce furnizează copiilor, tinerilor mijloace conceptuale pentru a percepe realitatea și a interpreta informațiile pe care le primesc, de a le asigura o informare corectă, obiective care să le permită să depășească stereotipurile și prejudecățile, să se situeze și să comunice într-o lume diversă ;
- a experienței, ce înscrie educația în viață, mobilizează ansamblul personalității individului și potențialul de învățare, el va ști să descopere și să stăpânească sentimentele în cadrul relațiilor sociale-interculturale, să-și respecte aproapele, să coopereze cu semenii săi.

Noțiunea este mai nouă decât practicile didactice subsemnate ei, nefiind nici un dubiu că au existat mulți oameni care au desfășurat activități interculturale înainte ca termenul să fie învățat.

Abordarea interculturală în educație constituie o nouă manieră de concepere și implementare a curriculum-urilor școlare și o nouă atitudine relațională între învățători, elevi, părinți. Perspectiva interculturală deschide noi piste de manifestare a diversității și diferențelor. Școlile își bazează activitatea în mare parte pe principiul conform căruia toți suntem egali. Acum educația interculturală cere școlii să ia în considerare și să respecte diferențele interculturale dintre indivizi.

Școala este locul de întâlnire a mai multor modele de semnificare a lumii, de valorizare a comportamentelor și de transmitere a experienței specifice. Din ce în ce mai mult, școala devine o mare diversitate culturală, un loc al întâlnirii și al schimbului de modele sau de referințe valorice.

Diversitatea nu este prea ușor de realizat și de gestionat. Ea este o realitate dezirabilă, dar de îndată ce prinde contur apar numeroase probleme. Se observă că nu suntem îndeajuns de pregătiți să construim și să perpetuăm diversitatea. Excluziunile și marginalizările degeneratează în mari conflicte la scară socială. Efortul de prevenire este obligatoriu să înceapă încă din școală.

Perspectiva interculturală de concepere a educației poate să conducă la atenuarea conflictelor și la eradicarea violenței în școală prin formarea unor comportamente, cum sunt:

- aptitudinea de a comunica (a asculta, a vorbi);
- cooperarea și instaurarea încrederii în sânul unui grup, cum ar fi grupurile de tineri, de muncă, de joacă;
- respectul de sine și al altora, toleranța față de opiniile diferite;
- luarea de decizii în chip democratic;
- acceptarea responsabilității altora și a propriei persoane;
- soluționarea problemelor interpersonale;
- stăpânirea emoțiilor primare;
- aptitudinea de a evita altercațiile fizice.

Ce poate face școala în materie de educație interculturală? În școală apare riscul realizării împrumuturilor la întâmplare dacă nu există o direcție semnificativă a acestora.

Școala trebuie să-și propună să realizeze un proces de integrare prin preluarea prechizițiilor culturale pe care le posedă elevii.

Prezint câteva atitudini care pot facilita o bună primire a unui elev nou venit într-o colectivitate:

- noul venit trebuie să resimtă sentimentul că a fost așteptat;
- e necesară o atitudine de curtoazie, prin vorbe și fapte, în vederea unei integrări optime în noul colectiv;
- învățătorul va crea momente de comunicare între elevi, astfel încât aceștia să împărtășească sentimente și experiențe; munca în echipe este o strategie demnă de a fi reținută ;
- elevul nou venit are nevoie să fie recunoscut și va primi sarcini didactice ca și ceilalți elevi;
- noul elev va fi introdus progresiv în normele regulamentului de funcționare internă a școlii sau a clasei.

Problema comunicării interculturale în învățământ conduce la soluționarea unor probleme, de exemplu:

- cum percepe învățătorul diferența culturală;
- cum își adaptează stilul comunicativ la profilul cultural al elevilor;
- care sunt pericolele folosirii unor stereotipuri de categorisire a alterității în educație;
- ce posibilități are învățătorul de a înțelege și a valorifica potențialurile culturale diferite ale elevilor;
- care este aportul învățătorului, elevilor, părinților la dezamorsarea unor neînțelegeri interculturale.

Educația este purtătoare prin ea însăși a unui ethos eminent spiritual. Educația este producătoare de cultură. Acest lucru îi conferă o responsabilitate care stimulează diversificarea intereselor culturale, curiozitatea, creativitatea, deschiderea și împărtășirea.

Școala este un loc al omogenizării sociale, unificând cunoștințele.

Aceste centre vor trebui să dispună de lucrări care să răspundă obiectivelor educației interculturale:

- lucrări prezentând drepturile omului și libertățile fundamentale accesibile diferitelor grupe de vârstă;
- documentații asupra condițiilor unei dezvoltări durabile și asupra mediului înconjurător;
- expuneri ale unor evenimente istorice sau contemporane, invitând la reflecție asupra problemelor supraînarmării, rasismului și excluderii minorităților etnice, naționale sau religioase;
- documente capabile de a combate teoriile care vin să se opună înțelegerii internaționale și culturale;
- documente în diferite limbi;
- documente și jocuri cu referiri la diferite culturi, mai ales cele care sunt reprezentate în comunitate;
- utilizarea noilor tehnologii ale comunicării (teleînvățarea, televiziunea educativă), care permit accesul la educația continuă a unor noi categorii sociale și constituie o cale de tranziție spre o altă formă de educație; utilizarea unor reviste care pot să suplinească materialul pedagogic;
- participarea la evenimentele culturale și sărbătorile locale, la diversele activități care sunt propuse, vizitarea de muzee și expoziții;
- antrenarea în activitățile muzicale și corale; cântecul constituie un mijloc de participare și de dezvoltare a unei culturi a păcii;
- organizarea de întâlniri între persoane de culturi diferite, ca ocazii de stabilire a unor relații de prietenie;

- înfrățirile, care oferă o ocazie concretă a schimbului și solidarității; ele se pot realiza între clase ale aceleiași școli, pentru a iniția contacte pozitive între grupuri, ca și între clase din alte localități;
- corespondența școlară, care poate fi realizată de către toți copiii, prin schimburi de desene, de casete audio sau video; vizitele centrate pe un aspect anume;
- celebrarea „Zilei drepturilor copilului”, a „Declarației drepturilor copilului” și a altor evenimente speciale.

La nivelul practicilor școlare se va recurge la mai multe formule: necesitatea de a apela la o pedagogie activă și participativă, educația pentru comunicare, pentru a promova o egalitate a șanselor educaționale.

Obiectivele specifice ale educației interculturale:

- dobândirea de cunoștințe privind cultura în general și impactul acesteia asupra comportamentelor individuale și de grup, privind propria cultură / propriile culturi și privind alte culturi;
- dezvoltarea de deprinderi legate de viața într-o societate multiculturală / interculturală (conștientizarea propriilor determinări culturale, stereotipuri și prejudecăți, identificarea acestora la ceilalți, capacitatea de a relativiza punctele de vedere, abilități comunicaționale și relaționale);
- formarea de atitudini cum ar fi respectul pentru diversitatea culturală, pentru identitatea culturală proprie și a celorlalți, refuzul discriminării și intoleranței;
- stimularea participării și acțiunii în sensul promovării principiilor unei societăți interculturale și al combaterii discriminării și intoleranței.

Pentru o educație interculturală eficientă este esențială asigurarea unui echilibru între cele patru tipuri de obiective, fără a se neglija nici unul dintre acestea, și insistarea pe interrelaționarea diferitelor elemente ale acestora. În ceea ce privește cadrul metodologic al educației interculturale, în concordanță cu evoluții recente pe plan internațional, am putut constata din experiența practică a activităților Institutului Intercultural adecvarea la obiectivele menționate a unei metodologii specifice

Abordarea interculturală în educație constituie o nouă manieră de concepere și implementare a curriculumurilor școlare și o nouă atitudine relaționare între profesori, elevi și părinți. Perspectiva interculturală deschide noi piste de manifestare a diversității și diferențelor. Abordarea interculturală nu se reduce la o prezentare cumulativă a unor cunoștințe despre valorile altora, ci înseamnă cultivarea unor atitudini de respect și de deschidere față de diversitate.

Această atitudine se naște printr-o permanentă comunicare cu alții și printr-o deconcentrare atentă și optimă față de propriile norme culturale.

Bibliografie:

1. Cucos, C. - Educația. Dimensiuni culturale și interculturale, Iași, Editura Polirom, Iași, 2000;
2. Neculau, A. - Câmpul educativ și puterea școlii, în Revista de pedagogie, Nr. 3-4 ;
3. Călin, M. Filosofia educației, Antologie. București: Aramis, 2001

ROLUL ACTIVITĂȚILOR EXTRACURRICULARE ÎN EDUCAȚIA ELEVILOR

*Prof. Adela Bacalu,
Școala Gimnazială Fitionești*

Se cunoaște că activitățile extrașcolare contribuie la formarea și dezvoltarea personalității elevului, ele fiind importante și utile. Trebuie să ținem seama în desfășurarea acestora de programul de studiu al elevilor, pentru valorificarea lor și pentru a-i determina pe elevi să se implice în desfășurarea acestora. Activitățile extrașcolare au forme variate, toate având ca scop învățarea nonformală și petrecerea în mod plăcut a timpului liber. Prin aceste activități, elevii își pot dezvolta anumite competențe și abilități necesare unei bune dezvoltări armonioase pentru o integrare în societate. Ca profesor de limba și literatura franceză, am căutat să îndrept elevul pentru a-i dezvolta orizontul cultural și spiritual. Desfășurarea procesului instructiv-educativ constă în îmbinarea activităților școlare cu activități extracurriculare, acestea având numeroase valențe formative, permițând manifestarea creativității întregului grup de elevi, iar cadru didactic putându-și afirma spiritul inovator, creativitatea didactică, totodată atrăgându-i și pe elevi. Dezvoltarea personalității elevilor a devenit o preocupare primordială a dascălilor, în scopul modelării întregii activități a elevilor și a conduitei acestora conform cerințelor societății în care se trăiesc.

Știm că activitățile extracurriculare urmăresc lărgirea și adâncirea informației, cultivă interesul pentru nou, atrag individul la viața socială, la folosirea timpului liber într-un mod plăcut și util. Școala de astăzi este deschisă spre acest tip de activitate care îmbracă cele mai variate forme. În cadrul acestor activități elevii se autodisciplinează, învață să învețe, iar cadru didactic îi poate influența dezvoltarea, pregătindu-l pentru viață.

Exemple cum ar fi: vizitele la muzee, monumente și locuri istorice, case memoriale au oferit elevilor prilejul de a observa obiectele și fenomenele în starea lor naturală, operele de artă originale, momentele legate de trecutul istoric local sau național. Cu ocazia sărbătorilor se organizează activități literar-artistice cu scopul de a valorifica tradițiile, obiceiurile, specificul poporului nostru. Elevii cântă colinde, se bucură de magia sărbătorilor de iarnă, la școală, dar și în cadrul familiei. Frumusețea colindelor parcă împrăștie în zare puritatea, iubirea, dragostea de aceste comori preluate din moși strămoși. O altă sărbătoare importantă este 1 Decembrie, zi în care fiecare suflet de român vibrează la tot ceea ce înseamnă tradiție, patriotism, iubire de neam și țară. Promovând valorile naționale învățăm să ne apreciem, să valorificăm virtuțile noastre ca nație. Valorificarea specificului neamului nostru îl poate determina pe elev să interiorizeze anumite trăiri, să iubească țara, neamul și pe cei de lângă ei. Iubirea, colaborarea, dăruirea ne face mai buni, mai valoroși și acest lucru elevii îl află indirect din aceste activități. O temă importantă este timpul liber, iar elevul trebuie să aibă alternative atractive care să-i dezvolte competențele însușite în școală.

Activitățile extrașcolare sunt acele uși care se deschid pe ambele părți, scopul lor duce la dezvoltarea personalității, stimularea încrederii în sine. Este de dorit ca elevul să învețe prin joc, să asimileze noi cunoștințe și într-un cadru nonformal.

Datoria noastră de dascăli este de a-i crea elevului spațiul, conjunctura care să îl ajute să dea frâu imaginației, să își valorifice înclinațiile dezvoltându-le până va ajunge la performanță.

Sărbătoarea Învierii Domnului, este un prilej de bucurie iar în cadrul activităților extrașcolare este necesar să se desfășoare activități care au ca scop formarea unor personalități armonioase, cu adâncă trăire și familiarizarea elevului cu semnificațiile religioase ale zilelor care premerg și urmează Învierii Domnului. Se pot desfășura activități precum: recitarea unor poezii, creații ale elevilor, scenete, realizarea de felicitări, desene tematice, cu scopul de a ne identifica cu tradițiile, obiceiurile, slujbele religioase care marchează momentele cruciale ale existenței umane. Aceste activități oferă elevilor un alt mod de însușire a unor trăiri, valențe pozitive ale vieții. Este util ca elevii să își însușească valori morale, să trăiască momente înălțătoare, să conștientizeze rolul religiei în formarea lui ca individ și să participe la toate evenimentele importante alături de familia unită. Aceasta este soluția vitală pentru o viață echilibrată, pentru petrecerea momentelor neegalabile din mijlocul familiei, pentru formarea ca individ responsabil și valoros pentru societate. Desfășurarea de parteneriate școlare se recomandă, acestea având ca parteneri: familia, comunitatea, reprezentanții bisericii, școala. Această triadă stă la baza formării elevului și niciun factor nu poate lipsi pentru echilibru și pentru buna dezvoltare a viitorului elev. Spre exemplificare, în cadrul școlii, se pot organiza simple activități literar-artistice, serbări, concursuri tematice, la care să fie invitați părinții sau membrii comunității. Dacă părinții sunt la mare depărtare, în străinătate, prin mijloace moderne, prin internet, ei pot viziona aceste evenimente. Astfel, ei pot urmări evoluția elevului și acest lucru este foarte important. Depărtarea părinților declanșează mari drame în sufletul elevilor și aceste evenimente îi pot apropia, deoarece ei trăiesc emoții puternice. Important ar fi ca în cadrul acestor activități să apară și momente muzicale, cântări religioase pe care ei să le îndrăgească. Deasemenea, pot fi organizate și voluntariate sau se pot face donații pentru cei nevoiași.

Vizionarea spectacolelor de teatru a filmelor documentare pentru copii, stimulează și orientează elevii spre aceste domenii de activitate, iar excursiile și taberele școlare contribuie la îmbogățirea cunoștințelor elevilor despre respectul pentru frumusețile naturii, artă și cultură.

Am constatat că aceste activități au îmbogățit cunoștințele elevilor despre viața plantelor și a animalelor, dar au încurajat și exprimarea liberă a copiilor în afara clasei. Ei pot reprezenta cu mai multă creativitate realitatea atunci când desenează, modelează sau au de alcătuit scurte texte.

Serbările școlare marchează evenimente importante din viața școlarilor. Aceste activități constau în dezvoltarea artistică a copiilor dar și într-o atmosferă de sărbătoare instalată cu acest prilej. Noi am realizat în fiecare an astfel de activități cu ocazia zilei de 1 Decembrie, a Crăciunului, și la sfârșit de an școlar, oferindu-le elevilor posibilitatea de a se exprima liber prin muzică, dans sau interpretând anumite piese.

Concursurile sunt forme competiționale de activitate extrașcolară, organizate pe diferite teme. Am organizat la nivel de școală concursuri de creații artistice, de desen, dar am participat și la concursuri județene de creații plastice, unde am obținut rezultate bune.

În școala noastră cadrele didactice sunt extrem de preocupate atât de desfășurarea activităților școlare cât și a celor extrașcolare, acestea ducând la dezvoltarea gândirii critice, la stimularea implicării viitorilor adolescenți în luarea deciziilor, în asumarea responsabilităților sociale, astfel realizându-se o legătură între latura cognitivă și cea comportamentală.

Consider că în orice școală cadrele didactice trebuie să promoveze activitățile extracurriculare, stimulând astfel inventivitatea și creativitatea elevilor.

În concluzie, activitățile extrașcolare au un caracter interdisciplinar, oferă cele mai eficiente modalități de formare a caracterului copiilor încă din clasele primare deoarece sunt factorii educativi cei mai apreciați și mai accesibili sufletelor acestora.

Este destul de greu să se găsească mult timp pentru pregătirea acestor activități, dar dacă se pornește de la ceea ce ei știu din familii, mai ales cei care locuiesc la țară, rezultatul va fi unul deosebit. Sunt activități frumoase care înobilează sufletul omului și care îi dau strălucirea celui care aspiră la frumos, puritate.

Prin aceste activități, școlile contribuie la dezvoltarea personală și comportamentală a elevilor, la formarea viitoarei generații și la întărirea culturii organizaționale a unităților de învățământ.

Bibliografie:

Viorel Lazăr, Aurel Cărășel, *Psihopedagogia activităților extracurriculare*, Ed. Arves, Craiova, 2007

Elena Matetovici, *Școala nonviolenței. Îndrumar de activități școlare și extrașcolare în domeniul dezvoltării abilităților de viață ale elevilor*, Ed. ZEIT, Brăila 2011

Stoica, Marin (2002). *Pedagogie și psihologie*. Editura Gheorghe Alexandru.

FRANCEZA ÎN PAȘI DE DANS

*Prof. Badiu Elena Claudia,
Liceul Tehnologic „Elena Caragiu”, Tecuci, jud. Galați*

Într-o epocă ce stă sub semnul complexului fenomen al mondializării, promovarea diversității lingvistice este vitală pentru comunicarea și colaborarea între națiuni. De aceea, învățarea limbilor străine se promovează de la vârste foarte fragede, beneficiind de un cadru legal complex în învățământul european, și nu numai. Pentru elevi, este esențial să învețe una sau mai multe limbi străine, în primul rând pentru că astfel, intră în contact cu alte culturi și civilizații, cu alte literaturi și alte obiceiuri din diverse domenii, dar și pentru simplul fapt că își pot lărgi considerabil orizontul cunoașterii și realității lumii, aspect foarte necesar în procesul dezvoltării personalității copilului.

În contextul european, dar și mondial, una dintre limbile străine de bază învățate este limba franceză. Pe lângă faptul că este una dintre cele două limbi oficiale folosite în majoritatea instituțiilor importante din Europa și din lume, aceasta este și un mijloc de îmbogățire culturală, fiind considerată limba internațională a modei, a gastronomiei, a teatrului, dar și a dansului. Dacă lumea culinară și cea teatrală sunt destul de des întâlnite în cadrul orei de limbă franceză (ca limbă străină) prin promovarea rețetelor originale franceze sau prin interpretarea de piese de teatru în limba franceză, prea puțin este promovată în rândul elevilor români valoarea culturală a dansului francez. Deși profesorii oferă elevilor posibilitatea de a se confrunta cu limbajul francez în contexte provocatoare realizate special pentru ora de limbă franceză, ideea de a încorpora mișcarea în predarea lor nu a avut loc pentru că este un concept relativ nou, domeniul fiind prea puțin exploatat.

Diferitele moduri în care elevii abordează învățarea le pot afecta succesul. Activitatea tradițională de la clasă nu este la fel de productivă pentru toți elevii, deoarece mintea fiecăruia funcționează în mod diferit și unic. Elevii sunt indivizi de sine stătători, și factori precum motivația, vârsta, personalitatea și nivelul primei limbi, pot contribui, de asemenea, la procesul de învățare. Astfel, este important să fim conștienți de diferitele condiții pentru învățarea limbii străine, precum și să acordăm oportunități egale strategiilor de învățare explicite. De aceea, foarte binevenită este o metodă non-formală, extracurriculară, o activitate în care orice elev să se simtă degajat și neîngrădit de notare; o astfel de activitate poate fi dansul.

Recurgerea la dans ca mijloc de comunicare sau ca strategie poate îmbunătăți procesul de învățare a limbilor străine. Elevii obțin un simț al ritmului, dar își îmbogățesc și vocabularul domeniului mișcării, și nu numai. Prin dans, elevii pot dezvolta diverse relații. Crearea relațiilor dintre minte și corp și dintre sine și comunitate are o semnificație deosebită, în special pentru cei care învață limba a doua. Accentul acestor relații este foarte important, pentru că ajută la dezvoltarea personală a individului, dar și la conștientizarea apartenenței la un grup anume. Dansul

este, așadar, un instrument puternic ca mijloc de comunicare interculturală, care trebuie explorat și considerat o strategie potențială de achiziție a limbii străine.

Folosirea tehnicilor și metodelor de dans în predarea limbilor străine este inovatoare și oferă o varietate largă. Unele dintre domeniile limbii care sunt învățate sau îmbunătățite prin astfel de procese sunt pronunția și intonația, unele elemente de gramatică, cultura, aprecierea comunicării nonverbale, observația, comunicarea, empatia, exploatarea memoriei. Este preferabil ca melodiile dansului să conțină versuri, astfel încât elevii să poată analiza cuvintele și semnificația piesei. Muzica aleasă, versurile specifice și pașii de dans corespunzători vor prezenta neapărat autenticitate, evocând un fragment din viața reală și concretă a nativilor. Astfel, documentul audio-vizual pe baza căruia se va desfășura activitate de învățare a limbii străine prin dans va fi unul neapărat autentic.

Utilizarea documentului autentic la ora de limba franceză prezintă multiple avantaje: pe de o parte, elevul este pus față în față cu o pagină din universul cotidian real al nativilor francezi, ceea ce oferă un plus de verosimilitate și de credibilitate ctului pedagogic în sine; în plus, se mizează pe stârnirea curiozității, interesului și motivației elevului pentru o învățare activă și practică a limbii străine, evitându-se astfel și posibil amonotonie ce ar putea interveni în urma acumulării prea mari de noțiuni teoretice. Pe de altă parte, elevul intră în contact direct cu civilizația franceză și cu valorile sale culturale, îmbogățindu-și considerabil și cultura generală.

O gamă foarte variată de dansuri autentice franceze o oferă zona Bretania (Bretagne) din extremitatea vestică a Franței, unde valorile tradiționale se bucură de o foarte mare atenție din partea localnicilor. Dansul breton este foarte apreciat și foarte bine conservat, și, foarte important pentru trăinicia sa, foarte bine promovat (prin festivaluri, spectacole, numeroase cursuri de dans Breton, etc.). Melodiile dansurilor bretone sunt ritmate și vesele (exemple: *les lavandières*, *la fougère*, *l'andouille*, etc.) și pot trezi ușor interesul și admirația elevilor români dornici de noutate și diversitate culturală.

Pentru început, elevii vor lua contact cu materialul audio-vizual autentic, captându-li-se atenția cu noutatea pașilor și marea diferență între dansurile tradiționale românești și cele populare franceze bretone, cât și diferența de vestimentație tradițională. Însă pașii de dans vor fi doar în aparență de mare interes, deoarece scopul didactic al dansului va fi achiziția lingvistică și culturală; prin urmare, cadrul didactic va avea grijă, în paralel cu învățarea pașilor, să stârnească interesul elevilor pentru regiunea de proveniență a dansului, în ansamblul ei, profesorul devenind partener al învățăceilor în descoperirea a cât mai multor aspecte culturale specifice zonei.

Mai departe, versurile melodiei vor trebui înțelese corect pentru a putea percepe mesajul și specificul dansului, iar pentru aceasta va fi nevoie de o nouă conlucrare între profesor și elevi în procesul traducerii cuvintelor; are loc astfel o comunicare imitativă, ce se caracterizează prin învățarea pe de rost (după realizarea traducerii), a versurilor, prin imitarea modelelor de limbă oferite de documentul autentic. Versurile pot fi mai ușor asimilate și înțelese dacă se păstrează rima și după traducerea lor în limba maternă, limba a doua devenind astfel mult mai melodioasă și mai atrăgătoare pentru elevi. Traducerea versurilor ce însoțesc dansul poate contribui mult la exersarea percepției auditive și a pronunției, putând fi preîntâmpinată de câteva jocuri fonetice cu rimă, ceea ce ar detensiona și mai mult elevul aflat în poziția de a adopta un comportament cultural cu totul nou pentru el.

Fiind un proces complex de învățare și însușire, dansul și tot ce presupune el nu va fi predat într-o singură oră. La final, pentru încununarea efortului muncii de echipă, cât și pentru procesul de autoevaluare, dansul ar putea fi prezentat întregii școli în cadrul unor activități sau evenimente școlare extracurriculare (de exemplu, serbări școlare, lecții deschise, Ziua Internațională a Francofoniei, etc.).

În concluzie, dansul poate oferi o serie de relații între diferitele domenii ale cunoașterii în ceea ce privește învățarea limbilor străine. Este important să se exerseze componenta de vorbire a limbii, dar este esențial să se încorporeze și sarcini specifice pentru a lucra în alte domenii ale limbajului

precum ascultarea. Aceste tehnici pot ajuta elevii să devină niște mai buni comunicatori verbali de limbă străină.

Bibliografie:

- Dragomir, M., *Puncte de vedere privind predarea – învățarea limbii franceze ca limbă străină*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2008
 Roman, D., *La didactique du français langue étrangère*, Ed. Umbria, Baia-Mare, 1994
 Trofin, R. A., *Techniques de communication orale et écrite*, Ed. Cavallioti, București, 2004

COMUNICAREA INTERCULTURALĂ ÎN SISTEMUL DE ÎNVĂȚĂMÂNT

*Prof. Bălăsoiu Ninela,
Colegiul Național Pedagogic "Ștefan Odobleja"*

Abordarea interculturală, nu este o nouă știință, ci o nouă metodologie ce caută să integreze interogația asupra spațiului educațional al psihologiei, antropologiei, științelor socialului, politicii culturii și istoriei. Interculturalitatea face ca școala să accepte unele principii precum: toleranța, egalitatea, complementaritatea valorilor și va exploata specificul spiritual al valorilor locale atașându-le la valorile generale ale umanității.

Comunicarea interculturală, a redeschis dosarul unor teme perene ale gândirii sociale, precum unitatea și diversitatea culturilor, relația dintre noi și ceilalți, criza identităților și redefinirea lor sub presiunea combinată a mai multor factori.

Experiențele interculturale ne îmbogățesc spiritual, ne deschid noi orizonturi de înțelegere a lumii și ne obligă la o evaluare comparativă implicită, care ne ajută să ne cunoaștem bine propria identitate.

Pentru ca indivizii să surprindă nuanțat dinamica actului de comunicare interculturală, școala trebuie să faciliteze exercițiul comunicării prin cultivarea proactivă a interacceptării prin intercunoaștere și respectare în fapt a individualității fiecărui elev. Dacă școala nu va face proba faptului că trăiește și aplică ceea ce propagă, nu se va bucura de credibilitate. Toleranța la diversitate nu se poate învăța decât într-o școală în care discursul liberal și atitudinea liberală față de elev sunt convergente, în sensul încrederii în celălalt, al acceptării necondiționate a acestuia.

Adevărata provocare este poate aceea, de a oferi experiențe de comunicare optimizatoare, care să permită ieșirea din sine și deschiderea spre celălalt, ceea ce poate implica uneori lupta cu propriile prejudecăți și stereotipuri și reconsiderarea acestora.

Aceste experiențe relevante ce permit autoanaliza și autoresponsabilizarea pentru ceea ce sunt și ceea ce gândesc își pierd din semnificație dacă școala nu facilitează formarea și exersarea competențelor de participare și influențare a vieții comunitare.

Comunicarea interculturală ne provoacă la anumite exigențe:

- să construim o atitudine de învățare și acceptare a diversității
- să arătăm respect pentru partenerii culturali
- să ascultăm atent o altă persoană
- să suspendăm discriminările și prejudecățile
- să ne formăm competențe lingvistice așa încât să putem comunica în alte limbi
- să învățăm să ne adaptăm la situații noi.

Educația interculturală nu presupune doar existența unor elevi aparținând mai multor etnii sau grupuri etno-culturale ci o nouă metodologie ce caută să integreze în spațiul educațional unele

principii precum: toleranța, egalitatea, complementaritatea valorilor, dar mai ales să exploateze specificul spiritual al valorilor locale, atașându-le la valorile generale ale umanității.

Educația este, fără îndoială, o soluție pe termen lung la problemele unei societăți din ce în ce mai expusă la experiențele inter/multiculturale. Dintr-un loc de închidere defensivă și de separare, școala poate deveni loc de deschidere și comunicare. Dintr-un instrument de asimilare și întărire a caracteristicilor naționaliste, școala poate deveni un instrument de formare a tinerilor, în respectul diversității culturale. Această transformare este condiționată de o atitudine permisivă și comprehensivă a cadrelor didactice, dar și de sensibilizarea autorităților publice locale, a reprezentanților societății civile.

Prin urmare, nucleul conceptului de „educație interculturală” îl constituie dialogul culturilor, înțelegerea dintre culturi, valoarea și originalitatea fiecărei culturi, înțelegerea dintre comunități. Competența interculturală vizează capacitatea elevilor de a-și schimba atitudinea, comportamentul și cunoștințele la interacțiunea cu persoane care aparțin altor culturi, deschiderea, flexibilitatea și atitudinea pozitivă față de instituția „străinului” și chiar capacitatea de a-și revizui valorile și atitudinile din perspective ale altor coduri culturale.

Bibliografie:

1. Abdallah-Preteille, M., *Former et éduquer en contextes hétérogènes: Pour un humanisme du divers*, Anthropos Éd. Economica, Paris, 2003.
2. Miftode, Vasile, *Populații vulnerabile și fenomene de automarginalizare*, Editura Lumen, Iași, 2002.
3. Cucuș, C., *Educația. Dimensiuni culturale și interculturale.*, Ed. Polirom, Iași, 2000.

INTERCULTURALITATEA ÎN SISTEMUL DE ÎNVĂȚĂMÂNT CONTEMPORAN

*Prof. Bălășoiu Radu Florin,
Colegiul Național "Gheorghe Țițeica"*

Interculturalitatea este termenul ce denumeste contactul dintre culturi, existenta unui dialog între acestea și nu în ultimul rând interacțiunea și influența pe care o primesc reciproc. Topica interculturalității a apărut în ultimele decenii, ca răspuns în plan educațional la fenomenele de creștere a interconexiunilor și a globalizării.

Comunicarea interculturală, care a devenit o disciplină de studiu în universitățile din întreaga lume, a redeschis dosarul unor teme perene ale gândirii sociale, precum unitatea și diversitatea culturilor, relația dintre noi și ceilalți, criza identităților și redefinirea lor sub presiunea combinată a mai multor factori.

Experiențele interculturale ne îmbogățesc spiritual, ne deschid noi orizonturi de înțelegere a lumii și ne obligă la o evaluare comparativă implicită, care ne ajută să ne cunoaștem bine propria identitate.

Interculturalitatea se impune în învățământul modern ca o necesitate spre a răspunde cerințelor de educație ale societății contemporane, prin dezvoltarea interesului elevilor față de aspectele interculturale, prin dezvoltarea atitudinii de empatie culturală și interculturală.

Educația interculturală promovează atitudini tolerante, deschise, de acceptare și înțelegere firească a raportului "eu-celălalt" și a noțiunii de străin, recunoașterea și respectarea diferențelor culturale prin valorificarea pozitivă a relațiilor de egalitate între oameni și nu prin aplicarea polarității superior-inferior.

Ea presupune promovarea unor politici școlare care să permită egalizarea șanselor în educație și a unor strategii de valorificare a diferențelor culturale pentru a le transforma în resurse pedagogice, iar responsabil de aceste demersuri este (în cadrul educațional instituționalizat) managerul grupei/ clasei.

Pentru cadrele didactice este esențial să creeze relații pozitive în interacțiunea dintre semeni, să favorizeze dezvoltarea persoanei cât și a relațiilor constructive în grup, pentru a trăi sentimentul propriei identități.

Educația interculturală se referă la teme ca "acceptarea", "conviețuire cu ceilalți", "participare", evitarea prejudecăților și promovarea unei educații democratice interculturală/multiculturală.

Conduitele interculturale sunt:

1. Disponibilitatea spre a cunoaște.
2. Acceptarea diferențelor dintr-o perspectivă neutră. (se știe că tot ce ne este asemănător ne este ușor de acceptat, tot ce pare străin este respins. Aceste aspecte trebuie schimbate).
3. Trăire a situațiilor ambivalente fără teamă, ca premisă pentru acceptarea diferitelor.
4. Dominarea și înfrângerea fricii față de celălalt.
5. Capacitatea de a pune în discuție și a reformula propriile norme.
6. Atitudinea favorabilă de a experimenta moduri existențiale, de gândire și de raportare diferite.
7. Aptitudinea de a îți asuma conflictele. Conflictele trebuie asumate cu calm și negociate într-o abordare de tip câștig-câștigi.
8. Capacitatea de a dobândi identități mai largi (de european, de cetățean al lumii) dezvoltând o loialitate de tip nou, în care să se integreze identitățile națională, regională, profesională, socială.

Cel mai important aspect este ca specificul fiecărei culturi să nu fie uitat.

Pentru a înțelege mai bine caracteristicile educației interculturale trebuie menționat faptul că se sprijină pe următoarele valori:

- de tip democratic: libertate, dreptate, egalitate, pace
- de tip intercultural: pluralism, toleranță, deschidere către ceilalți, responsabilitate
- deschiderea către lume: solidaritate, cooperare, angajare.

Învățarea interculturală presupune o învățare pe tot parcursul vieții, de la o vârstă fragedă. Dacă ne putem educa copiii de mici că ei nu sunt mai presus decât nimeni și că fiecare persoană trebuie tratată cu șanse egală, cu siguranță vor deveni adulți toleranți ce vor accepta și se vor îmbogăți după urma diversității culturale. Datoria noastră, a cadrelor didactice este aceea de a le oferi copiilor experiențe de învățare care să-i familiarizeze cu diferite culturi.

A-i înțelege pe cei din jurul tău, a înțelege valori pe care se sprijină alte culturi și, în același timp, a le accepta, a cunoaște valorile propriei culturi înseamnă a reuși să te înțelegi pe tine, lumea în care trăiești și te dezvolti în fiecare moment al existenței.

Bibliografie :

1. Cucuș, C., Educația. Dimensiuni culturale și interculturale, Iași, Editura Polirom, 2000
2. Plugaru, L., Pavalache, M., Educație interculturală, Editura Psihimedia, București, 2007
3. Ciolan L., Învățarea integrată. Fundamente pentru un curriculum transdisciplinar, Editura Polirom, Iași, 2008.

ȘCOALA – PUNTE ÎN COMUNICAREA INTERCULTURALĂ

*Prof. învă. primar Bejenaru Manuela – Simona,
Școala Gimnazială „Mihail Sadoveanu”, Fălticeni, Suceava*

Școala este un spațiu al diversității, reunind copii care provin din grupuri socioculturale diferite, etnii diferite, chiar religii diferite. Numeroase statistici semnaleză că diferențele existente între elevi constituie uneori sursa unor atitudini intolerante, discriminatorii, a unor situații de marginalizare, excludere, de încălcare a drepturilor omului și ale copilului. Copiii rromi, copiii cu probleme de sănătate, cei care provin din familii sărace sunt adeseori jigniți, ignorați, marginalizați, agresați, cuprinși în clase separate etc.

Astfel de situații nu sunt corecte, drepte, morale. Ele nu ar trebui să existe într-o societate care se cuvine să ofere drepturi și șanse egale tuturor membrilor ei.

Un copil se joacă adesea cu sunete, cu forme, culori se joacă mai ales cu vorbe. Și vorbele devin sunet și formă și culoare. Vorbele devin floare și zbor și lumină și speranță.

Nu cred să existe minune mai mare decât să stai să veghezi înflorirea unui copil. Să descoperi alături de el, cu uimire, cu inocență, cu spaimă uneori universul în care trăim.

Fiecare școală poate fi un atelier de conviețuire democratică, unde copiii pot învăța să conviețuiască în mod constructiv, să accepte și să aprecieze diferențele ca “valori” și nu să fie refuzate sau evitate, elevii experimentând concret cetățenia globală. Scopul educației interculturale nu este acela de a preda conținuturi despre alte culturi, ci vizează mai ales formarea unor atitudini pozitive și active față de alte culturi, văzută ca sursa de îmbogățire și trăire a unor experiențe noi.

Comunicarea interculturală este acel schimb sau tranzacție valorică, însoțită de înțelegerea semnificațiilor adiacente, între persoane sau grupuri care fac parte din culturi esențialmente diferite. Schimburile se pot realiza la nivel ideatic, verbal, nonverbal, comportamental, fizic, obiectual, organizațional. Pot fi implicite sau explicite, inconștiente sau deliberate.

Fenomenul transmisiei culturale este deosebit de complex. Sensurile difuziunii culturale sunt multiple și destul de greu de reperat.

Interculturalitatea reprezintă relația de interacțiune și cooperare continuă, a diverselor grupuri culturale, etnici, religioase etc (a tuturor categoriilor de minorități), determinate fiind de schimb cultural și intercunoaștere în contextul grijii față de menținerea specificului fiecărei comunități. Interculturalitatea în demersul educațional, nu înseamnă în primul rând altceva, ci înseamnă mai ales altfel. Altfel înseamnă o nouă deschidere paradigmatică a orizontului gândirii, spre experiența factuală a realității sociale.

Comunicarea culturală este cu atât mai dificilă cu cât cea mai mare parte a elementelor ei componente sunt destul de evanescente, mai puțin vizibile și mai greu comprehensibile. Precum aisbergul, a cărui mărție nu se vede, două treimi din el fiind cufundate, tot așa, cea mai mare parte a culturii rămâne ascunsă celor care iau contact pentru prima dată cu ea. Este drept că aspectele exterioare ale culturii (arhitectura, artele, îmbrăcăminte, ritualurile etc.) sunt ușor reperate și cunoscute. Rămân însă mentalitățile, concepțiile, idealurile - un câmp vast, aproape indeterminat. O comunicare interculturală veritabilă cere timp și răbdare din partea protagoniștilor. Cu cât cunoașterea unei culturi străine se adâncește, cu atât marja viitoarelor descoperiri se lărgeste. Familiarizarea cu o parte invizibilă a aisbergului stârnește curiozitatea pentru aflarea altora. Cumulul valoric achiziționat precum și antecedentele culturale funcționează ca un filtru de lecturare a noilor stimuli culturali. Predeterminările culturale (cultura inițială a celui care se apropie de una străină) sunt resemnificate ele însele prin comparații cu noile date culturale. Cunoscându-i pe alții, mă cunosc mai bine și pe mine. Învățarea interculturală constituie o coordonată importantă a

oricărui program de educație. Ea are ca obiectiv cultivarea receptivității față de diferență, integrarea optimă a noutății valorice, mărirea permisivității față de alteritate, formarea unei competențe interculturale.

Elementele unei culturi primesc semnificații determinate în funcție de sistemul de referință propriu acelei culturi. Nici o formă culturală nu are semnificație numai atemporală și aspațială. Ca să "învii" o secvență culturală oarecare, e nevoie să restabilești întregul său context. Familiarizarea cu ceva necunoscut presupune nașterea sau actualizarea unor legături noi. Accesul la o cultură anterioară sau la o altă cultură existentă se realizează printr-un soi de traducere și interpretare permanentă. Reformularea și transmutarea sunt exerciții intersemiotice, prin care o cultură încorporează elemente ale altei culturi. Această re-lecturare intraculturală conduce la ceva mai mult sau mai puțin decât a fost. Echivalările sunt aproximative și schimbă deseori sensurile prime. Reactualizarea unei culturi este "creatoare", "îmbogățitoare". Persoana care transgresează propria cultură pentru a ajunge într-o alta nu va avea capacitatea de a reformula unitatea originară a noii culturi, ci va crea un nou registru, un nou câmp de ramificații semiotice și noi contexte ilustrative, prin îmbinarea experienței culturale vechi cu elementele nou ivite. Noul este lecturat însă prin intermediul instrumentelor culturale vechi. Niciodată individul nu va putea renunța la schemele culturale achiziționate mai demult.

Comunicarea interculturală pune față în față două tendințe oarecum contradictorii: stabilitate și schimbare. Adaptarea constituie în sine o mișcare contradictorie. Ea presupune deschidere asupra mediului dar și o receptare a unor stimuli așa cum sunt ei la un moment dat printr-o necesară dar dificilă acomodare. Sunt situații când mediul presează asupra noastră, obligându-ne să ne transformăm. Apare acum procesul de asimilare, în sens piagetian, respectiv de modificări interne datorate modificărilor externe. Ca subiect autonom, structurat, trebuie să receptez modificările exterioare pentru a face din ele modificările mele interne, după legile mele proprii. Acomodările și asimilările nu sunt separate unele de altele; ele lucrează împreună, reglând și echilibrând relația individului cu lumea.

Fenomenul trecerii spre o altă cultură poate fi înțeles mai ușor apelând la conceptul de topologie, preluat din matematică. Topologia este o ramură a matematicii care studiază procesul conservării unor proprietăți fundamentale ale unor figuri atunci când acestea apar în contexte cu totul schimbate (de pildă, atunci când foaia de hârtie pe care am desenat un triunghi este deformată, mototolită). Cu alte cuvinte, se are în vedere o serie de invariabile care supraviețuiesc unor modificări.

Marile arhetipuri precum și unele mărci expresive pot fi detectate în mai multe culturi. Înțeleasă din punct de vedere topologic, o cultură apare ca un șir de traduceri și transformări. Cultura contemporană poate fi considerată ca o suită de traduceri/transformări constante ale câtorva motive de bază. Prin această "traducere" (transcripție, transpoziție, reiterare, variație), "structurile de profunzime" ale unei culturi rezistă și se actualizează contextual în "structuri de suprafață", în funcție de o referențialitate socio-culturală determinată. Așa numitele renașteri culturale nu sunt decât mutații de accente, redescoperiri ale unor expresii spirituale oculte, restabiliri ale unor coduri culturale uitate. Orice nouă expresie culturală apare în interiorul și pe o bază valorică preexistentă. Tradiția noastră culturală se instalează pe aceeași "sintaxă", dimensionată funciarmente pe măsura omului dintotdeauna și de pretutindeni. Pentru înțelegerea mutuală, este necesară o negociere a sistemului de referințe comune între partenerii acestui schimb. Elementele comune se pot converti în suporturi pentru catalizarea procesului de integrare. Se va forma o competență interculturală, adică acea capacitate de a transgresa în mod optim limitele propriei culturi spre stimuli valorici străini, care vor fi semnificați din perspectiva referințelor culturale inițiale, de bază. Competența culturală, după unii autori (Koester, 1993, pp. 64-69), presupune mai multe componente: contextul schimbului cultural, trebuințe și oportunități valorice interiorizate, motivații, cunoștințe, acțiuni promovate de protagoniști.

Comunicarea interculturală se mulează pe un joc dintre închidere și deschidere. A sesiza dinamica acestor limite fluctuante înseamnă a acționa în mod inteligent și pedagogic. Numai că acest deziderat constituie o sfidare atât pentru demersurile teoretice cât și practice ale învățării interculturale.

Procesul de primire-acceptare naște un perimetru cultural nou, mai bogat și mai divers în stimuli culturali. Acesta nu cuprinde exclusiv elemente dintr-o direcție sau alta, ci sinteze noi, ca urmare a îngemănărilor, continuităților și complementarităților dintre datele culturale preexistente. Cultura este un prealabil la ivirea unor evenimente sau situații multiple. Ea este "determinantul care determină" (Demorgon, 1989, p. 53), este factor activ al transformării și evoluției sociale viitoare.

Conceptul de **complex intercultural** ar putea facilita înțelegerea drumului către alteritate. Acesta este identificabil, mai întâi la nivel intracultural. Termenul de complex intracultural nu are nimic peiorativ în sine, ci înglobează acel nucleu al unei culturi, structurat în timp, și care caracterizează o cultură dată. "Un complex intracultural este constituit ca un sistem articulând de conduite situate la diferite niveluri și în diferite domenii. Acest sistem parțial stabilește un punct de consistență și adesea de rezistență în sistemul general al unei culturi "

Este de la sine înțeles că este bine să ne cunoaștem fiecare nucleul dur al propriei culturi, complexul cultural ce caracterizează un anumit câmp de valori. Cunoașterea complexului cultural atrage după sine structurarea și utilizarea complexelor interculturale pentru buna comunicare dintre culturi. Complexele interculturale se constituie atunci când o serie de membri ai două culturi se întâlnesc pe baza propriilor complexe intraculturale. Întăririle și compensările uneia și ale celeilalte culturi se inversează, constituindu-se un nucleu comun, ce se negociază permanent, fiind deschis stimulilor culturali diverși.

Comunicarea culturală dobândește astăzi noi trăsături: raționalizare și internaționalizare. A comunica a devenit o întreprindere ce este gestionată cu multă acribie. Totodată, penetrarea simbolurilor culturale s-a mondializat, prin unificarea codurilor formale, cromatice, sonore, lingvistice, sociale, culturale, simbolice (cf. Pontoizeau, 1992, p. 147) la scară planetară. Această tentă de masificare asigură, dincolo de pericolele inerente, și o nivelare culturală care poate facilita o mai bună comunicare și înțelegere între mase de oameni cu tradiții culturale diferite sau contrastante. Era informatică și generalizarea inteligenței artificiale au ca finalitate reformarea canalelor de transmisie culturală (atât calitativ, cât și cantitativ) în perspectiva asigurării unui liant comun, care să garanteze o aliniere la aceleași standarde valorice. Rămâne însă ca înzestrarea cu sens a acelorași simboluri culturale să asigure diferențierile necesare și firești dintre persoane și indivizi. Altfel, dacă toți ar înțelege la fel obiectele culturale, s-ar ajunge la nivelări și omogenizări deosebit de periculoase. Idealul în materie de cultură este nu de comunicare și nivelare absolută, de ștergere a diferențelor, ci de creare a unor punți de legătură spirituale care vor fi frecventate sau exploatate, parțial și temporar, în funcție de cerințe grupale sau disponibilități individuale.

Pentru a avea o educație interculturală nu este suficient, coexistența elevilor, aparținând mai multor "etni" sau grupuri etnoculturale. Multiculturalitatea, ca fenomen social real, continuă să fie ascunsă de „grila interpretativă și voința deformatoare” a optimismului social și politic. Intertextualitatea de care hermeneutica socială modernă se folosește pentru a explica dialogul civilizațiilor, este o explicitare a coexistenței în cadrul social dat a mai multor "lumi" cu experiențe culturale diverse. Experiența tragică a unor conflicte interetnice din Europa zilelor noastre, vulnerabilitatea civilizației europene actuale față de riscul întoarcerii la barbaria și stupiditatea unor războaie interetnice și interconfesionale, noile provocări ale terorismului ca formă de acțiune politică toate acestea impun crearea unor structuri unor structuri care să facă posibilă funcționarea Europei Unite ca Europă a minorităților, a diversității.

Bibliografie:

- Abric, J.-C., *Psihologia comunicării*, ed. Polirom, Iași, 2002
- Armaș, N., *ABC-ul comportării civilizate*, ed. Ceres, București. 1990
- Birkbenbihl, V. F, *Antrenamentul comunicării sau arta de a ne înțelege*, Gemma Press, București, 1998
- Buber, M., *Eu și tu*, Humanitas, București, 1992
- Dinu, M., *Comunicarea*, Editura științifică, Buc., 1999
- Piaget, J., *Dimensiuni interdisciplinare în psihologie*, ed. DP, București, 1972

DIVERSITATEA CULTURALA IN GRADINITA

*Profesor invatamant prescolar Bîrsan Mihaela,
Grădinița cu Program Prelungit „Voinicelul”,
Localitatea Slobozia, județul Ialomița*

În declarația universală privind DIVERSITATEA CULTURALĂ adoptată de UNESCO în 2001, cultura este definită ca, ansamblul de elemente distinctive, de ordin spiritual, material, intelectual și emoțional ale unei societăți sau grup social, ce include, pe lângă arta și literatura, stiluri de viață, moduri de conviețuire, sisteme de valori, tradiții și credințe”

Ce este educația interculturală:

- Deschide noi piste de manifestare a diversității și diferențelor și cultivă atitudini de respect și de deschidere față de diversitate;
- Este și un răspuns specific, pedagogic la încercarea de soluționare a unor consecințe socio-culturale impuse de amploarea fenomenelor migraționiste;
- Este o modalitate de prevenire și atenuare a conflictelor;
- Presupune educație socială și civică, învățarea drepturilor omului, pregătirea și participarea la viața socială, formarea formatorilor în perspectiva interacțiunii culturale, educația și dezvoltarea culturală a imigranților, educația într-o societate multiculturală.
- Presupune o nouă abordare a orizontului valorilor.

Scoala interculturală:

- Are ca obiective păstrarea și apărarea diversității culturale a populației și prezervarea unității școlii;
- Realizează un proces de integrare prin preluarea preacizizițiilor culturale pe care le posedă elevii;
- Invită profesorii să înțeleagă și să valorifice potențialurile culturale ale elevilor;
- Presupune o nouă manieră de concepere și implementare a curriculum-urilor școlare și o nouă atitudine relațională între profesori, elevi, părinți;

În lumea modernă, diversitatea în sens larg – indiferent dacă este de natură culturală sau lingvistică – poate fi pusă pe seama a doi factori esențiali: intensificarea migrației și noile tehnologii de informare și comunicare.

Diversitatea culturală nu mai este un prejudiciu, ci o realitate care trebuie fructificată în mediul școlar. Pluralitatea culturală pune nu numai problema apărării diferențelor, ci a dialogului cultural, care recunoaște că fiecare trebuie să contribuie la îmbogățirea experienței umane și că fiecare dintre ele este un efort de universalizare a unei experiențe particulare. Multiculturalitatea nu este adversarul universalismului european, ci o altă formă a lui.

Interculturalismul implică înțelegerea, aprecierea și valorizarea culturii proprii la care se adaugă respectul bazat pe o informare autentică și pe construirea curiozității față de cultura etnică a celuilalt. Interculturalitatea este un proces ce se produce la intersecția dintre culturi, nefiind un scop în sine, dar care poate deveni o finalitate atunci când sunt sesizate transformările nefirești sau comportamentele nefaste la acest nivel de intersectare a culturilor.

Societatea noastră devine din ce în ce mai complexă. Explozia circulației oamenilor și a ideilor, multiplicarea contactelor, dispariția frontierelor sunt realități evidente. Problema identității culturale este complexă și presupune rezolvarea de comun acord. Trebuie să învățăm modalități de conviețuire în această pluralitate a culturilor. Ca membrii ai Uniunii Europene trebuie să înțelegem interculturalismul ca „un instrument pentru ameliorarea egalizării șanselor și a inserției optimale a populațiilor străine, europene sau nu, în viața economică și socială, punând în practică dorința de întărire a drepturilor pentru toți și, de aici, chiar dezvoltarea democrației” (Eric Bouchez, Andre de Peretti, 1990).

Perspectiva interculturală de concepere a educației conduce la evitarea conflictelor și eradicarea violenței. Încă de la vârsta preșcolară, copilul este sprijinit să-și formeze deprinderea de a comunica (a asculta și a vorbi), de a lua decizii în mod democratic în cadrul grupului, de a se implica în rezolvarea problemelor interpersonale. Educatoarea trebuie să acorde o atenție deosebită educării copiilor pentru a-și stăpâni emoțiile primare și a evita altercațiile, educării respectului de sine și al altora, toleranța față de opiniile diferite. Toleranța înseamnă cunoașterea, recunoașterea și acceptarea modului de a fi al persoanelor și grupurilor. Aceasta presupune alegerea deliberată de a nu interzice, a nu împiedica, a nu interveni în comportamentul unei persoane sau al unui grup chiar dacă noi dezaprobăm acea purtare și avem și cunoștințe și puterea de a interzice sau împiedica.

Este cunoscut faptul că toleranța cere să acceptăm diferențele individuale, oricât de diferite ar fi de valorile noastre, presupune să-i ascultăm pe cei care au opinii diferite și să analizăm cu obiectivitate argumentele acestora. Să nu considerăm că cei care au opinii diferite sunt dușmanii noștri, să ne susținem propriile opinii cu argumente solide, să acceptăm că, uneori, opiniile noastre pot fi greșite, să acceptăm că, uneori, opiniile celorlalți pot fi valoroase. Încă de mici, copiii trebuie „antrenați” să asculte „povestea” altui copil fără să emită judecăți, să-și prezinte propria „poveste” nealterată și fără frica de a fi judecat de ceilalți. Pentru a fi evitate neînțelegerile copiii vor fi sprijiniți să adreseze întrebări, să compare propriile convingeri cu ale colegilor, să identifice similitudinile și diferențele între acestea.

Educația interculturală vizează dezvoltarea unei educații pentru toți în spiritul recunoașterii deosebirilor ce există în sânul aceleiași societăți. Educatoarea va continua munca cu preșcolarii și în rândul părinților subliniind faptul că grădinița, școala în general, se călăuzește pe principii precum toleranța, respectul mutual, egalitatea sau complementaritatea valorilor, exploatează diferențele spirituale și valorile locale. Orice valoare locală autentică trebuie păstrată de cei ce aspiră la apropierea de cultura mondială. Copiii trebuie învățați de mici să evite tendințele de dispreț a unor culturi minoritare, deosebit de interesante pentru zestrea culturală a umanității.

Cunoașterea și înțelegerea celuilalt este un proces progresiv și complex. Primele contacte între oameni de culturi diferite sunt însoțite de sentimentul de insecuritate, de frică, de adversitate deschisă față de celălalt.

Pentru cadrele didactice este esențial să creeze relații pozitive în interacțiunea dintre semeni, să favorizeze dezvoltarea persoanei cât și a relațiilor constructive în grup, pentru a trăi sentimentul propriei identități.

Tot modul de învățare din grădiniță este organizat din perspectivă interculturală, permițând învățarea prin colaborare, comunicare și nicidecum de marginalizare a unor copii. Deschiderea spațiului grădiniței către comunitate și specificul ei, organizarea unor întâlniri, excursii, serbări cu specific intercultural dar nu în detrimentul majorității, urmărește realizarea obiectivelor de egalizare a șanselor în educație.

EDUCAȚIA PENTRU DIVERSITATE PLURALISMUL CULTURAL

*Prof. Bondoc Gabriela,
Colegiul Național Pedagogic „Ștefan Odobleja”,
Drobeta Turnu Severin*

Viitorul spațiu european trebuie înțeles ca un loc al confruntării fructuoase dintre mai multe coduri culturale diferite, care poate avea efecte disfuncționale, cel puțin în anumite momente, dacă nu va fi inteligent gestionat. De aceea, nu numai oamenii trebuie să fie pregătiți să se insereze în aceste noi realități, ci și instituțiile trebuie să fie pregătite pentru a primi persoanele purtătoare de coduri valorice particulare. Recompunerea entităților naționale în ansamblul european, în contrasens uneori cu ideologiile naționaliste centraliste, va face ca subculturile marginalizate să fie revendicate și să se impună altfel decât până acum. Indivizii înșiși trebuie să actualizeze acele forme de ratașare care să le asigure coerența existențială și eficiența socială. Apartenențele prime trebuie să fie permeabile și deschise, iar identitatea se va reface permanent în funcție de circumstanțe. Fiecare dintre noi va fi o unitate plurală, care se va reface permanent, sub imperiul vectorilor socio-culturali în permanentă mișcare. Desigur, fiecare persoană va dispune de o unitate înglobantă, inițială care va supraordona permanent noi elemente spirituale.

Ideologiile universaliste sau ale nivelării culturale consideră că entitățile culturale distincte vor dispărea, în favoarea unei culturi unice, mondiale. Aceste ideologii sunt mai tot timpul etnocentriste și destul de atractive. Ele sunt foarte simple: fac abstracție de complexitatea dinamicii culturale și de contradicțiile inerente evoluției culturale. Ideologiile relativiste sau ale pluralismului cultural stipulează ideea că fiecare cultură dezvoltă viziuni separate despre lume, sisteme de valori și de credințe ireductibile. Nu există posibilitatea unei comunicări autentice dintre culturi.

Spațiul cultural tinde să se fragmenteze în mai multe fortărețe comunitare, adică în grupuri sociale, politic organizate, din care conducătorii își extrag legitimitatea și influența lor din izvorul pe care îl comportă tradițiile culturale. În absența unor medieri puternice între economie și cultură, aceasta din urmă se “comunizează”, devine sursă și emblemă pentru identificarea unei comunități. Pluralismul cultural pune problema nu numai a apărării diferențelor, ci și a dialogului culturilor care recunosc, dincolo de diferențele lor, că fiecare contribuie la îmbogățirea experienței umane și că fiecare dintre ele este un efort de universalizare a unei experiențe particulare. Multiculturalismul nu este adversarul universalismului european, ci o altă față a lui. Ceea ce unifică multiculturalismul și universalismul este voința comună de a plasa o cultură deasupra puterii statului sau a intereselor unui grup social.

Pluralismul cultural european este produsul unei istorii lungi și continue care implică acceptabilitatea altuia, toleranța, coexistența plurală, dar cu șansa afirmării pozițiilor proprii. Există o identitate culturală europeană și aceasta este constituită din istoria și experiența comună, decantată în miile de ani .

Școala a trebuit să facă față eterogenității lingvistice și culturale a grupurilor școlare ivite din urma imigrării. Perspectiva inițială de desconsiderare culturală s-a schimbat. Diversitatea culturală nu mai este un prejudiciu, ci o realitate ce trebuie fructificată în mediul școlar. Optica se schimbă: fiecare copil are dreptul, individual, să-și cultive limba, tradițiile, obiceiurile. Profesorii nu se mai raportează la culturi abstracte, dezincarnate sau folclorizate, ci la culturi vii, manifeste la nivelul claselor școlare, puse acum în relație cu modelul cultural dominant. Concepția fixistă și oarecum reificată asupra culturilor este depășită. Recunoașterea eterogenității culturale a publicului școlar generează o tensiune nouă între universal și particular, pentru că se încearcă construirea din fragmente a unității culturale. Școala ia legătura cu reprezentanții noilor veniți, cu părinții copiilor, pentru a colabora și a proiecta strategii educative bazate pe o pedagogie diferențiată. Educația interculturală era înțeleasă ca o pregătire a copilului pentru două culturi diferite. Alfabetizarea se realizează în limba de origine a fiecăruia, progresiv făcându-se pași și în direcția limbii majoritare. Sunt valorizați în acest scop profesori de aceeași origine ca și a copiilor. Fiecăruia i se garantează specificitatea. Dar nu era de ajuns. Pedagogia diferențiată cultivă diferențele luate separat. Punctele de întâlnire și de comuniune culturală sunt neluate în seamă. Există riscul, la indivizii altfel formați, de a rămâne “între culturi”, nefiind bine instalați nici în cultura de origine, nici în cea a țării de primire.

O altă strategie se centrează pe conceptul de “cetățenie”, pe o învățare cooperatoare, pe crearea de situații de învățare la un loc, pornind de la un fond comun, pe seama unui transfer intercultural , alcătuit cu premeditare. Școala este nu numai un loc de primire, ci și de realizare a interferențelor, al schimburilor egale dintre culturi.

Dacă la început reflecția asupra interculturalului în învățământ a fost restrânsă doar la soluționarea problemelor imigranților, astăzi se constată că vechea paradigmă nu mai este suficientă. O dată cu perspectiva construirii unui spațiu unitar european, a internaționalizării economiei, a globalizării informațiilor, problemele se pun altfel. “ A învăța recunoașterea diversității codurilor culturale diferite, a ști să comunici într-un context intercultural, a lua cunoștință de propria identitate culturală, a fi capabil de a trece dincolo de stereotipuri și prejudecăți, de a cunoaște mai bine instituțiile, caracteristicile sociale, formele de viață din diverse țări europene, acestea ar putea să fie obiectivele unei practici interculturale lărgite în educație” (Lipiansky, 1999, p. 15).

Antonio Perotti (1993, pp. 37-39) identifică trei niveluri de restructurare interculturală a funcțiilor școlii:

Nivelul de transmitere a cunoștințelor:

- revizuirea modului de abordare la istorie și geografie, prin poziționări mai puțin etnocentrice, prin critica prejudecăților, deschidere internațională, relevarea interdependențelor;
- dezvoltarea învățământului primar și secundar în limbile minorităților, mai ales în regiunile transfrontaliere;
- extinderea unor abordări disciplinare, care au în vedere procesele formării identităților individuale sau colective (mai ales prin filosofie sau antropologie culturală);
- cunoașterea evoluției tehnologice, mai ales în materie de media (funcționare, implicații și reverberații umane etc.);
- cunoașterea și respectarea drepturilor fundamentale ale omului.

Nivelul capacităților sau aptitudinilor dezvoltate:

- formarea aptitudinii de a comunica și a intra în relații interpersonale, intercomunitare, de a intra în raport cu alteritatea;
- întărirea spiritului critic față de identitatea proprie, raționalizarea propriului univers relațional, evitarea integrismului și perfectarea dinamicii particular-universal;
- dezvoltarea aptitudinilor de lectură corectă a imagisticului și discursului mediatic actual.

Nivelul modelelor educative:

- impunerea unui sistem educațional cooperativ, în care toate componentele spirituale ale comunității să se reunească;
- crearea premiselor egalității șanselor pentru indivizi și comunități, prin strategii și politici coerente;
- revizuirea conceptului de laicitate și crearea premiselor pentru valorizarea referințelor religioase ale școlărilor;
- deschiderea către internaționalizarea informațiilor provenite dinspre diferite civilizații, trecute sau prezente.

Actul paideic presupune un anumit coeficient de coerență și coextensivitate în ceea ce privește gestiunea problemelor economice și politice ale lumii actuale. Educația pentru o bună înțelegere și solidaritate nu este o chestiune pe termen scurt, ci o acțiune ce pretinde un evantai de demersuri globale și prospective.

Bibliografie:

Albu, Gabriel, *În căutarea educației autentice*, Editura Polirom, Iași, 2002;

Cosma, Teodor (coord.), *O nouă provocare pentru educație: interculturalitatea*, Editura Polirom, Iași, 2001;

Cucoș, Constantin, *Educația – dimensiuni culturale și interculturale*, Editura Polirom, Iași, 2000;

Cucoș, Constantin, *Pedagogie*, Editura Polirom, Iași, 2000;

FIRMELE DE EXERCIȚIU - O MODALITATE DE DOBÂNDIRE A COMPETENȚELOR ANTREPRENORIALE ȘI COMUNICARE INTERCULTURALĂ

*Profesor Roxana Buie,
Colegiul Economic Buzău*

Aptitudini și competențe antreprenoriale- o necesitate în societatea modernă

În majoritatea țărilor foste socialiste, dar nu numai, ultima perioadă a însemnat introducerea unor măsuri de reformă în educație, în conformitate cu schimbările sociale, politice și economice din ultima perioadă. Tendințele majore ale reformelor curriculum-ului în plan european constau în: educația pentru toți, relevanța curriculum-ului pentru individ și pentru societate, dezvoltarea unor atitudini și valori dezirabile, dezvoltarea abilităților, a gândirii critice, preocuparea pentru adecvarea instruirii la nevoile fiecărui individ, maximizarea potențialului fiecărui copil, predarea și învățarea centrate pe elev, evaluarea holistică a performanțelor.

Unul din momentele importante în acest context l-a reprezentat recomandarea formulată de Parlamentul European la 18 decembrie 2006 cu privire la cele 8 competențe cheie necesare realizării dezideratului de învățare pe tot parcursul vieții.

Cadrul celor opt competențe cheie a fost dezvoltat ca parte a implementării inițiativei "Education & Training 2010", care urmărește obiective strategice ale Comisiei Europene pentru educație și formare și una din aceste competențe cheie este reprezentată de: Aptitudini și competențe antreprenoriale.

Aș dori mă refer în această lucrare la importanța dobândirii de către elevii noștri a aptitudinilor și competențelor antreprenoriale, mai ales având în vedere faptul ca liceul nostru are profil economic. Consider că ar fi foarte util pentru elevi ca cele 25 % ore să fie dedicate firmelor de exercițiu, exersărilor pe care acestea le necesită, dar și participării acestora la târguri și expoziții organizate în țară sau în străinătate.

Am pornit în acest demers de la practica pe care o avem în cadrul liceului, în prezent, în legătură cu firmele de exercițiu.

Aplicarea conceptului de firmă de exercițiu la Colegiul Economic Buzău

În școala noastră numărul firmelor de exercițiu a crescut de la 3, în 2001, la 13 în 2018. În luna martie, 2018 am organizat în școala noastră a XVIII- a ediție a târgului firmelor de exercițiu- activitate foarte așteptată de către toți elevii și profesorii școlii.

Pe parcursul dezvoltării firmelor de exercițiu din școala noastră am realizat o analiză SWOT a activității specifice acestora:

Puncte tari

- achiziția de noi deprinderi atât de către elevi cât și de către profesori (noi tehnologii: computer, fax, copiatoare, camere video, aparate foto digitale, video conferințe; limbi străine);

- formarea aptitudinilor de comunicare, prezentare, cercetare, analiză și sinteză de către elevi(în propria limbă dar și în alte limbi);
- exersarea a diverse moduri de rezolvare a problemelor de către elevi și chiar de către profesori(în funcție de condițiile existente);
- utilizarea limbilor străine de către elevi într-un context economic;
- dezvoltarea la elevi a unei atitudini creative în rezolvarea problemelor și în exprimarea propriilor idei, dorințe, atitudini, opinii;
- dezvoltarea abilităților de lucru în echipă;
- construirea unei relații mai strânse între elevi și profesori;
- elevii au mai multă libertate de decizie, devin mai responsabili, profesorii devin coordonatori ai procesului de învățare și intervin numai atunci când este absolut necesar;
- activitatea profesorului este mai mult ca oricând centrată pe elev;
- elevul este direcționat către autoevaluare;

Puncte slabe

- profesorii și elevii nu sunt încă obișnuiți cu munca în echipă;
- profesorilor le sunt necesare cunoștințe din domenii foarte variate, greu de acoperit de o singură persoană. De aceea se indică lucrul la firma de exercițiu al mai multor profesori în echipă;
- mulți profesori și elevi manifestă încă reticență și lipsă de interes pentru astfel de activități.

Oportunități

- introducerea de ore dedicate lucrului în firmele de exercițiu în curriculum ;
- organizarea de târguri ale firmelor de exercițiu la nivel național și internațional ;
- înființarea centralei ROCT prin care se derulează toate activitățile firmelor de exercițiu ;
- existența unei rețele de firme de exercițiu la nivel național și european ;
- existența unui coordonator național pentru firmele de exercițiu ;
- interesul acordat de Ministerul Educației și Cercetării și CNDIPT implementării firmelor de exercițiu în școli de profil din întreaga țară;
- interesul acordat de unele firme reale de a deveni « firme mamă ».

Amenințări

- media locală acordă foarte puțină importanță proiectelor educaționale;
- implicarea părinților este încă sporadică;
- agenții economici sponsorizează cu foarte mare greutate proiecte școlare;
- fondurile acordate sunt insuficiente în cazul participării elevilor la târguri.

Pentru a identifica impactul pe care lucrul în cadrul firmelor de exercițiu îl are asupra elevilor școlii noastre am aplicat un chestionar unui eșantion de 150 de elevi din clasele a XI a și a XII a care au lucrat în cadrul firmelor de exercițiu din școală. Elevilor li s-a cerut să aplice note între 1 (minim) și 5 (maxim) pentru diverse aspecte legate de activitatea lor în firmele de exercițiu și achizițiile în plan personal facilitate de această activitate.

Chestionar

1. *Pe o scală de la 1(foarte proastă) la 5 (foarte bună) cum apreciați experiența dumneavoastră în cadrul firmei de exercițiu?*
2. *Formulați aprecieri de la 1(foarte mic) la 5(foarte mare) cu privire la aportul pe care activitatea dumneavoastră în cadrul firmei de exercițiu l-a avut în:*
 - a. *Îmbunătățirea abilităților de comunicare;*
 - b. *Îmbunătățirea abilităților de lucru în echipă;*
 - c. *Rezolvarea de probleme;*
 - d. *Creativitate;*
 - e. *Managementul timpului;*
 - f. *Managementul conflictelor;*
 - g. *Îmbunătățirea abilităților antreprenoriale.*
3. *Ce m-a învățat firma de exercițiu?*
4. *Alte comentarii.*

Iată și care au fost răspunsurile elevilor:

La prima întrebare punctajul obținut a fost de 4,21 ceea ce indică faptul că elevii consideră experiența lor în cadrul firmelor de exercițiu ca fiind situată între bună și foarte bună.

La întrebarea a doua răspunsurile au fost variate, punctajele obținute fiind următoarele:

- Abilități de comunicare: 3,74
- Abilități de lucru în echipă: 4,6
- Rezolvarea de probleme: 4,1
- Creativitate: 4,15
- Managementul timpului: 3,9
- Managementul conflictelor: 2,84
- Abilități antreprenoriale: 4,47

Se observă că elevii consideră că și-au îmbunătățit în mare măsură abilitățile de lucru în echipă, rezolvare de probleme, cele antreprenoriale și creativitatea. Punctajul cel mai mic l-a obținut managementul conflictelor urmat de managementul timpului și abilitățile de comunicare(în mare parte datorită faptului că lipsa fondurilor nu a permis tuturor elevilor să participe la târguri ale firmelor unde această abilitate este intens exersată).

La a treia întrebare putem spicui câteva din elementele pe care elevii le consideră ca și câștiguri foarte importante la nivel personal:

- Am învățat să fiu mai creativ;
- Am învățat să fiu mai sociabil;
- Am învățat să am mai multă încredere în mine;
- Am învățat să trimit comenzi și să completez facturi;
- Am învățat să fiu mai ordonat;
- Am învățat să fiu mai atentă la detalii;
- Am învățat să elaborez diverse materiale promoționale;
- Am învățat să fiu mai responsabilă;
- Am învățat să fiu mai punctuală;
- Am învățat să îmi gestionez mai bine activitățile;
- Am învățat să lucrez în echipă;
- Am învățat să negociez;
- Am învățat să îmi planific timpul mai bine;
- Am învățat să închei tranzacții;

- Am învățat să comunic mai bine cu colegii;
- Am învățat să iau inițiativa în anumite situații;
- Am învățat să-mi expun punctul de vedere fără temeri;

Concluzii

Se observă din studiul efectuat că elevii apreciază foarte mult activitățile desfășurate în cadrul firmei de exercițiu și le consideră foarte utile pentru devenirea lor ulterioară. În prezent există ore alocate desfășurării activității în cadrul firmelor de exercițiu în cadrul programei pentru clasa a XI a la trei discipline: Marketingul afacerilor, Planificarea operațională și Organizarea resurselor umane. Din experiența la catedră am putut observa că aceste ore nu sunt suficiente desfășurării activității tuturor elevilor în cadrul firmelor de exercițiu în condiții de eficiență. De aceea este important să alocăm o mai mare perioadă de timp acestui gen de activitate, importantă fiind și organizarea și participarea la târguri și expoziții de către elevi.

Bibliografie:

Matei Cerkez – Managementul curriculumului, SNSPA București.

*** Consiliul European, „Raport privind „Educația și Formarea 2010”

<http://www.europass-ro.ro>

www.roct.ro

www.tvet.ro

COMUNICAREA INTERCULTURALĂ PRIN DISCIPLINELE SOCIO-UMANE

*Profesor Daniela Caizer,
Colegiul Național „Titu Maiorescu”, Aiud*

„Să ne îmbogățim reciproc din diversitatea noastră.”

Paul Valery

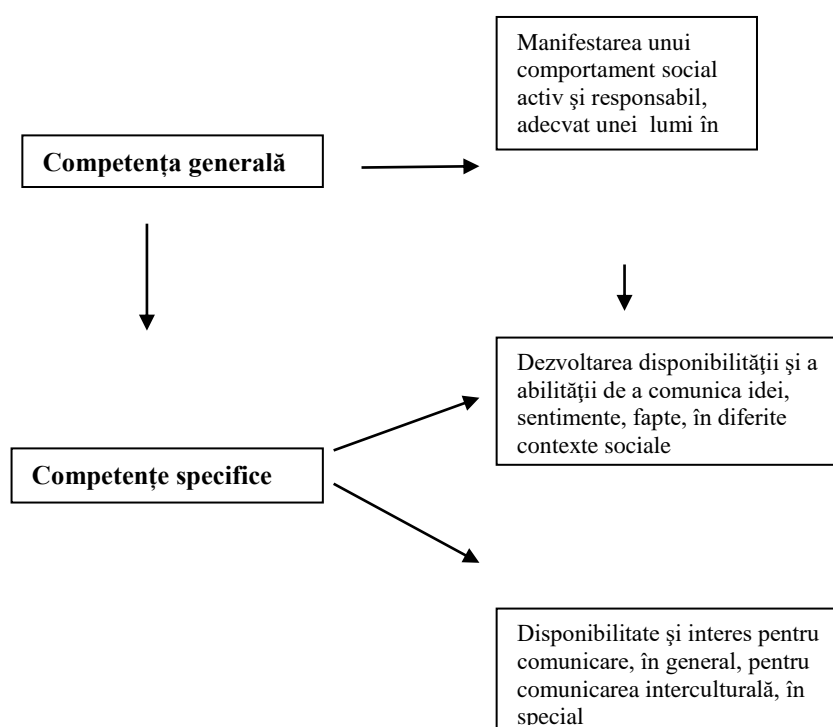
Actul didactic este, prin esența lui, un act de comunicare. Informațiile sunt permanent vehiculate, schimbul de mesaje este continuu, feed-backul este omniprezent. Ce se comunică? Conținuturi științifice, valori, elemente de cultură.

Este evident faptul că una dintre componentele procesului de învățământ este cea epistemologică. Educația formală vizează pregătirea pentru piața muncii, transmiterea cunoștințelor care să asigure inserția profesională a absolvenților. Implicit, dimensiunea axiologică este manifestă deoarece, indiferent de profesia vizată, absolventul este un actor social care trebuie să se integreze într-o colectivitate. Personalitatea complexă, echilibrată se formează numai dacă cele două dimensiuni sunt prezente, la intensități egale, în cadrul procesului de învățământ.

De aici pornim în demersul de argumentare al importanței comunicării interculturale în sistemul de învățământ. De la conceptul de „actor social” care trebuie să facă față cerințelor vieții socio-profesionale. Această ipostază a omului este cu atât mai necesară în contextul contemporan, cu cât se pune mai mult accent pe globalizare, pe lărgirea spațiului social în care un individ

conviețuiește. Cultura este cea care îi asigură identitatea, comunicarea interculturală îi asigură integrarea.

Societatea deschisă îi permite absolventului să caute cea mai eficientă piață a muncii, chiar dacă acest lucru înseamnă o depășire a granițelor fizice. Programele școlare trebuie să răspundă nevoilor de formare ale educabilului, să-i confere achiziții la un nivel suficient integrării, să-l conducă spre formarea competențelor cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții, inclusiv a competențelor sociale care îi vor permite să comunice asertiv și constructiv în diferite medii, să manifeste toleranță, să valorifice diversitatea, să depășească stereotipiile și prejudecățile. În întâmpinarea acestor nevoi vin disciplinele socio-umane care includ, la nivelul competențelor generale, finalități legate de adaptabilitate și activism social.

Competențe specifice disciplinei Logică, argumentare și comunicare

Demersul formativ specific acestei discipline vine în sprijinul dezvoltării individuale, dar asigură și coerența societății prin respectarea și acceptarea alterității, prin raportarea obiectivă la diversitate, prin interacționarea culturilor în sistem „față în față”. Transferul valoric este reciproc avantajos. Comunicarea articulată, specific umană, își îmbogățește intensiunea cu proprietatea „interculturală”. Înseamnă că ne oferă acea „singularitate în Univers” de care vorbea Lucian Blaga, singularitate exprimată prin creațiile culturale metaforice și stilistice. Ajungem astfel la conținuturile specifice Filosofiei care se subsumează aceleiași competențe generale mai sus-numite.

Conștientizarea și acceptarea importanței comunicării interculturale a determinat gândirea unei paradigme comunicaționale specifice încă de la clasa a VI-a, când va fi prezentă sub forma unei discipline specifice în cadrul Educației sociale: Educație interculturală.

Competența specifică 1 – Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social

1.2. Identificarea propriilor repere de identitate culturală, prin raportare la sisteme de referință culturale variate

1.3. Analizarea unor situații în acord/dezacord cu valorile și principiile societății intercultural

Competența specifică 2 – Cooperarea pentru realizarea unor activități și pentru investigarea unor probleme specifice diferitelor grupuri și comunități, prin asumarea unor valori și norme sociale și civice

2.2. Participarea, prin derularea unui proiect intercultural, la rezolvarea problemelor comunității și la promovarea dialogului intercultural

2.3. Rezolvarea în perechi/echipă a unor sarcini de lucru referitoare la viața într-o societate interculturală.

În concluzie, comunicarea interculturală este necesară în sistemul de învățământ contemporan datorită particularităților societății actuale, iar demersul de semnalare a necesității acesteia este pe deplin justificat.

Bibliografie:

<http://programe.ise.ro/>

Liviu Plugariu, Mihaela Pavalache – Educație interculturală. Editura Psihomedica, 2007

PASI IN COMUNICAREA INTERCULTURALA

*Mariana Caplea,
Scoala Gimnaziala Tichilesti, jud. Braila*

Dimensiunea culturală a unei societăți este greu de delimitat, aceasta având, totuși, câteva trăsături:

- a. Cultura poate fi înțeleasă ca sferă a existenței în care oamenii construiesc semnificația practicilor cu ajutorul simbolurilor;
- b. Modalitate prin care oamenii dau un sens vieții, prin intermediul comunicării dintre ei;
- c. Scopul culturii este de a da sens vieții ;
- d. Cultura mai poate fi înțeleasă și ca fiind teritoriul înțelesurilor semnificative din punct de vedere existențial.;
- e. În concluzie, cultura include toată varietatea de practici cotidiene; cultura valorifica existența umană.

Cultura poate fi și una globală. Sociologul Anthony Smith prezintă cultura globală ca fiind artificială, lipsită de formă, cultura globală fiind, în fond, o cultură construită și anistorică. Dar nu doar cultura globală este un construct, ci și cultura națională. Însă, spre deosebire de aceasta din urmă, cultura globală nu este specifică, temporală ori expresivă. Referitor la afirmația lui Smith cum că o cultură națională ar fi constructul unor minți inteligente, compuse din tradiții inventate,

trebuie amintit faptul că se poate construi o identitate falsă, în mod deliberat, parazită sentimentului identității unei culturi. Asemenea lucru s-a întâmplat și în cazul comunismului, putem spune, când noi "valori" și idei au înlocuit valorile României interbelice. Se mai poate vorbi, de asemenea despre un imperialism cultural, echivalent al unei culturi globale. Această viziune pornește de la faptul că anumite culturi, precum cea americană, așadar dominante, tind să copleșească alte culturi mai vulnerabile. Totuși, deși această teorie este acceptată de unii deși ai criticii capitalismului, această teorie nu poate avea o bază practică, deoarece mișcarea dintre sferaculturală și cea geografică implică mutație, transformare. Deoarece globalizarea are drept caracteristică principală facilitarea circulației informațiilor, mulți văd în ea un fel de proces de dominare a celor slabi de către corporațiile importante ale lumii.

Modul în care privim lumea este determinat cultural, fiind influențat în mare măsură de experiențele noastre anterioare, precum și de limba în care gândim. Astfel, persoane, grupuri, de diferite vârste, naționalități, religii, ocupații, statusuri sociale, percep lucrurile și situațiile în mod diferit. Percepția nu este niciodată „inocentă”, neutră, ci întotdeauna relativă la contextul cultural în care ne situăm. De aceea, trebuie să fim atenți la persoana din fața noastră și să intuim care este referențialul său cultural, cum ne vede pe noi și cum percepe faptele abordate. Vom avea adesea surpriza să constatăm că percepția individului din fața noastră diferă mult de percepția noastră, iar mesajul transmis de noi nu are nici un sens pentru el, ori va fi filtrat, tradus de acesta în sistemul lui de referință. Dacă nu știm să ne explicăm ce se întâmplă, vom avea parte de o „ruptură de comunicare”, iar dacă nu ne vom stăpâni nervii, vom avea parte de un „incident”. La baza discuției vizând posibilitatea unei comunicări interculturale eficiente trebuie să așezăm conceptul de „paradigmă culturală”, care este de fapt o translație a termenului de „paradigmă științifică”, împrumutat din filozofia științei, unde a fost impus de epistemologul american Thomas S. Kuhn. Pluralismul cultural presupune implicit existența unor paradigme culturale rivale, care la rândul lor implică și inconveniențe de ordin lingvistic. Astfel, pentru a avea loc o comunicare neproblematică – fără obstacole – este nevoie de un limbaj comun. Dar „limbaj” nu înseamnă doar vocabular, el mai presupune norme specifice de organizare a discursului, precum și un anumit sens atribuit cuvintelor. Există situații în care limbajul este comun (de pildă, limbajul matematic), și vocabularele sunt diferite (două limbi naturale), după cum există și situații opuse: vocabular comun și limbaje diferite. În situațiile din prima categorie, problemele comunicării se rezolvă relativ simplu, prin apelul la dicționar. Dacă doi matematicieni (să spunem unul român și altul englez) nu utilizează același vocabular pentru că nu sunt vorbitori ai aceleiași limbi naturale, problemele care pot să apară sunt relativ ușor de rezolvat: se apelează la un translator, și eventual, la un dicționar. În cazul existenței unui vocabular comun și a limbajelor diferite, comunicarea reală este imposibilă sau iluzorie, întrucât sensul atribuit cuvintelor aceluiși vocabular diferă de la un interlocutor la altul, sau de la o cultură la alta. Când limbajele (determinate cultural) diferă, sunt posibile următoarele efecte:

- a) în plan semantic avem un „dialog al surzilor” – ceea ce înseamnă că fiecare interlocutor decodifică mesajul celuilalt, prin intermediul propriului limbaj, adică nu „aude” decât ceea ce gândește el însuși, nu ceea ce gândește interlocutorul său (disonanța cognitivă);
- b) în plan psihologic intervine disconfortul psihic, și uneori, starea de exasperare – de unde și tendința de evitare a contactelor cu „celălalt”;
- c) în plan pragmatic avem o cooperare disensuală, contradictorie, cu deschidere spre conflict.

Comunicarea presupune astfel și manipulare, selecție dar și acord. Totul constă în priceperea de a comunica dar și de a asculta. Interacțiunea socială și cea culturală trebuie să fie negociată printr-un procedeu, iar acest procedeu este comunicarea. Hartley și Hartley (1961, p. 16) au scris că ar fi greu să exagerăm importanța comunicării. Întrucât comunicarea este mijlocul prin care o persoană o influențează pe alta și, la rândul ei, este influențată de acea persoană, comunicarea este adevăratul agent al procesului social și cultural. Ea face posibilă interculturalitatea.

Bibliografie:

- 1.Chrisman, Robert, (2008) Globalization and the Media Industry, în „The Black Scholar”, Vol. 38, Nr. 2-3, p. 14-16 .
- 2.Drainville, C. André (2004) Contesting Globalization. Space and place in the world economy, Taylor & Francis e-Library.
- 3.Hargie, O., The handbook of comuncation skills, London, 1997.
- 4.Hutchinson, John & Smith, D.Anthony, Theories of Ethnicity în Ethnicity., Oxford, Oxford University Press, 1996. 18.
- 5.Robertson, Roland (1990), Mapping the Global Condition: Globalization as the Central Concept, în „Theory, Culture & Society”, Vol. 7, p. 15- 30, Sage Publications, London.

CINE SUNTEM ȘI CUM NE DEFINIM. TRADIȚII BUCOVINENE

*Prof. Cășuneanu Luminița,
Școala Gimnazială Nr.1, Suceava*

A devenit deja un truism pentru noi, cei ce locuim în Bucovina, să spunem că tradiția se arată mai tiranică, mai dominantă în folclor și poate chiar exclusivistă în această arie.

Așadar, pornesc de la premisa că în Bucovina tradiția are propria sa viață socială, căci este un fenomen mereu viu al spiritualității, unul în care omul și istoria devin parte comună. Vă propun o scurtă incursiune în Țara Fagilor, în ipostaza unui pelerin în codri de simboluri, folosind cunoscuta sintagmă a lui Baudelaire.

Bucovenii și locuitorii zonei Moldova în general păstrează cu acuratețe tradițiile și obiceiurile de Crăciun. Cel mai important moment ce are ritualul său pare a fi seara de Ajun, atunci când gospodinele pregătesc o masă specială, numită „masa de ajun”. Tot acum sunt preparate douăsprezece feluri de mâncare de post (grâu pisat și fiert, prune afumate fierte, bob fiert, sarmale cu crupe, ciuperci tocate cu usturoi, borș de bureți, fasole fiartă și „sleită” etc), precum și mâncăruri din pește. Bucatele sunt așezate pe masa din „casa cea mare”, după ce pe aceasta se așternea cea mai frumoasă față de masă. În mijlocul mesei se pune un colac rotund, iar în jurul său se ordonează douăsprezece farfurii în care se află cele douăsprezece feluri de mâncare.

Seara, după trecerea preotului cu icoana, întreaga familie se primenește și se așază la această masă. **Cina are un caracter ritualic**, în special la sate, întrucât înainte de masă toți membrii familiei îngenunchează pentru rugăciune, după care capul familiei invocă spiritele morților, ce sunt invitate să participe la ospăț. Familia se așază și se ridică în același timp de la masă, în semn de deplină înțelegere și comuniune. În unele locuri există interdicția de a se consuma în întregime cele douăsprezece feluri de mâncare, resturile fiind păstrate pe masă până la Bobotează, când sunt puse în hrana animalelor sau așezate într-o farfurie în fereastră, alături de un pahar cu apă, pentru îndestularea spiritelor morților. **Obiceiul mesei de Ajun, cu o simbolistică profundă și definitorie pentru lumea rurală tradițională se mai păstrează în satele de munte din Bucovina.**

O altă tradiție spune că sub masa pe care sunt bucatele de Crăciun să se pună semințe; numai așa semințele vor rodi și vor fi ferite de stricăciune.

Colindatul, momentul culminant al Crăciunului, este un element particularizant în cadrul acestei mari sărbători a creștinătății. **Colinda** se impune deopotrivă atenției ca tezaur de limbă și ca preambul strălucit al poeziei scrise românești. Pentru români, dar mai ales pentru bucovineni,

colindatul depășește noțiunea de simplă datină, având o organizare aparte, cu diferite motive, sacre sau profane, pentru toate categoriile de vârstă sau sociale. Colinda ne apare astăzi ca mesaj al colectivității, conceput ca mijloc de influențare și de modelare a realității.

Dacă ne raportăm la studiul „Arta prozatorilor români”, aparținând lui Tudor Vianu, se poate reliefa caracterul puternic reflexiv pe care o colindă îl deține și îl însuflă mai departe. **Colinda, asemenea emițătorului ei, „comunică și se comunică”, așadar presupune și o latură afectivă, sensibilă.** O asemenea urare, felicitare, îmbogățire, căci putem alătura toate aceste sensuri termenului „colindă”, ne introduce într-o sferă personală de a resimți lumea și viața, sfera cântecului și a acordurilor.

Individualizând colindul la români, Lucian Blaga caracterizează tradiția colindatului astfel: „Colinda are un ritual, prin urmare e lege.” În Bucovina, colindatul **este nu numai o datină ci, prin modul de organizare, a devenit o adevărată instituție**, cu legi și reguli specifice. Copiii și tinerii se întrunesc, din timp, în grupuri de câte șase persoane, pentru alcătuirea viitoarelor cete, selecția făcându-se în funcție de categoria socială, afinitățile personale, calitățile morale sau gradele de rudenie.

La români, colinda reprezintă un liant între generații, păstrat parcă mai fidel decât la oricare alt popor. **În satele bucovinene, în Ajunul Crăciunului colindă doar copiii.** De obicei, ei colindă casele la rând și se opresc în fața porții sau intră în curtea gospodarului, la fereastra căruia cântă sau strigă urarea tradițională. Micii colindători poartă trăistuțe atârinate de gât, în care pun darurile ce le primesc, iar în mână poartă un băț, de obicei făcut din lemn, numit colindă. Urările copiilor sunt de cele mai multe ori scurte, după care, uneori, în versuri pline de umor, solicită gazdei darurile. Răsplata tradițională a micilor colindători constă în dulciuri și bani.

În unele localități din Bucovina (Solea, Poieni - Solea, Pârteștii de Sus, Cacica, Doroteia), concomitent cu cetele de colindători se deplasează cetele de mascați - "babe și moșnegi" - care prin joc, gesturi și dialog transmit, în viziune proprie, principiul fertilității, ca un preambul al Anului Nou. Colindul românesc are atât motive religioase (Sfânta Treime, facerea lumii, căderea în păcat, Maica Domnului, Buna Vestire, Nașterea Domnului, Sfântul Apostol Petru, Sfântul Ierarh Vasile cel Mare), cât și elemente profane (colinda gazdei, colinde pentru flăcău, pentru fecioară, pentru tinerii căsătoriți, pentru prunci, pentru văduvă sau pentru bătrâni).. Tinerii se îmbracă de Crăciun în costume de iarnă tradiționale, cu sumane sau cojoace, și au căciulile împodobite cu mirt și mușcate. Șeful cetei are căciula împodobită cu panglici multicolore, ca semn distinctiv. După rostirea colindei la fereastră, flăcăii sunt invitați în casă, sunt ospătați și răsplățiți.

Spre deosebire de „Christmas carols” și „Nöels”, colinda autohtonă perpetuează pe calea oralității vechi tradiții populare, aducând cu sine eternul suflu vibrant, colorat al graiului românesc. Totuși, ea poate fi apropiată de cântecele occidentale de Crăciun doar în privința **prilejului execuției** și cu totul incidental sub semnul unor tangențe tematice; colindatul cunoaște o mare dezvoltare la **români, bulgari și ucraineni.**

În comunitățile de **ucraineni** din comuna Cacica, localitatea Negostina sau satul Solonețu Nou există credința că în curtea în care nu se vor auzi colinde, acolo va sălășlui diavolul. Colindatul este un străvechi obicei de iarnă și în cadrul acestei minorități. Grupuri de bărbați, de tineri necăsătoriți, de copii intră în curtea fiecărei case, le felicită pe gazde, urându-le sănătate, fericire, recolte bogate; pentru aceste urări, colindătorii sunt răsplățiți cu bani, mere, nuci și băutură.

În ce privește colindatul, apar mici diferențe între colindatul la **ucraineni și români.** În unele sate ucrainene, în afară de obiceiul colindatului, copiii merg și cu o scenetă pe teme religioase - „**Irozii**”. Aceasta ilustrează un ritual bogat, veșminte împodobite, cruci, icoane, obiecte de artă, procesiuni cu diferite prilejuri ce se introduc în cultul creștin. Alături de Irozi s-a dezvoltat partea laică, păgână: teatrul de păpuși.

De asemenea, aici, ca și în Bălcăuți - alt **sat ucrainean** - există obiceiul de a colinda fetele nemăritate; flăcăii, însoțiți de muzicanți, merg să le colinde pe cele care le sunt dragi. În satele ucrainene se colindă toată noaptea, în prima și a doua zi de Crăciun. Bătrânii spun că e păcat să

dormi într-o astfel de noapte; cine o va face pierde Împărăția Cerului; în această noapte cerurile se deschid și oamenii cinează împreună cu Dumnezeu.

Altă diferență ar fi aceea că tematica colindelor ucrainene e mai bogată, predominând colindele laice, fiecărei categorii umane fiindu-i închinată o colindă (fetei, flăcăului, gospodinei, gospodarului, văduvei etc.)

La **Chișinău** se umblă cu „Steaua”, „Căluțul”, „Plugușorul”, așadar colinde comune cu cele din zona Moldovei.

În **Grecia**, copiii sunt cei ce cântă în seara de Ajun colinde (denumite specific „kalanda”), în schimbul dulciurilor și al fructelor uscate, pe care le primesc de la gazde.

O colindă cu puternice reminiscențe în **Germania** este „O, brad frumos !” tradusă în majoritatea limbilor globului. Poporul german perpetuează tradiția rostirii lui în perioada Crăciunului.

Aceeași atmosferă magică o regăsim și în **Marea Britanie**, unde pe toată durata sărbătorilor, colindătorii merg din casă în casă, sună din clopoței și binecuvântează oamenii cu cântecele de Crăciun. „Ilicele și iedera” (*The Holly and the Ivy*), „Pst! Îngerii vestitori au început să cânte” (Hark! The Herald Angels Sing) sunt colindele favorite din Anglia. Gazdele tratează colindătorii cu prăjituri, plăcințele umplute cu nucă și fructe uscate.

Toate aceste locuri în care se perpetuează tradiția devin locuri ale poveștilor colindate. Aceasta, deoarece textul colindei ni se revelează ca depozitar al unor rituri dispărute din tradiția populară românească, depozitar al unor valențe folclorice materializate prin vorbire. Se pune problema, așadar, de o altfel de eternizare a poveștii lumii, una înscrisă pe traiectoria continuă a istoriei. Colinda devine oglindă a micii istorii a lumii reflectată în marea oglindă a lumii. E oglinda pe care o poartă individul de-a lungul unui drum, parafrazându-l pe Stendhal.

Tradiția se vrea a fi considerată aici factor constitutiv al colindei și nu influență suprapusă. Relația de interdependență în care cele două sunt antrenate face din colindă un bun spiritual pentru individ, unul găsit și regăsit de fiecare dată în preajma sărbătorilor de iarnă.

Concluzionând, am spune despre colindă că a rămas și va rămâne un „om viu”, cum afirmă Ovidiu Bîrlea. O ființă cu „un simț al afectivității” (Sergiu Pavel Dan) impresionant, ce ajută la stabilirea unei relații speciale cu cei ce ajung să o cunoască. În manifestarea ei se eliberează o stare sufletească individuală, se organizează un raport social. Se reflectă în ea vocea ce o produce, iar prin ea e atinsă toți oamenii care o cunosc. Colinda este dovada care atestă cu cea mai mare claritate simbioza dintre semnificația cuvântului și inflexiunile lui profunde, necesitând ca exteriorizare doar pronunțarea propriu-zisă.

În spirit baudelairian, aș spune că peregrinul Moldav trebuie să își manifeste interesul plener pentru acest spectacol al lumii, pe care tradițiile și obiceiurile îl joacă sub diferite măști. Doar astfel armonia omului cu mediul primar poate atinge desăvârșirea: “Prin codri de simboluri petrece omu-n viață /Și toate-l cercetează c-un ochi prietenesc.”(Charles Baudelaire).

Bibliografie:

1. Bîrlea, Ovidiu, *Poetică folclorică*, editura Univers București, 1979
2. Ghinoiu, Ion, *Obiceiuri populare de peste an*, editura Fundației Culturale Române, București, 1997
3. Pop, Mihai, *Obiceiuri tradiționale românești*, editura Univers, București, 1996
4. Caietele de folclor ale arhivei Moldovei și Bucovinei
5. Marian, Simion Florea, *Sărbătorile la români*, București, 1898

COMUNICAREA INTERCULTURALĂ ÎN SISTEMUL DE ÎNVĂȚĂMÂNT CONTEMPORAN

*Cioci Marcela,
Școala Gimnazială „Theodor Costescu”*

În învățământul din zilele noastre, s-a ajuns la o nevoie tot mai mare de a se apela și a se folosi toate tipurile de comunicare, astfel încât, atât dascălii cât și elevii, să aibă deschidere spre orizonturi largi și să poată să se dezvolte și prin experiențele și obiceiurile altor culturi. Prin comunicare reușim să ne înțelegem mai mult sau mai puțin eficient cu semenii. Actul comunicațional poate conduce la relații de armonie, colaborare sau, dimpotrivă, la dispute ori conflicte, atunci când este denaturat.

Comunicarea reprezintă soluția pentru relații interpersonale pozitive, care, la rândul lor, determină dezvoltarea psihosocială atât a indivizilor, cât și a societății.

Comunicarea interculturală desemnează, în opinia majorității specialiștilor, apartenența protagoniștilor unui proces de comunicare la culturi diferite. „Interculturale sunt toate acele raporturi în care participanții nu se raportează exclusiv la propriile lor coduri, convenții, puncte de vedere și forme de comportament, ci în care vor fi descoperite alte coduri, convenții, puncte de vedere și forme de comportament”. Astăzi, comunicarea interculturală se poate produce chiar și inopinant întrucât este de ajuns să deschidem televizorul, radioul sau să navigăm pe internet pentru a ne întâlni cu o diversitate culturală.

Cultura își pune amprenta atât asupra comunicării verbale, prin intermediul limbii vorbite, cât și asupra comunicării non-verbale. Ea determină anumite comportamente non-verbale care reprezintă sau simbolizează gânduri, sentimente, stări specifice ale comunicatorului. În baza acestor considerente, fiecare țară și-a dezvoltat și prezintă anumite caracteristici culturale.

În Belgia, accentul se pune pe îndeplinirea datoriei, dar toleranța față de risc este scăzută. Important este să fii descurăreț; este mai puțin important să fii tolerant sau gânditor.

Germania are o toleranță față de risc scăzută, accentul fiind pus pe realizarea de sine, iar conducerea și independența ca obiective în viață.

Pentru olandezi, preocuparea este ridicată în ceea ce privește specializările și realizarea sarcinilor de serviciu, fiind mai puțin interesați de realizarea de sine. Au un grad ridicat de toleranță a riscului și preferă să fie mai degrabă reactivi decât activi, cu accent pus pe a fi descurăreț.

Francezii pun mare accent pe logică și rațiune, ținând seama de opiniile individuale. Stilul și energia sunt esențiale pentru succesul organizațional. Este important să fii în aceeași măsură descurăreț, matur, stabil și om de încredere.

Italia are un grad redus de toleranță a riscului și un grad ridicat de evitare a incertitudinii. Italienii sunt receptivi la afecțiune și căldură, dar prezintă totuși un grad ridicat de masculinitate. Sunt competitivi, dar preferă să folosească deciziile de grup și prezintă un grad moderat de distanță față de putere.

Epoca modernă a debutat prin cunoaștere, prin descoperire, iar diversitatea acceptată duce spre o toleranță a diferențelor culturale și ne împinge spre evoluție. Astfel, sistemul de învățământ contemporan încearcă să reducă distanțele și barierele dintre indivizi și grupuri diferite.

Comunicarea interculturală, ca parte a educației, trebuie să fie preocuparea fiecărui cadru didactic indiferent de domeniul de activitate și specializare.

Învățarea conviețuirii și evitarea stereotipurilor va duce, cu siguranță, spre deschiderea față de diversitatea elevilor și totodată îi va încuraja pe aceștia să abordeze un orizont de valori nemaîntâlnite până atunci.

Atunci când oamenii nu pot tolera diferențele morale, culturale, religioase, politice etc., conflictul este inevitabil și adeseori costisitor. Există mai multe criterii după care le putem clasifica. Acestea pot implica relațiile noastre cele mai intime sau interacțiunile cele mai superficiale. Tocmai de aceea, comunicarea interculturală este atât de importantă și trebuie învățată încă de la vârste fragede pentru a evita anumite conflicte sau pentru a le gestiona eficient.

Astfel, învățarea interculturală ar trebui să fie recunoscută alături de alte forme ale educației. La rândul său, educația interculturală trebuie să fie una de învățare pe toată durata vieții, să promoveze gândirea și analiza critică de către toate părțile implicate.

Învățarea interculturală trebuie să fie întotdeauna contextualizată, cercetarea fiind un domeniu care ar trebui să analizeze și să exploreze acțiuni concrete.

Bibliografie :

<https://www.scribd.com/doc/33220230/Comunicare-interculturala>

<http://www.scribd.com/sociologie/psihologie/comunicare/COMUNICAREA-INTERCULTURA-LA952142023.php>

<https://www.cntm.md/sites/default/files/Repere-ale-Educatiei-Interculturale.pdf>

"Grigore Georgiu, Comunicarea interculturală , comunicare.ro"

ABORDAREA BILINGVĂ PRIN METODA CLIL

*Prof. Crișan Cristina-Alina,
Școala Gimnazială „Theodor Costescu”, Dr. Tr. Severin*

Societatea contemporană se caracterizează printr-un evident fenomen de transformare a lumii într-o unitate, care se manifestă la scara întregului glob, cunoscut prin termenul de globalizare. În aceste circumstanțe, cunoașterea mai multor limbi de către oamenii de diferite vârste a devenit obligatorie. Cele mai multe curricula școlare includ pentru studiere cel puțin a unei limbi străine. Studiarea limbilor străine este concepută în diferite țări în mod diferit: în majoritatea țărilor programele de învățământ prevăd ca prima limbă străină să se predea din ciclul primar sau gimnazial, în unele țări lecțiile de limbi străine încep odată cu învățământul primar, la vârsta de 6 ani. Totuși, practica ne demonstrează că, deși limbile străine sunt studiate pe parcursul mai multor ani, iar numărul celor care studiază aceste limbi în școală este foarte mare, persoanele care pot comunica la un nivel suficient în aceste limbi sunt relativ puține.

Una din problemele societății noastre este mănuierea insuficientă de către populația vorbitoare de limba rusă a limbii române. Noul Cod al Educației stipulează că „Statul garantează formarea și dezvoltarea competenței de comunicare în limba română, după caz, în limbile minorităților naționale, și cel puțin în două limbi de circulație internațională, din care una este limba engleză” [8]. În așa fel, aceste prevederi reprezintă o modalitate de adaptare a politicilor educaționale la actualele cerințe și standarde ale Uniunii Europene.

O nouă abordare în studierea unei limbi străine (a doua, în cazul alolingvilor), larg răspândită în țările europene, constă în predarea-învățarea unei limbi prin prisma concepțiilor educaționale integrate, adică prin învățarea integrată a conținutului și a unei limbi – metoda CLIL.

Termenul CLIL a fost folosit pentru prima dată de către David Marsh, profesor al Universității Jyväskylä, Finlanda, în anul 1994. Deși termenul a apărut relativ nu demult, studiarea integrată are o bogată istorie, legată de învățarea bilingvă, răspândită în ultimii ani în întreaga lume. În Europa, CLIL a fost adoptată în educația de masă în majoritatea statelor. Totuși, aceasta nu înseamnă că este foarte răspândită sau accesibilă tuturor, indiferent de vârstă și context educațional [5].

Uniunea Europeană a depus eforturi pentru a populariza CLIL prin finanțarea a numeroase proiecte, în special axate pe metodologie și pedagogie. În Europa, CLIL are deja o tradiție și a fost adoptată în educația de masă în majoritatea statelor și este implementată în mod diferit.

În 32 de state europene, inclusiv Turcia, unele școli oferă elevilor posibilitatea de a învăța discipline nonlingvistice în două limbi diferite (modele tip CLIL).

Belgia (Comunitatea Germanofonă), Luxemburg și Malta sunt singurele state sau regiuni din state în care există CLIL în toate școlile în întregul sistem de învățământ.

În Cipru, metoda CLIL a fost prevăzută în școli pentru mai mulți ani, în cadrul unui program pilot, dar, din septembrie 2011, s-a transpus acum în mod general.

În Portugalia, proiectul SELF (Secções Europeias de Lingua Francesa), care implică 23 de școli la nivelul învățământului secundar, oferă posibilitatea predării disciplinelor nonlingvistice prin intermediul limbii franceze.

România implementează CLIL (pentru limba engleză sau franceză) doar la nivel de gimnaziu sau liceu, fapt ce necesită ca elevii care aleg să studieze în aceste instituții să treacă printr-o testare a nivelului de competență lingvistică în acea limbă (minimum A2 la gimnaziu și B1 la liceu).

Esența metodologiei CLIL constă „nu în a pune accent fie pe conținut, fie pe limbă, ci în a le îmbina în procesul de instruire. Limba nematernă/străină este utilizată în acest demers didactic ca un instrument pentru învățarea unui conținut nou, atenția tinzând să se focalizeze pe sens, pe dobândirea limbajului specific materiei de studiu prin intermediul limbii” (4)

Conceptul CLIL se bazează pe patru principii, cei 4C: **conținut, comunicare, cogniție și cultură** [1] care se află în relații de interconectare și apar în contexte specifice.

Principiul comunicării este realizat prin folosirea limbii ca instrument de comunicare în clasa de elevi și ca instrument de învățare a conținutului disciplinei predate.

Savanții identifică trei tipuri de limbaj în cadrul unei lecții CLIL (Mohan și Van Naerssen, 1997):

- limbajul folosit de elevi în timpul lecțiilor pentru a putea desfășura eficient activitățile;
- limbajul pe care elevii trebuie să-l învețe pentru a putea accesa conținutul;
- noul limbaj pe care l-au învățat elevii și prin care acumulează cunoștințe noi.

Procesul de cogniție

Cogniția se realizează în procesul de instruire prin faptul că elevii învață să învețe, să facă ceva (learning by doing), să ia singuri decizii și să-și susțină punctul de vedere.

Principiul culturii vizează aprecierea diversității culturale, dezvoltarea competențelor culturale și interculturale, manifestarea interesului pentru comunicarea interculturală, înțelegerea propriei culturi și a identității, a sentimentului de cetățenie.

CLIL poate îmbunătăți plurilingvismul și poate oferi modalități variate pentru dezvoltarea cunoștințelor și competențelor elevilor. Cu toate acestea, predarea prin intermediul CLIL necesită cunoașterea unei metodologii specifice și un program adecvat de formare a profesorilor.

Problema pregătirii speciale a profesorului bilingv este actuală. Lipsa unei pregătiri în domeniu și insuficiența cadrelor didactice specializate se dovedește a fi deseori fatală pentru ideea de educație bilingvă.

Predarea integrată necesită respectarea unor componente. Cadrele didactice implicate în procesul de învățare integrată trebuie, în primul rând, să cunoască bine limba română, în al doilea rând, să demonstreze competență de predare a limbii române ca limba a doua/străină și, în al treilea rând, trebuie să cunoască foarte bine conținutul disciplinelor predate în această limbă. Acest lucru reclamă activități suplimentare pentru pregătirea de ore, dar și dezvoltare profesională continuă. Profesorul bilingv ar trebui să aibă formate sau să-și formeze pentru o activitate adecvată cerințelor anumite abilități și competențe, printre care se pot enumera: cunoașterea aspectelor psihologice ale bilingvismului; cunoașterea unui număr mare de metode pentru a preda subiectul disciplinei și o limbă străină; capacitatea profesorului de a prezenta materialul suficient de clar, nu prea repede, și atât de expresiv încât elevul nici nu conștientizează în ce limbă o face, capacitatea de a conștientiza „perioada tăcută” a elevului și de a-l ajuta să depășească această barieră, capacitatea de a nu întrerupe răspunsul elevului, din cauza erorilor de comunicare, capacitatea de a nu etala public greșelile de limbă ale anumitor elevi, dar generalizarea și explicarea la finele lecției etc.

Bibliografie:

1. Coyle, D, Hood, P, Marsh, D, CLIL: Content and Language Integrated Learning, Cambridge University Press, 2010
2. Date Cheie privind Predarea Limbilor Străine în școlile din Europa în 2012. Ediția 2012. Agenția Executivă pentru Educație, Audiovizual și Cultură. P9 Eurydice and Policy Support. Avenue du Bourget 1 (BOU2). B-1140 Bruxelles
3. Evaluare în CLIL. Redactor Franca Quartapelle. Traducere și adaptare în limba română Maria Kovacs. Editura AMM, Cluj-Napoca, 2012
4. Ghid metodologic, Predarea-învățarea integrată a limbii române în Centrele Educaționale din Diasporă, Chișinău, 2018

5. https://www.google.com/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=eurydice+2006+clil&*
6. <http://kke.innove.ee/ru/language-immersion/integrirovannoe-obuchenie>
7. Învățarea integrată de conținut și limbă inspirată de pedagogia jocului: http://www.playingclil.eu/wp-content/uploads/2015/12/handbook_short_RO.pdf
8. https://www.google.com/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=noul+cod+al+educatiei+2015&*

COMUNICAREA - GENERALITĂȚI

*Prof. Croitoru Lucica,
Liceul Tehnologic Vernești, jud. Buzău*

Comunicarea reprezintă un domeniu care se regăsește în întreaga societate. Mai mult, dezvoltarea tehnologiei de transmitere a informației se desfășoară într-un ritm alert, iar actul comunicațional reprezintă interacțiunea umană din viața de zi cu zi. Rolul teoriei comunicării în cadrul științelor umaniste din lumea contemporană este esențial. Factorii economici, politici și culturali au fost cei care au generat o analiză detaliată a proceselor de comunicare din viața socială. Mai mult, în „secolul comunicării” suntem martorii unui proces de globalizare mediatică, ceea ce face ca domeniul comunicării să-și piardă delimitările, îndreptându-se către discipline precum pragmatică, semiotică, sociologie, teoria culturii, psihologia de masă. Paleta de semnificații ale conceptului de comunicare este extrem de largă și acest lucru permite utilizarea lui în diverse domenii: biologie (comunicarea între celule), neurologie (comunicarea creierului cu alte organe), informatică (comunicarea om-calculator), lingvistică (comunicare prin vorbire), sociologie (comunicarea în societate).

Etimologia cuvântului comunicare are la bază latinescul “communicare” (= a face comun, a fi în relație cu). Termenul își face apariția pentru prima dată în limba franceză, în secolul al XIV-lea, având înțelesul de „comuniune”, „împărtășire”, „participare”. La începutul secolului al XVII-lea, termenul de „comunicare” devine sinonim cu cele de „acces”, „trecere”. Acest lucru a fost generat de o puternică dezvoltare a căilor de comunicație (drumuri, șosele, canale, mijloace de transport). Datorită dezvoltării instrumentelor moderne de comunicare (trenul, telegraful) generate de progresele tehnologice ale secolului al XIX-lea, termenul primește un nou sens, acela de „transmitere”, care se impune treptat. Însă abia în secolul XX termenul a fost asociat mijloacelor de informare în masă. O primă definiție a comunicării ar putea fi aceea că ea permite stabilirea unei relații între persoane, între obiecte sau între persoane și obiecte. Ea desemnează fie acțiunea de a comunica, fie rezultatul acestei acțiuni (Bertrand 2001:18). Ceea ce se comunică ține fie de informația materială (documente, date), fie de imaterial (idei, gânduri, sentimente). Transmiterea și schimbul de informații sunt realizate printr-un sistem de semne și necesită prezența unui emițător, a unui mesaj și a unui receptor. Actul comunicațional poate avea loc la mai multe niveluri și în diverse contexte și situații. Se fac trei distincții majore, și anume:

- comunicarea verbală / non-verbală;
- comunicarea intrapersonală / interpersonală;
- comunicarea de grup / comunicarea de masă.

- Comunicarea verbală este cea care folosește vorbirea și scrierea.
- Comunicarea non verbală are la bază gesturile, mimica ce țin de limbajul trupului și care traduc emoțiile și reacțiile noastre.
- Comunicarea intrapersonală are loc la nivelul introspecției, al dialogului cu sinele.

- Comunicarea interpersonală presupune existența a cel puțin două persoane care realizează un schimb informațional și funcționează între un număr mic de indivizi (cerc restrâns), având rezultate cu atât mai favorabile, cu cât legătura dintre persoanele implicate în acest proces este mai strânsă.

- Comunicarea de grup este un tip de comunicare interpersonală, care se extinde la un număr mai mare de indivizi. În acest caz, gradul de implicare a participanților variază, unii fiind activi, iar alții manifestând pasivitate.

- Comunicarea de masă este dată de faptul că un emițător (individual sau colectiv) difuzează mesaje cu ajutorul unui dispozitiv tehnic (text tipărit, ecran, microfon) spre unul sau mai mulți receptori. Plecând de la definiția comunicării, care înseamnă transmitere de informații de la un emițător spre un receptor, se impun câteva considerente privitoare la etimologia și evoluția termenului de informație. Cuvântul „informație” este derivatul verbului „a informa”, care provine din latinescul *informare* (=a da o formă). Termenul a apărut în secolul al XIII-lea și a fost utilizat mai ales în domeniul dreptului, fiind sinonim cu „anchetă cu depoziția scrisă a martorilor”. În preajma Revoluției Franceze și o dată cu apariția primelor gazete, termenul de informație primește și accepțiunea de „a (se) informa, a căuta date”. În secolul al XIX-lea, când revoluția industrială generează o dezvoltare bruscă a presei scrise, sensul termenului este acela de „a face public, a aduce oamenilor la cunoștință ceva”. Apariția radioului și a televiziunii au generat termenului accepțiunea pe care o are în prezent. Informația este, așadar, o entitate specifică, este o componentă esențială a procesului comunicațional. Ea reprezintă un stoc de date (mesaje, semnale, simboluri), care se transformă prin procesul de comunicare și generează noi semnificații și interpretări. Comunicarea reprezintă fundamentul structurilor sociale, după cum afirma omul de știință Paul Watzlanick, care definea comunicarea drept „condiția sine qua non a vieții omenești și a ordinii sociale”. Alți autori privesc procesul comunicațional ca fiind o premisă funcțional necesară pentru orice sistem social, precum și un proces social de bază. Astfel, societatea poate fi definită ca fiind sistemul format din toate trăirile și acțiunile comunicate. Sistemele sociale se pot alcătui și pot dăinui doar dacă persoanele care le definesc sunt legate unele de altele prin comunicare, căci acțiunile comune ale indivizilor au la baza lor participarea la semnificație, care este transmisă prin mesaje comunicaționale. „Comunicația” nu înseamnă doar „comunicare”, ci și „comunitate, participare” (Kunczik 1998:12). Astfel, noțiunea de „comunicare” devine una „de organizare”, deoarece actul comunicațional reprezintă o premisă pentru acțiunile organizate. Pentru definirea conceptului de comunicare, unii autori consideră că există sinonimul „interacțiune”, deoarece, în procesul comunicațional, funcționează mecanismul de declanșare a unei reacții. Conceptele de „comunicare” și „comportament” au, din această perspectivă, același înțeles, iar „interacțiunea” reprezintă desfășurarea alternativă de comunicație în relațiile interpersonale. Transmiterea și perceperea mesajului individual constituie, în acest caz, procesul de comunicare.

Bibliografie:

1. “Discursul televizual între cooperare și polemică”, Mariana Steluța Coculescu, Editura Universității Petrol-Gaze din Ploiești, 2008, p. 13-14
2. Daniela Zeca-Buzura, “La taclale cu idoli”, ed. Polirom, Iași, 2015

COMUNICAREA TELEVIZATĂ ȘI IMPACTUL ASUPRA ELEVILOR

*Prof. Damian Nicoleta Antonia,
Liceul Tehnologic Vernești, jud. Buzău*

În ultimul timp, televiziunea a ajuns să fie în „prim-plan” în viața omului (ca să folosim un termen jurnalistic). Ne trezim, ne uităm la televizor să vedem cum e vremea și care sunt ultimele știri; vrem divertisment, deschidem televizorul; vrem să ne relaxăm, vedem un film la televizor; vrem rețete noi, ne uităm pe posturile de profil. Astfel, oferim televizorului, poate, mai mult timp decât ar trebui, iar elevii noștri o fac poate, într-o mai mare măsură.

Și totuși... nu tot ce e la televizor e rău, și nu trebuie să renunțăm definitiv la el.

Am ales să tratez în lucrarea de față „interviul televizual” în primul rând fiind impresionată de emisiunea Eugeniei Vodă, „Profesioniștii” și de calitatea invitațiilor săi. Prin interviurile din această emisiune, pe lângă bagajul enorm de informații pe care îl putem acumula, primim numeroase lecții de viață.

Discursul mediatic poate fi primit în diferite chei de lectură, adică de interpretare, chei ce se află la îndemâna consumatorului de media, cu sau fără voia acestuia: de la atitudinea celui care vrea efectiv să se informeze și care în media află o sursă, ceea ce înseamnă folosirea discursului mediatic de către consumatorul comun în chiar scopul pentru care este creat, pînă la atitudinea celui care face din acest tip de discurs un obiect supus analizei cu instrumente specifice unei anumite poziționări științifice – sociologică, lingvistică, semiotică, psihologică etc. – aflăm o gamă largă de posibile receptări.

În orice caz, indiferent de vârstă, este cert că interviul din audiovizual, în mai mare măsură decât acela tipărit, stă încă de la început sub zodia senzaționalului, fiindcă impune o comunicare directă și lasă să fie văzută o sumă de informații nonverbale, atât ale interviewerului, cât și ale interlocutorului (reacții instantanee, gesturi, un mesaj al vestimentației și al accesoriilor etc.) – amănunte care, în ansamblu, creează spectacolul.

Și din punct de vedere al eficienței sale, interviul pentru televiziune este un gen util, ieftin sub aspectul resurselor implicate și avantajos pentru ambele părți implicate, pentru că interlocutorul își transmite direct opiniile, evitând eventualul efect de distorsionare pe care l-ar aduce fie postprocesările mai elaborate (ca în cazul reportofonului), fie ceea ce numim de obicei interpretarea jurnalistică. Așa se face că televiziunea și-a dovedit foarte repede preferințele pentru interviurile în direct, obținute frecvent „la fața locului” sau în platou și, în funcție de această „organizare” preliminară a situației de comunicare, dar și a chestionarului jurnalistic, s-a vorbit, pe parcursul evoluției genului, de interviurile-mărturie sau de interviul-portret, concomitent cu o serie de tactici de interviu: tactica arbitrilor, a exploratorului în tunel sau a meciului de box. Însă toate aceste variații pe tema dată nu fac decât să personalizeze o funcție perenă a genului: aceea de a revela pentru public informațiile cele mai importante ale unui eveniment sau datele esențiale despre identitatea unui actor mediatic, livrate simultan cu alte detalii pitorești sau semnificative.

EDUCAȚIA INTERCULTURALĂ ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR

*Prof.înv.primar Deliman Violeta-Livia,
Școala Gimnazială Nr.,1 Lunca-Bihor*

*Prof.înv.primar Laza-Matiuța Lenuța,
Școala Gimnazială "Nicolae Bogdan", Vașcău-Bihor*

Educația interculturală constituie o opțiune ideologică în societățile democratice și vizează viitorii cetățeni să facă cea mai bună alegere și să se orienteze în contextul schimbărilor intervenite în sistemele de valori. Ea trebuie să devină o constantă a pregătirii cadrelor didactice și să-și pună amprenta asupra programelor școlare și materiilor de învățământ, asupra priorităților educative, asupra criteriilor de evaluare a competențelor și comportamentelor, asupra relațiilor cu părinții și comunitatea, permițând formarea comportamentelor creative în comunicare, cooperare și încredere în cadrul grupului; respect reciproc, toleranța față de opinii diferite.

Delimitări conceptuale

educație - ansamblu de măsuri aplicate în mod sistematic în vederea formării și dezvoltării însușirilor intelectuale, morale și fizice a copiilor în special;

inter - element de compunere cu sensul „între”;

cultural - privitor la cultură, la totalitatea valorilor materiale și spirituale create de societatea omenească de-a lungul istoriei, totalitatea cunoștințelor pe care le are cineva.

Educația interculturală este cea care susține integrarea socială a grupurilor minoritare în mod „pașnic” fără ca acestea să fie nevoite să renunțe la propria identitate. În cadrul culturilor mozaicate de astăzi trebuie să acceptăm ideea că orice grup socio-cultural poate contribui la îmbogățirea vieții comunitare prin schimbul de elemente identitare, prin dialog și implicare a tuturor membrilor comunității multiculturale.

Educația interculturală își propune să pregătească indivizii și societățile pentru o mai atentă deschidere spre dimensiunea culturală a existenței lor. În condițiile sporirii contactelor, interacțiunilor posibile, se pot decela două mari seturi de obiective ale școlii interculturale: păstrarea și apărarea diversității culturale a populației școlare. Școala, ca instanță de transmitere a valorilor, se va centra pe pluralitatea culturilor pe care mediul multicultural îl presupune. Trebuie evitată instituirea primatului unei culturi asupra alteia. Acest obiectiv presupune două aspecte: pe de o parte, vizează adaptarea educatului la mediul propriu, al regiunii, orașului, culturii sale particulare, cu toate trăsăturile, iar pe de altă parte, acest tip de școală îi propune să asigure adaptarea educatului la mediu în condițiile coexistenței mai multor grupuri culturale. Se cer a fi vizate atât culturile familiale, cât și cele înconjurătoare, ambientale. Trebuie vegheat ca școlala să nu defavorizeze o cultură sau alta în numele unor relativisme explicite.

Egalitatea diferențelor trebuie să fie baza educației interculturale. Pentru a acorda oportunități și posibilități egale tuturor culturilor, pentru dezvoltarea fiecărei culturi și identități educația interculturală trebuie să respecte diferențele și să promoveze egalitatea. Acest lucru contribuie la depășirea inegalităților sociale.

Programa trebuie să conțină o abordare interculturală, bazată pe valori ca solidaritatea, egalitatea și respectul față de diversitate. Din acest punct de vedere, educația interculturală trebuie să constituie baza luptei împotriva rasismului.

Educația interculturală promovează atitudini tolerante, deschise, de acceptare și înțelegere firească a raportului „eu-celălalt” și a noțiunii de străin, recunoașterea și respectarea diferențelor culturale prin valorificarea pozitivă a relațiilor de egalitate între oameni și nu prin aplicarea polarității superior-inferior. De asemenea presupune promovarea unor politici școlare care să permită egalizarea șanselor în educație și a unor strategii de valorificare a diferențelor culturale pentru a le transforma în resurse pedagogice.

Școala este principalul spațiu al învățării pluralității culturale prin prețuirea diversității, a notei distincte aduse de cultura fiecărui actor social participant. Ea trebuie să formeze deprinderea prețuirii valorilor pluriculturale, nu există valori superioare și inferioare, ci există valori specifice care trebuie judecate. În școală este necesară „modelarea” orgoliului etnic al majorității și întărirea încrederii în sine a minorității.

Educația interculturală nu trebuie să se limiteze în mod exclusiv la transmiterea unor conținuturi specifice în cadrul unei discipline particulare, consolidarea abordării sale interdisciplinare este fundamentală; nu poate fi concepută doar pentru mediul școlar, ci și în legătură cu extrașcolarul (familie, grupuri sociale, instituții, comunități, mass-media). Se remarcă și o schimbare a rolului profesorului, care depășește funcția de a comunica modele și programe, acesta trebuind să acorde o mai mare atenție spiritului de inițiativă și creativității, centrarea întregii acțiuni fiind pe elev.

Școala are misiunea de a permite fiecărui copil să crească, să-și dezvolte spiritul, corpul și inima, deci inteligența, sensibilitatea, creativitatea; să permită copiilor să învețe să trăiască împreună, unii cu alții, cu persoane diferite, să-și poată ocupa progresiv locul în societate, să poată deveni cetățeni activi.

Interculturalitatea este înainte de orice respectul diferențelor. Cadrele didactice sunt garanții acestor rigori ale spiritului care veghează asupra diferențelor, pentru a învăța, a cunoaște și a înțelege ceea ce ne leagă, ceea ce ne face asemănători, ceea ce ne apropie. Suntem diferiți, dar nu înseamnă că unul este mai bun decât celălalt, cu toții avem un potențial valoric egal. Toți avem o cultură asemănătoare dar în același timp și culturi diferite. Acestea țin de religiile noastre, de grupul nostru etnic, de valorile politice, sociale, de familiile noastre. Unica posibilitate ca oamenii să devină solidari este recunoașterea și estimarea acestor diferențe și similitudini.

Pentru cadrele didactice este esențial să creeze relații pozitive în interacțiunea dintre semeni, să favorizeze dezvoltarea persoanei cât și a relațiilor constructive în grup, pentru a trăi sentimentul propriei identități.

Venind din culturi diferite avem șansa să ne integrăm într-o societate diferită, multiculturală, care favorizează sentimentul de a fi în realitatea cotidiană, o individualitate care nu seamănă cu nimeni și nimic. Didactica contemporană promovează concepte și atitudini educaționale noi, menite să determine forme variate de comunicare, cooperare și colaborare în sprijinul copiilor. Parteneriatul educațional este un astfel de concept care devine tot mai prezent în relațiile de colaborare ce se stabilesc între unități de învățământ, între acestea și diferite segmente ale societății. Inițierea și derularea de activități în parteneriat reprezintă o provocare pentru educatorul de astăzi, necesitând multă creativitate în concepere, dinamism în derulare, responsabilitate în monitorizare, flexibilitate în luarea deciziilor.

Experiența de zi cu zi mă determină să afirm că nouă, cadrelor didactice, ne revine un rol deosebit de important în crearea unei atmosfere prietenoase, plină de respect între copii și între părinți, pentru a se evita unele neînțelegeri sau conflicte interrasiale. Este imperios necesară toleranța, indiferent din ce familie provin copiii clasei din punct de vedere etnic, religios, social, etc. În activitatea mea m-am confruntat cu situații când au venit copii din medii total diferite: familii foarte sărace, familii de religii diferite, copii din medii profesional diferite, cu culturi diferite sau de etnii diferite, situație în care obiectivul meu principal a fost acela de a-i determina pe acești copii să

nu simtă sau să simtă cât mai puțin felul provenienței lor, ferindu-i de fenomenul frustrării care ar putea avea repercursiuni asupra personalității în formare a copilului mic.

Învățarea simultană a măcar două limbi străine, difuziunea simbolurilor general-umane, accentuarea valorilor care mai degrabă unesc oamenii decât îi divizează, participarea tineretului la gestionarea comunității școlare, integrarea școlilor în relații de înfrățire la nivel european sunt alte mijloace de sporire a valențelor culturale ale activităților educative.

„Educatorul care practică o pedagogie interculturală va profita efectiv de prezența copiilor de origini diferite pentru a (re)valoriza cultura lor de origine și de a-i sensibiliza, în același timp, pe ceilalți la diversitatea culturală, dar va evita să impună o oarecare identificare, va evita stereotipiile, prezentarea culturilor în mod static.”

(P. Dasen și alții)

Trebuie să învățăm să ne respectăm unii pe alții, să comunicăm, să ne tolerăm, să cooperăm cu ceilalți, deoarece doar așa nu vor mai exista diferențe între noi care suntem diferiți, dar totuși egali. Și pentru că toți copiii au drepturi egale la educație, este necesară identificarea, valorificarea și stimularea tuturor capacităților și disponibilităților existente la fiecare, indiferent de etnie, în scopul unei educații eficiente.

Bibliografie:

- Ciolan, Lucian, *Pași către școala interculturală*, Colecția Sanse Egale, Ed. Corint, 2000;
- Cucos, Constantin, *Educația. Dimensiuni culturale și interculturale*, Ed. Polirom, Iași, 2000;
- Cucos, Constantin, *Educația. Iubire, edificare, desăvârșire*, Ed. Polirom, Iași, 2008;
- Hofstede, Geert, *Managementul structurilor multiculturale*, București, Ed. Economică, 1996;
- Malița, Mircea, *Zece mii de culturi, o singură civilizație*, București, Editura Nemira, 1998;
- *** *O nouă provocare pentru educație – Interculturalitatea*, Editura Polirom, 2001

Prof. Dobre Ana Amalia

Colegiul Tehnic Motru

CULTURA ORIENTALA IN INVATAMANTUL ROMANESC

*Prof. Dobre Ana Amalia,
Colegiul Tehnic Motru*

Istoria și cultura unei civilizații subliniază în primul rând aportul ei extraordinar sau modest la scrierea istoriei universale, la progresul gândirii umanității și la formarea patrimoniului culturii universale. Cultura și civilizația araba impresionează prin eleganță, simplitate, gândire filosofică specifică și prin elementele identității sale: limba, religia, istoria, cultura și promovarea toleranței etnice și religioase unice în Evul Mediu. Rolul dascălului de istorie este dificil în secolul al XXI-lea în ceea ce privește transmiterea corectă, “sine ira et studio” a apariției, evoluției politico-religioase, aportului cultural al civilizației arabe în istoria lumii fiindcă există multe lacune, păreri preconcepute și adesea xenofobe în relația Occident-civilizația araba. Din păcate, mulți elevi europeni vin la școală indoctrinați de mass-media sau alți factori subiectivi, cu păreri antisemite și cu o mare intoleranță față de Islam, accentuată și pe fondul terorismului care este înțeles greșit ca un “djihad” musulman de către siii musulmani, de unii creștini sau evrei.

Intr-un demers didactic foarte eficient este esențială atitudinea de comunicare, de cooperare dintre profesor și elev, iar pentru un veritabil dialog în educație profesorul de istorie trebuie să dovedească un spirit tolerant, deschis, comprehensiv. Din păcate, în programa școlară actuală la disciplina istorie există foarte puține teme referitoare la cultura orientală, conform prevederilor Curriculum-ului Național, deși tinerii elevi români sunt fascinați la orele de istorie de Orient, din perspectiva civilizațiilor mesopotamiană, egipteană, araba, otomană, chineză, indiană și japoneză. Elevii români sunt puțin confuzați vizavi de schisma musulmană, de concepțiile religioase sunnita versus șiiita, de ce reprezintă “djihadul” de facto și de iure, despre importanța pe care Coranul o acordă lui Iisus și Mahomed, despre filosofia religioasă budistă, dar sunt fascinați de cultura japoneză, chineză, legendară și captivantă “O mie și una de nopți”, prin prisma căreia civilizația araba musulmană este definită de ei simplu, doar prin doi termeni “unică” și “magică”.

Budismul este simultan o religie și o filosofie orientală care fascinează miliarde de oameni de pe întreaga planetă, deși adepții religioși sunt totuși puțini. Religia budistă a fost creată de către printul nepalez Siddhartha Gautama (Buddha) în secolul VI înainte d.Hr și s-a răspândit într-o mare parte a Asiei Centrale și de Sud-Est. O parte esențială a budismului este reprezentată de “Cele patru Adevăruri Nobile” enunțate de către Buddha, învățăturile lui se concentrează și spre atingerea Nirvanei, un fel de Rai budist. Conform filosofiei budiste lumea are trei caracteristici: impermanența, non-sinele și insatisfacția sau durerea. Budismul promovează yoga și reîncarnarea, importanța karmei. Pentru a obține iluminarea promovată de Buddha un credincios trebuie să se detașeze de karma și de ciclul reîncarnărilor, trebuie să continue să facă fapte bune dar detașându-se ca și atitudine față de rezultatul lor. Budistul trebuie să renunțe la dorințe, ignoranță, poftă, egoism, ură și credință într-un sine vesnic. Așadar, termenul budism fascinează societatea europeană încă intolerantă, prin filosofia de viață, atitudinea altruistă, purificarea simbolică a spiritului, arta meditației, toleranța care devine și o formă de sport-terapie (yoga). Divizarea religiei budiste în timp, lipsa unei dogme religioase clar formulate sau a unei limbi comune de cult sunt factori secundari care în Europa sunt considerați prea puțin importanți, deoarece se crede că cea mai bună filosofie simplă de viață a inspirat și începuturile creștinismului. Yoga, în concepție strict europeană reprezintă pentru mulți tineri un mod de terapie antidepresivă, o alternativă sănătoasă de viață.

Lumea musulmana , pe de alta parte , a avut un mare respect pentru stiinta, filosofie, literatura, arta, religie islamica. Arabii au organizat inca din secolul al X lea invatamantul public, in spiritul respectului fata de Coran , sprijinit de catre califii arabi, care dura 7-12 ani. Elevii studiau scrisul, cititul, caligrafia, aritmetica, poezia, gramatica, istoria Islamului, Coranul. Fetele si baietii studiau separate, nu existau pedepse corporale, scolile erau construite in preajma unor moschee , iar parintii nu plateau taxa de scolarizare. In secolul al XII lea apar scolile elementare gratuite in Spania, Siria si Egipt, aflate sub stapanire araba. Tot in secolul al X lea a aparut si invatamantul secundar gratuit, iar din secolul al XII lea se formau colegiile (madruse) in majoritatea marilor orase. Colegiul Nizam al- Mulk din Bagdad, infiintat din secolul al XI lea , avea programa de invatamant universitar, aici se predau disciplinele : istorie, matematica, geografie, astronomie, chimie, muzica, desen, geometrie, drept si jurisprudenta, dialectica, filosofia, Coranul, limba si literatura araba.

Musulmanii aveau impresionante biblioteci, cu zeci de mii de volume, din secolul al X lea , iar biblioteca din Cairo ajungea la 1600000 de volume , dintre care 6500 de matematica, 18000 de filosofie. Orasele califatului arab aveau librarii, cu functionari permanenti , o echipa de copisti , platiti pentru frumusetea caligrafiei, mai ales femei. Cordoba (Spania) a devenit celebra pentru frumoasa caligrafie araba a 160 de femei. Dezvoltarea astronomiei determina si aparitia stiintelor oculte , a unor almanahuri, in secolele X-XIII.

Matematica era o stiinta fundamentala pentru arabi si cuprindea aritmetica si geometria. Primul mare matematician musulman a fost Khawarazmi (Muhammad ben Musa Herezmi) , creatorul algebrei in secolul al IX lea, care introducea in matematica numerele indiene, adica “ cifrele arabe “ sic el care a scris primul manual de matematica. El a pus bazele sistemului aritmeticii zecimale, bazat pe algoritm, dupa numele sau, a introdus fractii zecimale, extragerea radacinii patrute , s-a ocupat de numere irrationale , de teoria proportiilor, de ecuatii de gradul II , de cele cubice, de teoria numerelor, de teoria paralelelor, de calcule si de constructii geometrice, determinand dezvoltarea trigonometriei , etc. Persanul Omar Khayyam este autorul “Algebrei” , secolele XI-XII , dar are si lucrari de fizica si geometrie. Pentru musulmani cea mai nobila stiinta era astrologia , considerata utila navigatiei, agriculturii , comertului. Eruditul arab Al-Biruni in lucrarea “ Canon al lui al-Masudi “ studia natura corpurilor ceresti, miscarea planetelor, calculul distantelor dintre acestea, dimensiunea lor. In domeniul fizicii arabii si-au adus contributia in static, hidrostatica, , optica, mecanica experimentală. Ibn al Haytham (secolele X-XI) scria “ Tratatul de optica “ . Alchimia araba a preluat informatii stiintifice de la persani, bizantini, indieni, chinezi . Ea s-a dezvoltat dupa secolul al VII lea a stat la baza chimiei moderne. In secolul al IX lea alchimistul arab Iabir ibn Hayyan (Geber) a impartit mineralele in trei categorii dupa proprietatile lor operatorii. El realize aplicatii practice precum : fabricarea otetului, purificarea metalelor, prepararea lacurilor, procedeele de vopsire a stofelor, pieilor. Eruditul musulman al-Razi a clasificat in secolul al IX lea substantele, el le impartea in pietre, sulfati, borate, saruri, transformand alchimia in chimie. Lucrarea sa fundamentală “ Taina tainelor “ a fost tradusa in latina sub denumirea “ Liber secretorum bubacaris “ si raspandita in Europa.

Studiile arabe au dezvoltat si medicina, un medic arab trebuia sa aiba rabdare, respect nemarginit pentru pacienti, sa acorde tratament individualizat. Pentru medicii arabi era esentiala prevenirea bolilor , contau dieta, terapiile precum ventuze, hidroterapie, organoterapie, psihoterapie. Teoria medicala islamica , deoarece disectia la oameni era interzisa, presupunea echilibrul celor patru elemente ale corpului omenesc , adica sange, flegma, bila galbena, bila neagra care corespund celor patru elemente (foc, aer , apa si pamant) indicate de catre Empedocle. Medicul Ibn an- Nafis a descoperit in secolul al XII lea circulatia pulmonara, iar arabii au dezvoltat oftalmologia devreme, ei operau pentru deplasarea si extractia cataractelor, au creat tratamente pentru trahon sip anus. Si chirurgia era destul de avansata la arabi , desi nu foarte pretuita , iar pentru anestezie foloseau sucuri de hasis, mazariche, maselnita cu mult inaintea europenilor. Medicina araba practica

vaccinarea antivariolice încă din Evul Mediu. Se dezvoltau chimioterapia și farmacia, fiind folosite peste 200 de plante medicinale și astăzi. Pentru cei care aveau probleme psihice arabii utilizau cura cu opium pentru a determina terapia prin somn provocat, iar cafeaua se folosea ca stimulent cardiac.” Printul medicilor “ Abu Ali Ibn Sina (980-1037), care în Europa este cunoscut ca Avicenna, a scris un tratat fundamental de medicină numit “ Canonul medicinei “. El diagnostica prin metode conecșive pleurezia, pneumonia, abcesul ficatului, peritonita, descria complet ochiul, practica reducția forțată a deplasării vertebrelor, tratamentele psihiatrice, descoperirea meningitei și tratamentul acesteia. Avicenna a fost un mare medic erudit care în tratamentele sale recomandă și terapia prin muzică.

Arabii au determinat dezvoltarea medicinei, farmaciei, artei și arhitecturii, științei, istoriei, geografiei și literaturii europene. Cultura araba, care a preluat tot ce era mai frumos din culturile orientale, egipteană, greacă și română și a determinat apariția Umanismului și Renasterii europene în Evul Mediu. Poezia, muzica instrumentală araba, teoria muzicală, muzica trubadurilor de inspirație araba, proza araba și mai ales capodoperele “ O mie și una de nopți “, o culegere unică de povești populare din lumea persană, egipteană, musulmană a influențat pe cei mari reprezentanți ai Umanismului european precum Piccolo de la Mirandola, în “ Oratio de dignitate humanis “, pe Giovanni Boccaccio care a scris “ Decameronul “, Dante Alighieri în “ Divina comedie”, iar mai târziu în literatura română pe Mihail Sadoveanu în lucrarea “ Hanul Ancuței”.

Bibliografie:

1. Anghelescu, Nadia, Identitatea araba : istorie, limbă și cultură, Editura Polirom, Iași, 2008.
2. Dobre, Ana Amalia, “ Civilizația araba între Asia și Europa ...”, Lucrare metodică științifică pentru obținerea gradului didactic I, Universitatea din Craiova, 2017.
3. Drimba, Ovidiu, Istoria culturii și civilizației, volumul II, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1987.
4. Hitti, P., Istoria arabilor, Editura All, București, 2008.

DIMENSIUNEA INTERCULTURALĂ A EDUCAȚIEI

COMUNICAREA INTERCULTURALĂ

*Drăghicioiu Gabriela Nineta,
Școala Gimnazială Bicleș, Mehedinți*

Trăim într-o epocă a interferențelor. Întâlnirile dintre persoane sau culturi se amplifică și se diversifică de la o zi la alta. Nu este ușor să întreții relații optime cu alții, să înțelegi alte moduri de gândire, de simțire, de acțiune. În aceste condiții, se nasc diferite strategii de asumare spirituală, fie de retragere în sine, de apărare și întărire a identității culturale a persoanelor, fie de ieșire din sine, de permeabilitate și deschidere față de alte expresii spirituale – individuale sau colective. Școala, ca principală instanță de culturalizare, este antrenată în materializarea strategiilor amintite. Ea nu poate rămâne neutră la marile incitări sau presiuni ale vremii. În perimetrul școlar se reproduce cultura și se pun bazele creației de noi expresii culturale.

Fundamentele epistemologice ale unei pedagogii centrate intercultural rămân, în esența lor, cele ale unei pedagogii generale, acestea putând prelua, puncta sau nuanța premise de întemeiere științifică din celelalte domenii socio-umane. Realitatea vizată de pedagogia interculturală este una nouă, referitoare la fenomenul de interacțiune culturală, realizată deliberat prin programele de educație. Interculturalul a devenit un fenomen ce nu poate fi neglijat.

Educația interculturală vizează o abordare pedagogică a diferențelor culturale, strategie prin care se iau în considerație specificitățile spirituale sau de alt gen, evitându-se, pe cât posibil, riscurile ce decurg din schimburile inegale dintre culturi sau, și mai grav, tendințele de atomizare a culturilor. Nu e o știință nouă, nici o nouă disciplină, ci o nouă metodologie ce caută să integreze, în interogația asupra spațiului educațional, datele psihologiei, antropologiei, științelor socialului, politicii, culturii, istoriei.

Cultura nu mai trebuie înțeleasă ca o sumă finită de trăsături particulare care vine cu stereotipuri, iar abordarea interculturală devine posibilă în măsura în care se admite că negocierile, care nasc legături între indivizii de culturi diferite, pot determina crearea de noi practici culturale, purtătoare de semnificații noi. Nu este vorba de o însumare sau o juxtapunere a practicilor culturale, fiecare semnificativă într-un context particular, ci de o creație ale cărei semnificații sunt operante mai ales în comunitățile multiculturale.

O cultură iese în evidență când este raportată la altele și rezidă în distinctivitate față de alte expresii spirituale. De aceea, ea devine valoroasă. Fiecare cultură, cu cât este mai diferită de altele, cu atât iese mai mult în evidență. Diferența nu este de natură axiologică (nici o cultură nu este superioară altora), ci de natură morfologică, a cuprinsului de valori și a expresiilor de manifestare. “Nici o cultură nu constituie locul privilegiat din care pot fi judecate celelalte culturi. Fiecare cultură este actualizarea unei potențialități a ființei umane, într-un loc bine precizat de pe Pământ și într-un moment bine determinat al Istoriei...Ființa umană, în totalitatea sa deschisă, este locul fără de loc a ceea ce traversează și trece dincolo de culturi” (Nicolescu, 1999, p.126). Cultura se ivește din tăcerea dintre diferitele expresii spirituale ale omului. Ea denotă că aceste resorturi spirituale sunt individualizate, particulare, și de aceea ele pot exista ca ceva distinct. Căci numai lucrurile diferite există cu adevărat.

Comunicarea interculturală presupune două componente: comunicarea personală și comunicarea socială. Comunicarea personală presupune o creștere a competenței comunicaționale a primitorului. Comunicarea socială presupune o comunicare interpersonală și o comunicare mediatică.

Mediatorul este persoana care intervine pentru facilitarea unui acord între două sau mai multe persoane. Medierea constă în acțiunea de a pune în acord, de a concilia persoane sau grupuri, de a juca funcția de intermediar în acceptarea, cunoașterea și gestionarea unor dificultăți. Medierea asigură și un contact cu mediul extern al spațiului de întâlnire (servicii sociale, poliție etc. , în cazul mediului școlar).

Cele mai uzitate medieri sunt cele de ordin lingvistic. Medierea interlingvistică prezintă acel proces de intermediere între două sau mai multe limbi, mai exact, între persoane care vorbesc limbi diferite. Un bun mediator lingvistic devine un excelent animator al comunicării interculturale.

La nivelul instituției școlare se pot distinge mai multe avantaje ale medierii culturale, în funcție de perspectiva din care se vizează diversele probleme.

În general, medierea culturală în școală are un caracter profilactic, de evitare a unor disfuncțiuni care pot să apară la un moment dat. Aceasta are un caracter deliberat și chiar programat.

Comunicarea culturală este cu atât mai dificilă, cu cât cea mai mare parte a elementelor ei componente sunt destul de evanescente, mai puțin vizibile și mai greu comprehensibile. Precum aisbergul, a cărei măreție nu se vede, două treimi din el fiind cufundate, tot așa cea mai mare parte a culturii rămâne ascunsă celor ce iau contact pentru prima dată cu ea. Este drept că aspectele exterioare ale culturii (arhitectura, artele, îmbrăcămintea, ritualurile etc.) sunt ușor reperate și cunoscute. Rămân însă mentalitățile, concepțiile, idealurile – un câmp vast, aproape nedeterminat. O comunicare interculturală veritabilă cere timp și răbdare din partea protagoniștilor. Cu cât cunoașterea unei culturi străine se adâncește, cu atât marja viitoarelor descoperiri se lărgeste. Familiarizarea cu o parte invizibilă a aisbergului stârnește curiozitatea pentru aflarea altora. Cunoscându-i pe alții, mă cunosc mai bine și pe mine. Învățarea interculturală constituie o coordonată importantă a oricărui program de educație. Ea are ca obiectiv cultivarea receptivității față de diferență, integrarea optimă a noutății valorice, mărirea permisivității față de alteritate, formarea unei competențe interculturale. Reactulizarea unei culturi este “creatoare”, “îmbogățitoare”. Noul este lecturat însă prin intermediul instrumentelor culturale vechi. Niciodată individul nu va putea renunța la schemele culturale achiziționate mai demult.

Comunicarea interculturală pune față în față două tendințe oarecum cotradictorii: stabilitate și schimbare. Acomodările și asimilările nu sunt separate unele de altele; ele lucrează împreună, reglând și echilibrând relația individului cu lumea.

Atunci când contactele dintre purtătorii a două culturi devin antagoniste, este de dorit să se creeze zone de intercomprehensiune, adică un spațiu de întâlnire pe baza unor valori comune ce asigură funcționarea unui dialog acceptabil.

Posibilitatea deschiderii este indicată de unii cercetători printr-o anumită capacitate de interculturalitate. Capacitatea de interculturalitate (Nicklas, 1996, p.180-181) este rezultatul unui proces de învățare. Ea tinde către două obiective :

- lărgirea capacității de percepție pentru tot ceea ce este străin ;
- capacitatea de a-l accepta pe altul ca fiind altceva.

În acest proces de apropiere față de alteritate se pot naște mai multe atitudini, dintre care unele pot fi negative. Trebuie să se evite două atitudini :

- dacă diferența este considerată radicală și absolută, comunicarea se transformă în confruntare, blocând procesul dezirabil de învățare;

- dacă, dimpotrivă, diferența este negată, limitele se diluează, contururile dispar, identitatea culturală alunecă în nediferențiere; procesul de învățare nu mai poate avea loc.

Procesul de primire – acceptare naște un perimetru cultural nou, mai bogat și mai divers în stimuli culturali. Acesta nu cuprinde exclusiv elemente dintr-o direcție sau alta, ci sinteze noi, ca urmare a îngemănărilor, continuităților și complementarităților dintre datele culturale preexistente. Cultura este un prealabil la ivirea unor evenimente sau situații multiple. Ea este “determinantul care determină” (Demorgon, 1989, p. 53), este un factor activ al transformării și evoluției sociale viitoare.

Comunicarea culturală dobândește astăzi noi trăsături: raționalizare și internaționalizare. A comunica a devenit o întreprindere ce este gestionată cu multă acribie. Totodată, penetrarea simbolurilor culturale s-a mondializat, prin unificarea codurilor formale, cromatice, sonore, lingvistice, sociale, culturale, simbolice la scară planetară. Această tentă de masificare asigură, dincolo de pericolele inerente, și o nivelare culturală care poate facilita o mai bună comunicare și înțelegere între mase de oameni cu tradiții culturale diferite sau contrastante. Era informatică și generalizarea inteligenței artificiale au ca finalitate reformarea canalelor de transmisie culturală (atât calitativ, cât și cantitativ), în perspectiva asigurării unui liant comun, care să garanteze o aliniere la aceleași standarde valorice. Rămâne însă ca înzestrarea cu sens a acelorași simboluri culturale să asigure diferențierile necesare și firești dintre persoane și indivizi. Altfel, dacă toți ar înțelege la fel obiectele culturale, s-ar ajunge la nivelări și omogenizări deosebit de periculoase. Idealul în materie de cultură este nu de comunicare și nivelare absolută, de ștergere a diferențelor, ci de creare a unor punți de legătură spirituale care vor fi frecventate sau exploatate, parțial și temporar, în funcție de cerințe grupale sau de disponibilități individuale.

A face educație interculturală presupune ca însuși procesul educațional să se realizeze într-un mediu interacțional, prin punerea alături, față în față, a purtătorilor unor expresii culturale diferite. “Altul” este un prilej de descoperire și conștientizare a realei identități. Căci, în căutarea celui alt, ne descoperim pe noi înșine, ne dăm seamă de ceea ce suntem, sperăm, merităm. Frumusețea existențială ne este dată de celălalt, de miracolul ieșirii din sine, de proiectarea în altul, de iubirea celui apropiat, ca și a celui îndepărtat !

Bibliografie:

Constantin Cucoș – *Educația. Dimensiuni culturale și interculturale*

Pierre Dasen, Christiane Perregaux, Micheline Rey – *Educația interculturală. Experiențe, politici, strategii*

Elena Joița – *Pedagogia – știința integrativă a educației*

TRADIȚII ȘI OBICEIURI ALE RUȘILOR-LIPOVENI, TRANSMISE DIN GENERAȚIE ÎN GENERAȚIE

*Dumitru Victoria,
Școala "A.S. Pușkin", Brăila
Grădinița nr.31*

Rușii-Lipoveni reprezintă o comunitate pitorească, plină de vitalitate, cu principii, care a venit în România de acum trei sute de ani ca urmare a reformelor religioase și sociale din timpul țarului Petru Cel Mare.

Rușii –Lipoveni de la Brăila sunt credincioși de rit vechi și locuiesc cu familiile lor în cartierul Pisc denumit în trecut Hutor, cunoscuți în întreaga lume sub denumirea de "staroveri". Lipovenii cândva persecutați pentru credința lor, au venit și s-au așezat pe meleagurile noastre unde le sunt respectate tradițiile și obiceiurile.

Îndeletnicirile tradiționale ale lipovenilor sunt: pescuitul, (peștele fiind hrana de bază), grădinaritul, viticultura, negoțul, pictatul icoanelor.

Potrivit tradiției, bărbații poartă bărbi (acum doar batrânii) iar femeile batic și respectă cu sfințenie sărbătorile și posturile de peste an. La toate sărbătorile ei se îmbracă cu haine specifice. Femeile poartă fuste lungi, vii colorate și bluze pastelate, au părul legat sub năframa specifică. Bărbații poartă și ei niște cămăși tip rubașcă și se încing cu un brâu.

Mândria lipovenilor de la Brăila este ca de peste șapte decenii aici se află Centrul Mondial al Bisericii Ortodoxe de Rit vechi, la Catedrala Mitropolitană din centrul vechi al orașului.

Un rol hotărâtor în păstrarea identității proprii l-a avut biserica iar lipovenii sunt mândri de obiceiurile lor și toate sărbătorile le țin sfințenie. Obiceiurile și tradițiile comunității au ramas parțial neschimbate și sunt strâns legate de sărbătorile religioase. Calendarul pe care ei îl respectă a ramas cel "Iulian", decalat cu treisprezece zile față de cel "Gregorian".

Până în zilele noastre, la rușii-lipoveni s-a păstrat obiceiul efectuării semnelor Crucii în aproape orice acțiune pe care o întreprind.

În toate casele rușilor-lipoveni există icoane moștenite de la străbuni, pe care le venerează și la care se roagă cu multă evlavie.

Sărbătoarea de Anul Nou are un caracter preponderent religios. În toate bisericile de rit vechi sunt oficiate slujbe îndelungate, iar în dimineața noului an pe la casele de staroveri se umbla cu semănatul. Fiind mare sărbătoare, gospodinele pun pe masă bucatele tradiționale.

Cu ocazia Crăciunului, ei au decât un singur colind pe care îl cântă în fața icoanelor. Colindele sunt vechi de sute de ani și s-au transmis din generație în generație prin viu grai.

Paștele, reprezintă o sărbătoare foarte importantă pentru rușii-lipoveni; se îmbracă cu cele mai frumoase haine, merg la biserică pe care o înconjoară de trei ori la slujba de noapte. Se sărbătorește în familie, cu oua vopsite și cozonac, ce se sfîntesc în dimineața Învierii, după liturghie.

Cele mai bine păstrate obiceiuri sunt legate de “Săptămâna Brânzei” sau “Maslenița” cum o numesc rușii, fiind săptămâna de dinaintea intrării în Postul Paștelui, de Lăsatul Secului și marchează trecerea de la iarnă la primăvară, fiind una dintre cele mai vechi sărbători laice de origine precreștină, singura recunoscută de biserica Ortodoxă Rusaă. Este o săptămână de voie bună, sărbătorită cu cântece pe străzi și cu multe preparate culinare: varenichi, blini, piraghi. În această perioadă se interzice consumul de carne, fiind premise doar produsele lactate, ouăle, peștele. Se consumă multe clătite cu diverse umpluturi care prin forma și culoare fac trimitere la reprezentarea soarelui și apropierea primăverii.

În săptămâna premergătoare acestei sărbători, fetele cos batiste sau basmale bogat ornamentate pe care le vor oferi flăcăilor dragi la “Haravod”, obicei străvechi realizat prin cântece și dansuri tradiționale, unde tinerii își caută perechea generând într-o veselie deoarece se continuă pe ulițele satului, mai întâi în grupuri mici de prieteni iar apoi acestea unindu-se se constituie o mare petrecere în aer liber.

Zilnic, în “Săptămâna Brânzei”, vecinele, surorile, cumnatele, prietenele, mamele, fiicele, se întâlnesc și pregătesc preparate pe bază de lactate. Acesta este un prilej de a fi împreună, de a se simți bine, și de ce nu, pentru a uita micile neînțelegeri de peste an dacă ele au existat și pentru a uni marea familie a rușilor-lipoveni.

Annual, preșcolarii de la grădinița noastră participă la acest obicei în “Săptămâna brânzei”, alături de părinți, cadre didactice din grădiniță și școală, invitați ai Comunității. Alaiul pornește de la Școala “A.S. Pușkin”, ajunge în fața grădiniței noastre unde participanții se prind într-o horă mare iar persoanele adulte cântă și se veselesc. Se pornește din nou la drum către sediul Comunității unde sunt întâmpinați cu colac tradițional. Aici toată lumea servește din deliciile culinare pregătite cu multă pricepere de către femeile etnice. După servirea preparatelor începe iar voia-bună.

Micuții preșcolari au simțit alături de părinți și cadre didactice aerul sărbătoresc și de pregătire pentru începutul Postului Mare .

Copiii grădiniței noastre, reprezentanți ai comunității rușilor –lipoveni, se bucură din plin de toate obiceiurile și tradițiile cu care lipovenii se mândresc, încearcă să le păstreze și să le transmită generațiilor viitoare.

Bibliografie:

Auxiliar didactic- “Braila multietnica”-2011

Ziarul “Zorile”- NR.2/3-2017

SISTEMUL DE ÎNVAȚĂMÂNT ȘI COMUNICAREA INTERCULTURALĂ

*Enache Alina,
Școala Gimnazială Nr. 309, Sector 6 București*

În contextul globalizării, educația interculturală ocupă un loc prioritar, dat fiind pluralismul etnic, prezent și activ, al societății postmoderne. Educația interculturală stărnește interesul actanților din domeniul educațional de a se preocupa în mod deosebit de identificarea și eficientizarea modelelor de bună practică pedagogică în care, acțiunile de implementare și realizare a educației să vizeze și abordarea din perspectivă multiculturală a procesului de învățământ. Scopul pedagogiei interculturală vizează, pe de o parte, valorificarea dimensiunii educației din perspective evoluției și a schimbărilor la nivelul elevilor în planurile cognitiv, afectiv, și comportamental, în spațiul social multicultural, iar, pe de altă parte, să confere posibilitatea recunoașterii și acceptării pluralismului cultural, prezent la nivel societal. În acest cadru, înțelegerea dimensiunii educației interculturală capătă valențe constructiviste, în care profesorul, elevul și clasa se regăsesc într-un sistem articulat de acțiuni centrate pe acceptare, solidaritate, toleranță, armonie.

Clasa de elevi devine astfel spațiul în care elevii se pot exprima, afirma și transmite în conformitate cu valorile culturii native. Astfel, educația devine facilitatorul deschiderii către alte culturi. În acord cu această perspectivă, finalitățile educației interculturală vizează: dezvoltarea gândirii critice, reflecția și Section – Education Sciences GIDNI 169 eliberarea de prejudecăți, conștientizarea valorilor, dezvoltarea calităților intelectuale și morale, dragostea de adevăr, respectul, deschiderea către alte culturi, scepticismul reflexiv, familiarizarea elevului cu propria cultură (Ainsi Parekh, 1986, apud. Ouellet, 1991, 17). În opinia autorului Ioan Neacșu statutul educației interculturală se poate descrie considerând următoarele aserțiuni: a) „Cunoașterea și revalorizarea patrimoniului cultural b) Conștientizarea întrebărilor fundamentale care generează activizarea unor noi abordări conceptuale-valorice, metodologice-instrumentale și acționale ale sferei umane văzută în pluralitățile lui fundamentale. c) Formarea/educarea / învățarea/acceptarea nucleului central al interculturalității – identificarea și prezervarea diferențelor pe fundalul interacțiunii, al consensului optim d) Valorizarea strategică a similitudinilor și a diferențelor gândite din perspective normelor, valorilor existente; e) Crearea progresivă a unui set articulat de subcompetențe care configurează competențe interculturale; f) Promovarea în spațiul educativ formal și nonformal a competenței plurilingvistice” (Neacșu, 1986, 163).

Prin urmare, comunicarea interculturală, în context educațional, este considerată deziderat al educației prin și pentru oameni, prin și pentru o societate ideală. Comunicarea interculturală asigură contactele, interacțiunile între elevii aparținând diferitelor grupuri etnoculturale, devenind în acest sens, o componentă intrinsecă a practicilor educaționale dezvoltate în spațiul clasei. Prin intermediul acestora, elevii își vor „împărtăși” propriile valori, vor învăța să empatizeze cu un altul diferit, să accepte perspective și puncte de vedere diferite de ale lor, vor învăța toleranța și respectul pentru alteritate, pentru diversitate

Participând afectiv și efectiv la procesul comunicării interculturale, elevii vor internaliza în mod firesc valori precum: respectul pentru diversitate, toleranța, solidaritatea, cooperarea, echitatea etc.

Toate aceste date factual vin să confirme faptul că, societatea în care trăim este una multiculturală iar activitatea instituțiilor de învățământ, privite ca organizații sociale, este puternic influențată de o serie de aspecte de ordin intercultural. În spațiul școlii și al clasei de elevi, diversitate etnică sau culturală, nu trebuie să fie, în niciun caz, o sursă generatoare de atitudini și comportamente discriminatorii sau conflictuale. Din contră, această pluralitate de noțiuni, valori și atitudini trebuie să constituie un context prielnic pentru procesul de formare și dezvoltare a personalității fiecărui elev precum și pentru crearea sintalității grupului-clasă. De asemenea, comunicarea intercultural trebuie să treacă dincolo de limitele spațiului școlar și să vizeze și contextele de educație nonformală și chiar informală. În acest sens, respondenții au identificat o serie de activități precum: concursuri pe teme (inter)culturale, serbări în care să fie prezentate obiceiuri și tradiții reprezentative pentru diferite culturi sau etnii, excursii tematice, întâlniri cu personalități din domeniul, științei, tehnicii, culturii sau artei, reprezentativi pentru o anumită cultură sau etnie, parteneriate și proiecte interculturale, implicarea în programe/proiecte europene de tip Comenius, Erasmus sau Leonardo, simpozioane, mese rotunde, work-shop-uri etc.

Bibliografie:

1. Neacșu, I. (1986). *Educație și Acțiune*. București: Editura Științifică și Enciclopedică.
2. Ouellet, F. (1991). *L'éducation interculturelle. Essai sur le contenu de la formation des maîtres*. Paris: Éditions L'Harmattan.

COMUNICAREA INTERCULTURALA IN SISTEMUL DE INVATAMANT CONTEMPORAN

*Facu Aurelia,
Gradinita cu PP Nr 7, Dr Tr Severin*

Comunicarea interculturală pune față în față două tendințe oarecum contradictorii: stabilitate și schimbare. Adaptarea constituie în sine o mișcare contradictorie. Ea presupune deschidere asupra mediului dar și o receptare a unor stimuli așa cum sunt ei la un moment dat printr-o necesară dar dificilă acomodare. Sunt situații când mediul presează asupra noastră, obligându-ne să ne transformăm. Apare acum procesul de asimilare, în sens piagetian, respectiv de modificări interne datorate modificărilor externe. Ca subiect autonom, structurat, trebuie să receptez modificările exterioare pentru a face din ele modificările mele interne, după legile mele proprii. Acomodările și asimilările nu sunt separate unele de altele; ele lucrează împreună, reglând și echilibrând relația individului cu lumea.

Fenomenul trecerii spre o altă cultură poate fi înțeles mai ușor apelând la conceptul de topologie, preluat din matematică. Topologia este o ramură a matematicii care studiază procesul conservării unor proprietăți fundamentale ale unor figuri atunci când acestea apar în contexte cu totul schimbate (de pildă, atunci când foaia de hârtie pe care am desenat un triunghi este deformată, mototolită). Cu alte cuvinte, se are în vedere o serie de invariabile care supraviețuiesc unor modificări. La nivel cultural, constantele pot fi verbale, tematice sau formale (cf. Steiner, 1983, p. 515). În acest context apare operant conceptul de *universale culturale*. *Universalele culturale* sunt constante valorice, structuri comportamentale identice pentru culturi diferite precum: structura, roluri și relații familiale, atitudini față de boli, credințe religioase, practici și atitudini sexuale, moduri de subzistență și de muncă, stiluri de comunicare și de educație. Universalele culturale pot

facilita lecturări și interpretări ale unor culturi total diferite. Marile arhetipuri precum și unele mărci expresive pot fi detectate în mai multe culturi. Înțelegă din punct de vedere topologic, o cultură apare ca un șir de traduceri și transformări. Cultura contemporană poate fi considerată ca o suită de traduceri/transformări constante ale câtorva motive de bază. Prin această "traducere" (transcripție, transpoziție, reiterare, variație), "structurile de profunzime" ale unei culturi rezistă și se actualizează contextual în "structuri de suprafață", în funcție de o referențialitate socio-culturală determinată. Configurațiile spirituale occidentale sunt, în fond, variații tematice ale aceluiași motive care se pot găsi în toate culturile. Așa numitele renașteri culturale nu sunt decât mutații de accente, redescoperiri ale unor expresii spirituale ocluate, restabiliri ale unor coduri culturale uitate. Orice nouă expresie culturală apare în interiorul și pe o bază valorică preexistentă. Tradiția noastră culturală se instalează pe aceeași "sintaxă", dimensionată funciarmente pe măsura omului dintotdeauna și de pretutindenii. Pentru înțelegerea mutuală, este necesară o negociere a sistemului de referințe comune între partenerii acestui schimb. Elementele comune se pot converti în suporturi pentru catalizarea procesului de integrare. Se va forma o competență interculturală, adică acea capacitate de a transgresa în mod optim limitele propriei culturi spre stimuli valorici străini, care vor fi semnificați din perspectiva referințelor culturale inițiale, de bază. Competența culturală, după unii autori (Koester, 1993, pp. 64-69), presupune mai multe componente: contextul schimbului cultural, trebuințe și oportunități valorice interiorizate, motivații, cunoștințe, acțiuni promovate de protagoniști.

Atunci când contactele dintre putătorii a două culturi devin antagoniste, este de dorit să se creeze zone de intercomprehensiune, adică un spațiu de întâlnire pe baza unor valori comune ce asigură funcționarea unui dialog acceptabil. Această zonă face trecerea către un dialog efectiv, lipsit de pericole.

Posibilitatea deschiderii este indicată, de unii cercetători, printr-o anumită capacitate de interculturalitate. Capacitatea de interculturalitate (Nicklas, 1996, p. 180-181) este rezultatul unui proces de învățare. Ea tinde către două obiective:

- lărgirea capacității de percepție pentru tot ceea ce este străin. Această capacitate presupune ca noi să fim capabili de a ne interoga certitudinile proprii și de a trăi insecuritatea ce rezultă din faptul că nu putem interpreta ceea ce este străin cu grilele de lectură prestabilite. Situațiile ambivalente angajează stări de insecuritate pentru că nu putem răspunde stimulilor externi prin reacții obișnuite. E de dorit ca prin educație să favorizăm astfel de deschideri și să le convertim în ceva fecund;
- capacitatea de a-l accepta pe altul ca fiind altceva. În întâlnirea cu străinii, sunt două moduri eronate de a reacționa: primul mod constă în a nega diferența și a refuza acomodarea cu altul; al doilea mod constă în a-l recepta pe altul ca pe ceva negativ, a-l percepe cu dușmănie, temere sau agresivitate.

În acest proces de apropiere față de alteritate, se pot naște mai multe atitudini, dintre care unele pot fi negative. Trebuie să se evite două atitudini:

- dacă diferența este luată drept radicală și absolută, comunicarea se transformă în confruntare, blocând procesul dezirabil de învățare;
- dacă, dimpotrivă, diferența este negată, limitele se diluează, contururile dispar, identitatea culturală alunecă în nediferențiere; procesul de învățare nu mai poate avea loc.

Comunicarea interculturală se mulează pe un joc dintre închidere și deschidere. A sesiza dinamica acestor limite fluctuante înseamnă a acționa în mod inteligent și pedagogic. Numai că acest deziderat constituie o sfidare atât pentru demersurile teoretice cât și practice ale învățării

interculturale. Procesul de primire-acceptare naște un perimetru cultural nou, mai bogat și mai divers în stimuli culturali. Acesta nu cuprinde exclusiv elemente dintr-o direcție sau alta, ci sinteze noi, ca urmare a îngemănărilor, continuităților și complementarităților dintre datele culturale preexistente. Cultura este un prealabil la ivirea unor evenimente sau situații multiple. Ea este "determinantul care determină" (Demorgon, 1989, p. 53), este factor activ al transformării și evoluției sociale viitoare. Stipularea existenței unor diferențe valorice între culturi diferite devine din ce în ce mai problematică. Perspectiva disjunctivă, asupra acestei probleme, este deosebit de malefică. Este naivă tranșarea între valori "rele" și "bune" în materie de cultură. Trebuie păstrate și exploatate valorile "vechi", identice sau nonidentice culturii "gazdă", în chip contextual. Doar astfel individul se va "acorda" cu o multitudine de stimuli culturali, poate diferiți, dar importanți, asigurându-se o receptare și o trăire a diversității modalităților culturale din noul mediu.

Bibliografie:

- Teodor COZMA (coord.), O nouă provocare pentru educație: interculturalitatea, Editura Polirom, Iași, 2001
- Constantin CUCOȘ, Educația. Dimensiuni culturale și interculturale, Editura Polirom, Iași, 2000
- Pierre DASEN, Christiane PERREGAUX, Micheline REY, Educația interculturală. Experiințe, politici, strategii, Iași, Editura Polirom, 1999
- Hofstede GEERT, Managementul structurilor multiculturale, Editura Economică, București, 1996

DIMENSIUNEA INTERCULTURALĂ A EDUCAȚIEI COMUNICAREA INTERCULTURALĂ

*Prof. Fănică Daniel,
Școala Gimnazială Cândești,
Loc. Cândești, jud. Buzău*

Trăim într-o epocă a interferențelor. Întâlnirile dintre persoane sau culturi se amplifică și se diversifică de la o zi la alta. Nu este ușor să întreții relații optime cu alții, să înțelegi alte moduri de gândire, de simțire, de acțiune. În aceste condiții, se nasc diferite strategii de asumare spirituală, fie de retragere în sine, de apărare și întărire a identității culturale a persoanelor, fie de ieșire din sine, de permeabilitate și deschidere față de alte expresii spirituale – individuale sau colective. Școala, ca principală instanță de culturalizare, este antrenată în materializarea strategiilor amintite. Ea nu poate rămâne neutră la marile incitări sau presiuni ale vremii. În perimetrul școlar se reproduce cultura și se pun bazele creației de noi expresii culturale.

Fundamentele epistemologice ale unei pedagogii centrate intercultural rămân, în esența lor, cele ale unei pedagogii generale, acestea putând prelua, puncta sau nuanța premise de întemeiere științifică din celelalte domenii socio-umane. Realitatea vizată de pedagogia interculturală este una nouă, referitoare la fenomenul de interacțiune culturală, realizată deliberat prin programele de educație. Interculturalul a devenit un fenomen ce nu poate fi neglijat.

Educația interculturală vizează o abordare pedagogică a diferențelor culturale, strategie prin care se iau în considerație specificitățile spirituale sau de alt gen, evitându-se, pe cât posibil, riscurile ce decurg din schimburile inegale dintre culturi sau, și mai grav, tendințele de atomizare a culturilor. Nu e o știință nouă, nici o nouă disciplină, ci o nouă metodologie ce caută să integreze, în

interogația asupra spațiului educațional, datele psihologiei, antropologiei, științelor socialului, politicii, culturii, istoriei.

În mod sintetic, educația interculturală vizează dezvoltarea unei educații pentru toți, în spiritul recunoașterii diferențelor ce există în interiorul aceleiași societății, și se referă mai puțin la realizarea unei educații pentru culturi diferite, ceea ce ar presupune staticism și izolare a grupurilor culturale. Educația interculturală privilegiază interacțiunea și dialogul, curajul de a ieși din sine și dorința de proiecție în celălalt. O educație concepută în perspectiva interculturală va resemnifica relațiile dintre școală și alte spații educative; ea va depăși zidurile școlii, prelungindu-se în activitățile informale, în viața de zi cu zi. Cum multiculturalul nu se regăsește doar în perimetrul școlii, trebuie să ne pregătim în prealabil pentru a-l întâmpina și valoriza.

Cultura nu mai trebuie înțeleasă ca o sumă finită de trăsături particulare care vine cu stereotipuri, iar abordarea interculturală devine posibilă în măsura în care se admite că negocierile, care nasc legături între indivizii de culturi diferite, pot determina crearea de noi practici culturale, purtătoare de semnificații noi. Nu este vorba de o însumare sau o juxtapunere a practicilor culturale, fiecare semnificativă într-un context particular, ci de o creație ale cărei semnificații sunt operante mai ales în comunitățile multiculturale.

O cultură iese în evidență când este raportată la altele și rezidă în distinctivitate față de alte expresii spirituale. De aceea, ea devine valoroasă. Fiecare cultură, cu cât este mai diferită de altele, cu atât iese mai mult în evidență. Diferența nu este de natură axiologică (nici o cultură nu este superioară altora), ci de natură morfologică, a cuprinsului de valori și a expresiilor de manifestare. "Nici o cultură nu constituie locul privilegiat din care pot fi judecate celelalte culturi. Fiecare cultură este actualizarea unei potențialități a ființei umane, într-un loc bine precizat de pe Pământ și într-un moment bine determinat al Istoriei...Ființa umană, în totalitatea sa deschisă, este locul fără de loc a ceea ce traversează și trece dincolo de culturi" (Nicolescu, 1999, p.126). Cultura se ivește din tăcerea dintre diferitele expresii spirituale ale omului. Ea denotă că aceste resorturi spirituale sunt individualizate, particulare, și de aceea ele pot exista ca ceva distinct. Căci numai lucrurile diferite există cu adevărat.

Comunicarea interculturală presupune două componente: comunicarea personală și comunicarea socială. Comunicarea personală presupune o creștere a competenței comunicaționale a primitorului. Comunicarea socială presupune o comunicare interpersonală și o comunicare mediatică.

Mediatorul este persoana care intervine pentru facilitarea unui acord între două sau mai multe persoane. Mediarea constă în acțiunea de a pune în acord, de a concilia persoane sau grupuri, de a juca funcția de intermediar în acceptarea, cunoașterea și gestionarea unor dificultăți. Mediarea asigură și un contact cu mediul extern al spațiului de întâlnire (servicii sociale, poliție etc. , în cazul mediului școlar).

Cele mai uzitate medieri sunt cele de ordin lingvistic. Mediarea interlingvistică prezintă acel proces de intermediere între două sau mai multe limbi, mai exact, între persoane care vorbesc limbi diferite. Un bun mediator lingvistic devine un excelent animator al comunicării interculturale.

La nivelul instituției școlare se pot distinge mai multe avantaje ale medierii culturale, în funcție de perspectiva din care se vizează diversele probleme.

În general, medierea culturală în școală are un caracter profilactic, de evitare a unor disfuncțiuni care pot să apară la un moment dat. Aceasta are un caracter deliberat și chiar programat.

Comunicarea interculturală este acel schimb (sau tranzacție valorică) însoțit de înțelegerea semnificațiilor adiacente, între persoane sau grupuri care fac parte din culturi esențialmente diferite. Schimburile se pot realiza la nivel ideatic, verbal, nonverbal, comportamental, fizic, obiectual, organizațional. Pot fi implicite sau explicite, inconștiente sau deliberate.

Fenomenul transmisiei culturale este deosebit de complex. Sensurile difuziunii culturale sunt multiple și destul de greu de reperat. Berry și colaboratorii săi (1992, p.18) au propus următorul model al transmisiei culturale :

- A. Transmisie verticală (de la antecedenti direcți)
 - 1. enculturație generală
 - 2. socializarea realizată de părinți
- B. Transmisie oblică (de la alți adulți)
 - a) din propriul grup
 - 1. enculturație generală
 - 2. socializare specifică
 - b) de la alte grupuri
 - 1. aculturație generală
 - 2. resocializare specifică
- C. Transmisie orizontală (de la congeneri)
 - 1. enculturație generală
 - 2. socializarea specifică de la cei de aceeași vârstă

Comunicarea culturală este cu atât mai dificilă, cu cât cea mai mare parte a elementelor ei componente sunt destul de evanescente, mai puțin vizibile și mai greu comprehensibile. Precum aisbergul, a cărei măreție nu se vede, două treimi din el fiind cufundate, tot așa cea mai mare parte a culturii rămâne ascunsă celor ce iau contact pentru prima dată cu ea. Este drept că aspectele exterioare ale culturii (arhitectura, artele, îmbrăcămintea, ritualurile etc.) sunt ușor reperate și cunoscute. Rămân însă mentalitățile, concepțiile, idealurile – un câmp vast, aproape nedeterminat. O comunicare interculturală veritabilă cere timp și răbdare din partea protagoniștilor. Cu cât cunoașterea unei culturi străine se adâncește, cu atât marja viitoarelor descoperiri se lărgiște. Familiarizarea cu o parte invizibilă a aisbergului stârnește curiozitatea pentru aflarea altora. Cunoscându-i pe alții, mă cunosc mai bine și pe mine. Învățarea interculturală constituie o coordonată importantă a oricărui program de educație. Ea are ca obiectiv cultivarea receptivității față de diferență, integrarea optimă a noutății valorice, mărirea permisivității față de alteritate, formarea unei competențe interculturale. Reactualizarea unei culturi este “creatoare”, “îmbogățitoare”. Noul este lecturat însă prin intermediul instrumentelor culturale vechi. Niciodată individul nu va putea renunța la schemele culturale achiziționate mai demult.

Comunicarea interculturală pune față în față două tendințe oarecum contradictorii: stabilitate și schimbare. Acomodările și asimilările nu sunt separate unele de altele; ele lucrează împreună, reglând și echilibrând relația individului cu lumea.

Atunci când contactele dintre purtătorii a două culturi devin antagoniste, este de dorit să se creeze zone de intercomprehenșiune, adică un spațiu de întâlnire pe baza unor valori comune ce asigură funcționarea unui dialog acceptabil.

Posibilitatea deschiderii este indicată de unii cercetători printr-o anumită capacitate de interculturalitate. Capacitatea de interculturalitate (Nicklas, 1996, p.180-181) este rezultatul unui proces de învățare. Ea tinde către două obiective :

- lărgirea capacității de percepție pentru tot ceea ce este străin ;
- capacitatea de a-l accepta pe altul ca fiind altceva.

În acest proces de apropiere față de alteritate se pot naște mai multe atitudini, dintre care unele pot fi negative. Trebuie să se evite două atitudini :

- dacă diferența este considerată radicală și absolută, comunicarea se transformă în confruntare, blocând procesul dezirabil de învățare;
- dacă, dimpotrivă, diferența este negată, limitele se diluează, contururile dispar, identitatea culturală alunecă în nediferențiere; procesul de învățare nu mai poate avea loc.

Comunicarea interculturală se mulează pe un joc între închidere și deschidere. A sesiza dinamica acestor limite fluctuante înseamnă a acționa în mod inteligent și pedagogic.

Procesul de primire – acceptare naște un perimetru cultural nou, mai bogat și mai divers în stimuli culturali. Acesta nu cuprinde exclusiv elemente dintr-o direcție sau alta, ci sinteze noi, ca urmare a îngemănărilor, continuităților și complementarităților dintre datele culturale preexistente. Cultura este un prealabil la ivirea unor evenimente sau situații multiple. Ea este “determinantul care

determină” (Demorgon, 1989, p. 53), este un factor activ al transformării și evoluției sociale viitoare.

Comunicarea culturală dobândește astăzi noi trăsături: raționalizare și internaționalizare. A comunica a devenit o întreprindere ce este gestionată cu multă acribie. Totodată, penetrarea simbolurilor culturale s-a mondializat, prin unificarea codurilor formale, cromatice, sonore, lingvistice, sociale, culturale, simbolice la scară planetară. Această tentă de masificare asigură, dincolo de pericolele inerente, și o nivelare culturală care poate facilita o mai bună comunicare și înțelegere între mase de oameni cu tradiții culturale diferite sau contrastante. Era informatică și generalizarea inteligenței artificiale au ca finalitate reformarea canalelor de transmisie culturală (atât calitativ, cât și cantitativ), în perspectiva asigurării unui liant comun, care să garanteze o aliniere la aceleași standarde valorice. Rămâne însă ca înzestrarea cu sens a acelorași simboluri culturale să asigure diferențierile necesare și firești dintre persoane și indivizi. Altfel, dacă toți ar înțelege la fel obiectele culturale, s-ar ajunge la nivelări și omogenizări deosebit de periculoase. Idealul în materie de cultură este nu de comunicare și nivelare absolută, de ștergere a diferențelor, ci de creare a unor punți de legătură spirituale care vor fi frecventate sau exploatare, parțial și temporar, în funcție de cerințe grupale sau de disponibilități individuale.

A face educație interculturală presupune ca însuși procesul educațional să se realizeze într-un mediu interacțional, prin punerea alături, față în față, a purtătorilor unor expresii culturale diferite. “Altul” este un prilej de descoperire și conștientizare a realei identități. Căci, în căutarea celuilalt, ne descoperim pe noi înșine, ne dăm seamă de ceea ce suntem, sperăm, merităm. Frumusețea existențială ne este dată de celălalt, de miracolul ieșirii din sine, de proiectarea în altul, de iubirea celui apropiat, ca și a celui îndepărtat !

Bibliografie :

Constantin Cucoș – *Educația. Dimensiuni culturale și interculturale*

Pierre Dasen, Christiane Perregaux, Micheline Rey – *Educația interculturală. Experiențe, politici, strategii*

Elena Joița – *Pedagogia – știința integrativă a educației*

COMUNICARE INTERCULTURALĂ ȘI LITERATURĂ

*Prof. Fenechiu Mirela,
Școala Gimnazială Nr.7, Focșani*

Cuvântul *interculturalitate* este, adeseori, confundat sau interferat cu acela de interetnic. Pentru o mai clară circumscriere terminologică și conceptuală a acestui domeniu, trebuie să ne referim, înainte de a face apel la etnie, la sfera culturalității și a relațiilor interculturale, care descriu și sugerează într-un mod mult mai plastic decât relațiile interetnice, orizontul raporturilor și interferențelor dintre diversele entități culturale. Diferența dintre etnie și cultură nu poate, însă, eluda referința la alte două perechi conceptuale: majoritate și minoritate, care apelează la ideea unui raport de forță în funcție de o dominantă cantitativă, numerică. Un cercetător precum Kymlicka (1995) observă o stare de confuzie semantică pe care termenul de multiculturalism o provoacă, propunând o disociere a două forme de pluralism în perimetrul unui stat-națiune. Ar exista, astfel, în viziunea acestui cercetător, state multinaționale (în care coexistă minorități istorice naționale) și state polietnice (în care se regăsesc comunități de emigranți de dată recentă, care nu au contribuit la construcția identitară națională). Desigur, cele două categorii nu sunt cu totul distincte, nu au un aspect monadic, ele pot coexista în orizontul uneia și aceleiași națiuni. Pe de altă parte, trebuie disociat termenul de multicultural de acela de multiculturalism, un concept sociocultural cu reverberații în gândirea americană a secolului XX. Iată de ce, din perspectiva unei mai bune înțelegeri a conexiunilor între diferite culturi și comunități lingvistico-culturale, termenul de intercultural e cel mai adecvat, în măsura în care precizează atât ideea prezenței mai multor culturi în cadrul unui stat, cât și existența unor raporturi între mai multe entități culturale diferite, aflat în opoziție cu conceptul de mono-culturalism (melting-pot). Probabil că termenul de pluri-cultural ar putea reda mai adecvat o astfel de realitate, chiar dacă nu fixează, prin rezonanța sa semantică relațiile, legăturile, corespondențele dintre diverse comunități. Multiculturalismul presupune, într-o societate cu o majoritate netă, largă, integrarea minorităților în contextul unei societăți în care majoritatea decide asupra regulilor și legilor social-culturale.

Problematika atât de complexă a comunicării și dilemele identitare care se dezvoltă în perspectiva interculturalității trebuie să înglobeze și să țină seama de anvergura semantică, psihologică și socio-lingvistică a unor noțiuni precum: separare; autonomie; dreptul la identitate; integrarea în comunitate; de protecția drepturilor; menținerea, conservarea și consolidarea identității culturale sau naționale proprii etc.

Comunicarea interculturală. Procesul de comunicare nu este lipsit de dificultăți nici în contextul desfășurării lui în cadrul aceleiași culturi, cu atât mai mult el se confruntă cu unele probleme atunci când se desfășoară între persoane care au origini și formații culturale diferite. În acest context, indivizii care aparțin unor spații culturale diferite, chiar dacă acestea sunt învecinate geografic, au de înfruntat unele dificultăți de comunicare care sunt greu de surmontat în absența unor punți de legătură eficiente, a unei cunoașteri optime a fenomenului interculturalității. Fără îndoială că cel mai elocvent exemplu pentru fenomenul interculturalității este spațiul european, prin evoluția adesea convergentă a culturilor ce se regăsesc aici, prin codul de valori culturale comun care a stat la baza dezvoltării patrimoniului cultural european. Fără îndoială că această convergență evolutivă nu exclude caracterul multicultural al spațiului european, care, dincolo de similitudini și proiecții identitare comune, trebuie să fie considerat ca un spațiu plurilingvistic, policultural și policentric. În acest sens, atunci când protagoniștii comunicării au o apartenență certă la spații

culturale diferite, comunicarea se realizează cu mai multă dificultate, în funcție, desigur, și de gradul de îndepărtare culturală, pentru că, așa cum observă Edward T. Hall, „cu cât este mai mare distanța culturală, cu atât este mai dificilă interconexiunea”. De altfel, atunci când discutăm despre raporturile dintre comunicare și cultură, trebuie să luăm în considerare întregul spectru al comunicării, adică limbajul verbal, limbajul nonverbal, paleta de obiceiuri și obișnuințe, percepția valorilor și conceptul timpului și al spațiului. Una dintre întrebările pe care și le-au pus specialiștii în comunicare este ce procese și fenomene cognitive sunt puse în mișcare în momentul în care se întâlnesc față în față două persoane din spații culturale diferite. Una dintre modalitățile prin care pot fi vizualizate, înțelese și explicate aceste procese este de a se privi una în oglinda culturii celeilalte. Antropologii și lingviștii vorbesc de un context „înalt” sau „scăzut”, pentru a indica în ce măsură o anumită informație este necesară pentru a se realiza o comunicare eficientă. Contextul înalt al comunicării este cel în care informația se regăsește într-o măsură mai redusă actualizată în cuvinte, în timp ce contextul scăzut al comunicării presupune o verbalizare mai intensă a informației. În cadrul comunicării interculturale, spațiul joacă un rol deosebit de important. Aceasta deoarece percepția spațialității e puternic impregnată cultural și influențată, totodată, de reperele culturalității. O formă particulară de spațialitate e reprezentată de spațiul personal. Fiecare individ are, în jurul său, o arie de spațiu care se contractă sau se dilată în funcție de anumiți factori care se găsesc într-o relație de interdependență: relațiile cu cei din jur, stările afective, profilul activităților efectuate, fondul cultural și percepția factorilor culturali etc. În cadrul spațiului personal sunt puține persoane din afară care primesc permisiunea să pătrundă, și aceasta pentru perioade relativ scurte de timp. Pe de altă parte, în cadrul comunicării interculturale, un rol important revine și memoriei, în măsura în care memoria oricărei persoane e impregnată de reperele culturale dominante, cultura având o influență covârșitoare asupra gândirii și a memoriei. Sistemul memoriei verbale, ca și multe alte sisteme culturale, e integrat armonios în contextul culturii, valorificând aria largă a întregii existențe. În acest sens, se poate spune că orice contextualizare poate să îndeplinească funcții multiple. Astfel, se poate considera că orice schimbare a nivelului de context este, în sine, o comunicare. Atunci când nivelul contextului crește, aceasta indică o amplificare a relației de comunicare, în timp ce atunci când nivelul contextului e în scădere, aceasta poate să semnaleze o atenuare a acestor raporturi sau chiar o senzație de disconfort și de ineficiență a procesului de comunicare. În acest sens, oamenii sunt predispuși să fie iritați dacă partenerii lor de dialog au tendința de a le oferi prea multe informații de care nu au efectiv nevoie. O problemă dintre cele mai importante, mai ales în domeniul comunicării interculturale, este aceea de a afla nivelul optim al contextualizării, în funcție de necesitățile situației de comunicare. În general, indivizii își ajustează corespunzător nivelul de context al comunicării, în propria lor țară, însă, odată ajunși într-un alt spațiu cultural, au dificultăți de adaptare și de ajustare a acestui nivel. Desigur, comunicarea interculturală are la bază aceleași mecanisme și principii ca și comunicarea intraculturală, astfel încât, această paradigmă comună le conferă protagoniștilor comunicării interculturale o anumită stabilitate structurală și principială. Desigur, există și diferențieri notabile între cele două forme de comunicare: backgroundul gnoseologic diferit, unele structuri și patternuri de interpretare distincte, diferite sau chiar opuse, sistemele de referință diferite, gradul sau indicii de contextualizare distincți, spațiul restrâns acordat metacomunicării, diferențierile de stil ale comunicării etc. de altfel, toate aceste elemente de diferențiere între actanții comunicării interculturale reprezintă și cauzele cele mai frecvente ale unor aporii comunicaționale, ale unor dificultăți de dialog sau erori de situare în contextul comunicațional intercultural.

Comunicarea interculturală are, la începutul său, un caracter care se sustrage paradigmei interacționale, datorită unui sentiment de nesiguranță sau chiar de teamă. Adaptarea la o situație de comunicare interculturală presupune recurgerea la anumite strategii și tehnici de atenuare a presiunilor pe care le exercită asupra protagoniștilor comunicării, mediul socio-cultural străin, sau anumite modele de conduită inedite. Orice persoană care își asumă un act comunicațional intercultural își evaluează propria sa conduită, prin raportare la anumite repere diferite de propriile sale cadre de referință, depășind starea de nesiguranță inițială, de arbitrar cognitiv, prin asimilarea

unor aspecte ale culturii țintă, prin anumite competențe lingvistice, prin înțelegerea identității culturale, a unor similarități, dar și prin dezvoltarea unei complexități cognitive capabilă să rezolve orice ambiguități și neînțelegeri de natură etnolingvistică din cadrul culturii vizate. În general, s-a constatat că, în mod paradoxal, o presiune mai mare este exercitată asupra protagoniștilor comunicării interculturale de către diferențele culturale restrânse, acele diferențe care se explică prin distincțiile între forme culturale, reprezentări, orizonuri de așteptare și sfere de interes ale actanților. Explorarea analogiilor, dar și a diferențelor și distincțiilor, disponibilitatea cognitivă la Celălalt, astfel încât actanții să fie predispuși la interacțiune, la dialog, la interconectare culturală, prin consens al intereselor și modalităților de comunicare, prin asumarea unor reprezentări unitare asupra perspectivelor și finalităților comunicării. Proportia de instabilitate, de nesiguranță pe care o presupune, cel puțin într-un stadiu incipient, comunicarea interculturală se explică prin conștiința diferențelor dintre patternurile culturale, dintre fundalul cultural ce le structurează viziunea asupra lumii, Weltanschauungul. Iată de ce, în articularea unei comunicări interculturale, un rol și un loc important îl ocupă, alături de actul comunicațional propriu-zis, și metacomunicarea, ca modalitate reflexivă sau autoreflexivă capabilă să evalueze conduita actanților comunicării. Acest proces metacomunicativ presupune și propune mai multe finalități, între care pot fi amintite: înțelegerea reciprocă a intențiilor actanților și asigurarea unor corecții, conturarea unor modele și scenarii care să reunească în structurile lor conținuturile dialogului intercultural, cu relevarea problemelor, divergențelor, diferențelor culturale, negociindu-se, în același timp și anumite praguri sau limite de acceptare din partea protagoniștilor, precum și, nu în ultimul rând, conturarea unor raporturi de colaborare, ce asigură funcționalitatea dialogului intercultural, desemnând atât configurația sa stabilă, cât și anumite limite sau eventuale modificări.

Bibliografie selectivă:

Alexandrescu, Sorin, *Identitate în ruptură*, Editura Univers, București, 2000.

Berry, J. W., Poortinga, Y. H., Segall, M. H., Dasen, P. (1992), *Cross-cultural psychology – Research and applications*, Cambridge University Press.

Chen, Guo-Mong–Starosta, William J. (1998), *Foundations of Intercultural Communication*, Boston–London, Allyn and Bacon.

Hall, Edward T., *Beyond Culture*, Anchor Press/Doubleday, Garden City, New York, 1976 10

Pageaux, Daniel-Henri, *Literatura generală și comparată*, Editura Polirom, Iași, 2000.

ABORDAREA INTERCULTURALA A EDUCATIEI

*Fota Diana,
Colegiun Național Pedagogic "Stefan Odobleja"*

Educația în perspectiva deschiderii către valori multiple reprezintă un demers pe deplin justificat, întrucât vizează mai buna inserție a individului într-o lume spirituală polimorfă și dinamică. Acest demers formativ vine în întâmpinarea atât a dezideratelor individualității, prin valorizarea unor trăsături particulare, unice, ce merită a fi recunoscute sau amplificate, cât și în profitul societății, asigurându-i un anumit grad de coerență, solidaritate și funcționalitate. Solidaritatea comunitară este potențată prin felul cum se gestionează reproducerea marilor simboluri în interiorul spațiului cultural respectiv, dar și prin modul cum este reglată deschiderea spre alte formațiuni socio-culturale. O cultură este mare nu numai prin ea însăși, prin propriile mecanisme autoreproductive sau autocontemplative, ci și prin "metabolismul" creșterii și transformării ei, prin felul în care permite deschideri spre reverberații din exterior. Se concretizează cu acest prilej o dinamică specifică dintre închidere și deschidere, o relație pulsatorie care generează sporirea culturală. Acest raport dintre general și particular, dintre continuu și discontinuu, dintre asumare și negare trebuie actualizat, într-un mod specific, și la nivel școlar. Experimentarea diferenței trebuie să înceapă încă de pe băncile școlii și va continua întreaga viață.

Obiectivul principal al educației interculturale rezidă în pregătirea persoanelor pentru a percepe, accepta, respecta și a experimenta alteritatea. Scopul îl reprezintă netezirea terenului întâlnirii cu celălalt. A face educație interculturală presupune ca însuși procesul educațional să se realizeze într-un mediu interacțional, prin punerea alături, față în față, a purtătorilor unor expresii culturale diferite. Alteritatea trebuie să devină un motiv de bucurie, o ocazie de întărire a sentimentului viețuirii laolaltă, o dorință a unei împreună simțiri și binevenite conclucrări. Altul este un prilej de descoperire și conștientizare a realei identități. Căci, în căutarea celui alt, ne descoperim pe noi înșine, ne dăm seama de ceea ce suntem, sperăm, merităm. Frumusețea existențială ne este dată de celălalt, de miracolul ieșirii din sine, de proiectarea în altul, de iubirea celui apropiat - ca și a celui îndepărtat!

Topica interculturalității a apărut în ultimele decenii, ca răspuns în plan educațional la fenomenele de creștere a interconexiunilor și a globalizării. Se știe că multe conflicte, aparent economice, istorice, sociale etc. au în subsidiar o componentă culturală. Incomunicabilitatea de ordin spiritual generează și întreține celelalte stări conflictuale sau de tensiune. Condiția necesară (nu și suficientă) pentru detensionarea conflictelor constă în găsirea unor piste de comunicare în plan spiritual. Tensiunile și războaiele iau naștere, mai întâi, în mintea noastră. A le preveni sau a le anihila reprezintă și un exercițiu mental, de expulzare deliberată a ideilor rele. Dispozitivul mental îl predetermină pe cel real, extern.

Obiectul pedagogiei interculturale este un anume fenomen: educația interculturală. Dar ce este educația interculturală?

În mod sintetic, educația interculturală vizează o abordare pedagogică a diferențelor culturale, strategie prin care se iau în considerație specificitățile spirituale sau de alt gen (diferența de sex, diferența socială sau economică etc.), evitându-se, pe cât posibil, riscurile ce decurg din schimburile inegale dintre culturi sau, și mai grav, tendințele de atomizare a culturilor. Abordarea interculturală, se arată într-o lucrare editată de Consiliul Europei (Antonio Perotti, 1992), nu este o nouă știință, nici o nouă disciplină, ci o nouă metodologie ce caută să integreze, în interogația asupra spațiului educațional, datele psihologiei, antropologiei, științelor socialului, politicii, culturii,

istoriei. Discursul asupra interculturalului își extrage seva din perspectivele deschise de conexiunile disciplinare.

Educația interculturală vizează dezvoltarea unei educații pentru toți în spiritul recunoașterii diferențelor ce există în interiorul aceleiași societăți și se referă mai puțin (sau deloc) la realizarea unei educații pentru culturi diferite, ceea ce ar presupune staticism și o izolare a grupurilor culturale. Educația interculturală privilegiază interacțiunea și dialogul, curajul de a ieși din sine și dorința de proiecție în celălalt. O educație concepută în perspectiva interculturală va resemnifica relațiile dintre școală și alte spații educative; ea va deborda zidurile școlii, prelungindu-se și insinuându-se în activitățile informale, în viața de zi cu zi. Cum multiculturalul nu se regăsește doar în perimetrul școlii (adesea acesta este dincolo sau după școală), trebuie să ne pregătim în prealabil pentru a-l întâmpina și valoriza.

Bibliografie:

Ciolan, Lucian, *Pași către școala interculturală*, Colecția Sanse Egale, Ed. Corint, 2000;
Cucos, Constantin, *Educația. Dimensiuni culturale și interculturale*, Ed. Polirom, Iași, 2000.
Cucos, Constantin, *Educația. Iubire, edificare, desăvârșire*, Ed. Polirom, Iași, 2008;

VARIETĂȚI MATEMATICO-NUMERICE ÎN CULTURA MONDIALĂ

”Matematica este limba cu care Dumnezeu a scris universul” Galileo Galilei

*Gheorghiu Adrian,
Școala Gimnazială „Ion Creanga”, Comuna I.C. Brătinau, jud. Tulcea*

Până să fim pe deplin conștienți de infinitul care ne înconjoară, ne-am întrecut în a număra obiecte, persoane sau chiar stele. Matematica a avut dintodeauna o ramură fascinantă a sistemelor de numărare evidențiind faptul că nu este atât de important mărimea unui număr, ci legea de compoziție prin care s-a ajuns la el. Omul, ca ființă rațională, a optimizat sistemul de calcul pentru a răspunde necesității de adaptare la diferitele situații și locuri care îl înconjură. Societatea însăși creează premisele unor noi povocări pe care să le rezolvăm în nevoia de a progresa. Astfel s-a plecat de la unități de măsură neconvenționale cum ar fi palma, cotul sau pasul și s-a ajuns de comun acord pe plan mondial la aceleași unități de măsură.

Diferențieri de viziune asupra unor aspecte cotidiene, există și vor exista întodeauna. Spre exemplu, Statele Unite ale Americii au promovat denumirile pentru:

Mie	1000
Milion	1000.000
Miliard	1000.000.000
Bilion	1000.000.000.000
Trilion	1000.000.000.000.000
Cvadrilion	1000.000.000.000.000.000
Cvintilion	1000.000.000.000.000.000.000

Sextilion	1000.000.000.000.000.000.000.000
Septilion	1000.000.000.000.000.000.000.000.000
Octilion	1000.000.000.000.000.000.000.000.000.000
Nonilion	1000.000.000.000.000.000.000.000.000.000.000
Decilion	1000.000.000.000.000.000.000.000.000.000.000.000

Din Marea Britanie avem ca unitate de măsură 1 inch=2.54 cm. Astfel o dată cu progresul tehnologic estimăm diagonala televizoarelor sau monitoarelor de calculator în inch.

Yardul este o unitate de măsură a distanței din sistemul de unități de măsură anglo-saxon. Se utilizează încă frecvent în Regatul Unit și Statele Unite ale Americii.

Simbolul **yard**-ului este **yd**. Un yard este echivalent cu 0,9144 metri, deci cu exact 3 picioare (3 x 0,3048 m = 0,9144).

Ca unitate de măsură prezentă în special în Europa se află și *Imilă*. Ea cuprinde două situații de măsură: terestră și maritimă. Pentru cea maritimă încă există diferențieri pentru mai multe țări.

Exprim aici cea mai uzuală situație:

- 1 milă (terestră) = 1.609,344 m
- 1 milă **marină** = 1.852 m

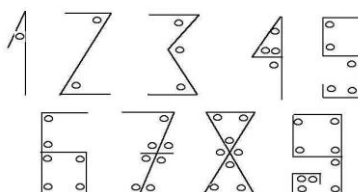
În România sunt utilizate frecvent principalele unități pentru:

- Lungime (metrul)
 - Arie (m^2)
 - Volum (m^3)
 - Masă (kg)
 - Capacitate (l)
 - Timp (secunda)
- } $1 dm^3 = 1l = 1kg$.

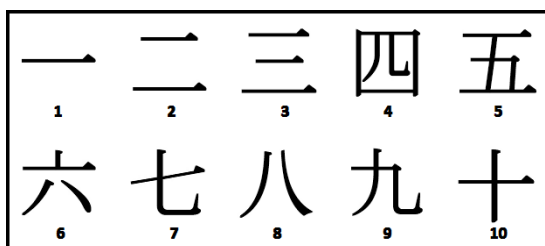
Măsurăm deseori lungimea unui gard în m, dar și distanța dintre două localități în km suprafața unei locuințe în m^2 , dar și suprafața unui teren agricol în hm^2 ($1 hm^2 = 10000m^2$), volumul unui bazin în m^3 , dar și debitul unui fluviu în km^3 .

Utilitatea numerelor se găsește în momentul în care le putem transforma în multiplii sau submultiplii acestora, astfel încât rezultatul să se defină într-un număr redus de zerouri. Numerele mari inhibă de cele mai multe ori pe cei care trebuie să le folosească. Totuși utilitatea lor rămâne valabilă atunci când ele sporesc numărul cazurilor favorabile rezolvării unor probleme. Spre exemplu, cel mai cunoscut motor de căutare "GOOGLE", își are ca reprezentant numărul "un googol", care este 1 urmat de 100 de zerouri (10^{100}). Un număr derivat din acesta este "un googolplex", care este reprezentat de 1 urmat de un googol de zerouri. Bineînțeles că nu am putea nici măcar să scriem un astfel de număr dar ne-am dori ca pe "GOOGLE" să avem cât mai multe răspunsuri la căutările noastre.

Numărul arab ca entitate individuală își are sorginea în exprimare geometrică a unghiurilor:

Numerele arabe sunt recunoscute în toată lumea dar există în japoneză un altfel de scriere a numerelor :

-><http://www.mizuno.ro/nihongo.htm>

În final, vă prezint o mică curiozitate matematică:

Dacă din numărul 77, scazi vârsta ta și adaugi 40, va apare anul în care ești născut.

Bibliografie:

Trucuri Aritmetice-Edward H. Julius; trad. De Cristina Arsene-Onu, Editura Paralela 45,Pitești,2012

<https://en.wikipedia.org/>

<http://www.mizuno.ro/nihongo.htm>

<https://goodereader.com/blog>

http://stiati-ca.haios.ro/listeaza_poza.php?lang=ro&id_joke=1394&s=stiati

GLOBALIZAREA ȘI EDUCAȚIA INTERCULTURALĂ

*Prof. Grecu Marilena Violeta,
Colegiul Național Economic „Theodor Costescu”*

Societatea contemporană se caracterizează printr-o frecvență mărită a contactelor interculturale. Întâlnirea cu membrii altei culturi poate provoca deschidere, dar și încapsulare culturală. În acest context, educația interculturală ne învață cum să trăim unii cu alții, promovând egalitatea, respectul și deschiderea spre comunicarea cu „celălalt”, contribuind nemijlocit la stabilitatea societății.

Școala joacă, fără îndoială, un rol esențial în promovarea interculturalității, principiile acesteia trebuind să fie permanent prezente atât în curriculum, cât și în ethosul instituției școlare (Rus, Bota, 2002).

Termenul de cultură desemnează un ansamblu moștenit social și transmis, de conduite și simboluri purtătoare de semnificații, un sistem de reprezentări și un sistem de limbaj, care se exprimă sub forme simbolice, un mijloc prin care oamenii comunică, își perpetuează și dezvoltă cunoștințele și atitudinile față de viață.

Atunci când întâlnim reprezentanți ai altor culturi și încercăm să stabilim diverse raporturi, constatăm că ei se comportă după alte reguli decât cele care în mediul nostru treceau ca fiind de la sine înțelese. Și nu numai comportamentul este altfel, ci și gândirea, modalitatea de percepție,

repererele axiologice. Individul este influențat de atmosfera culturală în care trăiește și pe care o resimte ca normală. Firește că el are libertatea lui de a gândi, de a acționa, însă toate acestea sunt modelate cultural (Râmbu, 2008, 46).

Comunicarea interculturală eficientă nu vine de la sine, ea trebuie conștient educată. În acest context, autorul rus G. Dmitriev menționează: „Educația interculturală rezultă dintr-un principiu metodologic fundamental, conform căruia toți și fiecare au o cultură ca un mod de viață, ca o combinație de mentalități, tradiții, accent, dialect, stil vestimentar, preferințe alimentare, norme de conduită, folclor, simboluri, valori morale și estetice, religie, doar că la diferiți oameni cultura este diferită. Nu este bună sau rea, superioară sau inferioară, completă sau incompletă, dezvoltată sau nedezvoltată, civilizată sau primitivă, dar este diferită, având avantaje și dezavantaje, plusuri și minusuri, puncte forte și puncte slabe” (1999),

Spre deosebire de educația multiculturală, educația interculturală propune o perspectivă proprie asupra raporturilor dintre diversele culturi, perspectivă axată cu precădere pe promovarea valorilor și specificului oricărei etnii, rase sau religii în contextul mai larg al valorilor universale și pe evidențierea posibilităților concrete de transgresare a granițelor care definesc specificul diferitelor arealuri culturale.

În ceea ce privește educația interculturală în școală, ea presupune integrarea într-o formă flexibilă a resurselor cognitive și psiho-sociale ale profesorului în vederea activării și modelării unei flexibilități și creativități interrelaționale la elevi. A realiza educația interculturală, înseamnă a păși alături de elev în drumul său de la o gândire egocentrică spre o gândire universală, de la o gândire monoculturală spre o gândire interculturală (Duhlicher, Dandara, 2008, 28).

Scopul educației interculturale este pregătirea tinerilor pentru a trăi într-o societate multiculturală, ce tinde tot mai mult să devină interculturală. Această viziune corespunde cu punctul de vedere adoptat de Comisia Internațională a UNESCO pentru Educația Secolului XXI, care consideră că unul dintre obiectivele majore ale educației trebuie să fie acela de „a învăța să trăim împreună, a învăța să trăim cu ceilalți”.

Obiectivele specifice ale educației interculturale se referă la trei nivele interrelaționale:

1. Dobândirea de cunoștințe privind cultura în general și impactul acesteia asupra comportamentelor individuale și de grup.
2. Dezvoltarea de deprinderi legate de viața într-o societate interculturală (conștientizarea propriilor determinări culturale, a stereotipurilor și prejudecăților, capacitatea de a relativiza punctele de vedere, formarea de abilități comunicaționale și relaționale);
3. Formarea de atitudini cum ar fi respectul pentru diversitatea culturală, pentru identitatea culturală proprie și a celorlalți, refuzul discriminării și intoleranței.

Citând materialele Consiliului Europei (Batelaan, 2003), educația interculturală are următoarele dimensiuni: **diversitatea și echitatea**. Pe aceste două axe se bazează în practică, atât conținuturile, cât și procesele pedagogice proprii educației interculturale.

Dimensiunea diversității presupune redarea realității sociale ca fiind compusă din elemente diverse (grupuri, indivizi, interese,). Sensibilizarea elevului la această realitate plurală este o condiție indispensabilă a abordării eficiente a conceptelor proprii educației interculturale.

Tot pe axa diversității se află și preocuparea pedagogică de a oferi elevului posibilitatea comunicării și cooperării cu ceilalți în cadrul unor grupuri eterogene. Acestea au menirea de a

reflecta diversitatea punctelor de vedere, de a familiariza elevul cu existența unor perspective diferite de cea proprie.

Cea de-a doua dimensiune a educației interculturale se referă la echitate. În strânsă legătură cu prima dimensiune a diversității, miza majoră a axei echității este înțelegerea faptului că alte puncte de vedere pot fi la fel de valabile și poate la fel de „corecte” ca și propria perspectivă, odată ce sunt evaluate cu ajutorul criteriilor „celuilalt”.

Astfel, practica pedagogică trebuie să se axeze pe valorizarea punctelor de vedere „diferite”, pe faptul că acestea au tot atâta legitimitate ca și propria percepție. Această dimensiune a educației interculturale presupune de asemenea abordarea conceptelor legate de drepturile omului (căci toți indivizii se nasc egali), și conștientizarea de către elev a practicilor de intoleranță, discriminare și rasism, care contravin principiilor drepturilor omului.

Repertoriul strategiilor și a mijloacelor aflate la dispoziția profesorului dispus să practice o pedagogie interculturală este deosebit de variat, incluzând elemente ca (Stan, 2010, 52):

- îmbogățirea lecțiilor cu date și informații despre cultura și istoria diverselor comunități, care constituie prezentul unei anumite societăți, insistându-se pe dimensiunile de convergență ale acestora;
- utilizarea comparațiilor în descrierea și analiza diverselor culturi, etnii sau religii, facilitând cunoașterea și aprecierea de către elevi a similitudinilor și diferențelor constatate;
- prezentarea identității etnice, rasiale sau religioase a unor personalități remarcabile din cultura națională și universală;
- facilitarea producerii unor relații interpersonale pozitive între elevi și alte persoane de etnii, rase sau religii diferite;
- încurajarea elevilor în a pune întrebări despre problematica raporturilor dintre diverse culturi și dezvoltarea abilității de a înțelege corect eventualele divergențe dintre acestea;
- ajutarea elevilor în a înțelege procesul genezei stereotipiilor și cultivarea mândriei personale pentru apartenența la o anumită cultură, concomitent cu dezvoltarea respectului pentru alte culturi;
- extinderea cunoștințelor elevilor cu privire la istoria, cultura și valorile comunităților minoritare prin prezentarea unor filme artistice sau documentare, a unor opere de artă sau a unor creații literare, care prezintă valențe instructiv-formative de tip intercultural.

Încurajând atitudinea interculturală, se deschide calea spre dialog și comunicare între grupurile culturale, cu consecințe benefice asupra înțelegerii dintre ele. Cultivând valori precum respectul pentru celălalt, toleranță față de diversitate, complementaritatea dintre valori, școala este în măsură să fructifice bogăția potențială a multiculturalității fără a anula identitatea nici a unei culturi (Plugaru, Pavalache, 2007).

Educația interculturală este o educație a tuturor, minoritari și majoritari;

– educația interculturală nu trebuie să se limiteze exclusiv la conținuturi specifice, transmise în cadrul unei discipline particulare. Este fundamental să se consolideze abordarea sa interdisciplinară, care trebuie să se definească mai mult în funcție de inițierea unui comportament decât a unei cunoașteri;

– educația interculturală nu poate fi concepută doar în cadrul mediului școlar, ci în asociere cu extra-școlarul (familia, grupuri sociale, instituții, comunități, media...);

– educația interculturală implică focalizarea asupra elevului, agent și nu numai obiect al învățării; participarea sa activă la elaborarea și gestionarea regulilor de viață democratică a clasei, școlii, casei, etc.;

– educatorul depășește simpla funcție de comunicare a modelelor și a programelor, lăsând mai mult loc spiritului de inițiativă și de creativitate. La fel, educația interculturală eficientă presupune formarea continuă a educatorilor și crearea de documente și material didactic, care vor permite instituirea unui demers activ în domeniu (Rus, 2002, 25).

În concluzie, putem menționa că diversitatea ne face viața mai interesantă. Ea atrage și sperie în același timp, dar numai de noi depinde dacă vrem să depășim prejudecățile și stereotipurile pentru a cunoaște o nouă viziune asupra vieții cu valori diferite. A învăța să-i respectăm pe cei altfel decât noi, a valorifica posibilitatea de comunicare cu ei, ne îmbogățește viața, deschizându-ne noi orizonturi.

Bibliografie:

1. Cucos C. Educația. - Dimensiuni culturale și interculturale. Iași, 2000.
2. Duhlicher O., Dandara O. - Competența de educație interculturală, dimensiune a comportamentului profesional al profesorului // Didactica Pro, nr. 2 (48). Chișinău, 2008.
3. Ivasiuc A., Koreck M., Kővári R. - Educația interculturală: de la teorie la practică – implementarea educației interculturale în școli multietnice din România // Raport de cercetare al Agenției de Dezvoltare comunitară „Împreună”. București, 2010.
4. Plugaru L. Pavalache M.- Educație interculturală. Sibiu, 2007.
5. Rus C., Bota O. - Educație interculturală în comunități multietnice. Timișoara, 2002.
6. Stan C. - Teoria educației. Cluj-Napoca, 2010.

COMUNICAREA INTERCULTURALĂ COMUNITĂȚILE MINORITARE DIN BRĂILA

*Prof. Iavorschi Ingrid,
Colegiul Național “Gh. M. Murgoci”, Brăila*

O democrație culturală este o formă de guvernare și un dispozitiv politic ce permite recunoașterea diversității traiectoriilor, a proiectelor, a originilor. Ea reprezintă de asemenea afirmarea unei solidarități necesare, noțiune redefinită ca un ansamblu de garanții instituționale pe baza cărora o persoană se poate constitui ca entitate. Instituirea unei astfel de democrații presupune o politică de recunoaștere ce necesită o însumare a condițiilor necesare comunicării interculturale văzută ca o modalitate de a trăi împreună într-o societate multiculturală.

Politica de recunoaștere ar trebui să se concretizeze printr-o politică educativă care își acceptă limbile minoritare cu scopul valorificării lor sociale. Dar dacă în cadrul societății cetățenii respectă principiul relativismului cultural ceea ce duce la respectarea libertății de conștiință și a diversității culturale, nu se întâmplă același lucru la nivel instituțional. Voi lua drept exemplu cazul minorității rușilor lipoveni din orașul meu natal, Brăila, un oraș cu o istorie bogată, agitată și fascinantă în același timp.

Fostă raia turcească timp de multe secole, în acest important port fluvial, centru comercial de frunte al țării, și-au găsit locul numeroase comunități: ruși lipoveni, greci, turci, armeni, bulgari, italieni. Dintre ele, o puternică comunitate supraviețuitoare este cea a rușilor lipoveni, în prezent a

doua cea mai numeroasă din țară după cea din Tulcea. Cândva persecutați pentru credința lor, lipovenii au ajuns la Brăila acum 300 de ani. Comunitatea lor este una foarte unită și tradiționalistă, păstrându-și cu sfințenie religia, obiceiurile și mai ales limba. În familiile rușilor lipoveni se vorbește numai în limba rusă, copiii sunt deprinși de mici să-și respecte originile, fie ele îndepărtate sau nu. Din păcate, perioada comunistă a contribuit din plin la “asimilarea” lor, acest lucru ducând la scăderea dramatică a ponderii utilizării limbii materne ruse, deși, în mod paradoxal, în școlile din oraș și din țară limba rusă se studia ca limbă străină. În prezent, în ciuda eforturilor Comunității Rușilor Lipoveni din România, o organizație ce și-a propus să promoveze valorile materiale și spirituale ale acestei etnii, populația ei continuă să scadă.

În domeniul educației, în Brăila există o singură școală (gimnazială), înființată de altfel în 1916 și care a primit numele marelui poet A. S. Pușkin, o instituție educativă ce promovează identitatea etnică a populației rușilor lipoveni. Din nefericire, nu există și un liceu orientat în această direcție, iar în cele existente limba rusă a dispărut cu desăvârșire. Elevii lipoveni sunt obligați să renunțe la studierea ei înlocuind-o cu o altă limbă prezentă în oferta educațională a liceului respectiv sau, în cazul în care nu vor să o abandoneze, sunt nevoiți să-și facă orele în afara programului școlar, deplasându-se într-una din locațiile stabilite în acest scop (de obicei Școala Gimnazială A. S. Pușkin), sub îndrumarea unuia din cei trei profesori de limba rusă existenți în întreg județul. Iar acești copii de excepție care fac eforturi susținute pentru a nu-și trăda originile, participă în mod constant la Olimpiadele de limba rusă de unde se întorc mereu cu premii atât la etapele naționale cât și la cele internaționale.

Din păcate, acesta nu este un caz singular. Tot în orașul nostru există o comunitate de greci, nu la fel de numeroasă dar la fel de puternică precum cea a rușilor lipoveni. Și ei luptă pentru promovarea limbii și culturii lor, dar nu beneficiază nici măcar de o școală prin intermediul căreia să-și realizeze scopurile. Drept pentru care, copiii cu rădăcini grecești și chiar și cei români dar care doresc să învețe limba greacă și noțiuni de cultură, sau să învețe dansuri populare grecești, sunt primiți cu brațele deschise la Centrul Comunității Elene din Brăila, o organizație non-profit, unde beneficiază de cursuri predate de voluntari inimoși. Și acești copii participă la Olimpiadele de limba greacă (în condițiile în care absolut nicio școală liceu din Brăila nu are măcar un curs opțional de limba greacă), ajungând la etapele superioare, inclusiv la cea internațională și întorcându-se de acolo cu premii importante.

Iar exemple pot continua, problema rămânând însă aceeași.

În contextul social și educativ contemporan se avansează ideea că cunoașterea limbii și a culturii de origine nu mai este un factor care poate defavoriza elevii de altă etnie ci din contră, un mijloc ce favorizează integrarea lor școlară. De asemenea, că prin intermediul învățării limbilor, învățarea interculturală creează puncte de referință altor culturi, compară cultura celorlalți cu cea a noastră, facilitează înțelegerea specificității și a diversității.

Aceste noțiuni de interculturalitate ar putea fi aplicate cu succes în orașul nostru și toți cei implicați ar avea numai de câștigat, atât copiii comunităților minoritare dar mai ales elevii români care ar putea beneficia, în acest mod, de o deschidere asupra unor alte culturi și civilizații ce le-au fost, de altfel, mereu la îndemână.

Bibliografie:

- Allardt, E. (1992). « Qu'est-ce qu'une minorité linguistique ? », in Giordan H. (dir.), *Les minorités en Europe. Droits linguistiques et droits de l'Homme*, Paris : Editions Kimé, 45-54
- Hristian, Camelia, Pricop, Ghena, Smaznov, Evdochia, *Greci, evrei, ruși lipoveni, turci....Brăila*, Editura Istros, Brăila, 2012.
- Moldovan, Svetlana, *Comunitatea rușilor lipoveni*, Editura Ararat, București, 2004.

CULTURA ȘI COMUNICAREA INTERCULTURALĂ

*Prof. Ichim Mihaela,
Școala Gimnazială “M. Sadoveanu”, Fălticeni, Suceava*

La origini, termenul de “cultură” provine din limba latină și se referă la o bucată de pământ cultivată și, implicit, la acțiunea de cultivare a pământului. Ulterior, termenului i s-a adăugat sensul de creștere și îngrijire a ceva, a cuiva. În prezent, “atunci când vorbim despre cultură ne referim la modul de dezvoltare (socială, n.n.) care se reflectă în sistemul de cunoștințe, în ideologia, valorile, legile și ritualurile cotidiene ale unei societăți” (Morgan, 1986, p.112).

Studiile Culturale Britanice reafirmă concepția antropologică a culturii, ca fiind “toate modalitățile în care oamenii dau un sens situațiilor prin care trec și exprimă aceste înțelesuri” (Murdock, 1993, p.81).

Cultura se poate define, în sensul cel mai larg, ca și un întreg care cuprinde cultura materială – adică creațiile concrete și tangibile, cultura nematerială – creațiile abstracte ale societății, componente cognitive - idei, cunoștințe, opinii, componente axiologice – valori, componente normative - normele (reguli ce ordonează comportamentul indivizilor în grup - legi, obiceiuri, moravuri), componente simbolice - simbolurile (semne convenționale asimilate prin educație și care dobândesc înțeles prin consens social - cuvinte, gesturi, imagini vizuale, obiecte), limba, gesturile, un tot unitar a ceea ce înseamnă omul.

Când vorbim despre comunicarea interculturală, și mai ales în ceea ce privește sistemul de învățământ actual, lucrurile pot să devină foarte complicate. Însuși sistemul de învățare caută să dezvolte nivelul de cultură al individului, prin comunicarea informației, aplicarea ei în practică, grija ca această informație să fie utilă individului, societății în care acesta se va lansa mai târziu. Acest fenomen al comunicării interculturale este foarte important în procesul educației. A te consulta și cu alte modele, a învăța de la alții care sunt cu un pas înaintea ta, a împărtăși păreri, a prelua chiar modele potrivite căutării tale, te aduce la o cotă mult mai înaltă decât dacă te mulțumești cu o atitudine conservatoare și egoistă în care doar exemplul personal este ideal.

Ca disciplină, comunicarea culturală a apărut pe de o parte, din necesitatea clarificării teoretice a unei realități noi, pe de o parte, și, pe de altă parte, spre a oferi un anumit sprijin practic în vederea unui comportament adecvat la întâlnirea cu celălalt.

Până la constituirea unei discipline sau a unui grup de discipline care să studieze comunicarea interculturală au existat numeroase descrieri ale experienței de a trăi pentru un timp în cadrul unei culturi străine. Există în acest sens o literatură vastă și fascinantă, plină de reflecții profunde și de descrieri tulburătoare ale contactului cu o altă lume. În afara acestor scrieri, care țin mai degrabă de literatură decât de știință, anumite aspecte ale comunicării interculturale au fost tratate, încă din secolul al XIX-lea în cadrul unor discipline precum antropologia, etnologia, filosofia istoriei și istoria culturii.

Tematizarea explicită a comunicării interculturale a fost făcută pentru prima dată de etnologul și semioticianul american T. H. Hall. Conceptul de „intercultural communication” a apărut pentru prima dată în lucrarea sa “The Silent Language” publicată în 1959, și a cunoscut o largă răspândire. În analiza culturii pe care o întreprinde, cercetătorul American pleacă de la un model semiotic.

În concepția sa, partenerii de dialog folosesc nu doar limbajul, ci și o serie de expresii nonverbale, precum tonul, mimica, gesturile. În fiecare cultură, negația, afirmația, permisiunea,

interdicția, uimirea etc. sunt însoțite de gesturi, de expresii faciale și tonuri specifice. În cazul în care acestea nu sunt corect interpretate, comunicarea este ratată. De aceea „una dintre problemele-cheie ale comunicării interculturale o reprezintă comunicarea eronată („miscommunication”) sau chiar neînțelegerile („misunderstandings”). O dată creat și pus în circulație, „intercultural” devine un termen inflaționist, sau ține deja de o anumită modă.

În sintagma „comunicare interculturală” el desemnează, în opinia majorității specialiștilor, apartenența protagoniștilor unui proces de comunicare la culturi diferite. „Interculturale sunt toate acele raporturi în care participanții nu se raportează exclusiv la propriile lor coduri, convenții, puncte de vedere și forme de comportament, ci în care vor fi descoperite alte coduri, convenții, puncte de vedere și forme de comportament. În plus, acestea sunt trăite și/sau definite ca străine.”

Pe lângă „comunicare interculturală” se utilizează în literatura de specialitate și conceptual de „comunicare internațională”. Ele nu trebuie însă confundate. „Într-un caz se întâlnesc indivizi aparținând diferitelor culturi, în celălalt, oameni aparținând diverselor națiuni. Dacă națiunea și cultura s-ar suprapune, atunci n-ar exista nicio dificultate conceptuală. Dar acest acord nu apare în niciun caz totdeauna și pretutindeni.”

Sunt cunoscute, precizează, Gerhard Maletzke, situații în care oameni care aparțin aceleiași culturi sunt despărțiți de frontiere naționale, precum curzii. Pe de altă parte, conviețuiesc în același stat populații care aparțin unor culturi diferite.

„Dacă există o situație de comunicare interpersonal între membri ai diferitelor grupări culturale, atunci această interacțiune poate fi desemnată drept comunicarea interculturală (Ulrike Litters, *Interkulturelle Kommunikation aus fremdsprachendidaktischer Perspektive*, Narr Verlag, Tübingen, 1995, p. 20)

Conceptele de multiculturalitate, interculturalitate, transculturalitate sunt tot mai frecvente nu numai în discursul științific, ci și în limbajul cotidian. Oricine știe că trăim într-o « societate multiculturală », ca universitatea dintr-un anumit oraș a devenit « multiculturală », ca există tot mai multe « familii multiculturale », « cetățenie multiculturală » etc. Cu privire la definiția acestui fenomen nu există prea mari diferențe între specialiști, lucrurile sunt oarecum clare.

Idea este ca aceste concepte să nu se confunde și să nu se amestece sensurile lor.

Bibliografie:

- www.scribd.ro-Comunicare interculturală-curs prof dr. Nicolae Râmbu
- www.wikipedia.ro
- UNIVERSITATEA BABES-BOLYAI, CLUJ-NAPOCA, FACULTATEA DE ȘTIINȚE POLITICE, ADMINISTRATIVE ȘI ALE COMUNICĂRII, SPECIALIZAREA: COMUNICARE ȘI RELAȚII PUBLICE, COMUNICARE INTERCULTURALĂ - Suport de curs pentru invatamant la distanta-Cluj-Napoca2014
- Ulrike Litters, *Interkulturelle Kommunikation aus fremdsprachendidaktischer Perspektive*, Narr Verlag, Tübingen, 1995

DISCURSUL – ACCEPȚIUNI ALE CONCEPTULUI

*Prof. Ion Veronica,
Liceul Tehnologic Vernești, jud. Buzău*

Noile medii de comunicare permit accesul la o varietate mai mare de informații, precum și posibilitatea de a urmări în timp real dinamica unui eveniment. Dezbaterile publice și rețelele conversaționale se diversifică (apar noi teme, alte tipuri de cazuri etc.), influențând într-o anumită măsură percepția individului despre participarea la un public. Noile tehnologii și, mai ales, internetul diminuează sentimentul că ne alăturăm unui public „gata format” – adică format „de sus”, ca urmare a inițiativei instituțiilor și a mass-mediei. Indivizii și grupurile pot acum „declanșa” formarea unui public sau, în orice caz, pot capta – aparent mai ușor – atenția mass-mediei asupra unor probleme sociale.

La baza acestei comunicări media, stă discursul. La o simplă căutare pe Google a cuvântului „discurs”, ne vor apărea în „DEX online” următoarele definiții:

*DISCŪRS, discursuri, s. n. Specie a genului oratoric, constând dintr-o expunere făcută în fața unui auditoriu pe o temă politică, morală etc.; cuvântare. ♦ (Înv.) Tratare în scris a unui subiect de natură științifică sau literară. – Din fr. discours, lat. discursus. (DEX 2009);

*DISCŪRS, discursuri, s. n. Expunere făcută în fața unei adunări; cuvântare. ♦ (Franțuzism înv.) Tratare în scris a unui subiect de natură științifică sau literară. – Din fr. discours, lat. discursus. (DEX 1998);

*DISCŪRS s. 1. alocuțiune, cuvânt, cuvântare, (englezism) speech, (pop.) vorbă, vorbire, (înv.) voroavă, (fam. și ir.) logos. (În ~ul său a arătat că ...) 2. discurs funebru = orație funebră, (înv.) propovedanie. (NODEX 2002);

*DISCŪRS, discursuri, s. n. Expunere în fața unei adunări a unui subiect (mai adesea de natură poli-tică); cuvântare. V. conferință. Un ofițer... se plimba nervos, grăind singur, pregătind un discurs. CAMILAR, N. I 372. Și, pe loc, un discurs... fu gata. M. I. CARAGIALE, C. 116. Discursuri, de-altă parte, turnatu-s-au mai multe, Și pare c-o să fie și lume să le-asculte. MACEDONSKI, O. I 42. ♦ (Franțuzism învechit) Tratare în scris a unui subiect de natură științifică sau literară. V. compoziție, studiu. Le citește un lung discurs istoric moral. CARAGIALE, O. III 256. A scris un discurs despre urmele « Elenismului în România ». ODOBESCU, S. II 412. (DLRLC 1995-1997);

*DISCURS, n. cuvântare, compozițiune oratorică ale cărei părți sunt dispuse cu metodă: discurs de avocat. (ȘĂINEAN, ed. a VI-a, 1929);

*DISCŪRS s. n. (cf. fr. discours): text care formează o unitate destul de completă, caracterizat printr-o puternică coeziune; se limitează la enunțurile succesive ale unui singur vorbitor, care reprezintă un mesaj. (DTL 1998).

“Într-o manieră generală, discursul înseamnă un anumit mod de abordare a limbajului, care să țină cont de condițiile sale de producere: el presupune articularea limbajului în parametrii non lingvistici. Conceptul de discurs trimite adesea la termenii eveniment, proces: căci discursul poartă mărcile cadrului spațio-temporal în care se produce evenimentul discursiv; pe de altă parte, ca proces, discursul își construiește în mod progresiv propriile obiecte, prin însăși activitatea discursivă în care își are originea. Ca orice proces ce se desfășoară în timp, discursul este o succesiune de transformări care permit trecerea de la o stare la alta. Discursul este produsul unui act și se înscrie într-o progresie care vizează un scop, privind destinatarul mesajului; el este deci intenție. Discursul este un ansamblu de acțiuni, atât asupra limbii pe care o utilizează, cât și asupra lumii din care extrage evenimentele despre care vorbește. El este în același timp un ansamblu de strategii

desfășurate de subiect, care urmărește să modifice opinia publicului asupra unor situații sau asupra modului prin care acesta își reprezintă lumea.

Cercetătorul francez Dominique Maingueneau (1998, p. 30) caracterizează discursul astfel:

- Discursul este o organizare transfrastică: el mobilizează structuri superioare frazei, cum ar fi acelea ale genurilor de discurs;

- Discursul este orientat și nu numai ca proces derulat în timp, dar mai ales ca țintă vizată de locutor. Căci orice discurs se construiește în funcție de o finalitate, are o direcție care se poate schimba pe parcurs, și poate reveni, eventual, la direcția inițială;

- Discursul este o formă de acțiune: orice enunțare constituie un act. La un nivel superior, aceste acte elementare se integrează în ansambluri mai vaste, cum ar fi genurile discursului;

- Discursul este interactiv: interactivitatea nu se manifestă numai în interacțiunile dialogale; ea este fundamentală, constitutivă. Discursul este un schimb, explicit sau implicit, între mai mulți locutori, virtuali sau reali. Interactivitatea presupune mereu prezența unei alte instanțe, căreia i se adresează locutorul și față de care își construiește propriul discurs;

- Discursul este prins într-un interdiscurs: discursul își regăsește sensul în interiorul unui univers în care circulă o infinitate de discursuri, printre care trebuie să-și găsească locul, gestionând apoi relațiile interdiscursive;

- Discursul este contextualizat: nu există nici un discurs fără context. Contextul nu este doar un cadru, un decor, el interacționează cu discursul care se construiește în interiorul său. Discursul modifică contextul pe măsură ce se construiește;

- Discursul este asumat: el este atribuit unei instanțe de enunțare care are rolul de sursă a reperelor personale, temporale, spațiale și arată ce atitudine adoptă instanța față de enunț și față de interlocutor;

- Discursul este dependent de norme: ca orice comportament social, discursul se supune unor norme specifice, justificându-și modul de a se prezenta în formele respective.”

Bibliografie:

1. www.dexonline.ro
2. “Discursul televizual între cooperare și polemică”, Mariana Steluța Coculescu, Editura Universității Petrol-Gaze din Ploiești, 2008, p. 13-14

COMUNICAREA INTERCULTURALĂ

*Prof. Ion Violeta Anca,
Școala Gimnazială „Mihail Sadoveanu”, Brăila*

Științele comunicării s-au constituit, s-au dezvoltat și au cunoscut o deosebită amploare începând cu a doua jumătate a secolului al XX-lea, grație, în special, preocupărilor oamenilor de știință din mediul anglo-saxon în această direcție. De atunci, comunicarea a devenit obiectul de cercetare – principal ori secundar – al multor discipline, care abordează fenomenul comunicațional din perspective diverse, evidențiindu-i complexitatea și caracterul polimorfic.

În practica școlară, fiind convinsă de necesitatea și de importanța formării capacităților de comunicare la școlarii pe care îi îndrum, am privit acest complex fenomen ca pe un obiectiv major. Într-o societate în plină schimbare, avem nevoie de copii care gândesc, care comunică, care au capacitatea de a prelucra informația primită, nu doar de simpli receptori. Se impune trecerea de la o banală stocare a informației la o prelucrare logică, cu aplicabilitate diversă (așadar, necesitatea formării capacităților elevilor de a transfera logic informațiile, de la o arie curriculară la alta, de a le restructura, de a le ierarhiza în funcție de trebuințe și contextele situaționale), fără existența unor blocaje de comunicare.

Trăim într-o epocă a interferențelor. Întâlnirile dintre persoane sau culturi se amplifică și se diversifică de la o zi la alta. Nu este ușor să întreții relații optime cu alții, să înțelegi alte moduri de gândire, de simțire, de acțiune. În aceste condiții, se nasc diferite strategii de asumare spirituală, fie de retragere în sine, de apărare și întărire a identității culturale a persoanelor, fie de ieșire din sine, de permeabilitate și deschidere față de alte expresii spirituale – individuale sau colective. Școala, ca principală instanță de culturalizare, este antrenată în materializarea strategiilor amintite. Ea nu poate rămâne neutră la marile incitări sau presiuni ale vremii. În perimetrul școlar se reproduce cultura și se pun bazele creației de noi expresii culturale.

Din punct de vedere didactic, conceptul de comunicare este prezentat din perspectiva experiențelor programei cursului gimnazial, urmând ca în liceu elevii să-și finalizeze competențele de comunicare și să fie astfel pregătiți pentru asumarea unui rol în societate.

Principalul obiectiv al eforturilor noastre, în calitate de cadre didactice, îl constituie educarea copiilor în spiritul exigențelor social-utile pe care le vor desfășura după terminarea școlii. De aceea, în organizarea tuturor activităților trebuie să ținem cont de mai multe considerente: copilul are dreptul la informare corectă, în conformitate cu realitatea; în general, societatea cere individului o disponibilitate a lui de a se integra societății și de a-i respecta regulile și principiile, de a participa activ la transformările sau schimbările prin care trece. Dar, totodată, îi oferă cadrul să-și afirme potențele și să se manifeste ca membru al acesteia.

Liant primordial al societății omenești, **comunicarea** a ajuns să reprezinte „emblema” prin excelență a lumii în care trăim. De aceea, familiarizarea cu principiile și strategiile ei constituie nu doar un simplu act de informare asupra unui domeniu actual, ci și o necesitate a copiilor în fluxul vieții și al culturii contemporane.

Educația interculturală vizează o abordare pedagogică a diferențelor culturale, strategie prin care se iau în considerație specificitățile spirituale sau de alt gen, evitându-se, pe cât posibil, riscurile ce decurg din schimburile inegale dintre culturi sau, și mai grav, tendințele de atomizare a culturilor. Nu e o știință nouă, nici o nouă disciplină, ci o nouă metodologie ce caută să integreze, în interogația asupra spațiului educațional, datele psihologiei, antropologiei, științelor socialului, politicii, culturii, istoriei.

Comunicarea interculturală presupune două componente: comunicarea personală și comunicarea socială. Comunicarea personală presupune o creștere a competenței comunicaționale a primitorului. Comunicarea socială presupune o comunicare interpersonală și o comunicare mediatică.

Mediatorul este persoana care intervine pentru facilitarea unui acord între două sau mai multe persoane. Medierea constă în acțiunea de a pune în acord, de a concilia persoane sau grupuri, de a juca funcția de intermediar în acceptarea, cunoașterea și gestionarea unor dificultăți. Medierea asigură și un contact cu mediul extern al spațiului de întâlnire (servicii sociale, poliție etc., în cazul mediului școlar). Cele mai uzitate medieri sunt cele de ordin lingvistic. Medierea interlingvistică prezintă acel proces de intermediere între două sau mai multe limbi, mai exact, între persoane care vorbesc limbi diferite. Un bun mediator lingvistic devine un excelent animator al comunicării interculturale.

La nivelul instituției școlare se pot distinge mai multe avantaje ale medierii culturale, în funcție de perspectiva din care se vizează diversele probleme.

În general, medierea culturală în școală are un caracter profilactic, de evitare a unor disfuncțiuni care pot să apară la un moment dat. Aceasta are un caracter deliberat și chiar programat.

Comunicarea interculturală dobândește astăzi noi trăsături: raționalizare și internaționalizare. A comunica a devenit o întreprindere ce este gestionată cu multă acribie. Totodată, penetrarea simbolurilor culturale s-a mondializat, prin unificarea codurilor formale, cromatice, sonore, lingvistice, sociale, culturale, simbolice la scară planetară. Această tentă de masificare asigură, dincolo de pericolele inerente, și o nivelare culturală care poate facilita o mai bună comunicare și înțelegere între mase de oameni cu tradiții culturale diferite sau contrastante. Era informatică și generalizarea inteligenței artificiale au ca finalitate reformarea canalelor de transmisie culturală (atât calitativ, cât și cantitativ), în perspectiva asigurării unui liant comun, care să garanteze o aliniere la aceleași standarde valorice. Rămâne însă ca înzestrarea cu sens a acelorași simboluri culturale să asigure diferențierile necesare și firești dintre persoane și indivizi. Altfel, dacă toți ar înțelege la fel obiectele culturale, s-ar ajunge la nivelări și omogenizări deosebit de periculoase. Idealul în materie de cultură este nu de comunicare și nivelare absolută, de ștergere a diferențelor, ci de creare a unor punți de legătură spirituale care vor fi frecventate sau exploatare, parțial și temporar, în funcție de cerințe grupale sau de disponibilități individuale.

A face educație interculturală presupune ca însuși procesul educațional să se realizeze într-un mediu interacțional, prin punerea alături, față în față, a purtătorilor unor expresii culturale diferite. "Altul" este un prilej de descoperire și conștientizare a realei identități. Căci, în căutarea celuilalt, ne descoperim pe noi înșine, ne dăm seamă de ceea ce suntem, sperăm, merităm. Frumusețea existențială ne este dată de celălalt, de miracolul ieșirii din sine, de proiectarea în altul, de iubirea celui apropiat, ca și a celui îndepărtat !

Bibliografie:

Abric, Jean-Claude: *Psihologia comunicării (teorii și metode)*, Editura Polirom, Iași, 2002

Ezechil, Liliana: *Comunicarea educațională în context școlar*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2002

Pânișoară, Ion-Ovidiu: *Comunicarea eficientă - metode de interacțiune educațională*, Editura Polirom, Iași, 2003

Cucos, Constantin: *Educația. Dimensiuni culturale și interculturale*, Editura Polirom, Iași, 2000

EDUCAȚIA PENTRU DIVERSITATE – UN RĂSPUNS LA PLURALISMUL CULTURAL

*Prof. Manda Adelina,
Col. Naț. “Traian Lalescu”*

Viitorul spațiu european trebuie înțeles ca un loc al confruntării fructuoase dintre mai multe coduri culturale diferite, care poate avea efecte disfuncționale, cel puțin în anumite momente, dacă nu va fi inteligent gestionat. De aceea, nu numai oamenii trebuie să fie pregătiți să se insereze în aceste noi realități, ci și instituțiile trebuie să fie pregătite pentru a primi persoanele purtătoare de coduri valorice particulare. Recompunerea entităților naționale în ansamblul european, în contrasens uneori cu ideologiile naționaliste centraliste, va face ca subculturile marginalizate să fie revendicate și să se impună altfel decât până acum.

Pluralismul cultural european este produsul unei istorii lungi și continue care implică acceptabilitatea altuia, toleranța, coexistența plurală, dar cu șansa afirmării pozițiilor proprii. Există o identitate culturală europeană și aceasta este constituită din istoria și experiența comună, decantată în miile de ani (Imperiul Roman, Creștinismul, Iluminismul, Industrializarea) (Wintle, 1996. p. 24). Ultimii 50 de ani au lăsat urme adânci în țările europene: 1. Migrațiile internaționale dinspre fostele colonii au condus la implantări de populații de origine străină. 2. Dezvoltarea informațiilor și canalelor mediatică care au facilitat schimbul cultural. 3. Procesul construirii unei unități economice în plan european conduce la regândirea politicilor educative și culturale. Spre sfârșitul anilor 70, școala a fost pusă în fața unei mari sfidări: aceea a deschiderii către pluralitatea culturală. Imigrarea masivă în țările occidentale a deschis problema posibilității și căilor școlarizării copiilor nou sosiți în aceste țări. Imigrarea, ca fenomen social, a pus și întreprinderile în fața unor dileme: cum poate fi străinul din punct de vedere profesional, ce randament poate da și cum se integrează în noi structuri de producție. Așa se face că școala va prelua și sarcinile întreprinderilor pentru pregătirea celor veniți pentru o integrare de calitate. Numai că între discursul școlii (un discurs integraționist) și discursul social-economic (marginalizant, exclusivist) se naște rapid o prăpastie. Școala se va centra nu numai spre imigranți, ci spre întreaga societate, pentru schimbarea unor repere mentale și de acțiune.

Școala a trebuit să facă față eterogenității lingvistice și culturale a grupurilor școlare ivite din urma imigrării. Prima sa gesticulație a fost aceea de a elimina diversitatea, de a considera pluralismul ca ceva rău. Diferența a fost înțeleasă ca un handicap ce trebuia rezolvat. Educația interculturală, în această fază, se reducea la o practică educativă bazată pe asimilare, ca o pedagogie reparatorie pentru eșecul sau excluziunea școlară. Aceste practici erau puse în practică mai ales în zonele unde componenta pluriethnică era evidentă. S-a recurs, de aceea, la o pedagogie compensatorie, de susținere, de ștergere a diferențelor, de achiziționare de către toți, pentru o “corectă” integrare, a acelorași instrumente culturale, mai ales lingvistice. Alteritatea culturală a fost conotată negativ și a fost disprețuită.

S-a constatat însă că această strategie nu numai că nu a dat rezultate, ci a și generat fenomene adverse, fiind supusă la numeroase critici din partea pedagogilor sau a reprezentanților populațiilor imigrante. Perspectiva inițială de desconsiderare culturală s-a schimbat. Diversitatea culturală nu mai este un prejudiciu, ci o realitate ce trebuie fructificată în mediul școlar. Optica se schimbă: fiecare copil are dreptul, individual, să-și cultive limba, tradițiile, obiceiurile. Profesorii nu

se mai raportează la culturi abstracte, descarnate sau folclorice, ci la culturi vii, manifeste la nivelul claselor școlare, puse acum în relație cu modelul cultural dominant. Concepția fixistă și oarecum reificată asupra culturilor este depășită. Recunoașterea eterogenității culturale a publicului școlar generează o tensiune nouă între universal și particular, pentru că se încearcă construirea din fragmente a unității culturale. Școala ia legătura cu reprezentanții noilor veniți, cu părinții copiilor, pentru a colabora și a proiecta strategii educative bazate pe o pedagogie diferențiată. Educația interculturală era înțeleasă ca o pregătire a copilului pentru două culturi diferite. Alfabetizarea se realizează în limba de origine a fiecăruia, progresiv făcându-se pași și în direcția limbii majoritare. Sunt valorizați în acest scop profesori de aceeași origine ca și a copiilor. Fiecăruia i se garantează specificitatea. Dar nu era de ajuns. Pedagogia diferențiată cultivă diferențele luate separat. Punctele de întâlnire și de comuniune culturală sunt neluate în seamă. Există riscul, la indivizii altfel formați, de a rămâne “între culturi”, nefiind bine instalați nici în cultura de origine, nici în cea a țării de primire.

O altă strategie se centrează pe conceptul de “cetățenie”, pe o învățare cooperatoare, pe crearea de situații de învățare la un loc, pornind de la un fond comun, pe seama unui transfer intercultural, alcătuit cu premeditare. Școala este nu numai un loc de primire, ci și de realizare a interferențelor, al schimburilor egale dintre culturi.

Dacă la început reflecția asupra interculturalului în învățământ a fost restrânsă doar la soluționarea problemelor imigranților, astăzi se constată că vechea paradigmă nu mai este suficientă. O dată cu perspectiva construirii unui spațiu unitar european, a internaționalizării economiei, a globalizării informațiilor, problemele se pun altfel. “ A învăța recunoașterea diversității codurilor culturale diferite, a ști să comunici într-un context intercultural, a lua cunoștință de propria identitate culturală, a fi capabil de a trece dincolo de stereotipuri și prejudecăți, de a cunoaște mai bine instituțiile, caracteristicile sociale, formele de viață din diverse țări europene, acestea ar putea să fie obiectivele unei practici interculturale lărgite în educație” (Lipiansky, 1999, p. 15).

Școala, ca principal instrument de socializare, devine locul unei armonizări culturale ce o devansează pe cea socială. Gestionarea cât mai operativă și timpurie a diferențelor obligă cu necesitate la întronarea unui model educativ care să favorizeze întâlnirea și cooperarea între mai mulți parteneri. Prelungirea perioadei de școlarizare face din școală principalul mediu de construire a identității culturale. Antonio Perotti (1993, pp. 37-39) identifică trei niveluri de restructurare interculturală a funcțiilor școlii:

1. Nivelul de transmitere a cunoștințelor:

- revizuirea modului de abordare la istorie și geografie, prin poziționări mai puțin etnocentrice, prin critica prejudecăților, deschidere internațională, relevarea interdependențelor;
- dezvoltarea învățământului primar și secundar în limbile minorităților, mai ales în regiunile transfrontaliere;
- extinderea unor abordări disciplinare, care au în vedere procesele formării identităților individuale sau colective (mai ales prin filosofie sau antropologie culturală);
- cunoașterea evoluției tehnologice, mai ales în materie de media (funcționare, implicații și reverberații umane etc.);
- cunoașterea și respectarea drepturilor fundamentale ale omului.

2. Nivelul capacităților sau aptitudinilor dezvoltate:

- formarea aptitudinii de a comunica și a intra în relații interpersonale, intercomunitare, de a intra în raport cu alteritatea;

- întărirea spiritului critic față de identitatea proprie, raționalizarea propriului univers relațional, evitarea integrismului și perfectarea dinamicii particular-universal;
- dezvoltarea aptitudinilor de lecturare corectă a imagisticului și discursului mediatic actual.

3. Nivelul modelelor educative:

- impunerea unui sistem educațional cooperativ, în care toate componentele spirituale ale comunității să se reunească;
- crearea premiselor egalității șanselor pentru indivizi și comunități, prin strategii și politici coerente;
- revizuirea conceptului de laicitate și crearea premiselor pentru valorizarea referințelor religioase ale școlărilor;
- deschiderea către internaționalizarea informațiilor provenite dinspre diferite civilizații, trecute sau prezente.

Educația pentru o bună înțelegere și solidaritate nu este o chestiune pe termen scurt, ci o acțiune ce pretinde un evantai de demersuri globale și prospective (Rey, 1996, p. 26). Instanțelor educative le sunt fixate câteodată obiective oarecum antinomice: pe de o parte, obiectivele școlii sunt exprimate în termeni de conținuturi, desfășurare metodică, eficacitate imediată, selecție și competiție, pregătirea forței de muncă iar, pe de altă parte, de cristalizare a atitudinilor de solidaritate, de cultivare a unor comportamente și atitudini spirituale, formative.

Perspectiva interculturală de concepere a educației poate să conducă la atenuarea conflictelor și la eradicarea violenței în școală, prin formarea unor comportamente precum (cf. Walker, 1992, p. 8):

- aptitudinea de a comunica (a asculta și a vorbi);
- cooperarea și instaurarea încrederii în sânul unui grup, cum ar fi grupurile de tineri, de muncă, de joacă etc.;
- respectul de sine și al altora, toleranța față de opiniile diferite;
- luarea de decizii în chip democratic;
- acceptarea responsabilității altora și a propriului eu;
- soluționarea problemelor interpersonale;
- stăpânirea emoțiilor primare;
- aptitudinea de a evita altercațiile fizice etc.

Politicile educative și culturale se cer a fi deschise nu numai la valorile naționale, ci și la valorile internaționale, căci cooperarea economică și politică va deveni imposibilă dacă ea nu se va alia cu spiritul de comprehensiune și cooperare în domeniile culturii și educației. Trebuie valorizate toate particularitățile, modelele comportamentale, ce caracterizează elevii sau grupurile școlare în situația interculturală. O educație aptă să ia în considerație sau - mai mult - să se fundeze pe diferență și să se deschidă diverselor valori pare extrem de benefică și singura capabilă să răspundă nevoilor Europei de astăzi și de mâine.

Bibliografie:

Conseil de l'Europe, 1992, *Intercultural Learning for Human Rights*, Strasbourg.

Conseil de la Coopération Culturelle, 1988, *Les enfants tsiganes à l'école: la formation des enseignants et autres personnels*, Strasbourg.

Lipiansky, Edmond Marc, 1999, în J. Demorgon, E. M. Lipiansky (coord.), *L'école confrontée a la diversité culturelle*, în *Guide de l'interculturel en formation*, Tetz, Paris.

Perotti, Antonio, 1993, *Role et projet de l'école dans les sociétés pluriculturelles d'Europe*, în *Education et pédagogie*, Revue du Centre International d'Etudes Pédagogiques, nr.19.

Rey, Micheline, 1996, *D'une logique mono a une logique de l'inter. Pistes pour une éducation interculturelle et solidaire*, Cahier no 79, FPSE, Section des Sciences de l'Education, Université de Geneve.

Walker, J., 1992, *Violence et résolution des conflits a l'école. Etude de l'enseignement et des aptitudes à résoudre les problèmes interpersonnels dans les écoles primaires et secondaires en Europe*, Conseil de l'Europe. Strasbourg.

Wintle, Michael (edited by), 1996, *Culture and Identity in Europe*, Avebury, Singapore, Sydney.

MIJLOACE DE REALIZARE A EDUCAȚIEI INTERCULTURALE

*Prof. Mănescu Lucșița-Elena,
Colegiul Național Pedagogic "Ștefan Odobleja"*

Pentru a realiza educația interculturală rămân avem câteva instrumente clasice folosite în activitatea școlară, pentru că altfel nu o putem integra în întregul ansamblu: lecțiile, activitățile non-formale din școală sau discuțiile în cadrul ședințelor cu părinții și elevii. Cum realizăm activitățile propuse pentru educație interculturală? Preluăm și adaptăm procedeele de sensibilizare cunoscute și folosite în cadrul lecției și care se vor combina în moduri mai atractive de favorizare și formare a comportamentelor interculturale.

Câteva exemple interesante ar putea să definească mai clar paleta de activități folosite, cum ar fi foile de ziar, fotografiile, diapozitive, emisiuni T.V. înregistrate sau dacă se poate programa cu elevii vizionarea lor, filme video, ce vor permite acumularea de informații autentice și semnificative asupra obiectelor, culturilor și limbilor pe care le studiază elevii.

La aceasta se pot adăuga mai multe tipuri de alte activități prin care se poate sensibiliza comunitatea de elevii și părinți, cum ar fi interviuri de identificare a atitudinilor elevilor, povestiri cu scop de clarificare, interpretări de roluri, realizarea și punerea în scenă a unor piese de teatru, dezbateri de idei folosind studii de caz propuse de elevi sau profesor, discuții asupra impactului asupra vieții școlii, negocierea și obținerea unor decizii consensuale, exerciții de reflecție critică și constructivă și la final folosirea activităților propuse anterior la realizarea de proiecte.

Profesorii vor folosi o pedagogie activă, vor face apel la metode active prin care să stimuleze interesul și creativitatea elevilor, astfel încât aceștia să-și poată folosi la maxim capacitățile lor și pentru a putea să se exprime și să colaboreze în mod liber fără intervenție din afară, deoarece acest tip de educație se realizează într-un cadru non-formal.

Mass media poate să joace un rol deosebit în sporirea sensibilității față de alteritate sau poate să inhibe acest sentiment, pentru că televiziunea și Internetul sunt instanțe mediatice ce pot genera cadrul necesar creării acestor sentimente fiind instrumente electronice cu multe calități deosebite dar și cu foarte multe defecte, printre care omniprezența și accesul imediat la o anume realitate prin prezentarea faptelor în direct.

Lumea de azi are acces neîngrădit la orice eveniment major în desfășurare pe planeta prin rețeaua de sateliți, fiind prezentă aici în viața noastră, exact ca un spectacol de teatru la care participăm, astfel că evenimentul îndepărtat se apropie, și devii fără să vrei un participant activ la scena în care ești integrat ca actor.

Lumea filmului permite trecerea de la un spațiu cultural la altul, actorii vorbesc în limba engleză și participăm la înțelegerea sensului folosind subtitrare în limba noastră, practic obiceiurile de viață și atitudinile trec instantaneu din ecran în sufletul telespectatorului, modele culturale difuzează și garantând astfel amestecul de culturi unele cu altele.

Cel din spatele aparatului nu-mi mai este străin, el împărtășește cu mine propria realitate, iar eu preiau din ea obiceiuri și atitudini, sentimente, participând astfel la evenimentele sale și mă

marchează, devin mai sensibil la alteritate. Din acest motiv toate instrumentele descrise mai sus fac apel la această aparatură ce permite transferul de sentimente interculturale.

Organizarea acestei vaste rețele culturale a omenirii, permite contopirea prin accesul la conștiințele oamenilor, a unei integrări conștiente dar și uniformizatoare la educația interculturală. Media vine cu un imens potențial intercultural, ea aduce prin canalele specializate un cadru prielnic de realizare a educației intercultural

Bibliografie:

1. *Constantin Cucos - Educația interculturală.*

VALORILE RELIGIOASE ȘI INTERCULTURALITATEA

*Prof. Mănescu Marius,
Colegiul Tehnic "Lorin Sălăgean"*

Valorile religioase constituie o moștenire importantă și nu doar un cadru simbolic de desfășurare a unor activități comunitare, pentru că ea aduce o morală, prevede un set de comportamente cristalizate în jurul acestei morale ce pot facilita întâlnirea și comunicarea persoanelor. Evident că această întâlnire duce la crearea unor comportamente și sentimente de comuniune și de creare în final a unei comunități cu reguli sănătoase și facilitarea unui parcurs normal al vieții fiecărui individ.

De ce poate crea o astfel de comunitate? Răspunsul îl aflăm în biblie din evanghelii: înțelegerea și iubirea aproapelui reprezintă o valoare fundamentală a religiei creștine. Această valoare transmisă de mântuitor comunității creștine permite ca între religii să existe relații de comunicare, de înțelegere mutuală.

Comunitatea Europei unite, nu poate fi concepută și realizată fără sentimentul religios, al apartinerii la o instanță superioară mântuitoare, pentru că altfel anulăm relațiile religioase ale indivizilor sau comunităților și raportarea acestora la ele. Un lucru pe care multe minți luminate nu îl iau în seamă este rolul religiei în comunitatea de familie, în care fiecare generație transferă respectul și devoțiunea față de Dumnezeu.

Fundamentul unității din comunitățile noastre îl constituie creștinismul, și acesta fiind și religia majoritară a continentului. Această majoritate nu trebuie ignorată, nu putem aduce un set de activități interculturale din care să lipsească religia persoanelor.

În Europa se discută despre drepturile omului, democrație culturală, cultura minorităților, dar fără Dumnezeu omul devine intolerant, minoritatea subjugă majoritatea și impune reguli nefirești acesteia, deoarece chemarea către respectarea libertății și toleranță o aduce Iisus Hristos: "Căci toți sunteți fii ai lui Dumnezeu prin credința în Hristos Iisus. Căci, câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați îmbrăcat. Nu mai este iudeu, nici elin; nu mai este nici rob, nici liber; nu mai este parte bărbătească și parte femeiască, că voi toți una sunteți în Hristos Iisus" (Galateni, 3, 26-28).

Nu omul a transmis chemarea către respectarea libertății și toleranță, pentru că dacă ne aplecăm și citim în cărțile de istorie, despre împărați proclamați zei ei nu au făcut altceva, decât practice supunerea materială și spirituală față de propria persoană a comunității din care făceau

parte, venind ca lupii îmbrăcați în piele de oaie la început și sfârșind în ura și disprețul general al societății conduse de aceștia.

Dacă spiritul Europei se armonizează cu exigențele socio-politice actuale, el nu ține cont întotdeauna de cerința implicării religioase în viața comunității școlare interculturale. Multe scrieri actuale trec în mod marginal în celebrele lor pachete de bun venit și componenta religioasă, deși ea este importantă în desăvârșirea cetățeanului european.

E adevărat că religiile sunt destul de diverse și chiar dacă aparent rădăcini comune, ele se diferențiază în funcție de doctrină, formele de celebrare, ritualurile folosite, repercusiunile asupra credincioșilor, implicarea în social. Statul nu riscă să interfereze în cadrul educațional cu biserica, așa că pasează acest rol exclusiv școlii. Școala nu trebuie să simplifice aceste diferențe, ci să le folosească în eliminarea motivelor de infatuare sau de criticare a altora.

Religiile sunt forme de manifestare spirituale cu caracter transnațional, de aici și cadrul favorizant pentru educație interculturală. Religia trăită este conectată cultural, spațial, material la spațiul comunității. Ea "colorează" spiritul locului, tradițiile, experiențele și reprezentările persoanelor implicate în viața ei.

Bibliografie:

1. <http://muhaz.org/educaie-intercultural.html?page=7>

CULTURĂ ȘI GLOBALIZARE

*Prof. Manolea Mihaela,
Colegiul Tehnic "Domnul Tudor", Drobeta Turnu Severin*

Idea principală o constituie analiza relației dintre globalizare și identitate, precum și analiza dintre o astfel de identitate, înțeleasă ca o practică a culturii ce nu poate fi analizată fără a se lua în considerație comunicarea la nivel mondial, și diversitate. Problema o reprezintă transformarea multidimensională a societății noastre la începutul secolului 21, marcată de o creștere a globalizării și de afirmare a identităților singulare, aflate în tensiune constantă. Aceste elemente de bază includ relația dintre globalizare și cultură, influențată fiind această relație de acțiunea politică și socială, ca și de modelul de guvernare. Globalizarea, care nu este același lucru cu internaționalizarea, se referă la caracteristicile unui sistem cu capacitatea – prin acțiunile sale structurante, adică instituționale, organizatorice și tehnologice – de a funcționa ca o unitate în timp real la nivel planetar, și care include, și exclude ceea ce nu are valoare în rețeaua globală. Acest sistem este reversibil și nu neapărat susținut la nivelul social, cultural, sau de mediu, și e multidimensional, adică include ce este global și ce este local, împreună cu ceea ce e cultural, social și economic.

Există sau nu o globalizare culturală? Care sunt transformările mass-media în era globalizării? Care este importanța mass-media în proiectarea globalizării culturii, sau din contră, în proiectarea culturii locale într-o lume globalizată? Cum se poate măsura globalizarea culturală? Care sunt indicatorii de globalizare culturală? Transformările mass-media la nivel global provoacă noțiunile tradiționale de opinie publică. Noile informații și tehnologiile de comunicare pot să fie folosite ca platformă pentru lansarea globalizării culturale, la fel ca și pentru reafirmarea și întărirea culturilor locale, care se simt amenințate de această dezvoltare a culturii media globale. Prin urmare, dezvoltarea globalizării culturale este o amenințare a diversității sau o oportunitate pentru a rezolva problemele comune? Globalizarea informației, tehnologiile de comunicare, mass-media

sunt o amenințare a diversității culturale sau o platformă eficientă de lansare a limbajelor și culturilor minoritare? Mass-media promovează globalizarea culturală sau nu? În ciuda a ceea ce se crede, anume că globalizarea impune hegemonia culturii, realitatea demonstrează faptul că există o rezistență culturală care persistă și care devine, ca valoare, din ce în ce mai puternică. Această rezistență dă posibilitatea existenței diversității culturale, care poate promova interesele comune ale societății. Măsurarea, analiza și comparația valorilor culturale din diferite țări și zone geografice ale lumii au scos în evidență, în primul rând, că valorile culturale din țări diferite nu tind spre convergență; deși dezvoltarea economică împinge toate țările spre o direcție comună, această direcție comună asigură întărirea valorilor. Comunicarea este globalizată, și cu toate acestea ea nu implică o globalizare culturală.

Comunicarea are un rol major, ca spațiu public nou, și ea dă posibilitatea construcției dinamice interculturale și facilitează mișcarea de la monolog la dialog, și de la dialog la cooperare, o cooperare care nu trebuie să se bazeze pe vorbe, ci pe fapte, în legătură cu diferite identități. Globalizarea este, conform definiției date de McGrew, o intensificare a interconectării globale, o răspândire a tuturor credințelor valorilor, bunurilor, dincolo de granițele teritoriale; toate se răspândesc fără efort. Globalizarea duce la o compresare a noțiunii de spațiu și timp, distanțele se îngustează, lumea devine mai îngustă, ca un sat global; acest lucru este posibil datorită mijloacelor audiovizuale. Însă chiar dacă există o anumită proximitate a culturilor, dată de această dezvoltare tehnologică, culturile sunt încă despărțite de specificul lor cultural. Dimensiunea culturală a unei societăți este greu de delimitat, aceasta având, totuși, câteva trăsături:

- cultura poate fi înțeleasă ca sferă a existenței în care oamenii construiesc semnificația practicilor cu ajutorul simbolurilor;
- modalitate prin care oamenii dau un sens vieții, prin intermediul comunicării dintre ei;
- scopul culturii este de a da sens vieții ;
- cultura mai poate fi înțeleasă și ca fiind teritoriul înțeleșurilor semnificative din punct de vedere existențial.

În cartea Ecaterinei Cocora, Globalizare și management, întâlnim dictonul Think global, act local, adică există tendința filialelor companiilor mari de producție de a folosi forța de muncă prezentă în țara gazdă pentru a exporta mai apoi la scară planetară. Putem spune că așa se întâmplă și în cazul culturii, mai ales în cazul cinematografului, un exemplu fiind cel al filmului Harry Potter, unde regizori, actori, scenografi de diferite naționalități și religii au colaborat pentru a realiza un proiect ce s-a dovedit a fi apreciat la nivel global, devenind o modalitate internațională de interacționare umană. Însă acest lucru s-a întâmplat într-o anumită regiune din Marea Britanie.

Globalizarea poate păstra coexistența pașnică dintre culturi, doar în contextul pornirii de la specificitatea industriilor culturale pentru a proteja libertatea de informare.

Libera comercializare a culturii este, așadar, un gest nobil, prin care fiecare cetățean al planetei poate beneficia de libera circulație a ideilor, cuvintelor, imaginilor, încurajând faptul că țări deopotrivă bogate și sărace să-și poată răspândi cultura proprie. Ca o concluzie, putem afirma faptul că Globalizarea creează conștiința varietății, mărește forța democrației, înfățișând un individ capabil de a alege dintre mai multe variante posibile. De asemenea, acest individ se poate apăra de manipulare, deoarece are posibilitatea de a o identifica. Globalizarea are marele rol, în opinia mea, de a anihila distanța între culturi. Lumea devine un singur loc, iar noi toți suntem vecini.

Bibliografie:

- John Tomlinson, (2002), Globalizare și cultură, Editura Armarcord, București
 Radu Sageată, (2009), Globalizare culturală și cultura globală, Editura Universitară, București

INTERCULTURALITATE PRIN FILM DOCUMENTAR

*Prof. Matache Ioana-Roxana,
Palatul Copiilor Buzău*

Interculturalitatea a devenit o trăsătură inerentă a sistemului de învățământ actual. Aproape că orice oră sau curs nu se poate desfășura fără trimiteri interculturale, fără referiri interculturale, ceea ce este normal, elevul trebuie să cunoască lumea în care trăiește, trebuie să știe că fiecare este unic, dar, chiar și așa, nu poate trăi izolat. Comunicare este modalitatea prin care fiecare stabilește relații sociale, dimensiunea aceasta fiind una de o importanță majoră. Astfel, fiecare cadru didactic trebuie să abordeze, în diferite forme și feluri, comunicarea interculturală, pentru o integrare reușită a elevilor în contemporaneitate. Interculturalitatea presupune interdisciplinaritate, o astfel de abordare fiind optimă pentru a aborda diferite teme privind acceptarea și conștientizarea diferențelor interculturale.

Sistemul de învățământ poate și trebuie să-i pregătească pe elevi pentru viața după școală, având la îndemână infinite metode. Cum interculturalitatea presupune acceptarea celuilalt, acceptarea diferențelor de orice natură, școala poate face ca aceste lucruri să fie cunoscute elevilor prin forme atractive, metodele didactice fiind o unealtă la îndemână. Așa cum Constantin Cucoș, interculturalitatea vizează acceptarea alterității, descoperirea și conștientizarea propriei identități prin viețuirea laolaltă, prin descoperirea celuilalt, în cadrul orelor de curs am propus elevilor de nivel liceal un film de tip documentar *Școala noastră*, regia Mona Nicoară și Miruna Coca-Cozma. În contextul unui experiment de desegregare școlară, filmul *Our school (Școala noastră)* urmărește pe durata a patru ani acest proces cu regula impusă de Uniunea Europeană conform căreia romii trebuie să învețe în aceleași clase cu majoritarii. Filmul a fost vizionat și diseminat în cadrul proiectului One World Romania, unde au participat cadre didactice, atelierul fiind moderat de către cei de la One World Romania, urmând ca el să fie parcurs și în cadrul orelor de curs, împreună cu elevii. Filmul are la bază povestea a trei copii romi dintr-un orașel maramureșean, subiecții acestui experiment, copii ce trebuie integrați de către autoritățile locale conform directivelor europene. Filmul documentar prezintă frust problemele cu care se confruntă sistemul de învățământ românesc în integrarea minorității rome, fiind o sursă de informații concretă despre condiția elevilor romi. Se observă clar cum acest proces eșuează lamentabil, integrarea copiilor făcându-se în mod eronat, filmul scoțând în evidență sărăcia, discriminarea, prejudecățile instituțiilor, dificultățile din învățământ. Pe lângă cele enumerate, printre temele abordate se regăsesc: drepturile minorităților, egalitatea de șanse în educație.

Voi reda proiectul prin care filmul documentar a fost prezentat în cadrul orelor de curs.

Disciplina: Redacție de presă/Radio-tv

Nivel: liceal

Subiectul lecției: Școala noastră

Durata: 3 ore (180 minute)

- vizionarea filmului durează 90 minute;

- 90 de minute sunt alocate discuțiilor.

Scopul activității:

Interculturalitatea, acceptarea celuilalt și descoperirea propriei individualități;

Diferențe culturale, toleranță;

Aprofundarea problematicii discriminării pe motive etnice.

Obiective operaționale:*Elevul va fi capabil:*

- să-și amintească anumite aspecte din film;
- să identifice problemele prezentate;
- să distingă, în baza exemplurilor, soluțiile bune de cele neinspirate;
- să identifice, în film, rolul fiecărei persoane;
- să recunoască dificultățile din procesul de desegregare;
- să propună soluții.

Strategii didactice: Activitate frontală, activitate în grup, activitate individuală, conversația liberă, dezbateră.

Desfășurarea activității:

1. Moment organizatoric.

Pregătirea celor necesare vizionării filmului: ecran suficient de mare, sala să fie pe cât posibil obscurizată, nivelul sonor adecvat.

2. Moment de dezgheț:

Profesorul citește o scurtă recenzie a filmului.

Pe baza celor citite, elevii sunt invitați la un exercițiu de spargere a gheții: Știu că..., dar nu știu că..., iar elevii generează idei cu privire scurta recenzie citită.

3. Comunicarea subiectului activității.

Profesorul prezintă succint ceea ce vor vizualiza, subiectul filmului, explică anumite aspecte ce pot induce în eroare sau pot fi necunoscute.

Se explică termeni precum: interculturalitate, alteritate, desegregare, integrare, învățământ special, se prezintă mediul social vizat, zona geografică.

4. Vizualizarea filmului

Filmul durează 90 de minute. Este întrerupt atunci când profesorul observă nelămuriri sau crede că anumite aspecte pot pune în dificultate. Se oferă explicații. Elevii vor nota aspecte pe care le consideră importante, notând minutul filmului pentru a se putea relua după terminarea filmului. De asemenea, elevii vor nota întrebări pe care doresc să le lămurească.

5. Discuțiile propriu-zise.

Fiecare elev face un rezumat de maxim 5 rânduri al filmului.

I. Profesorul propune un set de întrebări pentru a conduce discuția.

- Cum văd copiii școala la începutul filmului?
- Cum se schimbă atitudinea lor pe parcurs?
- Ce credeți că simt copiii romi atunci când sunt separați?
- Descrieți directorul unității de învățământ. Calități și defecte.
- Cum interpretați decizia directorului de a muta copiii romi la o școală specială?
- Ce simt copiii cu privire la această mutare?
- Lista de întrebări va fi completată cu întrebările formulate de elevi.

II. Elevii sunt împărțiți în grupuri mici și vor analiza câte un personaj răspunzând următoarelor întrebări:

1. Care este rolul personajului în povestea filmului?

2. Cum se schimbă viața personajului de-a lungul filmului?
3. Ce puteți învăța de la personajul vostru?
4. Ce ați schimba la personajul vostru?

III. Se pregătesc câteva afirmații fals-adevărate care vor fi folosite în sesiuni mici de dezbateri:

- Copiii romi nu vor să învețe.
- Părinții copiilor romi nu îi lasă la școală.
- Romii nu doresc să trăiască în civilizație.

Pornind de la film și de la situații reale cunoscute, se vor emite păreri despre subiectele propuse.

6. Feedback

Elevii vor scrie un mini-eseu pe tema: Am visat că sunt unul din personajele filmului.

Elevii sunt invitați să închidă ochii preț de un minut, apoi vor scrie mini-eseul.

Bibliografie:

Cucoș, Constantin, curs *Educație interculturală*.

Solomon, Alexandru; Brădeanu, Alina; Berz, Caroline; Nicoară, Mona; Fotiade, Nicoleta; *Educație prin film documentar, Studiu de caz Școala noastră*, București, 2013

COMPETENȚA INTERCULTURALĂ ÎN ORELE DE LIMBI MODERNE

*Profesor Mărculescu Cristina Maria,
Școala Gimnazială nr. 1, Voluntari*

Într-o lume dinamică, unde au loc schimbări economice, politice, sociale, educația joacă un rol important în promovarea coeziunii sociale și coexistența pașnică. Educația poate contribui la crearea unei societăți tolerante, prin multitudinea de proiecte și programe care încurajează dialogul între elevi de diferite naționalități, culturi și religii.

Copilul trebuie educat să respecte propriile valori culturale, dar și ale altor națiuni. Educația trebuie să vizeze nevoile de învățare ale tuturor copiilor, tinerilor, adulților, urmărind astfel dezvoltarea deplină a personalității umane și întărirea respectului față de drepturile omului și față de libertățile sale fundamentale. Ea trebuie să ia în considerare ori să se fondeze pe diferența și să se deschidă în fața diverselor valori, o educație capabilă să răspundă nevoilor Europei contemporane și viitoare caracterizată prin loialitate, respectul persoanei umane, toleranță, simpatie, sociabilitate, generozitate și spirit de înțajutorare.

Educația interculturală apare în școala românească în curriculum nucleu prin abordarea diferitelor tematici la orele de limba română, limbi moderne, geografie, istorie, cultură civică, ed. plastică, muzică, religie. Educația interculturală apare în curriculum la decizia școlii încă din din 2010, ca materie opțională pentru liceu, conform OM 5817/16.12.2010. Odată cu noua reformă a programelor școlare apare o nouă programă în trunchiul comun de educație socială ce cuprinde la clasa a VI-a educația interculturală, începând cu anul școlar 2018-2019. O altă componentă

importantă o reprezintă activitățile extrașcolare, prin derularea diverselor proiecte Comenius, Erasmus+, E-twinning, Europa, casa noastră etc.

Educația interculturală trebuie integrată în educația școlară luând în considerare întregul proces de învățare: formarea profesională a cadrelor didactice, curriculumul în sine, limbi moderne, metode de predare, interacțiunea între elevi, materiale didactice etc.

Învățarea unei limbi străine reprezintă una din competențele cheie de învățare pe parcursul vieții, iar limbile moderne au promovat dintotdeauna dimensiunea interculturală. Îmbunătățirea calității și eficienței învățării limbilor străine a devenit unul dintre obiectivele-cheie ale Cadrului Strategic pentru Educație și Formare Profesională ("ET 2020")¹. Cadrul subliniază necesitatea de a permite cetățenilor să comunice în două limbi străine pe lângă limba maternă, precum și necesitatea promovării predării limbilor străine și oferirea emigranților oportunitatea de a învăța limba țării gazdă. Pentru a fi eficientă, predarea limbilor străine are nevoie de cadre didactice bine calificate de limbi străine. profesorii de limbi străine au nevoie de resurse suficiente și adecvate de predare, precum și orientări clare de predare. Tendința de a oferi posibilitatea învățării unei limbi străine de la o vârstă timpurie este evidentă în multe state europene, iar învățarea a două limbi străine pe o perioadă de cel puțin un an pe parcursul învățământului obligatoriu este o obligație pentru toți elevii cu vârste cuprinse între 10 și 15 ani în întreaga Europă.

Cele două instrumente de referință pentru educație, Cadrul european comun de referință pentru limbi: învățare, predare, evaluare (CEFR) și Portofoliul lingvistic european (ELP) încearcă să unească națiunile cu diferite sisteme de evaluare și să propună o scară comună de evaluare pentru competențe lingvistice, cu șase niveluri de competență: A1, A2, B1, B2, C1, C2.

Cadrul european comun de referință (2001) folosește o terminologie diferită: "se referă la "operațiuni" legate de învățare și predare, la "competențe" în legătură cu elevul și la "activități lingvistice" care facilitează prelucrarea recepției textului sau de producție și de încurajare a strategiilor. Nu este inclusă competența interculturală, deși capitolul 8 se referă la plurilingvism și pluralism. Cadrul menționează ca și competența lingvistică:

-competențe generale

-competențe de comunicare lingvistică: competențe lingvistice, socio-lingvistice și pragmatice.

Portofoliul lingvistic european (European Language Passport) lansat în România în anul 2001 pentru a marca anul european al limbilor, având o funcție de raportare și o funcție pedagogică, are trei componente obligatorii: un pașaport lingvistic (rezumând identitatea lingvistică a proprietarului), o biografie a obiectivelor de învățare, monitorizarea progresului, înregistrarea și reflectarea învățării limbilor străine importante și a experiențelor interculturale) și un dosar (pentru a stoca activitatea în curs).

Programele școlare de limbi moderne s-au adaptat conform cerințelor Cadrului Comun de Referință European. Din 2004, programele de limbi moderne aprobate pentru cls. a III-a și a IV-a menționează ca obiective dezvoltarea reprezentării culturale. Din anul 2009, programa de limbi moderne pentru clasele V-VIII adaugă secțiunea de Valori și atitudini celor patru competențe principale. Programele de limbi moderne de nivel primar din 2014 vizează competențele generale, iar formulările atitudinale sunt incluse alături de accentele cognitive, adică atitudinile de comunicare se asociază deprinderilor de comunicare. Noile programe de limbi moderne pentru

¹Key Data on Teaching Languages at School in Europe – 2012, <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice>

ciclul gimnazial, aprobate în 2017 continuă aceeași abordare de incluziune a atitudinilor de comunicare, iar educația interculturală se poate regăsi prin suporturile de învățare și sugestii de contexte de comunicare.

Competențele culturale se regăsesc implicit în competențele de învățare a unei limbi străine întrucât folosirea limbii presupune interacțiune și comunicare între o diversitate de subiecți. Aspectele și diferențele culturale sunt atinse în mod firesc pe parcursul predării elementelor de conținut, a structurilor lexicale și gramaticale. Inițial ideea de interculturalitate însemna, de fapt, o cunoaștere a trecutului și a prezentului mediului cultural țintă, o simplă identificare a asemănărilor și a diferențelor între spațiile culturale de origine și țintă.

Dimensiunea culturală poate fi realizată în unitățile de învățare prin:

- teme cum ar fi: viața de zi cu zi (mâncare tradițională, mese, sărbători legale, activități de timp liber); condiții de viață (tipuri de case), tradiții, istorie, evenimente străine, religie; limbajul trupului; convenții sociale (cadouri, ospitalitate, punctualitate, cod de îmbrăcăminte, stereotipuri de conversație, ceremonii, nunți)
- grade de formalitate/informalitate: limbaj funcțional, structuri specifice lexicale și gramaticale, reguli și exemple de pronunție și intonație.

Aceste teme pot fi abordate utilizând texte autentice sau adaptate din diferite surse: ziare, reviste, cărți, literatură, imagini, grafice, orare, materiale audio (cântece, interviuri, conversații), materiale video (clipuri, filme, interviuri, conversații).

Competența interculturală este regăsită în literatura pedagogică de specialitate din perspectiva abordării centrate pe elev și se bazează pe diferite strategii: Tasked-based learning, CLIL (content and language integrated learning) sau utilizarea TIC. Dezvoltarea competenței de comunicare a elevilor este obiectivul principal al profesorului de limbi moderne și acesta va trebui să dezvolte această competență pornind de la nevoile și interesele elevilor, încercând să determine particularitățile lingvistice și psihopedagogice ale acestora și anume vârsta, tipul de motivație, stiluri de învățare, nivelul de competență lingvistică.

Conștiința culturală este denumită “a cincea abilitate în învățarea unei limbi străine”. Stăpânirea unei limbi străine sau și cunoașterea particularităților culturale ale unui alt mediu asigură nimănui competența necesară pentru a face față situațiilor de comunicare interculturală. Formarea și dezvoltarea competenței de comunicare interculturală este complexă, multidimensională și variată, depinde de situația de comunicare și implică patru dimensiuni interdependente: dimensiunea cognitivă, dimensiunea afectivă, dimensiunea acțională și dimensiunea reflexivă.

Promovarea competenței interculturale nu este doar un scop util pentru predarea limbilor străine, ci și o contribuție importantă la dezvoltarea personală a individului, la dobândirea de atitudini față de ceilalți. Rolul profesorilor este nu numai transmiterea de informații, abilități lingvistice și cunoștințe, ci și dezvoltarea personală a cursanților, ca viitori cetățeni europeni. Competența interculturală este primul pas pe care trebuie să-l construim, deoarece elevul este expus și întâlnește alte lumi prin învățarea limbilor străine și favorizează socializarea.

Bibliografie:

- Beacco, Jean-Claude. (coord.) (2010). *Guide for the development and implementation of curricula for plurilingual and intercultural education*. Strasbourg: Council of Europe.
- Byram, Michael. (Ed.) (2003). *Intercultural competence*. Strasbourg: Council of Europe.
- Dasen, Pierre, Perregaux, Christiane, Rey, Micheline. (1999). *Educație interculturală: experiențe, politici, strategii*. Iași: Ed. Polirom
- Key Data on Teaching Languages at School in Europe – 2012*,
<http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice>.

TOPTIG - UN PROCEDEU DE SUDARE CARE PERMITE CREȘTEREA PRODUCTIVITĂȚII ȘI A CALITĂȚII ÎMBINĂRILOR SUDATE

*Prof. Mihăilescu Carmen,
Colegiul Tehnic "Domnul Tudor", Drobeta Turnu Severin*

Sudarea cu arc electric în mediu de gaz protector cu electrod de wolfram (tungsten) (WIG/TIG) este folosită pe scară largă în fabricație în aplicații manuale, automate și în aplicații robotizate. Principalul avantaj al acestui procedeu constă în calitatea înaltă a sudurilor obținute și aspectul plăcut al cusăturii sudate, fără stropi sau zgură. Un dezavantaj al acestui procedeu constă în viteza de sudare și pătrunderea reduse, în comparație cu alte procedee de sudare robotizate.

În acest scop a fost dezvoltat un nou procedeu de sudare a pieselor cu grosimi mici (0,8 - 4 mm), care combină calitatea procedurii WIG, cu caracteristici bune, viteza mare de sudare și pătrunderea bună ale procedurii de sudare cu arc electric cu electrod fuzibil în mediu de gaz protector (MIG/MAG). Elementul cheie al acestei tehnologii îl reprezintă concepția originală a capului pentru sudare. Noul procedeu de sudare, având denumirea de TOPTIG, este brevetat de grupul Air Liquide Welding. Materialul de adaos este orientat sub un anumit unghi (optim), care traversează duza de gaz și se află foarte aproape de electrodul de wolfram. Această configurație asigură avantajul unor dimensiuni de gabarit reduse și al unei accesibilități bune a capului pentru sudare, în cazul sudării robotizate a pieselor având forme și dimensiuni complexe.

Încercările de sudare au fost realizate în cadrul grupului Air Liquide Welding, pentru aplicații diverse pe table subțiri de diferite calități: oțel carbon, oțel inoxidabil, piese acoperite (table galvanizate).

Noul procedeu de sudare a fost dezvoltat pentru îmbunătățirea procedurii de sudare WIG robotizate cu sârmă rece prin combinarea calității procedurii de sudare WIG cu productivitatea procedurii de sudare MIG/MAG. Principiul de bază al acestei tehnologii îl reprezintă conceptul original al capului pentru sudare, în care materialul de adaos sub formă de sârmă este alimentat prin partea superioară a duzei de gaz la un unghi foarte strâns în raport cu axa capului pentru sudare. Noul concept al capului pentru sudare reduce dimensiunile de gabarit și îmbunătățește, prin urmare, foarte mult accesibilitatea capului pentru sudare la sudarea robotizată în cazul geometriilor complexe. În plus, se elimină necesitatea de menținere a sârmei, material de adaos, aliniată cu axa comună, a șasea axă a robotului este, prin urmare liberă, ceea ce facilitează programarea și permite optimizarea mișcării robotizate.

Cu acest nou procedeu de sudare brevetat, TOPTIG poate încorpora echipamente periferice, cum ar fi dispozitive pentru schimbarea automată a electrodului de wolfram și un alimentator cu sârmă cu sistemul push-pull. Procedeuul a fost deja implementat cu succes în aplicații pentru piese galvanizate, piese din oțel inoxidabil și aluminiu pentru industria alimentară, mobilier metalic și industria auto.

Industria auto tinde să se dezvolte foarte mult și caută în permanență soluții pentru creșterea performanțelor. Componentele ambutisate (ambutisări adânci), din table subțiri cu caracteristici mecanice ridicate, sunt implementate din ce în ce mai mult pentru reducerea greutateii caroseriilor. În acest moment, procedeele de sudare utilizate pe unele linii de producție nu reprezintă întotdeauna o soluție optimă, deoarece procedeele convenționale (procedeele de sudare MIG/MAG) se confruntă adeseori cu defecte de sudare de tip "pătrundere excesivă" și cu o instabilitate a arcului electric, ceea ce creează probleme de calitate (dimensional, vizual) și o preocupare mai mare a inginerilor sudori asupra înlăturării acestor aspecte negative.

Noile materiale folosite în fabricarea caroseriilor, precum și alte constrângeri din fabricația curentă necesită următoarele:

- reducerea energiei liniare indusă în piesă în timpul procesului de sudare, de exemplu, procedeele convenționale WIG sau sudare cu plasmă cu sârmă rece;
- creșterea vitezei de sudare pentru creșterea productivității;
- utilizarea unui proces automat care permite o mișcare lină și optimizată;
- reducerea timpilor auxiliari, precum cei de înlocuire a materialelor consumabile.

La procedeele de sudare WIG robotizate, elementul central al sistemului de sudare îl reprezintă capul pentru sudare. Pe unele sisteme de sudare robotizate WIG și cu plasmă disponibile pe piață, sistemul de alimentare cu sârmă este instalat ca o piesă adițională și care nu întotdeauna poate oferi condiții optime pentru funcționarea în modul automat.

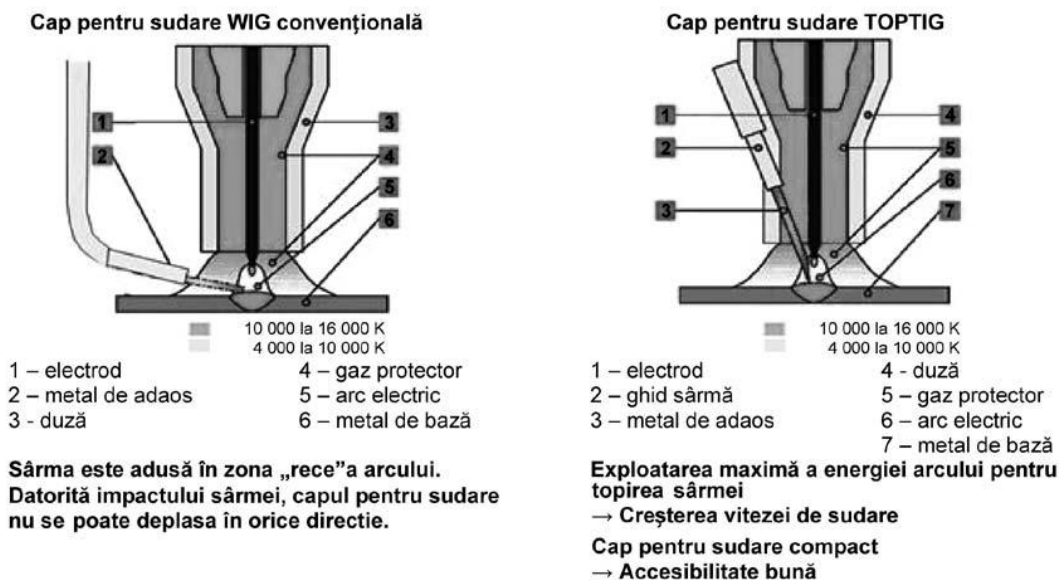
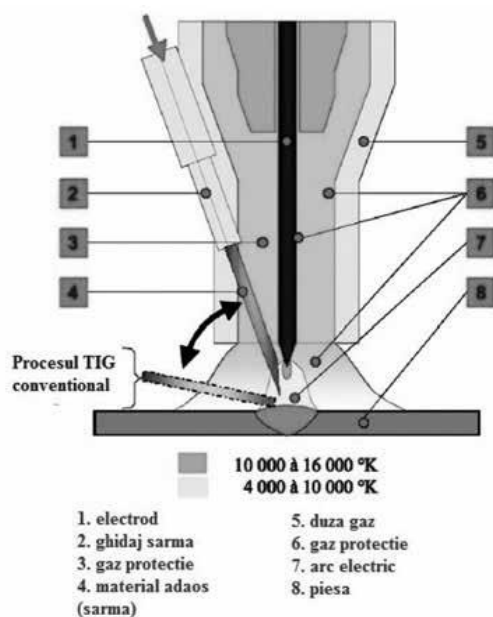

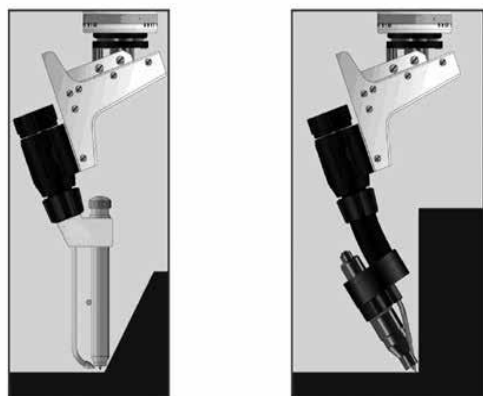
Figura 1. Structura capului pentru sudare WIG convențională cu sârmă rece în comparație cu cea a capului pentru sudare TOPTIG

Așa cum se observă în figura 1, sârma este orientată la 90° față de electrod și este astfel aliniată cu capul pentru sudare, ceea ce reprezintă un dezavantaj important în ceea ce privește dimensiunea de gabarit și posibilitățile de poziționare. Orientarea sârmei impune, de asemenea, ca poziționarea capului pentru sudare să aibă aceeași orientare în orice moment, deci nu poate să folosească a șasea axă a robotului, ceea ce implică o programare complicată, adesea cu mișcări lente și neregulate. Mai mult decât atât, electrodul de wolfram trebuie să fie înlocuit manual, fapt care conduce la creșterea timpului efectiv de lucru, și adesea cu repositionare diferită și modificarea distanței electrod-piesă, ceea ce afectează parametrii de sudare și forma cusăturii sudate.

Procedeu de sudare WIG robotizat, convențional, cu sârmă rece, permite disocierea energiei arcului între piesa de sudat și sârma pentru sudare, dar nu oferă o viteză mare de topire a sârmei, cu transfer parțial prin arc, necesară pentru a se corela cu viteze de sudare impuse. Noul procedeu se bazează pe un cap pentru sudare brevetat. Elementul său activ include un sistem integrat de alimentare cu sârmă prezentat în figura 2. Materialul de adaos (4) trece prin duza de gaz (5) la un unghi de aproximativ 20° în raport cu axa electrodului (1), și este paralel cu vârful conului arcului electric format de electrod și piesă. Datorită acestei configurații, materialul de adaos (4) este adus foarte aproape de vârful electrodului, zona cea mai fierbinte din arc, în cazul alimentării în polaritate directă îmbunătățind topirea acestuia și optimizarea procesului, cu o creștere semnificativă a vitezei de sudare și, implicit, a unui coeficient de depunere mai mare.

Figura 2. Capul pentru sudare TOPTIG

Cap pentru sudare WIG convențională Cap pentru sudare TOPTIG

arcului.

Această configurație face posibilă utilizarea unui cap pentru sudare WIG cu aceeași flexibilitate ca și a unui cap pentru sudare MIG/MAG, deoarece orientarea acestuia nu este condiționată (figura 3 și figura 4). Distanța electrod-piesă este mai puțin critică, deoarece materialul de adaos străpunge arc spre baia de metal topit. Ghidajul sârmei este atașat permanent la duza, astfel încât nu este posibilă modificarea poziției acestuia față de electrodul de wolfram. Această configurație conduce, de asemenea, la un anumit tip de topire și permite două moduri de transfer al metalului prin coloana

Figura 3. Accesibilitatea capului pentru sudare convențională cu sârmă rece în comparație cu cea a capului pentru sudare TOPTIG

Sârma trece prin zona cea mai fierbinte a arcului și poate fi topită și adusă în baia de metal topit folosind două moduri de transfer diferite, în funcție de viteza de avans a sârmei, așa cum se arată în figura 5. Modurile sunt: 1) prin transfer în punte neîntreruptă (sau flux de metal topit) și 2) prin transfer în picături.

Figura 4. Deplasarea capului pentru sudare în orice direcție fără a se modifica poziția sârmei

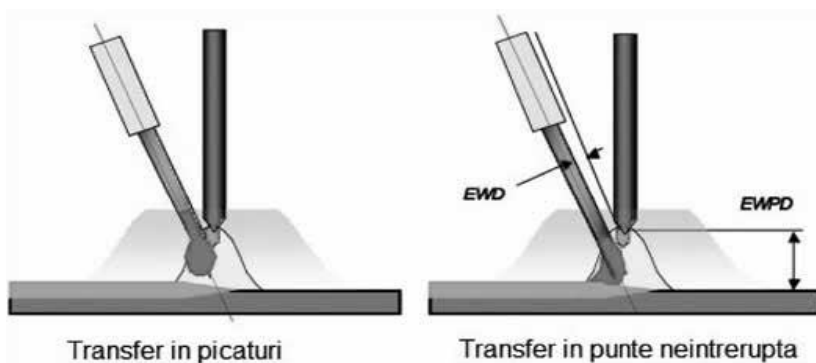

Figura 5. Moduri de transfer în arc

Principalele variabile la modul de transfer al picăturilor sunt mărimea picăturilor și frecvența. O viteză mai mare de alimentare cu sârmă conduce la o frecvență mai mare a picăturilor și la o dimensiune mai mică a acestora. Un zgomot distinctiv caracteristic este produs de fiecare dintre modurile de transfer, ceea ce face ușor de detectat tranziția.

Avantajele procedurii pot fi multiple, mai puține deformări pe îmbinările lungi cu o pătrundere adecvată, viteză mare de sudare și pătrunderea bună etc. Evoluția noilor surse de sudare, în special a celor care permit controlul curentului de sudare în mod pulsant, promite noi aplicații.

Bibliografie:

- Sudura – Revistă a Asociației de Sudură din România (ASR), nr.3. - septembrie 2016
- Jean-Marie Fortain, Cergy-Pontoise, Laurent Rimano, Viwek Vaidya, Nelu Simion- Procesul inovator îmbunătățește sudarea pieselor de metal.

DIMENSIUNEA INTERCULTURALĂ A EDUCAȚIEI

COMUNICAREA INTERCULTURALĂ

*Prof. Mladin Silvia Monica,
Școala Generală "Theodor Costescu",
Drobeta Turnu Severin*

Trăim într-o epocă a interferențelor. Întâlnirile dintre persoane sau culturi se amplifică și se diversifică de la o zi la alta. Nu este ușor să întreții relații optime cu alții, să înțelegi alte moduri de gândire, de simțire, de acțiune. În aceste condiții, se nasc diferite strategii de asumare spirituală, fie de retragere în sine, de apărare și întărire a identității culturale a persoanelor, fie de ieșire din sine, de permeabilitate și deschidere față de alte expresii spirituale – individuale sau colective. Școala, ca principală instanță de culturalizare, este antrenată în materializarea strategiilor amintite. Ea nu poate rămâne neutră la marile incitări sau presiuni ale vremii. În perimetrul școlar se reproduce cultura și se pun bazele creației de noi expresii culturale.

Educația interculturală vizează o abordare pedagogică a diferențelor culturale, strategie prin care se iau în considerație specificitățile spirituale sau de alt gen, evitându-se, pe cât posibil, riscurile ce decurg din schimburile inegale dintre culturi sau, și mai grav, tendințele de atomizare a culturilor. Nu e o știință nouă, nici o nouă disciplină, ci o nouă metodologie ce caută să integreze, în interogația asupra spațiului educațional, datele psihologiei, antropologiei, științelor socialului, politicii, culturii, istoriei.

În mod sintetic, educația interculturală vizează dezvoltarea unei educații pentru toți, în spiritul recunoașterii diferențelor ce există în interiorul aceleiași societății, și se referă mai puțin la realizarea unei educații pentru culturi diferite, ceea ce ar presupune staticism și izolare a grupurilor culturale. Educația interculturală privilegiază interacțiunea și dialogul, curajul de a ieși din sine și dorința de proiecție în celălalt. O educație concepută în perspectiva interculturală va resemnifica relațiile dintre școală și alte spații educative; ea va depăși zidurile școlii, prelungindu-se în activitățile informale, în viața de zi cu zi. Cum multiculturalul nu se regăsește doar în perimetrul școlii, trebuie să ne pregătim în prealabil pentru a-l întâmpina și valoriza.

Cultura nu mai trebuie înțeleasă ca o sumă finită de trăsături particulare care vine cu stereotipuri, iar abordarea interculturală devine posibilă în măsura în care se admite că negocierile, care nasc legături între indivizii de culturi diferite, pot determina crearea de noi practici culturale, purtătoare de semnificații noi. Nu este vorba de o însumare sau o juxtapunere a practicilor culturale, fiecare semnificativă într-un context particular, ci de o creație ale cărei semnificații sunt operante mai ales în comunitățile multiculturale.

Comunicarea interculturală presupune două componente: comunicarea personală și comunicarea socială. Comunicarea personală presupune o creștere a competenței comunicaționale a primitorului. Comunicarea socială presupune o comunicare interpersonală și o comunicare mediatică.

Mediatorul este persoana care intervine pentru facilitarea unui acord între două sau mai multe persoane. Mediarea constă în acțiunea de a pune în acord, de a concilia persoane sau grupuri, de a juca funcția de intermediar în acceptarea, cunoașterea și gestionarea unor dificultăți. Mediarea asigură și un contact cu mediul extern al spațiului de întâlnire (servicii sociale, poliție etc. , în cazul mediului școlar).

Cele mai uzitate medieri sunt cele de ordin lingvistic. Mediarea interlingvistică prezintă acel proces de intermediere între două sau mai multe limbi, mai exact, între persoane care vorbesc limbi diferite. Un bun mediator lingvistic devine un excelent animator al comunicării interculturale.

La nivelul instituției școlare se pot distinge mai multe avantaje ale medierii culturale, în funcție de perspectiva din care se vizează diversele probleme.

În general, mediarea culturală în școală are un caracter profilactic, de evitare a unor disfuncțiuni care pot să apară la un moment dat. Aceasta are un caracter deliberat și chiar programat.

Comunicarea interculturală este acel schimb (sau tranzacție valorică) însoțit de înțelegerea semnificațiilor adiacente, între persoane sau grupuri care fac parte din culturi esențialmente diferite. Schimburile se pot realiza la nivel ideatic, verbal, nonverbal, comportamental, fizic, obiectual, organizațional. Pot fi implicite sau explicite, inconștiente sau deliberate.

Fenomenul transmisiei culturale este deosebit de complex. Sensurile difuziunii culturale sunt multiple și destul de greu de reperat. Berry și colaboratorii săi (1992, p.18) au propus următorul model al transmisiei culturale :

A. Transmisie verticală (de la antecedenti direcți)

1. enculturație generală
2. socializarea realizată de părinți

B. Transmisie oblică (de la alți adulți)

- a) din propriul grup
 1. enculturație generală
 2. socializare specifică
- b) de la alte grupuri
 1. aculturație generală
 2. resocializare specifică

C. Transmisie orizontală (de la congeneri)

1. enculturație generală
2. socializarea specifică de la cei de aceeași vârstă

Comunicarea culturală este cu atât mai dificilă, cu cât cea mai mare parte a elementelor ei componente sunt destul de evanescente, mai puțin vizibile și mai greu comprehensibile. Precum aisbergul, a cărei măreție nu se vede, două treimi din el fiind cufundate, tot așa cea mai mare parte a culturii rămâne ascunsă celor ce iau contact pentru prima dată cu ea. Este drept că aspectele exterioare ale culturii (arhitectura, artele, îmbrăcămintea, ritualurile etc.) sunt ușor reperate și cunoscute. Rămân însă mentalitățile, concepțiile, idealurile – un câmp vast, aproape nedeterminat. O comunicare interculturală veritabilă cere timp și răbdare din partea protagoniștilor. Cu cât cunoașterea unei culturi străine se adâncește, cu atât marja viitoarelor descoperiri se lărgeste. Familiarizarea cu o parte invizibilă a aisbergului stârnește curiozitatea pentru aflarea altora. Cunoscându-i pe alții, mă cunosc mai bine și pe mine. Învățarea interculturală constituie o coordonată importantă a oricărui program de educație. Ea are ca obiectiv cultivarea receptivității față de diferență, integrarea optimă a noutății valorice, mărirea permisivității față de alteritate, formarea unei competențe interculturale. Reactulizarea unei culturi este “creatoare”, “îmbogățitoare”. Noul este lecturat însă prin intermediul instrumentelor culturale vechi. Niciodată individul nu va putea renunța la schemele culturale achiziționate mai demult.

Comunicarea interculturală pune față în față două tendințe oarecum cotradictorii: stabilitate și schimbare. Acomodările și asimilările nu sunt separate unele de altele; ele lucrează împreună, reglând și echilibrând relația individului cu lumea.

Atunci când contactele dintre purtătorii a două culturi devin antagoniste, este de dorit să se creeze zone de intercomprehenșiune, adică un spațiu de întâlnire pe baza unor valori comune ce asigură funcționarea unui dialog acceptabil.

Posibilitatea deschiderii este indicată de unii cercetători printr-o anumită capacitate de interculturalitate. Capacitatea de interculturalitate (Nicklas, 1996, p.180-181) este rezultatul unui proces de învățare. Ea tinde către două obiective :

- lărgirea capacității de percepție pentru tot ceea ce este străin ;
- capacitatea de a-l accepta pe altul ca fiind altceva.

În acest proces de apropiere față de alteritate se pot naște mai multe atitudini, dintre care unele pot fi negative. Trebuie să se evite două atitudini :

- dacă diferența este considerată radicală și absolută, comunicarea se transformă în confruntare, blocând procesul dezirabil de învățare;
- dacă, dimpotrivă, diferența este negată, limitele se diluează, contururile dispar, identitatea culturală alunecă în nediferențiere; procesul de învățare nu mai poate avea loc.

Comunicarea interculturală se mulează pe un joc între închidere și deschidere. A sesiza dinamica acestor limite fluctuante înseamnă a acționa în mod inteligent și pedagogic.

Procesul de primire – acceptare naște un perimetru cultural nou, mai bogat și mai divers în stimuli culturali. Acesta nu cuprinde exclusiv elemente dintr-o direcție sau alta, ci sinteze noi, ca urmare a îngemănărilor, continuităților și complementarităților dintre datele culturale preexistente. Cultura este un prealabil la ivirea unor evenimente sau situații multiple. Ea este “determinantul care determină” (Demorgon, 1989, p. 53), este un factor activ al transformării și evoluției sociale viitoare.

A face educație interculturală presupune ca însuși procesul educațional să se realizeze într-un mediu interacțional, prin punerea alături, față în față, a purtătorilor unor expresii culturale diferite. “Altul” este un prilej de descoperire și conștientizare a realei identități. Căci, în căutarea celuilalt, ne descoperim pe noi înșine, ne dăm seamă de ceea ce suntem, sperăm, merităm. Frumusețea existențială ne este dată de celălalt, de miracolul ieșirii din sine, de proiectarea în altul, de iubirea celui apropiat, ca și a celui îndepărtat !

Bibliografie:

- Constantin Cucos – *Educația. Dimensiuni culturale și interculturale*
 Pierre Dasen, Christiane Perregaux, Micheline Rey – *Educația interculturală. Experiențe, politici, strategii*
 Elena Joița – *Pedagogia – știința integrativă a educației*

SPECIFICUL ACTIVITĂȚILOR EDUCATIVE DE COMUNICARE INTERCULTURALĂ ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREȘCOLAR EXEMPLE DE ACTIVITAȚI EDUCATIVE

*Prof. Mocanu-Tudor Florentina,
Grădinița cu Program Prelungit “Voinicelul”, Slobozia, Judetul Ialomita*

Astăzi, mai mult decât oricând, sistemul de învățământ este obligat să țină cont de fenomenul de globalizare, determinat de deschiderea frontierelor de toate tipurile: economice, politice, sociale, culturale și științifice.

În principiu, formarea și dezvoltarea competențelor de comunicare interculturală începe chiar înainte de intrarea copilului la grădiniță.

Grădinița trebuie să consolideze efortul familiei și să continue acest proces, prin activități educative specifice. Preșcolăritatea poate fi vârsta propice pentru dobândirea de către copil a unor noi cunoștințe despre diversitatea lumii înconjurătoare, pentru acumularea de noi experiențe în procesul de relaționare și interacțiune cu membrii colectivității școlare, pentru modelarea unui comportamentului socio-afectiv care să permită dezvoltarea armonioasă a personalității sale.

Competențele de comunicare interculturală permit preșcolarului să se integreze social, să relaționeze corect cu cei din jur, indiferent de diferențele de rasă, religie, cultură, pregătire, statut social, etc.

Formarea și dezvoltarea acestor competențe trebuie să fie un proces bine pregătit și bine dirijat. Cadrul didactic trebuie să abordeze cu foarte multă responsabilitate problematica interculturalității. Activitățile educative din această sferă, desfășurate cu preșcolarii, trebuie să vizeze tot ceea ce este mai bun în cultura diverselor etnii: obiceiuri și tradiții cu valențe educative, repere istorice, patrimoniul cultural literar destinat copiilor, etc.

Având în vedere vârsta copiilor preșcolari, activitățile desfășurate ar trebui să vizeze grupurile etnice din comunitatea din care fac parte și să abordeze aspectele practice ale vieții acestora.

În practică, întâlnim două tipuri de grupe de preșcolari: grupe formate din copii care aparțin numai populației majoritare, deși în localitate există și populație minoritară de altă etnie (așa cum este cazul grădiniței în care lucrez) și grupe cu structură mixtă sub aspectul etniei.

Și într-un caz și în celălalt, activitățile educative promovate pot aborda teme ca: basme și legende populare, dansuri, obiceiuri și tradiții specifice, elemente de gastronomie specifică, etc.

Când, grupele de preșcolari aparțin unor instituții de învățământ preșcolar diferite, parteneriatele, îndeosebi cele cu copii care fac parte din etnii defavorizate, ar trebui să cuprindă activități care să se desfășoare în locații neutre: ca parcuri, locuri de joacă, cluburi pentru copii. Este foarte important ca toți copiii să se simtă parteneri egali. Din același considerent, astfel de parteneriate nu trebuie să includă activități de donație (cărți, jucării, etc). Pot fi însă încurajate acțiunile de schimb reciproc de produse realizate de copii (desene, colaje, produse confecționate din diverse materiale, etc).

Pot fi promovate cu succes, activități în grupe mixte care să consolideze sentimentul de apartenență a copiilor la comunitatea locală, indiferent de etnia din care fac parte ca de exemplu: excursii tematice, activități de ecologizare a mediului, concursuri sportive în echipe mixte, etc. Astfel de activități de tip outdoor, în care pot fi antrenați și părinții copiilor, au efecte benefice

asupra copiilor, care pot comunica liber, fără bariere, pot lega prietenii și pot dobândi abilități de comunicare interculturală care îi va ajuta în viață.

În același scop, pot fi valorificate foarte bine evenimentele culturale locale ca: festivaluri, ziua comunității, zile naționale și internaționale ca de exemplu: Ziua copilului, Ziua toleranței, Ziua Pământului, etc. Participarea copiilor în echipe mixte la astfel de activități contribuie la dezvoltarea unui comportament social pozitiv, la formarea unor atitudini deschise spre diversitate.

Nu trebuie să neglijăm nici cadrele didactice când abordăm probleme legate de competențele de comunicare interculturală. Este un punct sensibil, uneori ocolit sau voit ignorat, mai ales când vorbim despre etniile defavorizate.

În mod absolut necesar, când în grupele de preșcolari există copiii din etnii diferite, interculturalitatea trebuie să fie o componentă a activității zilnice. Grija față de toți copii, indiferent de etnie, religie, rasă, stare socială, stare fizică, este o obligație legală, dar și una morală și trebuie tratată cu maximă responsabilitate de cadrele didactice și managerul instituției școlare, cu atât mai mult când vorbim despre învățământul preșcolar.

Înainte de a le vorbi copiilor despre prietenie, toleranță, respect, avem obligația să ne asigurăm noi înșine că nu avem prejudecăți, că avem știința și voința necesară abordării corecte a problemelor generate de diferențele de ordin cultural și că, prin acțiunile noastre asigurăm fiecărui copil locul său bine definit în grup, o poziție egală cu a celorlalți și, dacă suntem dascăli cu adevărat, că îi ajutăm pe toți, în egală măsură să se dezvolte, valorificând cu măiestrie didactică toate aptitudinile și capacitățile de care aceștia dispun.

Lucrul în echipă, activitățile bazate pe cooperare, jocurile în grupuri mici sunt modalități prin care copiii învață ce înseamnă toleranța, prietenia, viața în comun.

Educația interculturală este o necesitate. Copiii cu abilități reale de comunicare interculturală vor fi capabili să evite conflictele, violența, să respecte pe cei din jurul său și în acest mod să se respecte pe sine. Numai cunoașterea diferențelor dintre membrii unei colectivități și acceptarea diferențelor de grup sau individuale ale acestora pot genera comportamente sociale sănătoase. Și această sarcină revine în mod evident educației, cadrelor didactice a căror menire este să pregătească azi copiii, pentru adulții de mâine, pașnici locuitori ai lumii fără frontiere.

Ținând cont de elementele specifice a activităților cu preșcolarii menționate mai sus, am proiectat și desfășurat Proiectul educațional intercultural „*Trăim în armonie*” la care au participat copii români, aromâni și rromi din municipiul Slobozia.

În sinteză, conținutul acestui proiect intercultural a fost următorul:

Argument: Grădinița trebuie și poate să-și asume responsabilitatea educației interculturale a copiilor, permițându-le să înțeleagă ceea ce ne leagă și ne apropie. Interculturalitatea înseamnă respectul diferențelor. Iar respectul vine din cunoaștere și comunicare.

Scopul: înțelegerea și respectarea diferențelor culturale prin valorificarea pozitivă a elementelor din cultura celor trei categorii de populație care conviețuiesc în Slobozia

Obiectivele:

- formarea și consolidarea competențelor de comunicare interculturală a copiilor de vârstă preșcolară prin cunoașterea valorilor culturale ale diferitelor etnii din comunitatea locală;
- oferirea unor experiențe de învățare care să faciliteze familiarizarea preșcolarilor cu aspectele specifice diferitelor culturi;
- dezvoltarea personală a copiilor și crearea condițiilor pentru o bună inserție în comunitate.

Grup țintă: copii din municipiul Slobozia, Județul Ialomița, de vârstă preșcolară (români, aromâni și rromi) și părinții acestora

Conținutul activităților programate și desfășurate:

1. „*Să facem cunoștință!*”, având ca obiectiv un prim contact între copiii participanți pentru a se cunoaște și a înțelege că în comunitate există și copiii care aparțin altor etnii
2. „*Tuturor ne plac poveștile*”, având ca obiectiv valorificarea patrimoniului literar specific culturii participanților.

Această activitate constă în două șezători literare în care fiecare grup etnic povestește:

- un basm popular din literatura proprie (română, aromână și rromă);
- un basm popular din literatura celorlalte etnii.

Activitățile vor cuprinde și elemente care să asigure un caracter atractiv pentru copii (metode activ participative, jocuri, desene, etc) și se vor desfășura la Biblioteca Județeană din municipiu.

3. *“Parada portului popular”*, având ca obiectiv conștientizarea diferențelor privind portul tradițional a celor care locuiesc în Slobozia și se va desfășura în spațiul Centrului Cultural UNESCO *“Ionel Perlea”*.
4. *“Să cântăm și să dansăm, împreună învățăm!”*, având ca obiectiv cunoașterea de către copii a dansurilor și cântecelor specifice participanților. Activitatea se va desfășura în aer liber, pe scena Parcului Catedralei din municipiu. Fiecare echipă va prezenta dansuri specifice. Acțiunea se va finaliza cu o horă la care vor participa toți copiii, pe un fundal sonor în care se vor utiliza cântece specifice tuturor culturilor.
5. *“Un party dulce”*, având ca obiectiv cunoașterea de către copii a unor produse din gastronomia specifică a participanților. Activitatea va fi găzduită de *“Happy Club”* pentru copii și va fi completată de o sesiune de jocuri distractive.
6. *“Orașul meu frumos”*, având ca obiectiv consolidarea sentimentului de apartenență la comunitatea locală a tuturor copiilor, indiferent de etnie. Activitatea va consta în plantarea unor pomi în parcul mare al orașului
7. *“Împreună, la Zilele Sloboziei”*, având același obiectiv, consolidarea sentimentului de apartenență la comunitatea locală . Copiii vor forma echipe mixte și vor participa la acțiunile organizate de municipalitate cu această ocazie.
8. *“Un cadou pentru un prieten drag”* având ca obiectiv consolidarea sentimentului de prietenie și respect pentru copiii din alte etnii. Activitatea constă în realizarea unor produse specifice preșcolarilor (desene, colaje, etc) și dăruirea lor celor cu care pe parcursul proiectului au stabilit o relație sufletească de prietenie.

Evaluarea proiectului:

- album foto
- CD cu filmulețe video cu aspecte din activități

Diseminarea rezultatelor:

- materiale oferite părinților (fotografii și filmulețe video)
- prezentarea rezultatelor în cercuri pedagogice organizate la nivel județean

INTERCULTURALITATEA ÎN ȘCOALA CONTEMPORANĂ

*Prof. Munteanu Elena,
Colegiul Național „Mircea Eliade”, Reșița*

Educația interculturală a devenit o temă de actualitate atât în școala cât și în societatea românească în general. Educația interculturală promovează atitudini tolerante, de acceptare a raportului ”eu-celălalt” și a noțiunii de străin, recunoașterea și respectarea diferențelor culturale prin valorificarea pozitivă a relațiilor de egalitate între oameni și nu prin aplicarea polarității superior-inferior.

Educația interculturală presupune promovarea unor politici școlare care să permită egalizarea șanselor în educație și a unor strategii de valorificare a diferențelor culturale pentru a le transforma în resurse pedagogice, iar responsabil de aceste demersuri este (în cadrul educațional instituționalizat) managerul grupei/ clasei, respectiv cadrul didactic.

Educația interculturală și-a făcut apariția pe agenda politică a Europei odată cu școlarizarea copiilor imigranților din societățile vest-europene.³ S-a conștientizat atunci pentru prima dată că existența unor grupuri provenite dintr-un fond cultural diferit de cel al populației majoritare poate constitui o provocare. În acest prim stadiu al educației interculturale, diferența este percepută și tratată ca o problemă. Urmează apoi stadiul în care copiii imigranților li se recunoaște dreptul de a beneficia de ore de studiu al propriilor limbi, culturi și religii, însă în afara procesului de școlarizare din sistemul de învățământ formal, și în afara oricărui dialog intercultural cu elevii majoritari. În cel de-al treilea stadiu, paradigma actuală a educației interculturale, diferența constituie o bogăție și se promovează dialogul intercultural între diferitele grupuri din societate.

Educația interculturală se referă la teme ca ”acceptarea”, ”conviețuire cu ceilalți”, ”participare”, evitarea prejudecăților și promovarea unei educații democratice interculturale/multiculturale. Când vorbim de educație interculturală ne referim ca un element cheie și anume interculturalismul.

Educația interculturală se poate desfășura pe trei paliere la nivelul școlar:

- de curriculum nucleu
- de curriculum la decizia școlii,
- de activități extracurriculare.

Astfel, conform Ordinului nr. 1529/2007 privind dezvoltarea problematicii diversității în curriculumul național emis de către Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului prevede următoarele:

Art. 1. -

În scopul formării elevilor pentru o societate caracterizată prin diversitate culturală, politicile curriculare vor promova valorificarea și dezvoltarea, în cadrul curriculumului național, a aspectelor referitoare la diversitatea culturală (etnică, lingvistică, religioasă etc.).

Art. 2. -

(1) În documentele curriculare - planuri-cadru, programe școlare, manuale școlare, auxiliare curriculare, autorii vor include aspectele referitoare la diversitatea culturală (etnică, lingvistică, religioasă etc.), în funcție de specificul domeniilor disciplinare.

(2) În programele școlare vor fi incluse, în funcție de specificul domeniilor disciplinare, obiective-cadru, obiective de referință, competențe generale, competențe specifice, teme/conținuturi ale învățării, activități de învățare, valori și atitudini referitoare la diversitatea culturală - etnică, lingvistică, religioasă etc.

(3) În învățământul gimnazial și în cel liceal, în programa pentru disciplina Istorie va fi abordată problematica istoriei tuturor minorităților din România.

Problema comunicării interculturale în învățământ conduce în mod firesc la soluționarea unor probleme cum ar fi: cum percepe profesorul diferența culturală, cum își adaptează stilul comunicativ la profilul cultural al elevului, care sunt pericolele folosirii unor stereotipuri de categorisire a alterității în educație, ce posibilități are profesorul de a înțelege și valorifica potențialurile culturale diferite ale elevilor, care este aportul profesorului, elevilor, părinților la dezamorsarea unor neînțelegeri interculturale etc.

Formele de realizare a educației interculturale rămân cele generale, în care se face orice tip de educație: lecțiile obișnuite, activitățile nonformale din școală sau influențele informale exercitate înafara perimetrului școlar. Când privește metodologia didactică, se vor prelua și adapta procedeele activizante cunoscute, care se vor combina în modalități cât mai inteligente pentru a favoriza și forma comportamente interculturale. Va fi promovată o pedagogie activă și participativă, metode active care să solicite interesul și creativitatea elevilor, care să facă apel la toate capacitățile lor și care să le permită să se exprime și să colaboreze. La aceasta pot concura mai multe tipuri de activități (Rey, 1999, p. 188): realizarea de proiecte, cercetări, anchete prin interviuri, jurnale de clasă, recitări de poezii, povestiri, interpretări de roluri, manifestări teatrale cu sau fără marionete, dezbateri de idei plecând de la studii de caz, discuții asupra unor probleme cu impact asupra vieții școlii, posibilitatea de a negocia și ajunge la decizii consensuale, exerciții de reflecție critică și constructivă.

Un cadru prielnic de realizare a educației interculturale îl constituie sportul. Sportul nu este numai o practică fizică, este și una culturală. Fiecare disciplină sportivă îngăduie mai multe grade de universalitate. Fotbalul în Europa sau base-ball-ul în SUA au în subsidiar și funcții interculturale. Sportul vehiculează modele, vedete care întrec spațiul limitat al unei țări. Marii sportivi nu mai au cetățenie unică, au devenit "mondiali". Prin organizarea de competiții sportive nu numai ca elevii de diverse etnii cooperează, dar și respectă reguli, se respectă reciproc și realizează o echipă.

Gama de activități în școală se va lărgi, prin îmbinarea diferitelor forme de organizare cu noi mijloace de învățământ și împrumutarea unor practici sau strategii specifice manifestărilor culturale de nivel comunitar sau global. Iată posibilele tipuri de activități ce se pot contura (Rey, 1999, pp. 189-193):

- invitarea în școală sau în mediul educativ a unor persoane avizate din exterior; aceste contacte vor fi cu atât mai benefice și mai instructive dacă invitații reprezintă puncte de vedere diferite, medii sociale și culturi diferite;

- utilizarea bibliotecilor, a centrelor de documentare audio-vizuale prezente în școală sau în comunitate sau chiar a unor bibliobuze, circulând dintr-o localitate în alta. Aceste centre vor trebui să dispună de lucrări care să răspundă obiectivelor educației interculturale: lucrări prezentând drepturile omului și libertăți fundamentale accesibile diferitelor grupe de vârstă, documentații asupra condițiilor unei dezvoltări durabile și asupra mediului înconjurător, expuneri ale unor evenimente istorice sau contemporane.

- utilizarea noilor tehnologii ale comunicării (teleînvățarea, televiziunea educativă, cărțile - casetă), care permit accesul la educația continuă a unor noi categorii sociale și constituie o cale de tranziție spre o altă formă de educație;

- utilizarea de reviste care pot să suplینească materialul pedagogic, frecventă în țările în curs de dezvoltare;

- participarea la evenimentele culturale și sărbătorile locale, la diversele activități care sunt propuse, vizitarea de muzee și expoziții;

- antrenarea în activitățile muzicale și corale. Cântecul constituie un mijloc de participare și de dezvoltare a unei culturi a păcii;

- studiul aportului reciproc al culturilor, care se poate realiza și în afara unor evenimente culturale specifice. Ca și muzica, arhitectura, artele plastice și motivele lor decorative, operele literare, științele oferă ocazii remarcabile de a ilustra legăturile existente între est și vest, între nord și sud;

- organizarea de întâlniri între persoane de culturi diferite, ca ocazii de stabilire a unor noi relații de prietenie;

- reacția la evenimentele politice locale și internaționale. Dramele (războaie, foamete sau catastrofe ecologice) sau injustițiile (acte rasiste, respingerea cererii de război etc.) care se petrec zi de zi în întreaga lume și cu care tinerii sunt confrunțați, mai ales, prin televiziune, nu îi lasă indiferenți.

- înfrățirile, care oferă o ocazie concretă a schimbului și solidarității. Ele se pot realiza între clase ale aceleași școli, pentru a iniția contacte pozitive între grupuri, ca și între clase din alte regiuni lingvistice sau chiar din alte țări;

- corespondența școlară, care poate fi realizată deja de către toți copiii prin schimburi de desene, de casete audio sau video. Noile tehnologii facilitează diferite forme de schimb;

- colaborarea cu asociațiile locale sau internaționale, mai ales cu diverse asociații nonguvernamentale ale căror obiective sunt în relație cu înțelegerea internațională și educația interculturală, cu drepturile omului și emanciparea grupurilor minoritare, pacea, dezvoltarea și protecția mediului;

- vizitele, cursurile, zilele sau săptămânile de studiu centrate pe un aspect anume (mediul înconjurător, arhitectura, artizanat, limbi);

- celebrarea Zilei drepturilor copilului pe 20 noiembrie, data aniversară a "Declarației drepturilor copilului" (1959) și a "Convenției privitoare la drepturile copilului" (1989) adoptată de ONU, ca și celebrarea Zilei drepturilor omului pe 10 decembrie, dată aniversară a "Declarației universale a drepturilor omului" (1948) proclamată de ONU. Astfel, în fiecare an se realizează activități specifice acestei teme în cadrul școlilor, activități susținute de organizații non-guvernamentale, cum este "Salvați Copiii",

Învățarea interculturală presupune o învățare pe tot parcursul vieții, de la o vârstă fragedă. Dacă ne putem educa copiii de mici că ei nu sunt mai presus decât nimeni și că fiecare persoană trebuie tratată cu șanse egală, cu siguranță vor deveni adulți toleranți ce vor accepta și se vor îmbogăți după urma diversității culturale. Datoria noastră, a cadrelor didactice este aceea de a le oferi copiilor experiențe de învățare care să-i familiarizeze cu diferite culturi.

Bibliografie:

<https://iteach.ro/experiencedidactice/>

<http://www.agentiaimpreuna.ro/uploads/educatia%20interculturala.pdf>

www.constantincucos.ro/wp-content/uploads/2011/03/Ed.interculturala.doc

Vrășmaș, Traian – „*Învățământul integrat și/sau incluziv*”, Editura Aramis, București, 2001;

<https://lege5.ro/.../ordinul-nr-1529-2007-privind-dezvoltarea-problematicii-diversitatii>.

INTERCULTURALITATEA SAU JOCUL DUBLEI PRIVIRI

*Prof. Mușat Alina,
Colegiul Național Pedagogic "Ștefan Odobleja"*

1. Interculturalitatea, o provocare pentru educație

Noțiunea de **interculturalitate** este în general utilizată în opoziție cu aceea de **multiculturalitate**, nu numai pentru că aparțin unor medii de origine diferită, franceză și respectiv anglo-saxonă, dar și pentru că exprimă două perspective distincte: una mai degrabă descriptivă, cealaltă fiind centrată pe acțiune.

În acest sens în lucrarea *Quelle ecole pour quelle integration?*, interculturalitatea este definită ca "o construcție susceptibilă de a favoriza înțelegerea problemelor sociale și educative, în legătură cu diversitatea culturală, în timp ce multiculturalitatea, care recunoaște pluralitatea grupurilor, nu are un scop educativ clar"(Abdallah-Preteille, 1992:36).

Prezența diferitelor culturi în aceleași spații geografice nu reprezintă un fenomen complet inedit în istorie, dar ceea ce reprezintă caracteristica în epoca contemporană, este rapiditatea evoluției sale.

În societatea actuală în perpetuă schimbare, a devenit o datorie să ne educăm copiii într-o optică interculturală și plurilingvistică în vederea integrării optime în viața socială și economică. Mondializarea schimburilor economice și culturale necesită umplerea acestei lacune în educație. Școala are misiunea dificilă de a forma cetățenii de mâine.

2. Pedagogia interculturală este o pedagogie care se adresează tuturor elevilor. Acești elevi vor trăii și vor lucra în medii plurilingvistice și pluriculturale. Ei fac deja parte dintr-o societate unde relațiile și schimburile internaționale sunt tot mai prezente. De aceea, o formare pe tema interculturalității este mai mult decât necesară.

Principiile pedagogiei interculturale sunt următoarele :

- înțelegerea situației culturale în societățile moderne;
- competența de a comunica cu persoane aparținând unor culturi diferite;
- competența de a interacționa și atitudinea de adaptare la contextul diversității culturale;

3. Conceptul de interculturalitate este strâns legat de acela de cultură care înglobează reprezentările mentale, comportamente, practici, adică un anumit număr de coduri care sunt recurente într-o populație datorită interacțiunii dintre membrii săi.

Noi avem cu toții puncte comune indiferent de spațiile geografice locuite. Întrădevăr toți indivizii împărtășesc aceleași nevoi fundamentale: "nevoia de hrană, de adăpost, de protecție, de afecțiune, de stimă, de educație, de integrare, etc.". Această listă de nevoi se inspiră din cartea lui

Marshall Rosenberg *”Cuvintele sunt ferestre sau ziduri”* în care ni se prezintă principiile comunicării non-violente(CNV).

Conceptul de **identitate** este esențial în problematica interculturală. Identitatea este o construcție permanentă. Găsim aceasta idee ilustrată în mod strălucit în lucrarea *Metamorfozele identității*: ” Mișcătoare, fluidă, alveolară, identitatea nu este reflexia unei realități **sui generis**, ci rezultatul unei activități de comunicare și prin urmare e marcată de un context pluridimensional. Trăsăturile structurale datorită cărora putem diferenția ceea ce reprezintă identitatea personală sunt: vârsta, sexul, educația, apartenența la o anumită categorie socio-culturală, profesia, iar cele care constituie identitatea culturală sunt concepția despre spațiu, concepția despre timp, sistemul de valori.

Încarnarea cea mai potrivită a conceptului reprezentat de *celălalt* se realizează cu ajutorul cuvântului **alter**. **Alteritatea** devine astfel cea mai importantă noțiune în raport cu identitatea.

În acest context, ce reprezintă **competența interculturală**? După Francis Carton, aceasta se definește ca fiind ”capacitatea de a fi sensibil la diferențe, de a observa, de a înțelege și în sfârșit de a se adapta”(Carton, 2002:p.52).

Bibliografie :

Abdallah-Pretcetille M., **Quelle école pour quelle intégration**, Paris, Hachette, 1992,
 Abdallah-Pretcetille M., **Metamorfozele identității**, Paris, Ed.Economica, 2006,
 Carton F., **Obiectiv: a înțelege**, Paris, Didier-Crapel, 1986,
 Rosenberg M., **Cuvintele sunt ferestre sau ziduri**, ed. Jouvence, 1999.

Sitografie:

<http://www.linguanet-europa.org>

<http://www.intercommunications.be>

PROIECTELE ȘI PARTENERIATELE INTERNAȚIONALE.

STUDIU DE CAZ: ETWINNING

*Prof. Carmen Neagu,
 Liceul de Artă ” Margareta Sterian”, Buzău*

Motto: “Un profesor bun merge în rând cu elevul său în timp ce acesta explorează, inventează, creează, întreabă sau încearcă să-și explice. “

Instituția școlii a apărut, pe parcursul evoluției omenirii, în momentul în care omul a simțit nevoia să transmită generațiilor următoare cunoștințele dobândite de-a lungul vremii. În acest moment, principala provocare pentru societatea românească este găsirea soluțiilor optime pentru integrarea eficientă și fără mari dificultăți în Uniunea Europeană.

Ca dascăli ai școlii românești de astăzi este necesar să ne dezvoltăm aptitudinile de a forma noua generație cu scopul de a o face capabilă să parcurgă cu succes etapele integrării în marea națiune europeană. Trebuie să le insuflăm copiilor spiritul integrării ca fiind apartenența la un grup de la care preiei valori culturale, spirituale, morale și căruia îi transmii la rândul tău tot ce ai mai valoros și specific. Aceste obiective sunt greu de atins în cadrul activităților școlare și de aceea parteneriatele și proiectele educaționale reprezintă oportunitatea de a facilita integrarea în Europa. Astfel, profesorii și elevii din România au posibilitatea de a colabora și de a face schimb de

informații cu participanți din alte țări din Europa și din întreaga lume în vederea constituirii de parteneriate pe diferite domenii de interes sau pe discipline de studiu.

Unul din cele mai cunoscute proiecte este **ETWINNING** lansat la 14 ianuarie 2005, ca parte a *Programului de învățare permanentă al Comisiei Europene*. Se adresează tuturor școlilor din învățământul preuniversitar, tuturor profesorilor, indiferent de disciplina predată, directorilor de unități școlare și inspectorilor școlari.

Programul *eTwinning* urmărește:

- crearea de instrumente pedagogice ce integrează noile tehnologii în procesul de învățare;
- apropierea de celelalte țări participante și mai buna cunoaștere a acestora;
- implicarea în activități curriculare comune;
- participarea profesorilor la o rețea europeană și oportunități pentru dezvoltare profesională, prin colaborarea în proiecte internaționale și prin participarea la seminarii internaționale de formare/ schimburi de experiență;
- realizarea unui cadru atractiv de învățare pentru elevi și pentru profesori;
- recunoașterea oficială și o mai mare vizibilitate a activității participanților la nivel național și european.

Beneficiile participării la eTwinning:

*** Un program pentru profesori**

eTwinning facilitează accesul profesorilor la un mediu virtual de colaborare și de schimb de experiență, la parteneriate cu alți profesori și la activități de formare profesională, alături de colegi din țările europene.

*** Un program pentru elevi**

Prin participarea la proiecte de eTwinning (înfrățire online între școli), elevii au posibilitatea să comunice cu alți elevi din țările participante, să afle elemente de specific cultural sau de specific al educației în țările partenere, să învețe utilizând noile tehnologii și să își perfecționeze competențele de comunicare în limbi străine.

*** Un program pentru comunitate**

Înfrățirea online a școlilor poate fi însoțită de înfrățirea comunităților. Unele localități au decis să se "înfrățesc" și să completeze comunicarea și cooperarea online prin alte proiecte - vizite, activități culturale pentru adulți etc.

Am remarcat dorința și disponibilitatea copiilor de a comunica informații despre ei și țara lor dar și de a afla lucruri noi despre copiii din alte țări în cadrul parteneriatului școlar eTwinning **National Emblems in Art**, inițiat de școala noastră cu parteneri din Polonia și Estonia. Urmărim în cadrul acestei colaborări antrenarea copiilor în crearea unor desene prin care să își promoveze tradițiile și specificul național. În același timp, elevii își îmbunătățesc competențele de comunicare prin folosirea diferitelor metode și modalități de comunicare online (orală și scrisă, verbală și non-verbală). Utilizând tehnologiile informatice de comunicare, copiii dezvoltă prietenii cu colegii lor din celelalte țări, având astfel ocazia să participe la un schimb intercultural care îi ajută să înțeleagă pluralismul valorilor europene, diferențele și similitudinile. Mai mult decât atât, are loc stimularea comunicării în limba engleză prin intermediul tehnologiei informatice între toți participanții la proiect, cadre didactice și elevi. La finalul colaborării noastre vom avea un material bogat, elaborat în comun, care va face parte din oferta educațională a fiecărei școli implicate. La nivelul școlii,

parteneriatul conduce la creșterea dimensiunii europene prin cunoașterea altor țări, sisteme educaționale și modalități de abordare a educației copiilor.

Observând gradul ridicat de implicare al copiilor în afara orelor obligatorii de școală în asemenea acțiuni am decis să inițiez un alt parteneriat eTwinning numit **World in Colours** cu 16 școli din Italia, Estonia, Malta, Olanda, Polonia, Germania, Lituania, Spania, Bulgaria. Mi s-au alăturat 25 de copii pentru a reprezenta România prin produsele muncii lor. Roadele conlucrării noastre se vor concretiza în desene postere, poze și filmulețe, poezii, prezentări Power Point pe diferite teme: anotimpuri, flori, clădiri, prieteni.

Implicarea în activități extra-curriculare comune, participarea la o rețea europeană, cadrul atractiv și non-formal de cunoaștere și învățare, integrarea noilor tehnologii în procesul de învățare și comunicare, precum și vizibilitatea activității participanților ne conduc spre o mai bună apropiere de celelalte țări și ne ajută să le cunoaștem mai bine dar, în același timp, să ne facem cunoscuți. Prin participarea la proiecte de tip eTwinning elevii au posibilitatea să comunice cu elevi din alte țări, să afle elemente de specific cultural sau educațional din țările partenere, să învețe utilizând noile tehnologii și să își perfecționeze competențele de comunicare în limbi străine. Prin genul acesta de proiecte putem considera că se fac primii pași în domeniul cunoașterii diversității culturale și lingvistice europene și totodată al acceptării unor oameni, obiceiuri și locuri noi având în vedere că în viitorul nu foarte îndepărtat este posibil ca participanții-elevi de azi la aceste proiecte să lucreze și să locuiască împreună în spațiul comun european. Și noi, educatorii implicați în proiecte și parteneriate europene, avem posibilitatea să evoluăm odată cu elevii noștri în acest complicat proces al integrării în marea familie europeană.

Acest tip de acțiuni reprezintă o componentă importantă a necesității de educație permanentă deoarece atât profesorii cât și elevii dobândesc noi abilități relevante pentru viața profesională, personală și de cetățenie activă. Sunt imprimare și dezvoltate abilitățile de comunicare și prezentare, luarea deciziei, rezolvarea de probleme și managementul conflictului, creativitatea, munca în echipă și solidaritatea. Toți actorii implicați învață limbi străine noi și le pot practica pe cele care le cunosc. Ideea dezvoltării profesionale și a reușitei conduce la motivație crescută și satisfacție contribuind în mod hotărâtor la sporirea calității actului didactic și la evoluția sistemului educațional românesc.

Bibliografie:

<https://www.etwinning.net/en/pub/index.htm>

<https://iteach.ro/>

<http://www.erasmusplus.ro/>

COMUNICAREA INTERCULTURALĂ

*Nicodim Silvia Lidia,
Liceul Tehnologic „Sf. Ecaterina”, Urziceni, Ialomița*

Inter-relaționarea dintre identități culturale diferite poate avea, în funcție de însușirea sensului comunicării, efectul deschiderii, al reciprocității.

În școală, comunicarea se definește ca producere și schimb de semnificații, fiind preocupată de rolul mesajului într-o cultură și de rolul diferențelor culturale.

Folosește termeni cum este cel de semnificație și nu consideră neapărat că neînțelegerea poate să apară și ca efect al referințelor culturale diferite dintre interlocutori. Accentul cade pe producerea și schimbul de înțelesuri determinate cultural. Negocierea sensului comunicării se realizează atunci când receptorul filtrează mesajul prin prisma propriului model cultural.

Astfel s-a născut termenul de etnocentrism, care a fost folosit pentru prima dată în 1907 de H. G. Summer, pentru a desemna o atitudine colectivă care constă în repudierea formelor culturale diferite față de cele ale propriei societăți. Etnocentrismul vizează modul de a reacționa la comportamente diferite din punct de vedere cultural, pornind de la ideea că propria cultură este superioară celorlalte culturi. Această reacție este cauza atitudinilor intolerante față de „celălalt” sau față de alte culturi. O altă cauză o reprezintă faptul că majoritatea oamenilor sunt formați într-o singură cultură pe care o părăsesc niciodată. Pe de altă parte, etnocentrismul poate fi ușor asociat cu rasismul, credința, că anumite grupuri culturale sunt genetic superioare altora. La întâlnirea cu alte culturi se poate conștientiza faptul că se simte o stare de dezgust sau dezaprobare, semn că a intrat în funcțiune comportamentul etnocentric. În consecință, cu cât distanța dintre culturi este mai mare, cu atât comportamentul etnocentric este mai intens și, de aceea, este important să renunțăm la aprecieri atâta timp cât nu știm nimic despre modul cum funcționează culturile respective.

În societatea contemporană tot mai mult se vorbește despre globalizarea modelului societății deschise și libere, care facilitează contactul dintre culturi diferite, având ca urmare generarea unor fenomene periculoase precum fundamentalismul religios sau terorismul.

Într-o epocă a interferențelor, întâlnirea dintre persoane sau grupuri care au culturi diferite ridică problema comunicării interculturale.

Referindu-se la comunicare, Constantin Cocoș definește comunicarea interculturală cu un „schimb sau tranzacție valorică însoțit de înțelegerea semnificațiilor adiacente între persoane sau grupuri care fac parte din culturi diferite. Schimburile se pot realiza la nivel ideatic, verbal, nonverbal, comportamental, fizic, obiectual, organizațional”.

În ceea ce privește comunicarea didactică într-o situație interculturală, profesorul este cel care conduce comunicarea și trebuie să conștientizeze mecanismele care pot duce la distorsionarea sau chiar la conflicte atât la nivelul elevilor, cât și la nivelul propriei persoane. Una dintre exigențele formării cadrului didactic este aceea de formare a competențelor interculturale.

Școala are ca obligație de a asigura în curriculum modalități de a considera, reinterpretă sau reformulascurile, conținuturile, strategiile și sistemele de evaluare inovatoare.

Comunicarea interculturală presupune capacitatea de a negocia semnificațiile culturale și sistemul de valori, cultivarea unei atitudinilor tolerante de deschidere spre diversitate. A comunica din perspectivă interculturală înseamnă a renunța la „monologul cultural” în favoarea dialogului cultural polifonic și a-ți însuși principiul „toți diferiți, toți egali”.

Astfel, școala trebuie să-și propună ca scop asigurarea identității individului în condiții de eficiență interculturală, mai ales în condițiile integrării europene. Acest lucru este posibil doar dacă

este întărit spiritul critic și reflexiv față de existență și dacă copiii sunt învățați să-și contruiască noi perspective asupra celorlalți.

Pentru ca elevii să deprindă acest tip de comunicare, școala trebuie să îi învețe să exerseze comunicarea prin cultivarea proactivă a interacțării, intercunoașterii și respectării individualității fiecărui coleg. Însă toleranța la diversitate nu se poate decât într-o școală în care discursul și atitudinea permissive față de elevi sunt convergente, obișnuind elevii cu „*acceptarea celui alt diferit de mine*”.

Construcția la elevi a unei atitudini de comunicare interculturală permissive, trebuie construită printr-un efort comun făcut de școală, de comunitate, de familie și de organizațiilor nonguvernamentale.

O încercare propusă de diversitatea culturală contemporană este reprezentată de puterea de a-i abilita pe elevi să gândească autonom și să privească realitatea flexibil și eficient.

Din păcate, școala românească actuală reduce educația interculturală doar la pledoarie privind acceptarea diversității, care de altfel este conținută și de documentele școlare, dar care nu este susținută prin acțiuni efective de abilitare a elevilor sau chiar a cadrelor didactice, pregătirea acestora trebuie să se realizeze prin seminarii de formare, stagii de pregătire, vizite de studii.

Bibliografie:

Constantin Cucos- “Educație interculturală”

VALORILE RELIGIOASE ȘI POSIBILITATEA DESCHIDERII INTERCULTURALE

*Prof. Onea Nicoleta Maria,
Liceul Tehnologic „Timotei Cipariu”, Blaj, Alba*

Cumulul religios constituie un imens capital simbolic, care poate facilita întâlnirea și comunicarea persoanelor. Înțelegerea și iubirea aproapelui reprezintă o valoare fundamentală a religiei creștine. Este foarte important ca între religii sau confesiuni să se instaureze relații de comunicare, de înțelegere mutuală. Visul unei Europe unite, despre care se vorbește acum, nu poate fi conceput și întrupat dacă nu se iau în seamă și referințele religioase ale indivizilor sau comunităților. De altfel, unul dintre fundamentele acestei unități îl constituie creștinismul, care marchează cea mai mare parte a continentului. Creștinii sunt majoritari, dar această majoritate trebuie bine întreținută și gestionată. A devenit aproape o modă să se discute despre drepturile omului, democrație culturală, cultura minorităților. Această chemare către respectarea libertății și toleranță o găsim și în Biblie: "Căci toți sunteți fii ai lui Dumnezeu prin credința în Hristos Iisus. Căci, câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați îmbrăcat. Nu mai este iudeu, nici elin; nu mai este nici rob, nici liber; nu mai este parte bărbătească și parte femeiască, că voi toți una sunteți în Hristos Iisus" (Galateni, 3, 26-28). Patrimoniul spiritual de bază al Europei este consonant cu exigențele socio-politice actuale. Într-o modalitate sau alta, cerința respectării drepturilor omului este prezentă în toate culturile.

Se știe că religiile sau confesiunile sunt destul de diverse. Chiar dacă aparent ele se trag din aceleași rădăcini sau prezintă unele similarități de ordin dogmatic (de pildă, reclamă aceeași sursă și fundament al mundanului - transcendentul), acestea se diferențiază în funcție de conținuturile doctrinei, formele de celebrare, ritualurile explicite sau implicite, repercusiunile asupra credincioșilor, implicarea în social etc. Este riscant să se postuleze o ierarhizare a religiilor ori să se alcătuiască palmaresuri axiologice când este vorba de credința religioasă. Fără a face o echivalare

simplificatoare a religiilor, vom spune că este bine ca diferențele să se mențină, dar ele nu trebuie să se constituie în motive de infatuare sau de criticare a altora.

De regulă, comunitățile confesionale depășesc limitele statelor sau națiunilor. Religiile sunt forme de manifestare spirituale cu un caracter transnațional. Religia interiorizată și trăită precum și cea a comunităților limitate poate să se îndepărteze de modelul instituționalizat, standard, oficial, livrat de "centrul" spiritual. Religia trăită și profesată se leagă de context, este circumstanțiată cultural, spațial, material. Formele de cult, chiar cele ale unei singure religii sau confesiuni, se "colorează" cu spiritul locului, cu tradițiile, cu experiențele și reprezentările persoanelor implicate în viața cultică. Obiceiurile pot să fie diferite de la o comunitate la alta (de la sat la sat, de la preot la preot). Practicile cultice pot da seama de profilul spiritual mai larg al indivizilor sau comunităților.

Referințele religioase ale tinerilor sunt foarte importante de luat în seamă atunci când se vizează integrarea lor socio-școlară. Este indicat să știm cu precizie din ce confesiune fac parte elevii noștri și să procedăm în consecință. Se cunoaște unde pot duce neînțelegerile dintre purtătorii unor religii (a se vedea conflictele din Irlanda și din fosta Iugoslavie). Deontologia școlară ne obligă să nu cultivăm atitudinile de respingere sau de marginalizare a celor care sunt de alte confesiuni sau culte în comparație cu majoritarii. Atitudinea separatistă, de marginalizare sau culpabilizare a grupurilor confesionale minoritare nu trebuie deloc încurajată în școală.

Unele ritualuri sau festivități religioase, care conduc la diferențiere sau separare, pot fi deplasate din școală către familie sau comunitatea confesională respectivă. Permisivitatea față de alteritate nu înseamnă, însă, impasibilitate și acceptare a oricui. Cât privește, de pildă, unele secte, credem că influența acestora asupra școlilor ar trebui să fie supravegheată sau chiar interzisă în situații bine determinate (mai ales atunci când acestea urmăresc cu orice preț acapararea de prozeliți). Școala nu trebuie să fie transformată într-o scenă a disputelor sau într-o trambulină de convertire sau recrutare a credincioșilor.

Dialogul religios trebuie să întrunească notele unei comunicări autentice, fără morga de superioritate, fără opinii preconcepute, fără mobiluri ascunse dintr-o parte sau alta. În același timp, dialogul se cere a fi religios, și nu pur doctrinar care să altereze la celălalt orizontul specific de idei sau supoziții dogmatice. Trebuie văzut în celălalt un partener de dialog, și nu un ins de convins, de cucerit și învins. Unii teoreticieni ai comunicării intrareligioase delimitează patru tipuri de atitudini:

- exclusivismul, manifestat prin tendința de respingere a celorlalți considerați deviaționiști, schismatici, ne-drepti, falși; această atitudine poate merge până la intoleranță;
- inclusivismul, funcționează ca o expresie a ideologiei înglobării, a absorbției explicite sau implicite; valorile celorlalți sunt percepute ca parțiale, imature; atitudinea poate degenera în hibridări periculoase;
- paralelismul, concretizat în segregare, separare, distanțare; se pleacă de la premisa că toate religiile sunt diferite, nu au nici o asemănare, sunt expresii spirituale juxtapuse și nu congruente sau convergente;
- interpenetrarea, manifestată prin acceptarea complementarității, a reciprocității, a comuniunii în diversitate; această atitudine conduce la toleranță, la îmbogățire reciprocă, la conlucrări sau sinteze acționale (Panikkar, 1985, pp. 20-29).

Educația religioasă în perspectiva principiului intercultural vizează realizarea unei educații în spiritul recunoașterii și respectării diferențelor ce există în cadrul mai multor religii; ea nu se referă la educarea numai pentru o religie anume, desconsiderând sau negând valorile pe care se întemeiază alte religii. Valorizarea diferențelor, în comunitatea multiconfesională, se constituie într-o axiomă procedurală de maximă importanță. O autentică educație religioasă se face nu prin închidere reciprocă, prin "ghetoizarea" religiilor, ci prin permeabilitate reciprocă și acceptarea alterității racordată la alte valori.

Educația interconfesională este facilitată de realizarea unei noi percepții a orizontului valorilor. Acestea nu mai trebuie să fie concepute într-o manieră binară, exclusivistă (bune-rele, ale noastre-ale altora, superioare-inferioare etc). Nimeni nu trebuie să-și aroge superioritatea sau întâietatea în materie de credință religioasă. Acceptarea unei platforme principiale minimale a

dialogului interconfesional, bazată pe bună intenție, sinceritate, respect reciproc este o condiție sine-qua-non a reușitei într-o mai bună înțelegere. Prin școală, se va încerca atenuarea dificultăților relaționale dintre confesiuni și se vor alunga o serie de prejudecăți față de cei care gândesc și cred altfel. Este drept că un creștin, de pildă, nu va fi pe deplin mulțumit de liniștea și mântuirea personală, ci își va îndrepta atenția și către cei din jurul său. Iubirea sa față de oameni incumbă o anumită implicare persuasivă. Dar atragerea siluită, încercarea chiar bine intenționată de a forța pe cineva să adere la credința proprie nu constituie o modalitate acceptabilă.

Religia unește oamenii în jurul unor valori, solidarizează ființele, cimentează unitatea grupală și oferă un important suport identitar. Ea are o putere deosebită de impregnare spirituală a tuturor practicilor cotidiene, de particularizare a gesturilor și conduitelor sociale. În același timp, ralierea religioasă conturează identitatea culturală a persoanelor. Identitatea religioasă are o imensă putere de retenție, chiar și în cazurile limită. Oamenii pot renunța relativ ușor la limba, tradițiile, cutumele particulare, dar aproape niciodată nu se vor dezice de religia proprie – mai ales atunci când sunt amenințați (Rey, 1997, p. 72).

Religia poate contura identitatea personală sau colectivă, dar o poate și închide dacă se aruncă anatema asupra celorlalte forme de manifestare ale credinței. Mișcările fundamentaliste, integriste, activiste pun accentul pe excluziunea mutuală, pe teritorialitate, pe militarism. Cum politica se poate fixa în naționalisme de tot felul, religia poate degenera în confesionalism, în profesarea arogantă a credinței, în manifestarea depreciativă la adresa altor confesiuni. "Valoarea" propriei credințe nu trebuie să apară numai de cât prin deprecierea, criticarea, desființarea celorlalți. A fi majoritar nu este un merit intrinsec, ci un dat care se cere să fie gestionat cu atenție și generozitate.

Conform ultimelor normative emise de Ministerul Educației Naționale, studiul Religiei se realizează în învățământul primar și gimnazial, dar se extinde și la nivel liceal, îmbrăcând o formă opțională. Extensiunea educației religioase se justifică prin repercusiunile formatoare, culturalizatoare asupra individului și corpului social. Noile măsuri trebuie să ne bucure dar să ne și responsabilizeze în aceeași măsură.

O problemă care apare acum mai pregnant este posibilitatea realizării unei educații religioase în perspectivă ecumenică, mai ales la clasele școlare superioare. Având în vedere că în numeroase situații populația școlară este eterogenă confesional, punem problema realizării practice a deschiderii confesionale prin instrucție și formare.

După opinia noastră, deschiderea confesională a educației religioase se poate realiza, în primul rând, prin intermediul conținuturilor livrate. Identificăm trei formule de organizare a curriculum-ului: curriculum monoconfesional, curriculum interconfesional și curriculum laicizat. Desigur, în fiecare din cele trei situații putem evidenția avantajele, dar și limitele curriculum-ului din punctul de vedere al realizării dezideratelor deschiderii interconfesionale. În tabelul atașat mai jos scoatem în evidență, într-un mod succint, câteva trăsături ale organizării conținuturilor religioase. Rămâne ca factorii de decizie, dar și educatorii, să selecteze și să structureze un tip de curriculum care se pretează mai bine contextelor date - cele ordin comunitar, ideologic, cultural, temporal.

Modalități de organizare	Avantaje	Dezavantaje
1. Curriculum monoconfesional	<p>-realizează o introducere și o inserție spirituală în credința de bază;</p> <p>-elimină punctele de vedere divergente, prezentându-se ca un tot noncontradictoriu și bine acordat axiologic;</p> <p>-permite organizarea omogenă a claselor pe confesiuni;</p> <p>-secvențial, acest tip de curriculum se poate deschide, la anumite teme, și unor confesiuni diferite, prin realizarea de comparații fără prevalorizări negative, critici, poziționări maniheiste (de tipul: religia noastră este "bună" pentru că a lor este "rea").</p>	<p>-predispune la separarea și segregarea elevilor pe criterii confesionale (separare "obiectivă", bazată pe afinități de interese spirituale, întâlnită în învățământ în condițiile organizării modulare, cu discipline opționale sau facultative);</p> <p>-lipsește pe copii de cunoașterea altor puncte de vedere confesionale sau religioase;</p> <p>-poate genera tendințe de desconsiderare și neacceptanță în relaționarea cu altul.</p>
2. Curriculum interconfesional	<p>-adună la un loc în clasă pe copiii de confesiuni diferite, predispunând la relaționări pozitive, dialog, îmbogățire reciprocă;</p> <p>-realizează conexiuni spirituale profitabile pentru toți elevii;</p> <p>-facilitează respectarea principiului interdisciplinarității în învățământ.</p>	<p>-reduce cunoașterea în profunzime a specificității confesionale;</p> <p>-dificil de realizat din punct de vedere practic: cine, cât, în funcție de ce criterii se realizează partajul pe segmente confesionale?</p> <p>-nu se pretează la clasele mici; mai întâi, copilul trebuie fixat în credința proprie și apoi se creează posibilitatea deschiderii conținuturilor spre alte confesiuni sau religii;</p> <p>-pot naște suspiciuni sau rezerve din partea părinților sau comunității religioase.</p>
3. Curriculum neutral, laicizat (gen Filosofia religiilor, Istoria credințelor religioase etc.)	<p>-vine în întâmpinarea caracterului laic al școlii contemporane (vezi cazul Franței);</p> <p>-atenuază sau elimină tensiunile confesionale la nivelul proceselor educaționale;</p> <p>-asigură o conexiune mai directă cu disciplinele clasice pe dimensiunea culturală a acestora.</p>	<p>-relativizează coordonatele confesionale ale elevilor, de-centrând pe elevi de la confesiunea de bază;</p> <p>-concură la pierderea referințelor religioase ale tinerilor, înstrăinându-i de valorile credinței;</p> <p>-diminuează dimensiunea formativă a educației religioase (pe direcția atitudinii, valori, conduite religioase);</p> <p>-realizează dublări sau reluări ale unor cunoștințe, livrate secvențial la filosofie, istorie, literatură etc.;</p> <p>-poate fi contradictoriu, prin alunecarea spre poziționări materialiste, atee (conținuturile sunt religioase dar metadiscursul integrator sau axiomele de la care se pleacă rămân ateiste etc.).</p>

Bibliografie:

1. Chelcea, I., 1944, Țigani din România, București.
2. Dasen, Pierre, 1999, Fundamentele științifice ale unei pedagogii interculturale, în Educația interculturală. Experiențe, politici, strategii, Ed. Polirom, Iași.
3. Constantin Cucos, 2000, Educația. Dimensiuni culturale și interculturale, Editura Polirom, Iași

EXPERIENȚE INTERCULTURALE ÎN ȘCOALA ROMÂNEASCĂ

*Andra-Dina Pană,
Profesor C.N. „Aurel Vlaicu”, București*

Trăim într-o lume globală. Suntem cosmopoliți? Avem experiențe interculturale? Promovează școala românească multiculturalitatea?

Există mai multe feluri și grade în care mai multe culturi pot conviețui pe un teritoriu comun, de la simpla co-existență până la interacțiunea culturilor. În același timp, transnaționalismul are efecte atât la nivelul individului, cât și la nivelul comunității.

Într-o societate multiculturală, cetățeanul poate cunoaște numai propria sa cultură, trăind izolat de alte culturi existente în același spațiu geografic sau poate alege să trăiască experiențe interculturale. Putem defini astfel mai multe realități care se opun desuetului naționalism: supranaționalism, transnaționalism, cosmopolitanism, interculturalitate și multiculturalism (Pană, 2014).

Experiența multiculturală înseamnă recunoașterea și respectul pentru alte culturi care co-există în același spațiu geografic. Uneori, culturile interacționează prin indivizi care trăiesc experiența a două sau mai multe culturi. Efectele interculturalității sunt explicate de Benhabib (2002): “Culturile se formează prin dialoguri complexe și interconectări cu alte culturi; pentru că granițele dintre culturi sunt fluide, poroase și contestate.” Astfel, în transnaționalism, se stabilește comunicarea bidirecțională între două entități distincte care se suprapun numai parțial (de exemplu, două țări vecine membre ale UE). În schimb, în cosmopolitanism și în supranaționalism, comunicarea interculturală bidirecțională are loc între o entitate mai mică înglobată, înscrisă într-o entitate mai mare (este situația unui stat membru al UE și însăși UE sau a oricărui stat din lumea globală). Transnaționalismul implică circulația oamenilor și a bunurilor culturale în cadrul oferit de interacțiunea transfrontalieră în timp ce multiculturalismul și cosmopolitanismul se manifestă și ca rezultat al transnaționalismului.

Interculturalitatea induce un proces de aculturație înțeles ca un set de fenomene care apar ca rezultat al contactului continuu și direct între indivizi provenind din culturi diferite ale căror *pattern*-uri sunt modificate în diferite grade (Cuche, 2010). Aculturația diferă de schimbul cultural, de asimilație, de difuziune. Cuche (2010) subliniază trei caracteristici importante ale aculturației. În primul rând, aculturația nu duce la uniformizare (omogenizare) culturală; în al doilea rând, aculturația nu este niciodată un proces unidirecțional și în al treilea rând, aculturația nu apare ca un

fenomen ocazional cu efecte devastatoare, ci ca un mod obișnuit de evoluție a fiecărei societăți. Aculturația îi afectează atât pe migranți, cât și pe locali. Agenții aculturației sunt indivizii care intră în contact, nu culturile din care ei provin. Ei folosesc diferite forme de comunicare: interpersonală, instituțională, față în față sau mediată, uneori înscrise în practici transnaționale.

Transnaționalismul, supranaționalismul și cosmopolitismul declanșează procesul de aculturație cu efecte asupra hibridizării culturale și a modificării identităților. Identitatea națională nu este în pericol, pentru că există suficiente dovezi științifice ale existenței identităților multiple, integrate, hibride.

Experiența vieții într-o societate supranațională sau multiculturală nu este consecința unei alegeri personale, dar cetățeanul este cel care decide să adopte practici transnaționale sau o viziune cosmopolită asupra lumii. Ne interesează două criterii: identitatea în lumea globală și individualitatea în comunitate. Astfel, și cosmopolitismul, și multiculturalismul aduc schimbări în comunitate, deosebindu-se prin opoziția globalizare-identificare: cosmopolitismul este mai deschis la globalizare, înțeleasă ca omogenizare, pe când multiculturalismul încurajează diversitatea culturală.

În concluzie, transnaționalismul este un fenomen social care se manifestă prin acțiuni transfrontaliere care implică circulația persoanelor și a bunurilor materiale și culturale și care provoacă transformare atât la nivelul individului, cât și la nivelul societății. Implicarea în transnaționalism este o opțiune personală care apare ca rezultat al mobilității (directă sau mediată) și induce transformare semnificativă (atât la nivel individual, cât și la nivel societal) ca rezultat al interacțiunii culturilor, aculturației și emergenței culturilor hibride.

Ce experiențe interculturale oferă activitatea școlară și cea didactică extrașcolară?

Oferta curriculară conține în trunchiul comun ore de limbă străină și ore de limba maternă la toate nivelurile de învățământ, ceea ce reprezintă un instrument de interculturalitate. Multilingvismul este forma incipientă a interculturalității. Accesul la informație în diferite limbi, în timp real chiar datorită internetului, conduce la înțelegerea tradițiilor altor culturi și ulterior la practicarea lor.

Proiectele educaționale la nivel european și internațional sunt, de asemenea, oportunități prin care schimburile interculturale au loc. Avantajul acestor schimburi stă în faptul că se creează o relație de echilibru între culturile implicate, dincolo de supremația unei limbi de circulație internațională care ar putea dezechilibra relația.

Posibilitatea oferită elevilor români de a studia în străinătate este o altă ocazie prin care atât cei care pleacă, cât și cei care îi găzduiesc se pot bucura de experiențe interculturale prin care inclusiv culturile mici se pot promova.

Activitățile din cadrul Școlii Altfel sunt, de asemenea, prilejuri perfecte pentru elevii noștri să cunoască alteritatea culturală. Voluntariatul la ONG-uri care se ocupă de activități transnaționale sau practica în companii străine sunt exemple de experiențe interculturale pe care sistemul de educație românesc le poate facilita.

Concluzii

Experiențele interculturale pe care elevii le pot avea la școală sau în afara ei sunt o realitate care îi îmbogățește cultural. Într-o lume globală în care activitățile transnaționale sunt frecvente, dacă nu continue, hibridizarea culturală este viitorul. E necesar să facilităm elevilor noștri participarea la activități interculturale care să îi pregătească pentru lumea care se schimbă permanent și în care multiculturalismul va domina.

Bibliografie:

Benhabib, S. (2002) *The Claims of Culture. Equality and Diversity in the Global Era*, Princeton University Press, Princeton and Oxford.

Cuche, D. (2010) *La notion de la culture dans les sciences sociales*, 4eme édition, La Découverte, Paris.

Pană, A.-D. (2014) *Europenizarea în media transnaționale*, Tritonic, București.

DIMENSIUNI INTERCULTURALE

*Prof. Păunescu Mădălina,
Școala Gimnazială nr. 15, Dr. Tr. Severin*

În definirea conceptului de cultură și a fenomenului comunicational intercultural trebuie să avem în vedere trecutul, prezentul și viitorul, astfel comunicarea este dinamică iar modalitățile de interrelaționare se bazează pe experiența noastră.

Cultura se referă la modul de organizare social și de dezvoltare al unei societăți, cultura nu este ceva ce aparține numai unei clase sociale, ea este omniprezentă și toate societățile, toate civilizațiile din toate timpurile au avut o cultură mai mult sau mai puțin dezvoltată.

Un rol important în educația intercultural îl au și activitățile extrașcolare, care conduc la formarea competențelor specifice care pledează pentru deschidere, comunicare, empatie, pentru înțelegerea și valorizarea logicii fiecărei culturi, apropiate sau depărtate.

Astăzi comunicarea intercultural este un fenomen generalizat, o experiență pe care, într-o anumită măsură, o trăiește oricare om. Întâlnirea cu o cultură străină sau cel puțin cu anumite manifestări ale ei se produce chiar și pentru cel mai puțin dispus să colinde lumea. E suficient să deschizi radioul, să manevrezi telecomanda televizorului sau să navighezi pe internet pentru ca lumea, cu diversitatea ei culturală, să te copleșească. Ca disciplină, comunicarea culturală a apărut pe de o parte, din necesitatea clarificării teoretice a unei realități noi, pe de o parte și pe de altă parte, spre a oferi un anumit sprijin practice în vederea unui comportament adecvat la întâlnirea cu celălalt.

Gama de activități interculturale se poate îmbogăți și prin organizarea de întâlniri între persoane de culturi diferite, a înfrățirilor atât între clase și școli, cât și între clase din alte regiuni lingvistice sau chiar din alte țări, prin colaborarea elevilor, prin excursii, proiecte sau schimburi de materiale audio și video.

Perspectiva interculturală trebuie să stea la baza procesului de învățământ adresat tuturor, minoritari și majoritari. În cazul copiilor de etnie romă, cadrele didactice pun accentul pe folclor,

recunoscându-le abilitățile în muzică și dans, pentru a evita absenteismul, abandonul școlar și abaterile disciplinare.

Tematizarea explicită a comunicării interculturale a fost făcută pentru prima dată de etnologul și semioticianul american T. H. Hall. Conceptul de „intercultural communication” a apărut pentru prima dată în lucrarea sa.

În concepția sa, partenerii de dialog folosesc nu doar limbajul, ci și o serie de expresii nonverbale, precum tonul, mimica, gesturile. În fiecare cultură, negația, afirmația, permisiunea, interdicția, uimirea, etc. sunt însoțite de gesturi, de expresii faciale și tonuri specifice. În cazul în care acestea nu sunt corect interpretate, comunicarea este ratată. De aceea „una dintre problemele-cheie ale comunicării interculturale o reprezintă comunicarea eronată sau chiar neînțelegerile.

O dată creat și pus în circulație, „intercultural” devine un termen inflaționist, sau ține deja de o anumită modă. În sintagma „comunicare interculturală” el desemnează, în opinia majorității specialiștilor, apartenența protagoniștilor unui proces de comunicare la culturi diferite.

Bibliografie:

1. Cucos, Constantin, *Educația. Dimensiuni cultural și interculturale*, Editura Polirom, Iași, 2000.

INTERCULTURALITATEA. ASPECTE ȘI TRĂSĂTURI

*Profesor Petrișor Claudiu Bogdan,
Colegiul Tehnic Metalurgic, Slatina*

Interculturalitatea este termenul ce denumește contactul dintre culturi, existența unui dialog între acestea și nu în ultimul rând interacțiunea și influența pe care o primesc reciproc.

Educația interculturală și-a făcut apariția pe agenda politică a Europei o dată cu școlarizarea copiilor imigranților din societățile vest-europene. S-a conștientizat atunci pentru prima dată că existența unor grupuri provenite dintr-un fond cultural diferit de cel al populației majoritare poate constitui o provocare. Interculturalitatea pretinde respect și apreciere din partea grupurilor pentru alte culturi din societate, pretinde toleranța unei comunități față de cealaltă comunitate, și în același timp pretinde dreptul individului de a părăsi propriul grup cultural.

De-a lungul evoluției istorice ori ce cultură pierde unele trăsături și câștigă altele. Un astfel de proces trebuie acceptat și nu are nimic negative în sine. Păstrarea identității nu trebuie să însemne modificarea culturală. Problema este cum să facem ca să accelerăm și să controlăm evoluțiile diverselor culturi pe direcția convergenței și să punem astfel conviețuirea interculturală în locul conflictelor interculturale, fără riscul asimilării unei culturi de către alta. De asemenea o altă provocare este legată de nevoia construirii, în cadrul diferitelor comunități organizate, a unor instituții compatibile folosind elementele tradiționale specific culturii fiecăreia dintre ele.

Astăzi relațiile dintre țări și culturi se dezvoltă fără încetare. Călătoriile, schimburile comerciale, turismul, congresele științifice sau profesionale multiplică ocaziile de contact între culturi. Persoana care pătrunde într-un alt orizont cultural se va vedea confruntată cu un alt sistem de percepție a realului, cu un ansamblu de viziuni culturale specific asupra timpului și spațiului, cu un mod diferit de relaționare cu altă persoană în situația creată, în consecință trebuie să se exploateze simbolurile comune, elementele culturale.

El trebuie să facă un efort să învețe câteva dintre simbolurile și ritualurile noului mediu (spre exemplu: ce cuvinte trebuie să utilizeze, cum să felicite pe cineva, cum să facă un cadou etc.), dar este improbabil ca el să poată recunoaște de unul singur valorile implicite. Într-un fel, vizitatorul dintr-o cultură străină devine stingher, deoarece trebuie să învețe anumite lucruri simple, din nou. Aceasta creează de obicei un sentiment de disconfort, de neajutorare, de ostilitate față de noul mediu.

Se pare că e necesară o anumită perioadă de timp, de acomodare, pentru descoperirea valorilor analoge ale noii culturi.

Persoana care pătrunde într-un alt orizont cultural se va vedea confruntată cu un alt sistem de percepție a realului, cu un ansamblu de viziuni culturale specifice asupra timpului și spațiului, cu un mod diferit de relaționare cu altul.

Este evident că în alte culturi realitatea este percepută în mod diferit, modalitatea de relaționare dintre oameni este diferită, viziunile sunt diverse. Trebuie să acceptăm diversitatea, să nu negăm existența unor puncte de vedere aparent sau în mod real diferite de ale noastre, mai mult trebuie să înțelegem și să fim deschiși la perspectivele aduse în discuție de cei care nu văd lumea din aceeași perspectivă ca și noi.

Un dialog efectiv este acela care încurajează respectul pentru împărtășirea ideilor și pentru explorarea directă și multiplă a modului în care lumea este percepută și gândită. Ca proces, dialogul intercultural încurajează identificarea punctelor de vedere multiple, dar indică și o identificare a limitelor până la care indivizii pot accepta diversitatea. Tocmai de aceea, educarea în spiritul comunicării interculturale reprezintă un obiectiv major al formării indivizilor într-o societate dominată de globalizare și puternic condiționată de fenomenul migrației, unde diferențele culturale sunt evidente și abilitatea de a iniția și păstra un dialog bazat pe respect și toleranță.

Pentru îndeplinirea în bune condiții a dialogului între culturi și contactul cultural pozitiv, un factor important spre realizarea în cele mai bune condiții a acestor elemente, este impulsivitatea prin intermediul mediului educațional.

Pentru că s-a menționat educația în spiritul comunicării interculturale, trebuie specificat faptul că educația interculturală vizează o abordare pedagogică a diferențelor culturale, modalitate prin care se ia în considerație specificitățile spirituale sau de alt gen (diferența de sex, diferența socială sau economică etc), evitându-se, pe cât posibil, riscurile ce decurg din schimburile inegale dintre culturi.

Nu trebuie uitat un element important al educației și anume că prin educație se formează și identitatea personală. Ea se construiește atât pe un fond ereditar-social (aparținând culturii familiei din care individual provine), cât și prin influențe exterioare ce poartă amprenta societății în care se construiește.

Procesul educativ și cultural se cere a fi deschis nu numai la valorile naționale, ci și la valorile internaționale, căci cooperarea economică și politică va deveni imposibilă dacă nu se va alia cu spiritul de înțelegere și cooperare în domeniile culturii și educației. Trebuie valorizate toate particularitățile, modelele comportamentale, ce caracterizează elevii sau grupurile școlare în situația interculturală.

Sarcina școlii de azi este de a forma o conștiință europeană. Încă din clasele primare este dorit să se cultive respectul și solidaritatea față de cultura altor popoare. Câteva valori-cheie trebuie să-și facă loc, fie în programele școlare, fie în procesele de învățământ: aspirația către democrație, respectul drepturilor omului, al drepturilor copiilor, justiția socială, echilibrul ecologic, toleranța și pacea, tradițiile culturale, etc.

Astfel, în iulie 2007, Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului emitea Ordinul nr. 1529, în care se aborda pentru prima oară în cadrul învățământului românesc problematica diversității culturale, stipulându-se introducerea de elemente specifice acestei problematice atât în programele școlare cât și în documentele curriculare.

Un an mai târziu, în anul european al dialogului intercultural, se introducea material educațional intercultural în programa școlară gimnazială, însă doar ca materie opțională în cadrul

Curriculum-ului la Decizia Școlii (CDS). Astfel, Ordinul nr.5097 stipulează introducerea educației interculturale la nivelul gimnazial, iar Anexa acestui ordin prevede competențele generale și specifice, conținuturile pedagogice și sugestiile metodologice în vederea desfășurării cursurilor.

Educația intercultural presupune promovarea unor politici școlare care să permit egalizarea șanselor în educație și a unor strategii de valorificare a diferențelor cultural pentru a le transforma în resurse pedagogice.

Fiecare școală poate fi un atelier de conviețuire democratică, unde copiii pot învăța să conviețuiască în mod constructiv, să accepte și să aprecieze diferențele autentice ca “valori” și nu să fie refuzate sau evitate, elevii experimentând concret cetățenia globală.

Scopul educației interculturale nu este acela de a preda conținuturi despre alte culturi, ci vizează mai ales formarea unor atitudini pozitive și active față de alte culturi, văzute ca sursă de îmbogățire și trăire a unor experiențe noi.

La orice arie curriculară, și mai precis la orice disciplină, se pot realize corelații, trimiteri, îndrumări mai mult sau mai puțin explicite, astfel încât să se contribuie la formarea și dezvoltarea competenței interculturale a elevilor.

Opțiunile curricular în domeniul educației intercultural vizează domenii precum:

- Educația antirasistă;
- Educația economică;
- Educația civică;
- Educația pentru democrație;
- Educațiapolitică etc.

Pentru crearea în școală a unui mediu multicultural se pornește de la premisele:

- Cultivarea idealurilor democratice;
- Încorporarea în curriculum a valorilor, credințelor și tradițiilor mai multor culturi;
- Înlăturarea stereotipiilor etnice și culturale;
- Promovarea interacțiunii sociale între elevii care aparțin diferitelor grupuri etnice.

În esență, în rândul celor educați (preșcolari, elevi, studenți, cursanți, cadre didactice), educația intercultural urmărește creșterea gradului de deschidere, de acceptare a celuilalt care este diferit. Diferențele în raport cu celălalt cuprind mai multe registre: limbă, religie, practice sociale de comunicare, vestimentație, alimentație, norme, tradiții etc.

Obiectivele acestui tip de educație sunt:

- Mărirea gradului de toleranță și acceptare față de cei diferiți;
- Creșterea eficienței relațiilor interculturale;
- Înțelegerea la nivel intercultural și internațional;
- Recunoașterea și respectul diferențelor culturale;
- Drepturi umane și cetățenești egale;
- Acces egal la cunoaștere și instruire;
- Oportunități egale la nivel educațional.

Din perspectivă instituțională școlile pot:

1. Să promoveze egalitatea de șanse în educație;
2. Să încurajeze și să sprijine parteneriatul cu agenții comunitari de la nivel local (autorități, Biserică, instituții de cultură, agenți economici etc.);
3. Să propună elevilor activități extracurriculare relevante pentru educația interculturală;
4. Să sprijine accesul pentru participarea școlară (copii de etnii diferite);
5. Să creeze oportunități de comunicare și cooperare între grupuri diferite;
6. Să pregătească cadrele didactice ale școlii pentru a fi capabile să promoveze interculturalitatea și valorile sale.

Astfel, diversitatea culturală nu mai este un prejudiciu, ci o realitate care trebuie fructificată în mediul școlar. Educația intercultural presupune promovarea unor politici școlare care să permit egalizarea șanselor în educație și a unor strategii de valorificare a diferențelor cultural pentru a le transforma în resurse pedagogice.

Bibliografie:

1. Cozma T., *O nouă provocare pentru educație: interculturalitatea*, Iași, Editura Polirom, 2000;
2. Nedelcu, A., *Învățarea intercultural în școală*, Editura Humanitas Educațional, București, 2004;
3. Plugaru, L., Pavalache, M., *Educație interculturală*, Editura Psihomedica, București, 2007.

INTERCULTURALITATEA SAU „DIALOGUL CULTURILOR”**LA ORELE DE****LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ**

*Profesor Petrișor Raluca Gabriela,
Colegiul Tehnic Metalurgic, Slatina*

Comunicarea interculturală este unul dintre proiectele în care se investește multă încredere și căruia îi sunt dedicate numeroase preocupări.

Dinamica socială a ultimelor decenii a adus în fața lumii contemporane o serie de provocări față de care domeniul educației nu poate rămâne indiferent, odată cu schimbarea accentelor de la predominantă monoculturalității către deschiderea interculturală.

Interculturalitatea se impune în învățământul modern ca o necesitate spre a răspunde cerințelor de educație ale societății contemporane, prin dezvoltarea interesului elevilor față de aspecte interculturale, ceea ce conduce la înțelegerea celuilalt și a refuzului discriminării.

Noul curriculum încearcă să răspundă cerințelor de a asigura în cadrul procesului educațional orientarea către valori și credințe democratice, cultivând respectul pentru diversitatea culturală și pentru identitatea culturală proprie.

Experiențele interculturale ne îmbogățesc spiritual, ne deschid noi orizonturi de înțelegere a lumii și ne obligă la o evaluare comparativă implicită, care ne ajută să ne cunoaștem bine proprii identitate.

Atât programa școlară de gimnaziu, cât și cea de liceu menționează ca obiectiv cunoașterea culturii locale și naționale, precum și deschiderea interesului spre cultura diversă a Europei, dar manualele nu sunt prea generoase în acest sens, ceea ce face ca rolul profesorului de la toate disciplinele să crească în mod considerabil prin folosirea unor strategii care să ducă la aprofundarea noțiunilor de cultură și interculturalitate.

Școala are rolul de a educa tânăra generație în spiritual respectării diferențelor de cultură, etnică sau națională, promovând respectul față de toleranță, înțelegere, egalitate, indiferent de spațiul geografic, etnic, religios, în care conviețuiesc. În iulie 2007, Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului emitea Ordinul nr.1529, în care se aborda pentru prima oară în cadrul învățământului românesc problematica diversității culturale, stipulându-se introducerea de elemente specific acestei problematice atât în programele școlare cât și îndocumentele curriculare. Un an mai târziu, în anul european al dialogului intercultural, se introducea material „Educație interculturală” în programa școlară gimnazială, ca materie opțională în cadrul Curriculumului la Decizia Școlii (CDS).

Profesorului de limba și literatură română îi revine misiunea de a coordona activitatea elevilor, de a forma valori, deprinderi bazate pe respectarea valorilor culturale, pentru a evita intoleranța diferențelor dintre etnii, rase, confesiuni, categorii sociale etc.

Operele literare oglindesc viața diferită a etniilor, fie ele rome, maghiare, slave, având un conținut istoric, cu o bogată conotație interculturală. Un exemplu în această privință este textul lui Vasile Alecsandri, intitulat *Vasile Porojan*, care tratează prietenia dintre Vasile Alecsandri, poetul,

și fiul unui țigan, ceea ce ne evidențiază una dintre cele mai interesante povești de viață, cu multe învățăminte, confirmând că etniile sunt mai degrabă convenții sociale și că ideile preconcepute pot fi învinse prin sinceritate și apropiere. Activitățile de învățare pot include, pe lângă exerciții de înțelegere a unor termeni specifici educației interculturale, și lectura unor astfel de texte, care prin conținutul lor să aibă ecou în combaterea discriminării.

Însă, un exemplu clasic care vizează interculturalitatea este romanul *Baltagul* de Mihail Sadoveanu, care înglobează o serie de clișee etnice: „Domnul Dumnezeu, după ce a alcătuit lumea, a pus rânduială și semn fiecărui neam. Pe țigan l-a învățat să cânte cu cetera și neamțului i-a dat surubul. Dintre jidovi, a chemat pe Moise și i-a poruncit: -Tu să scrii o lege, și când va veni vremea, să pui pe farisei să răstignească pe fiul meu cel prea iubit Iisus, și după aceea să îndurați mult năcaz și prigonire, iar pentru aceasta eu am să las să curgă spre voi banii ca apele. A chemat pe ungar cu degetul și i-a ales, din câte avea pe lângă sine, jucării: Iaca, dumitale îți dau botfori și piteni și rășină să-ți faci sfârcuri la mustăți, să fii fudul și să-ți placă petrecerile cu soții. S-a înăfățișat și turcul: Tu să fii prost, dar să ai putere asupra altora, cu sabia. Sârbului i-a pus în mână sapa.” Așadar, la o oră de literatură, profesorul implicat în educația interculturală, ar trebui să folosească metode și mijloace de predare-învățare-evaluare, care să formeze indivizi capabili să trăiască armonios într-o lume a schimbărilor majore.

Despre interculturalitate putem vorbi și în romanul *Maitreyi* de Mircea Eliade. Conflictul dintre europeanul Allan și bengalezul Narendra Sen, tatăl fetei, redă opoziția dintre libertatea dragostei și constrângerile tradiționale, iar la nivel general incompatibilitatea sau lipsa de comunicare dintre civilizații și mentalități: cea europeană și cea asiatică. Iubind-o pe Maitreyi, Allan descoperă lumea tainică a Indiei. Diferența dintre cele două mentalități, oriental și occidentală, este pusă în evidență de concepția despre iubire a celor doi tineri, exponenți ai acestor mentalități. Maitreyi îi mărturisește lui Allan că a fost mai întâi îndrăgostită de un pom. Iubirile occidentalului însă fuseseră doar trupești, fără spiritualitate. Ea îl inițiază pe Allan în cultura oriental și în sacralitate.

Căsătoria cu Maitreyi era însă imposibilă, deoarece ea aparținea celei mainobile caste indiene, a brahmanilor, iar căsătoria cu cineva din afara castei sale ar fi adus disgrația întregii familii. Astfel, elevii pot discuta despre diferențele dintre culturile și mentalitățile diferitelor popoare. Activitățile de învățare urmăresc lectura unor texte suplimentare (Voievodulți ganilor de Jókai Mór, Coliba unchiului Tom de Henriette Beecher Stowe etc.), care antrenează elevii la discutarea unor situații ce implică toleranță, referitoare la modul de viață a unor etnii diferite din punct de vedere cultural.

Un rol important în educația interculturală îl au și activitățile extrașcolare, care conduc la formarea competențelor specifice care pledează pentru deschidere, comunicare, empatie, pentru înțelegerea și valorizarea logicii fiecărei culturi, apropiate sau depărtate. Componentele competenței intercultural vizează formarea atât de atitudini, cunoștințe, abilități de interpretare și relaționare, de interacțiune, cât și abilități de reflecție și evaluare critică. Toate acestea se pot realiza prin: ateliere de muncă pe diferite teme, cluburi interculturale, expoziții de obiecte tradiționale, prezentări ale costumelor tradiționale, organizarea de concursuri culinare – mâncăruri specifice altor etnii etc.

Gama de activități interculturale se poate îmbogăți și prin organizarea de întâlniri între persoane de culturi diferite, a înfrățirilor atât între clase și școli, cât și între clase din alte regiuni lingvistice sau chiar din alte țări, prin colaborarea elevilor, prin excursii, proiecte sau schimburi de materiale audio și video.

Perspectiva interculturală trebuie să stea la baza procesului de învățământ adresat tuturor, minoritari și majoritari. În cazul copiilor de etnie romă, cadrele didactice pun accentul pe folclor, recunoscându-le abilitățile în muzică și dans, pentru a evita absenteismul, abandonul școlar și abaterile disciplinare.

Deși interculturalitatea se impune ca o exigență a lumii contemporane, nici programele școlare, nici manualele nu reușesc să o atingă, fără implicarea, cu responsabilitate a profesorului,

care prin metodele didactice promovează spiritul civic, evitând formarea unor reprezentări eronate a diferențelor dintre etnii, rase, confesiuni etc.

Prin urmare, ora de limba și literatură română devine un vast atelier de formare a competențelor care vor pune bazele dialogului intercultural între diferitele grupuri din societate.

Educația interculturală reprezintă un interes pentru toate disciplinele școlare, fiind promovată o pedagogie activă și participativă, în scopul comunicării socio-culturale.

Deși generația actuală este atrasă de noile tehnologii informaționale, trebuie cultivate dragostea pentru lectură, cunoașterea operelor clasice naționale și universale, care oferă modele de conviețuire demne de urmat.

Bibliografie:

1. Cucuș, Constantin, *Educația. Dimensiuni cultural și interculturale*, Editura Polirom, Iași, 2000;
2. Rey, Micheline, *Educația interculturală. Experiențe, politici, strategii*, Ed. Polirom, Iași, 1999;
3. Cucuș, C., *Educația. Dimensiuni cultural și interculturale*, Iași, Editura Polirom, 2000;
4. http://www.ardor.org.ro/content/ro/educatia_interculturala.pdf.

EDUCAȚIE ȘI INTERCULTURALITATE

*Prof. Petruț Mirela,
Școala Gimnazială "Ion Pop Reteganul", Sîncel, Jud. Alba*

Cultura și în general personalitatea unui individ și identitatea unui grup se formează și se consolidează prin educație, se dobândește și se șlefuește pe parcursul întregii vieți a individului și perioade de existență a grupului respectiv. De aceea, dimensiunea formativă a educației pentru cultură și identitate individuală și de grup este fundamentală. În lumea modernă, tocmai nevoia de comunicare, alături de progresul tehnic și științific accelerat care reduce distanțele și barierele dintre indivizi și grupuri diferite, precum și existența unor identități multiple, a valorilor, tradițiilor, obiceiurilor și a modului de relaționare diferit dintre diverși indivizi sau grupuri, impun cu necesitate abordarea educației și a societății din perspectiva interculturală. Interacțiunea interculturală este inevitabilă și din punct de vedere al educației, reprezintă atât o provocare, cât și o condiție esențială pentru formarea unei tinere generații cu adevărat europene, ancorată în același timp la valorile definitorii ale grupului din care face parte, etnic, național și comunitar, care are la bază cultivarea respectului reciproc și a înțelegerii atât între indivizi, cât și între grupuri, îmbogățită cultural și științific.

Comunicarea interculturală bazată pe înțelegere reciprocă este soluția optimă pentru a evita conflictele generate de diferențele între indivizi și grupuri, este soluția optimă pentru crearea unei lumi mai bune, mai pașnice, pentru respectarea drepturilor omului, este abordarea pedagogică optimă a diferențelor culturale, luând în considerație specificitățile spirituale (diferențe culturale) sau de alt gen (diferența de sex, diferența socială sau economică etc.), este soluția evitării riscurilor ce decurg din schimburile inegale dintre culturi sau a pierderii și disipării bogăției culturale specifice fiecărui grup, cu consecințe incalculabile pentru viitor. Comunicarea interculturală, ca parte a educației pentru viață și componentă fundamentală a definirii personalității unui adult este, în opinia mea, preocuparea fiecărui cadru didactic indiferent de domeniul de activitate și specializare, indiferent de categoria de tineret de care se ocupă sau de forma de învățământ.

Cu atât mai mult în instituțiile de învățământ extrașcolar, a căror menire educativă este cu atât mai importantă cu cât prin natura activităților desfășurate se adresează și zonei afective, empatică, recreative, a cultivării înclinațiilor și talentelor artistice native formate tocmai din mediul cultural din care provin copiii, (de multe ori din zona mai defavorizată a comunităților din care fac

parte) și utilizează bugetul de timp liber din afară școlii, trebuie să se pună un accent deosebit pe dezvoltarea comunicării interculturale, iar cadrul didactic are menirea și responsabilitatea să coordoneze acest proces fără greșală. Și în acest caz se operează cu aceleași teme ale educației interculturale, respectiv, “acceptare și participare”, “învățarea conviețuirii – a învăța să trăiești împreună”, evitarea “stereotipurilor și a prejudecăților”, iar reușita este condiționată de o nouă abordare a orizontului valorilor, deschiderea de noi piste de manifestare a diversității și diferențelor, de cultivarea atitudinii de respect și de deschidere față de diversitate, ca răspuns specific, pedagogic la încercarea de soluționare a unor consecințe socio-culturale ale impactului multicultural, ca modalitate de prevenire și atenuare a conflictelor, ca soluție pentru promovarea valorilor democrației și interculturalității/ multiculturalității.

Cadrul didactic este un **moderator** al comunicării interculturale, în situația în care în colectivul de copii cu care lucrează sunt diferențe individuale și de grup, există o diversitate culturală complexă legată de individ (vârstă, sex, stare materială, categorie socială) și de grup (diversitate etnică, religioasă, legată de tradiții sau de mediul social – rural/urban). În această situație, impactul intercultural este evident și nemijlocit, valorile culturale constituie zestrea cu care intră fiecare copil în colectivul respectiv, iar cadrul didactic este moderatorul acestui impact, acestui schimb de informații și cultură inevitabil, acestui transfer cultural nemijlocit, care până la un punct se desfășoară peste tot în societate. Diferența majoră este că în acest caz comunicarea are loc între copii, în procesul educativ, că acum se pun bazele individului de mai târziu și în acest caz nimic nu trebuie lăsat la voia întâmplării.

Depinde de cadrul didactic ca în activitățile desfășurate să răzbată identitatea, diversitatea și multiculturalismul. Copiii vin de la sine cu propuneri, mai ales în condițiile non-formale, în care creativitatea și abilitatea de comunicare au frâu liber și neîngrădit, iar acceptarea acestora, toleranța respectul față de diversitate, vine de asemenea tot din partea colectivității, neimpusă, ca urmare a unui proces permanent de mediere, în care abordarea trebuie să fie echivocă, încurajantă dar prudentă, suport al liberului arbitru fără a impune, ordona sau ierarhiza proporțional.

În același timp, sunt situații în care comunicare interculturală trebuie formată, educată, prin activitățile organizate, sunt de această dată trasate intenționat repere interculturale, cadrul didactic este elementul activ, formator al comunicării interculturale. Este astfel cazul impactului cu alte culturi și civilizații cu care copiii nu vin în contact direct, comunicarea este prin import al diversității, prin acceptarea de la distanță a diferențelor, prin modelarea unei atitudini tolerante interculturale, în special pe baza simulării unui contact intercultural, dar în același timp cu obținerea unui rezultat similar unui contact real. Pentru rolul **formator**, cadrul didactic trebuie să fie foarte bine pregătit, să cunoască foarte bine diverse culturi și particularitățile lor, să trezească prin situații pregătite și derulate minuțios curiozitatea copiilor, participarea și comunicarea interculturală. Acest gen de comunicare are nevoie de un prilej, de un scop și de un anumit calendar, iar eu am utilizat în acest sens diversele activități organizate în colaborare și parteneriat cu cadre didactice, copii și instituții din alte zone geografice și etnice, inclusiv din afara spațiului național, dar și din domenii educaționale diverse, care implică un comportament de grup specific, o cultură ocupațională cu grad ridicat de diversitate (poliție, pompieri, SMURD, ISU, mediul academic și științific, unități sanitare și de cercetare). În acest caz, copiii realizează comunicarea interculturală sub îndrumarea cadrului didactic, profesorul stabilește conduita, activitatea, aportul de cunoștințe și impactul. Rolul determinant în comunicare este al cadrului didactic, prin organizarea, desfășurarea și evaluarea rezultatelor activităților desfășurate, iar activitatea acestuia mai ales în spectrul educativ nonformal este de cea mai mare importanță. Necesită o foarte bună pregătire teoretică și practică, experiență și abilități de comunicare deosebite pentru a fi un succes. Copiii percep foarte repede orice abatere, orice disfuncționalitate, iar acest lucru este de natură să compromită procesul educativ.

În concluzie, una din cele mai puternice componente ale educației interculturale/multiculturale, ca tendința necesară și obligatorie în învățământul modern, respectiv activitatea extrașcolară organizată în instituții de învățământ specializate, garantează pregătirea

pentru viața a tinerei generații, în spiritul valorilor europene moderne, în măsura în care cadrul didactic are pregătirea și înzestrarea necesară atât ca moderator, cât și ca formator al comunicării interculturale.

Bibliografie:

- Ciolan, Lucian, *Pași către școala interculturală*, Colecția Șanse Egale, Editura Corint, 2000
- Cucuș, Constantin, *Educația. Dimensiuni culturale și interculturale*, Editura Polirom, Iași, 2000
- Malița, Mircea, *Zece mii de culturi, o singură civilizație*, București, Editura Nemira, 1998

CADRUL DIDACTIC-MODELATOR SAU FORMATOR ÎN COMUNICAREA INTERCULTURALĂ

*Prof. Pirvulescu Mihaela,
Colegiul Tehnic „Domnul Tudor”, Drobeta Turnu Severin*

Comunicarea interculturală este acel schimb sau tranzacție valorică, însoțită de înțelegerea semnificațiilor adiacente, între persoane sau grupuri care fac parte din culturi esențialmente diferite. Schimburile se pot realiza la nivel ideatic, verbal, nonverbal, comportamental, fizic, obiectual, organizațional. Pot fi implicite sau explicite, inconștiente sau deliberate.

Alături de încercările de definire a interculturalității, Dasen consideră utilă și precizarea a ceea ce nu este educația interculturală, pentru a evita confuzii și simplificări. Nu este vorba de o educație compensatorie pentru străini, vizând aplanarea problemelor copiilor de imigranți. În viziune interculturală nu copiii au probleme, ci instituția școlară are dificultăți de adaptare la diversitatea culturală. Școala trebuie să ajute acești copii să învețe limba țării gazdă și să se conformeze normelor școlare locale pentru a le maximiza șansele de reușită școlară și profesională. Diferențele culturale în performanțe nu sunt atribuite automat lacunelor sau mediului cultural defavorizant, ci sunt considerate o reflectare a adaptării la contexte diferite. Educația interculturală nu este doar o nouă disciplină școlară, ci o nouă abordare a disciplinelor clasice. Profesorul va (re)valoriza culturile de origine ale elevilor, sensibilizându-i la diversitatea culturală și evitând stereotipiile și prezentarea culturilor în mod static. La nivel instituțional, ea implică alegerea unui model de integrare mai degrabă, decât de asimilare. Educația interculturală nu se confundă cu cursurile de limba și cultura de origine pentru elevii imigranți. Ea se adresează tuturor elevilor și ar trebui să se înscrie într-un demers care să acopere toate ciclurile de învățământ.

Educația umanistă și interculturală este astăzi în atenția tuturor sistemelor de educație și a tuturor educatorilor. Și ele sunt un rezultat al învățării sociale a cărei misiune este într-o continuă expansiune. Sarcina acestei pedagogii este, în accepția aceleiași M. Rey, asigurarea trecerii de la o gândire egocentrică la o gândire solidară, care să favorizeze cooperarea mai mult decât competiția. Printre competențele, cunoștințele și preocupările privilegiate ale profesorului autoarea enumeră:

- organizarea democratică a claselor (grupelor);
- experimentarea unor roluri sociale cât mai diferite (inclusiv de animatori, lideri);
- să militeze pentru înțelegerea aprofundată a culturilor, limbilor, tradițiilor, religiilor, convingerilor
- să urmărească calitatea relațiilor dintre elevi în serviciul promovării prestigiului fiecăruia;
- să stăpânească fenomenele de violență; - să asigure respectarea drepturilor tuturor categoriilor de minoritari;

- să asigure deschiderea grupului spre exterior, favorizând empatia în raport cu alți indivizi sau alte grupuri;
- să identifice atitudinile etnocentriste și stereotipurile, precum și să elaboreze strategii adecvate de combatere a acestora;
- o perspectivă deosebită ar putea-o asigura așa numita „educație stereoculturală”, care, în opinia autoarei ar ușura recunoașterea și conștientizarea filtrelor culturale, decriptarea unor stimuli culturali necunoscuți, ar fi o bună ocazie pentru descoperirea extraordinarei varietăți pe care o prezintă diversele culturi, stiluri de viață, limbaje, forme de organizare socială, reguli de comportament.

Scopul educației internaționale, concept supraordonat celei interculturale este să dezvolte sensul responsabilității sociale și al solidarității cu grupuri defavorizate și să inducă respectul principiului egalității în comportamentul cotidian.

Educația interculturală permite structurarea unei identități culturale deschise, având ca scop: îndrumarea tinerilor pentru a asimila o cultură în perspectivă antropologică; înțelegerea punctului de vedere al altuia prin poziționarea relativistă; legitimarea identității culturale, împiedicând sacralizarea; asigurarea respectului diferențelor, dar în cadrul unor sisteme de atitudini reciproce.

Rey M., propune obiective de mare generalitate ale educației interculturale menite să ajute la depășirea etnocentrismului prin abilitarea individului pentru: a-și pune întrebări asupra certitudinilor ego, socio sau etnocentriste și a normelor monoculturale, a transforma imaginile și reprezentările stereotipe și a depăși prejudecățile generatoare de judecăți și acțiuni, a transforma și diversifica raporturile de forță și a face loc, în mod egal acelor indivizi care sunt depreciați, ca și a competențelor, referințelor lor culturale și modalităților proprii de expresie, a favoriza compartimentarea, recunoașterea complexității și relațiilor existente atât între culturile, clasele sociale, instituțiile, ciclurile de învățământ, disciplinele școlare, obiectele științifice, cât și între ființele umane indiferent de vârstă, limbă, etnie, cultură sau religie.

Obiective majore și generice ale educației interculturale la nivelul școlii:

- păstrarea și apărarea diversității culturale. Școala, ca instanță de transmitere a valorilor se va concentra pe pluralitatea culturilor; nu trebuie să se instituie primatul unei culturi asupra alteia.
 - formarea competențelor interculturale ale cetățenilor. Se impune subliniată caracteristica dinamică și continuă a procesului de formare a conduitelor și atitudinilor interculturale, proces care nu se încheie în școală, ci ar trebui să continue și să se rafineze de-a lungul întregii vieți.
 - desfășurată în școală, educația interculturală îi vizează pe toți elevii, autohtoni sau imigranți, propunându-și să îi sensibilizeze la respectarea diversității, toleranță și solidaritate.
 - acceptarea alterității dintr-o perspectivă neutră. De cele mai multe ori, celălalt este perceput fie ca similar, și deci acceptat, fie ca dușman, și deci respins.
 - aptitudinea de a percepe ceea ce este străin într-o manieră reliefatoare, flexibilă prin refuzarea grilelor de lectură rigide, simplificatoare și nivelatoare, care au avantajul de a fi familiare și prin aceasta ușor de utilizat, dar sărăcesc realitatea de multe din dimensiunile sale.
 - trăire situațiilor ambivalente fără teamă, ca premisă pentru acceptarea diferitului.
 - dominarea și înfrângerea fricii față de celălalt.
 - capacitatea de a pune în discuție și a reformula propriile norme.
 - atitudinea favorabilă de a experimenta moduri existențiale, de gândire și de raportare diferite.
 - aptitudinea de a asuma conflicte, ca a treia și cea mai pozitivă variantă de conduită în cazul divergențelor, celelalte două fiind refuzul realității și transformarea divergenței în ostilitate. Conflictele trebuie asumate cu calm și negociate într-o abordare de tip câștig-câștigi.
- Capacitatea de a dobândi identități mai largi (de european, de cetățean al lumii) dezvoltând o loialitate de tip nou, în care să se integreze identitățile națională, regională, profesională, socială. Încurajând atitudinea interculturală se deschide calea spre dialog și comunicare între grupurile culturale, cu consecințe benefice asupra înțelegerii dintre ele. Cultivând valori precum respectul pentru celălalt, toleranță față de diversitate, complementaritatea dintre valori, școala este în măsură să fructifice bogăția potențială a multiculturalității fără a anula identitatea nici unei culturi.

Școala nu poate fi o instituție a figurilor copiate la "indigo". Nu cei diferiți trebuie să-și anuleze specificul pentru a se încadra într-o școală dominată de logica "mono". Datorită respectării diferențelor dintre elevi revine prioritar școlii și celor responsabili pentru educația tuturor elevilor, indiferent de apartenența culturală, etnică, religioasă, socială a acestora. Diversitatea trebuie considerată o caracteristică firească a vieții cotidiene – care există indiferent de voința noastră. Diversitatea va fi tratată ca un privilegiu, o sursă de îmbogățire culturală, un beneficiu reciproc și nu o povară.

Încurajând atitudinea interculturală se deschide calea spre dialog și comunicare între grupurile culturale, cu consecințe benefice asupra înțelegerii dintre ele. Cultivând valori precum respectul pentru celălalt, toleranță față de diversitate, complementaritatea dintre valori, școala este în măsură să fructifice bogăția potențială a multiculturalității fără a anula identitatea nici unei culturi.

Bibliografie :

- Antonesei, L., Paideia, Fundamentele culturale ale educației., Iași, Ed. Polirom, 199.
 Cucuș, C., Educația. Dimensiuni culturale și interculturale., Iași, Ed. Polirom, 2000
 Liviu Plugaru, Mariela Pavalache, Educația interculturală, Editura Psihomedica, Sibiu, 2007

COMPETENȚA INTERCULTURALĂ – REZULTAT AL EDUCAȚIEI INTERCULTURALE

*Prof. Maria Popa,
Colegiul Economic Buzău*

Noul Mileniu a adus cu sine o nouă perspectivă asupra complexității și diversității lumii în care trăim, aspect care se manifestă în mod pregnant în planul relațiilor și valorilor interumane.

Începutul Mileniului al III-lea stă sub semnul vitezei, mobilității și al obișnuinței de a auzi în jurul nostru vorbindu-se și alte limbi decât a noastră. Alături de călătoriile virtuale, călătoriile fizice până în locuri dintre cele mai îndepărtate încep să devină posibile pentru un număr cât mai mare de oameni.

Conștient sau nu, lumea este percepută ca un adevărat "sat global" a cărei componentă multiculturală capătă, din ce în ce mai evident, nenumărate nuanțe interculturale. În mod firesc, într-un astfel de "sat global", contactele interculturale sunt din ce în ce mai frecvente iar aspectele care țin de identitate sunt redefinite.

Caracteristica esențială a lumii contemporane este dată de micșorarea distanțelor dintre Eu și Celălalt, dintre Noi și Ceilalți. Simțim nevoia de a ne cunoaște și respecta reciproc, de a trăi și a lucra împreună, dar pentru ca acest lucru să se poată realiza într-un mod care să nu afecteze echilibrul acestei lumi este nevoie de educație interculturală.

Educația interculturală ne ajută să trăim unii cu ceilalți, să ne acceptăm așa cum suntem, să ne simțim egali și să promovăm egalitatea și respectul, să fim mult mai deschiși spre comunicarea cu "celălalt".

Consiliul Europei este un fervent promotor al conceptului de "societate interculturală", societate în care, în mod concomitent, se întrepătrund recunoașterea diferențelor culturale și susținerea dezvoltării identitare cu încurajarea dialogului intercultural și cu intensificarea contactelor și schimburilor culturale.

De asemenea, Comisia Internațională a UNESCO pentru Educația Secolului XXI reiterează că "a învăța să trăim împreună, a învăța să trăim cu ceilalți" trebuie să fie unul dintre obiectivele principale ale educației.

Prin urmare, în contextul actual, promovarea principiilor interculturalității trebuie să se regăsească printre obiectivele majore ale oricărui sistem educativ, școala având un rol esențial în implementarea acestor principii prin intermediul educației interculturale.

Pe tărâmul educației interculturale, profesorul pășește alături de elevi și își concentrează eforturile în demersul de a-i orienta de la o gândire egocentrică la una universală, de la o gândire monoculturală la una interculturală.

Prin intermediul educației interculturale elevii trebuie puși în situații care să le permită să încerce multiple experiențe de învățare formativă în vederea dobândirii de abilități și formării de atitudini specifice *competenței interculturale*. Astfel, elevii vor reuși să manifeste deschiderea și disponibilitatea de a comunica și interacționa în mod civilizată cu orice persoană străină de etnia și cultura lor, de valorile pe care ei le îmbrățișează și le promovează. Având în bagajul său de competențe și pe cea a interculturalității, orice elev va deveni peste ani acea persoană, acel cetățean global capabil să colaboreze cu oricine pentru rezolvarea problemelor comune, capabil să participe în mod eficient și eficace la viața sa socială și profesională și contribuie, implicit, la bunăstarea individuală și colectivă.

Înțeleasă sub aspectul capacității de a comunica și de a acționa în mod adecvat și eficient în raport cu o persoană de altă etnie, având o altă religie, aparținând unei alte culturi, competența interculturală arată cât de mult și de bine cunoști sistemul de valori în care crede celălalt, cât de bine poți empatiza cu el, cât de bine îi cunoști limba, simbolurile esențiale și semnificația aspectelor limbajului nonverbal specifice culturii sale.

Abordând problematica legată de competența interculturală, Constantin Cucos reiterează cei trei piloni pe carea aceasta se sprijină, respectiv: *cunoștințe, capacități (abilități) și atitudini*.

Pilonul cunoștințelor se axează pe ceea ce trebuie să știm, să cunoaștem despre cultura persoanelor cu care interacționăm, în scopul evitării tendințelor etnocentriste, discriminatorii, xenofobe.

Pilonul abilităților se axează pe ce trebuie să știm să facem în contextul interacțiunilor interculturale (de la aprecierea raționamentelor, până la analiza modului de manifestare a stereotipiilor și a felului în care ele pot influența comunicarea o persoană aparținând unei culturi străine, autoanaliza eficientă și autocontrolul situațiilor și a conduitelor personale, comunicarea interculturală și adaptarea mesajului la contextul sociocultural).

Pilonul atitudinilor se axează pe cum trebuie să facem, să acționăm în context intercultural, cu alte cuvinte, este vorba despre afirmarea unei poziții cetățenești juste, de combatere a atitudinilor și comportamentelor de ignorare, de diminuare a importanței și de discriminare a culturilor eterogene, promovând toleranța interculturală și cooperarea reciprocă.

Wiseman R. abordează competența interculturală din perspectiva a trei dimensiuni: *dimensiunea cognitivă*, care pune accentul pe abilitatea de a se iniția în cultura și în limba persoanei cu care se interacționează, abilitatea de a înțelege istoria, insituțiile, concepțiile asupra lumii, credințele, moravurile, normele, regulile de relaționare; *dimensiunea afectivă*, care vizează abilitatea de adaptare interculturală prin implicarea competențelor emotive și a celor motivaționale și disponibilitatea de a empatiza și *dimensiunea operațională*, care pune accentul pe abilitatea persoanei de a se comporta într-o anumită manieră, de a experimenta conduite interculturale pozitive, de a combina conduitele verbale cu cele nonverbale etc.

Din perspectiva noului statut al țării noastre pe plan european și euro-atlantic, școala românească trebuie să-și propună ca scop asigurarea coerenței existențiale și a identității individului în condiții de eficiență socială și interculturală.

Ideea că prin promovarea comportamentelor interculturale pot fi stăvilite pornirile intolerante este susținută atât de către lucrările care au abordat perspectiva interculturală a învățământului nostru, precum și de realitatea din școlile românești care, fie se confruntă zi de zi cu astfel de aspecte, fie se implică în proiecte comunitare și internaționale.

De altfel, această competență interculturală aduce indivizii mai aproape de ideea de democrație, de comportamentele civice și, adesea, este percepută ca fiind un mijloc care poate contribui în mod definitoriu la o pace durabilă în lume.

În efortul său de a contribui la dobândirea competenței interculturale de către elevi, școala, în ansamblu, și fiecare profesor, în particular, trebuie să nu piardă din vedere faptul că acest proces implică și un proces de sensibilizare a educabilului. În acest proces, orice profesor, și nu numai profesorul de limbi străine, trebuie să manifeste pricepere și răbdare pentru că, în cele mai multe cazuri, adaptarea fiecărui individ la un context străin – mai ales la vârsta școlară – și schimbarea sistemului său de referință se pot dovedi mai anevoioase în raport cu anticipările.

Totodată, școala trebuie să-și asume rolul de facilitator al exercițiilor de comunicare prin cultivarea proactivă a interacceptării prin intercunoaștere și respectare în fapt a individualității fiecărui elev, astfel încât acesta să fie capabil să surprindă nuanțat dinamica actului de comunicare interculturală. Întrucât comunicarea este mijlocul prin care o persoană o influențează pe alta și, la rândul ei, este influențată de acea persoană, comunicarea este adevăratul agent al procesului social și cultural și face posibilă interculturalitatea.

De cele mai multe ori, ca modalitate de manifestare a competenței interculturale, o comunicare interculturală autentică se realizează dincolo de băncile școlii, prin angrenarea elevilor în diverse proiecte și programe comunitare și internaționale. În acest fel, este posibil ca școala să faciliteze elevilor săi construcția unei noi perspective de înțelegere a lumii și a diversității culturale în consonanță cu valorile filosofiei umaniste.

Practic, ca rezultat al educației interculturale, competența interculturală dobândită de fiecare elev îi va permite acestuia să-și mobilizeze cunoștințele, metodele de acțiune, trăirile afective și toate atitudinile sale pozitive în vederea rezolvării oricărei situații de interacțiune interculturală în care s-ar afla la un moment dat.

Fără îndoială, din perspectiva sistemului de învățământ, reușita unei educații interculturale responsabile și de calitate se concretizează în competența interculturală a elevilor săi.

Se poate spune, ca o concluzie, că începutul acestui mileniu a conferit competenței interculturale valoarea unei adevărate competențe-cheie a educației, iar educabilului statutul de cetățean global.

Bibliografie:

- **Cozma T.**, *O nouă provocare pentru educație: interculturalitatea*. Iași: Polirom, 2001.
- **Cucoș C.**, *Educația. Dimensiuni culturale și interculturale*. Iași: Polirom, 2000.
- **Plugaru L., Pavalache M.** (coordonatori), *Educație interculturală*. Sibiu: Psihomedica, 2007.
- **Sniatowski M. O.**, *Manual de buzunar de comunicare interculturală*, Suceava, Tipografia Celestin, 2010.
- http://prodidactica.md/wp-content/uploads/2017/07/Competenta_Interculturala.pdf
- https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Educatia%20interculturala%20in%20societatea%20contemporana.pdf

DESCHIDEREA INTERCULTURALĂ – EXIGENȚĂ A EDUCAȚIEI CONTEMPORANE

*Prof. Preda Elena,
Colegiul Tehnic “Domnul Tudor”*

În societatea actuală, conceptul de „intercultural” pune accentul pe interacțiunea dintre grupurile percepute ca distincte din societate, referindu-se mai degrabă la un proces dinamic de schimburi, de dialog, de negociere între grupuri, precum și de identificare a unui limbaj comun și a unui spațiu comun în care să se desfășoare comunicarea. Caracterul intercultural al unui fapt este tocmai accentul pe relația reciprocă dintre elementele constitutive ale schimburilor.

Abordarea interculturală se materializează în primul rând prin intermediul educației, ca antidot al rasismului, xenofobiei, excluderii și marginalizării. Astfel, educația devine facilitatorul deschiderii către alte culturi. În acord cu această perspectivă, finalitățile educației interculturale vizează: dezvoltarea gândirii critice, reflecția și eliberarea de prejudecăți, conștientizarea valorilor, dezvoltarea calităților intelectuale și morale, dragostea de adevăr, respectul, deschiderea către alte culturi, scepticismul reflexiv, familiarizarea elevului cu propria cultură (Ainsi Parekh, 1986, apud. Ouellet, 1991, 17).

Școala, în calitate de instituție socială, trebuie să reunească și să recompună pluralitatea intrinsecă a culturii, să vină în întâmpinarea diversității aspiraționale a publicului său. Miza interculturală ar constata în aceasta să faci în așa fel încât pluralitatea culturală să nu insinueze ca o juxtapunere fără interpenetrare, ca o realitate fixă și construită pe separări și închideri reciproce. A scăpa de imobilismul generat de multiplicitatea apartenențelor culturale constituie cheia educației de tip inter (C. Cucuș). Școala reprezintă spațiul universalizării ființei umane. Elevul vine aici pentru a adera la valorile generale, chiar universale. În numele acestui deziderat este sacrificată singularitatea individului. În funcție de raportul universal-singular, se pot concepe două sisteme de învățământ: unul de salvagardare a particularului, de integrare a particularităților culturale, a educațiilor în curriculum, și altul de ocultare a particularităților, de aliniere a tuturor tinerilor la valorile generale, propuse la un moment dat. Strategia mai bună depinde de intențiile și motivațiile societății. Ce poate face școala în materie de educație interculturală? În școală apare riscul realizării unei „supe” culturale, dacă împrumuturile se fac la întâmplare, fără să existe o dirijare semnificativă a acestora. Un element cultural nu are niciodată un sens unic, izolat, ci se înscrie într-o evoluție, într-o istorie, într-o tradiție și desemnează realitatea unei experiențe concrete a vieții. Transmiterea acestui sens elevilor este un exercițiu dificil, interdisciplinar, ce imprimă acțiunii educative o dimensiune eminent culturală. Acest sens conduce la sublinierea faptului că cultura este un fapt viu, o realitate care devine sub influența unor determinări identificabile, obiective și subiective.

Școala trebuie să-și propună să realizeze un proces de integrare prin preluarea prechizițiilor culturale pe care le posedă elevii. Integrarea presupune nu numai o aducere a elevilor la cultura clasei, școlii, comunității, ci și o integrare a experienței culturale a noului venit în experiența comună a clasei în care elevul respectiv se va insera. Se pare că este nevoie ca clasa să se remodeleze în consens cu noul venit, simultan cu adaptarea acestuia la specificul grupului școlar. Atunci când se știe că va veni cineva nou în clasă, profesorul ar putea pregăti elevii în legătură cu ambientul cultural al acestuia (din ce regiune vine, care sunt trăsăturile limbii, religiei, culturii lui etc.).

Problema comunicării interculturale în învățământ conduce în mod firesc la soluționarea unor probleme, de exemplu: cum percepe profesorul diferența culturală, cum își adaptează stilul comunicativ la profilul cultural al elevului, care sunt pericolele folosirii unor stereotipuri de categorisire a alterității în educație, ce posibilități are profesorul de a înțelege și de a valorifica potențialurile culturale diferite a elevilor, care este aportul profesorului, elevilor, părinților la dezamorsarea unor neînțelegeri interculturale etc.

Interculturalul poate însemna: recunoașterea diversității de reprezentări, a referințelor și valorilor multiple; dialogul, schimbul și interacțiunile dintre diferitele reprezentări și referințe; dialogul și schimbul dintre persoanele și grupurile ale căror referințe sunt multiple, diverse; de centrarea și interogarea asupra referințelor egocentric având în vedere obiectivele reciprocității; relația dinamică, în timp și spațiu, reală sau potențială, dintre elemente culturale sau culturi luate ca întreg.

Problema comunicării intercultural în învățământ conduce la soluționarea unor probleme cum ar fi: perceperea de către profesori a diferențelor culturale, adaptarea de către aceștia a stilului comunicativ la profilul cultural al elevilor, înțelegerea și valorificarea potențialelor culturale diferite ale elevilor și contribuția lor (a profesorilor), precum și a elevilor și părinților la dezamorsarea unor tensiuni interculturale. Pentru rezolvarea acestor probleme, educația intercultural reprezintă o pistă de importanță primordială.

Pe parcursul tuturor activităților întreprinse, trebuie să ne gândim la faptul că schimbările care au avut loc și care au bulversat acest început și sfârșit de secol, au avut diverse influențe asupra tinerilor. Ca urmare, educația este invitată la promovarea unei educații pentru respectarea drepturilor umane, care depășesc etnocentrismul; dacă ea poate face în așa fel încât noile generații să recunoască rolul esențial al interdependențelor și interacțiunilor și să-și însușească activ o manieră mai constructivă și dinamică a drepturilor omului în viziune interculturală, se poate spera că ea va pregăti aceste noi generații să înțeleagă mai bine noile mize care se conturează pentru societățile noastre și le va asigura o dezvoltare nu numai economică, ci și socială, culturală, solidară, durabilă.

Bibliografie:

1. Chevalier, J., „Educația interculturală: concepte cheie și elemente de metodologie”, în Institutul Intercultural Timișoara, Educație interculturală în comunități multi etnice, Timișoara, 2002.
2. Cucoș, C., Educația. Dimensiuni culturale și interculturale., Iași, Ed. Polirom, 2000.
3. Ouellet, F. (1991). L'éducation interculturelle. Essai sur le contenu de la formation des maîtres. Paris: Éditions Le Harmattan

COMUNICAREA DIN PERSPECTIVĂ INTERCULTURALĂ ÎN PROCESUL DE ÎNVĂȚARE

*Prof. inv. primar Puiu Zvetlana-Biatris,
Școala Gimnazială Zvoriștea, județul Suceava*

Educația interculturală reprezintă o nouă dimensiune a educației contemporane. Diversitatea și complexitatea lumii contemporane se manifestă foarte mult în plan relațional și valoric interuman. Într-o lume globală, în care distanțele dintre oameni sunt tot mai mici, nevoia de a trăi și de a lucra împreună, de a ne cunoaște mai bine, de a ne înțelege și de a ne respecta reciproc a devenit o necesitate. Procesul educațional se realizează într-un mediu interacțional, prin punerea purtătorilor unor expresii culturale diferite față în față. Obiectivul educației interculturale este acela de a înțelege, de a accepta și de a experimenta alteritatea, iar aceasta trebuie să devină un motiv de bucurie, “prin dezvoltarea cunoașterii celuilalt, a istoriei sale, a tradițiilor și a spiritualității sale”.

Școala trebuie să ofere un model de conviețuire armonioasă și creatoare, într-o societate în care locuiesc împreună membrii mai multor grupuri etnice și între care există diferențe de limbă sau religie, vestimentare sau alimentare, de relaționare sau de petrecere a timpului liber. Educația interculturală se referă la dezvoltarea unei educații pentru toți, având ca scop recunoașterea diferențelor ce există în interiorul unei societăți. Ea încurajează interacțiunea și dialogul.

Comunicarea interculturală se referă la unitatea și diversitatea culturilor, la relația dintre toți membrii unei societăți. Comunicând cu ceilalți ne îmbogățim spiritual și ajungem să ne cunoaștem mai bine prin comparație cu aceștia. În cadrul procesului educațional, trebuie respectată diversitatea culturală, dar și identitatea culturală proprie. Rolul profesorului este acela de a folosi strategii adecvate care să ducă la aprofundarea noțiunilor despre cultură și interculturalitate. De exemplu, învățarea unei limbi moderne este necesară pentru că nu putem trăi singuri, izolați de lumea care ne înconjoară. Vorbind o limbă străină, pe lângă faptul că putem comunica cu persoane de alte naționalități, ne îmbogățim și din punct de vedere spiritual. Dacă ne propunem să realizăm împreună un anumit lucru, o putem face mult mai ușor, decât dacă încercăm de unul singur.

Un exemplu de activitate interculturală poate fi și cea desfășurată cu elevii clasei a II-a, de Ziua Europei. În cadrul activității s-a prezentat harta cu țările Europei, steagurile câtorva state europene, s-a discutat despre limba vorbită de locuitorii acestor țări și s-au vizionat filmulețe de prezentare a unora dintre ele. Elevii au participat activ, fiind antrenați în jocuri de comunicare sau lucrând în echipă. O activitate asemănătoare am realizat-o și cu elevii clasei a IV-a, la ora de geografie, dar la un nivel ceva mai complex. La fiecare disciplină școlară se poate realiza comunicarea interculturală.

O comunicare interculturală reală cere timp și răbdare din partea protagoniștilor. Cunoșcând mai bine alte culturi, avem șansa să descoperim lucruri noi. Pentru a înțelege o cultură anterioară sau una deja existentă, trebuie să realizăm mereu un fel de traducere sau de interpretare.

Comunicarea interculturală pune față în față două direcții, care sunt oarecum incompatibile: stabilitatea și schimbarea. Adaptarea este ea însăși o mișcare contradictorie. Atunci când relațiile dintre membrii a două culturi devin antagoniste, este bine să se stabilească anumite valori comune care să genereze funcționarea unui dialog convenabil de ambele părți, lipsit de pericole.

Jaques Demorgon (1999) propune ideea de complex intercultural, care ar putea ușura înțelegerea drumului către alteritate. Autorul menționa: "Un complex intracultural este constituit ca un sistem articuland de conduite situate la diferite niveluri și în diferite domenii. Acest sistem parțial stabilește un punct de consistență și adesea de rezistență în sistemul general al unei culturi" (p.189). Este necesar ca fiecare dintre noi să cunoaștem esența propriei culturi, ceea ce va duce la folosirea complexelor interculturale pentru o mai bună comunicare dintre culturi.

Educația interculturală se referă la învățarea de a trăi împreună cu ceilalți, ceea ce va duce la dezvoltarea armonioasă a societății. Elevii trebuie să deprindă acele abilități de comunicare, ce vor duce ulterior la o convingere pașnică între grupuri etnice sau culturale, de identitate sau de interese. Formarea unor atitudini adecvate va duce la înțelegere și la respect față de diversitate, dar și la respingerea atitudinilor intolerante și discriminatorii față de aceștia.

Un moment important în educarea interculturală a elevilor este și acela când li se oferă posibilitatea de a comunica și de a coopera cu alte grupuri eterogene. Aceste întâlniri au rolul de a conștientiza diversitatea punctelor de vedere și de a se familiariza cu existența unor perspective diferite de ale lor. De aici, se va trage concluzia că și alte păreri pot fi la fel de valabile ca și ale lor, prin comparație cu criteriile de evaluare ale celorlalți. Trebuie abordate noi stiluri de comunicare, conform ideii că și valorile celuilalt merită respectul. Fără sentimentul empatiei cu celălalt, nu poate avea loc o comunicare profundă. Dialogul intercultural va duce la transformarea unei societăți într-o societate cu adevărat deschisă.

Comunicarea interculturală se referă și la abilitatea de a comunica atât verbal cât și nonverbal cu persoane din alte societăți, astfel încât participanții la dialog să decodifice corect mesajele comunicate, pentru a se evita interpretările eronate. Când profesorul conduce o comunicare interculturală, trebuie să aibă grijă să nu se ajungă la conflicte atât la nivelul elevilor, cât și la nivelul propriei persoane. Fiecare dintre noi percepem lucrurile și situațiile în mod diferit. De aceea, trebuie să fim atenți la partenerul nostru de dialog și să intuim cum percepe el faptele abordate. S-ar putea ca percepția lui să fie diferită de a noastră sau mesajul transmis de noi să nu fie înțeles. De aceea trebuie să fim cât mai clari în comunicare pentru a nu se ajunge la situații conflictuale.

Dezideratul major al educației interculturale este formarea și dezvoltarea spiritului de toleranță, iar rolul profesorului este acela de a valorifica culturile de origine ale elevilor, pentru a le explica diversitatea culturală, având un comportament nediscriminatoriu.

Bibliografie:

1. Cozma T., *O nouă provocare pentru educație: interculturalitatea*, Iași, Editura Polirom, 2000
 2. Cucuș, C., *Educația. Dimensiuni culturale și interculturale*, Iași, Editura Polirom, 2000
 3. Nedelcu, A., *Învățarea interculturală în școală*, Editura Homanitas Educațional, București, 2004
 4. Demorgon, Jaques, 1999, *Les difficultes de l echange*, în *Guide de l interculturel en formation* (coord. J. Demorgon, Ed. Marc Lipiansky), Retz, Paris
- Plugaru, L., Pavalache, M., *Educație interculturală*, Editura Psihimedia, București, 2007

CONCEPTE GENERALE ALE COMUNICĂRII INTERCULTURALE

*Rățoi Florentina Alina,
Școala gimnaziala Livezile*

Cultura este un sistem comun de simboluri care determină percepțiile, reprezentările și acțiunile comune. Ea reglează astfel relațiile membrilor unei culture între ei și cu mediul în care trăiesc. Ea face posibilă integrarea indivizilor în sistem și adaptarea lor la alte sisteme culturale.

Cultura nu trebuie înțeleasă ca o performanță realizată doar o singură dată din punct de vedere istoric sau ca un produs finit muzeal al unei epoci, ci trebuie înțeleasă ca un sistem dinamic, funcțional și mai ales capabil să se adapteze.

Cultura este „lupta dintre viața subiectivă care este permanent neobosită, însă limitată din punct de vedere temporal, și conținuturile acesteia care odată create sunt fixe, însă cu valabilitate temporală nelimitată”.

Pornind de la faptul că oamenii, respective colectivitățile umane, se diferențiază prin apartenența lor la o anumită cultură, iar aceste diferențe influențează interacțiunea indivizilor din spații sociolingvistice diferite, Loenhoff (1992) a delimitat trei dimensiuni ale culturii:

- Dimensiunea mentală, reprezentată de fondul de cunoaștere comun unei colectivități umane și în care sunt incluse valorile, normele, reprezentările, ritualurile, mentalitățile specific fiecărei culture în parte;
- Dimensiunea materială, reprezentată de artefacte ca obiectivare a culturii, un rol important revenindu-i aici limbii ca mijloc de comunicare;
- Dimensiunea funcțională, reprezentată de acțiunile, modelele de interpretare și de comportament comune unei grupări umane, prin care cultura devine un „sistem de orientare”, iar „standardele culturale” ca elemente diferențiatorie între culturi „sunt văzute de către majoritatea membrilor unei anumite culturi ca normale, firești, tipice și obligatorii”.

Un rol important în dezvoltarea dialogului intercultural îl au de asemenea două elemente cu o impregnare culturală foarte accentuată. Este vorba, pe de o parte, de verbalizarea în procesul de comunicare, și, pe de altă parte, de timpul de desfășurare a interacțiunii. Cu privire la dihotomia a vorbi/a tăcea Hall diferențiază două tipuri de culturi: contexte tari (high-context) și contexte slabe (low-context). Dacă în primul caz, înțelegerea se poate realiza doar prin transmiterea unui mesaj verbal, tăcerea fiind considerată ca nefirească, iar informația trebuie să aibă o formă lingvistică clară și precisă, nelăsându-se deschise posibilitățile de interpretare, și diminuându-se astfel înțelegerea greșită, în al doilea caz, low-context, semnificația este transmisă și prin elemente nonverbale (gestică, mimică, contact vizual) și chiar paraverbale (ritm, intonație, intensitate sonoră), ambiguitatea fiind definitorie în astfel de culturi.

Un fond cultural, transmis vertical, orizontal sau transversal în cadrul aceluiași grup uman sau între grupuri definite ca diferite din punct de vedere cultural, are în structură și o latură implicit prin care se realizează coeziunea indivizilor.

Contactul intercultural, gândit în termenii pedagogiei diversității socioculturale și ai pedagogiei de contact, este o acțiune dialogică, prin care interacțanții pășesc într-un spațiu intermediar („dia” în greaca veche înseamnă „între”), unde ei intenționează să-și comunice gândurile și experiențele („logos” în greaca veche înseamnă „ceva gândit”). Acest spațiu intermediar, care în abordările teoretice a primit diferite denumiri – „spațiu intermediar” 2, „al treilea loc între propriu și străin” 3, „a treia poziție/al treilea spațiu” 1 „zonă tampon” 2 –, are

aceeași semnificație: reunește elemente culturale și lingvistice din ambele contexte și eliberează forțe sinergice.

În România, promovarea interculturalismului în curriculumul școlar a cunoscut unele progrese notabile prin Curriculumul Național reglementat în 1998 și dezvoltat prin direcțiile curriculare din Legea Educației Naționale nr.1/2011. Organizarea curriculară, din perspective educației interculturale, este bazată pe documentele de politici educaționale europene și românești, pe lucrări de specialitate, care abordează specificul interculturalismului în România.

La nivelul Curriculumului Național, introducerea valorilor educației interculturale s-a realizat conform modelului contribuțiilor culturale și, în special, la nivelul finalităților și al conținuturilor.

Un model metodologic al curriculumului intercultural reprezintă, la nivel strategic, un cadru de referință în redimensionarea, monitorizarea și evaluarea curriculumului național, din perspective valorilor interculturalismului; la nivel operativ, al proceselor didactice și al managementului școlii, modelul metodologic constituie un instrument operațional de ghidare a activităților de proiectare, organizare, implementare și evaluare a programelor curriculare și educaționale, a unităților de învățare/conținut și a situațiilor educative, centrate pe învățarea interculturală și formarea competențelor specific interculturalismului.

Abdalah-Preteille (1989) afirmă că „rolul școlii ar fi de a învăța să administreze apartenențele multicategoriale și nu de a căuta să restabilească maniera autoritară și arbitrară cu referințe culturale presupuse sau reale sau erijate în mit... Printr-o abordare interculturală a pedagogiei, nu este vorba de a constitui o sumă de cunoștințe, de informații, cât mai ales de a propune demersuri interrogative de impulsivitate a schimbării, de provocare a unei mutații”.

Abordarea universalistă cu accente clare eurocentrice, consideră globalizarea ca o perspectivă supraordonată, lumea de pretutindeni fiind pusă în fața aceluiași problem și provocări privind pacea, drepturile omului, mediul înconjurător, a căror rezolvare nu se poate face decât prin acțiune comună, fundamentată pe „forța universală a rațiunii și a limbii”.

Individul își articulează propriul fond cultural și biografic și respectă fondurile culturale și biografice ale celor cu care intră în dialogul comun al societății globale. Comunicarea ideală se bazează pe o competență globală care reprezintă unitatea dintre „identificările globale, naționale și etnice”, ca rezultat al internalizării valorilor și principiilor etice, universale și valabile. De cealaltă parte, poziția relativismului cultural se articulează pe un „eurocentrism fără prejudecăți” prin relativizarea modelelor de orientare, gândire, interpretare, fapt ce poate conduce spre mai multă toleranță în raporturile cu contextele străine.

Ambele viziuni au însă un punct comun, și anume cultura, de care sunt legate elemente diferențiatorie de ordin etnic, național, religios și lingvistic. În ceea ce privește relația dintre cultură și limbă, este foarte clar, că majoritatea teoriilor din domeniul lingvistic și al comunicării susțin că cele două nu ar trebui separate, „cele două sfere se intersectează”, cu atât mai mult în procesul didactic de predare/învățare a limbilor străine.

Bibliografie:

1. Caune, J., (2000), Cultură și comunicare, Editura Cartea Românească, București;
 2. Cucos, C., (2000), Educația- Dimensiuni culturale și interculturale, Editura Polirom, Iași;
- Johnsos, P., (2005), O istorie a lumii moderne, Editura Humanitas, București.

EDUCAȚIA INTERCULTURALĂ ȘI PREVENIREA CONFLICTULUI

*Socolescu Silvia,
Colegiul Național Traian*

Se poate întâmpla ca atunci când suntem educați în spiritul și litera unor prejudecăți culturale să ne ermetizăm în așa-zisele „carcase” valorice, și astfel să fim dezavantajați sau să riscăm să pierdem situații favorabile când, din diverse motive ne aflăm în cadre valorice diferite?

Uneori suntem forțați de situații când, din diverse motive părăsim propriile noastre achiziții culturale, și experimentăm, pentru o perioadă mai mare de timp, valori care ne sunt nefamiliare. Fenomenul este des întâlnit mai ales la familiile de români plecați în străinătate și el are cauze și efecte dintre cele mai felurite.

Această despărțire nu este lineară, liniștită, deoarece oamenii își caută un loc de muncă, nu cunosc limba vorbită foarte bine, nu știu să folosească bine facilitățile oferite de locul nou în care se află și trecerea de la un stadiu la altul al ființei noastre culturale ridică numeroase probleme.

Care sunt posibilitățile de a înțelege alte sfere culturale? Ne va afecta major sau nu identitatea spirituală? Ce forme de conflict intercultural se nasc și cum le putem preveni sau rezolva? Putem să fim educați pentru a depăși aceste dificultăți relaționale?

Dacă în educație se investește puțin și omul creat de școală nu poate să relaționeze bine într-un mediu inițial străin, el are două soluții în față: se supune total și acceptă tacit modificarea identității culturale, pentru a putea obține resurse materiale sau se revoltă încercând să eludeze și să profite de pe urma asistenței sociale oferite.

Iată câteva situații care se nasc, în mod firesc, atunci când atingem un aspect al comunicării – cel al educației interculturale. Școala își fixează finalități ce devin mai complexe în raport cu exigențele din planurile cadru și din programele școlare, propunându-și astfel stabilirea unui raport optim și echitabil între așteptările comunității umane locale și a comunității naționale și europene din care facem parte.

Școala propune modele de înțelegere a lumii, valorizând comportamente și experiențe de viață specifice diversității culturale, un loc în care întâlnim și schimbăm modele valorice. De exemplu, un elev cu părinți reveniți din străinătate va avea o altă atitudine față de școală și colegi, în raport cu ceilalți elevi din grup. Un elev provenit dintr-o altă comunitate decât cea majoritară se va simți înstrăinat.

De aceea aderarea la diversitate duce la apariția conflictelor, a situațiilor problematice, de testare a reperelor identitare. Cum se poate înțelege și rezolva tot acest dezechilibru ce apare la ciocnirea de culturi, limbă și percepție asupra mediului?

Diversitatea este o realitate cerută de comunitatea europeană și de statul român pentru a favoriza schimburile mai eficiente între statele componente a resurselor ce le dețin aceste comunități, dar apar numeroase probleme de soluționat. Suntem pregătiți să construim și să susținem diversitatea? Uneori această diversitate poate să conducă la pierderea unor avantaje materiale și structurale, deoarece comunitățile umane funcționează extrem de eficient în jurul unor identități culturale precise și prescise.

În cadrul intercultural ne împiedecăm adesea de suficiențele, obișnuințele și fricile ce ne stăpânesc și astfel putem prescrie altora rețete de bună practică, dar când vine vorba de noi perpetuăm rezistențe și șabloane. Pentru unii și începerea dialogului e o provocare din care lipsește

motivația și încrederea – fi tu slab și dialoghează cu mine, spune tot ce ai pe suflet, ca apoi să te supun cu totul.

Această întreprindere nu este una ușoară și ține de modul în care comunitățile, operează la nivel major, pentru că individul are doar iluzia unicității, ele este un set stabil de achiziții anterioare cel definesc.

Bibliografie:

1. <https://iteach.ro/experiencedidactice/educatia-interculturala>

COMUNICAREA INTERCULTURALĂ ÎN SISTEMUL DE ÎNVĂȚĂMÂNT CONTEMPORAN

*Stănculeasa Cristina Elena,
Școala Gimnazială Bălăcița*

Conceptul de „interculturalitate” se referă la spațiul dintre două sau mai multe culturi, care este prin excelență un spațiu dinamic, în permanență supus proceselor de negociere dintre două grupuri percepute ca aparținând unor culturi diferite. Accentul pe caracterul dinamic al proceselor de comunicare interculturală, pe latura de construcție și reconstrucție continuă, favorizează o concepție dinamică a culturii. În momentul în care devin vizibile procesele de negociere identitară și de construcție a propriei culturi, printre altele, prin raportarea la alte entități culturale, este imposibil să percepem cultura ca pe un bloc rigid și static. Din contră, aceasta devine maleabilă, un flux continuu de influențe în perpetuă restructurare și reinterpretare.

Dincolo de caracterul descriptiv al definiției interculturalității, se întrevide caracterul normativ al conceptului, care pornește de la ideea că o mai bună înțelegere între indivizi din grupuri aparent diferite este posibilă și dezirabilă. Abordarea interculturală se materializează în primul rând prin intermediul educației, ca antidot al rasismului, xenofobiei, excluderii și marginalizării.

Școala are rolul de a forma indivizi adaptați și adaptabili la mediul social propriu unui cadru temporal și spațial delimitat. Educația este astfel procesul prin care indivizii învață să funcționeze în mediul lor social, prin transmiterea normelor sociale și a regulilor explicite sau implicite ale culturii naționale.

Educația interculturală este un „concept integrator”, etalat pe mai multe dimensiuni, și la care participă o multitudine de actori printr-un număr de procese. În cele ce urmează, vom operaționaliza așadar conceptul, schițând elementele necesare unei înțelegeri profunde a educației interculturale.

Dimensiunea diversității reprezintă prima axă pe care se plasează conținuturile educației interculturale. În cadrul educației interculturale, interesul pentru oglindirea diversității se manifestă în mai multe direcții. În primă instanță, este vorba de redarea realității sociale ca fiind compusă din elemente diverse (grupuri, indivizi, interese...). Sensibilizarea elevului la această realitate plurală este o condiție sine-qua-non a abordării eficiente a conceptelor proprii educației interculturale. Ca atare, suporturile pedagogice ale întregii curricule trebuie să reflecte această pluralitate de puncte de vedere, prin care diversitatea, și implicit alteritatea, vor deveni ulterior inteligibile.

Cea de-a doua dimensiune a educației interculturale se referă la echitate. În strânsă legătură cu prima dimensiune a diversității, miza majoră a axei echității este înțelegerea faptului că alte puncte de vedere pot fi la fel de valabile și poate la fel de „corecte” ca și propria perspectivă, odată ce sunt evaluate cu ajutorul criteriilor „celuilalt”. Astfel, practica pedagogică trebuie să se

axeze pe valorizarea punctelor de vedere „diferite”, pe faptul că acestea au tot atâta legitimitate ca și propria percepție. Este vorba, pe scurt, de punerea în aplicare a principiilor relativismului cultural, însă la micronivelul gândirii individului.

Factorii care intră în joc în aplicarea educației interculturale se pot împărți, pentru a structura analiza, pe mai multe niveluri. Astfel, politicile publice elaborate de Ministerul Educației se situează la nivelul macro al intervenției interculturale. Măsurile din domeniul educației, menite să pună în aplicare educația interculturală, trebuie să promoveze echitatea și respectul diversității, principiile drepturilor omului, educația în scopul prevenirii și combaterii rasismului, a xenofobiei, a discriminării de orice tip, a marginalizării și excluziunii sociale. În general, cercetări și experiențe de proiect anterioare au demonstrat faptul că voința politică de a considera minoritățile naționale ca parteneri egali ai dialogului este o condiție prealabilă sine-qua-non a aplicării unei politici a interculturalității în educație.

La un nivel mediu se află instituția școlii, a cărei menire este să pună în aplicare politicile de la nivelul macro, într-un mediu prietenos față de elev, și care promovează totodată valorile pe care se bazează aceste politici. În ceea ce privește rolul școlii, acesta se poate analiza însă mai îndeaproape din perspectiva educației interculturale. Batelaan sugerează astfel că rolul cel mai important al școlii este cel de a promova dialogul, iar în cadrul acestei funcții, școala trebuie să-și asume anumite misiuni în aplicarea principiilor educației interculturale. Acestea se referă în mod esențial la pregătirea elevilor în a participa la dialog, prin însăși practicarea acestuia ca metodă

Pe un ultim nivel analitic al factorilor implicați în educația interculturală se situează elevul. Teoria referitoare la educația interculturală nu abordează decât marginal acest punct. Ni se pare însă important să subliniem necesitatea unor precizări în ceea ce privește rolul elevului în desfășurarea activităților de educație interculturală. Așa cum rolul profesorului este modelat de principiile pedagogiei constructiviste, la fel, în oglindă, este determinat și rolul elevului în același cadru. Acesta trebuie așadar încurajat să-și asume un rol activ, reflexiv, constructiv dar și critic, în interacțiunea cu profesorul și în dialogul cu ceilalți elevi.

Părințioacă un rol determinant în generarea credințelor și a atitudinilor copiilor, și ca atare pot influența – pozitiv sau negativ – deprinderile pe care elevul și le însușește în cursurile de educație interculturală. Stereotipurile părinților sunt transmisibile la copii, și se pot dovedi greu de înlăturat atunci când, odată dărmate în cadrul cursurilor de educație interculturală, sunt reînstituate în mediul familial. Poate apărea atunci conflictul intern al elevului care primește acasă un set de orientări și de criterii de evaluare a realității înconjurătoare, iar școala și cursurile de educație interculturală încearcă să dezrădăcineze tocmai aceste imagini și stereotipuri primite. Atunci, rolul educației interculturale este cu mult îngreunat, și devine vizibil faptul că procesele din cadrul educației interculturale sunt puternic influențate de mediul social în care au loc.

În contextul globalizării, studiile dedicate comunicării interculturale au dobândit o relevanță teoretică indiscutabilă și o însemnătate aplicativă tot mai evidentă. Ele abordează într-o manieră interdisciplinară un orizont problematic nou, cu implicații multiple. Asistăm la interacțiuni complexe, fără precedent ca amploare, între indivizi, grupuri și societăți, fenomen care produce profunde schimbări în structura identitară a culturilor.

Comunicarea interculturală, care a devenit o disciplină de studiu în universitățile din întreaga lume, a redeschis dosarul unor teme perene ale gândirii sociale, precum unitatea și diversitatea culturilor, relația dintre noi și ceilalți, criza identităților și redefinirea lor sub presiunea combinată a mai multor factori. În mod surprinzător, problema diferențelor culturale și a identităților a ieșit azi din tratatele de antropologie și a ocupat scena tensionată a istoriei reale, unde conflictele identitare sunt la ordinea zilei. Experiențele interculturale ne îmbogățesc spiritual, ne deschid noi orizonturi de înțelegere a lumii și ne obligă la o evaluare comparativă implicită, care ne ajută să ne cunoaștem bine propria identitate.

Educația interculturală vizează o abordare a diferențelor culturale, strategie prin care se iau în considerare interacțiunile spirituale, beneficiile schimburilor dintre culturi, într-un proces de legitimizare a unei identități culturale deschise. Interculturalitatea se impune în învățământul modern

ca o necesitate spre a răspunde cerințelor de educație ale societății contemporane, prin dezvoltarea interesului elevilor față de aspectele interculturale, prin dezvoltarea atitudinii de empatie culturală și interculturală. Noul curriculum încearcă să răspundă cerințelor de a asigura în cadrul procesului educațional orientarea către valori și credințe, cultivând respectul pentru diversitatea culturală și pentru identitatea culturală proprie.

Atât programa școlară de gimnaziu, cât și cea de liceu menționează ca obiectiv cunoașterea culturii locale și naționale, precum și deschiderea interesului spre cultura diversă a Europei, dar manualele nu sunt prea generoase în acest sens, ceea ce face ca rolul profesorului de la toate disciplinele să crească în mod considerabil prin folosirea unor strategii care să ducă la aprofundarea noțiunilor de cultură și interculturalitate. De exemplu, învățarea limbilor moderne. Ne putem pune însă câteva întrebări: Oare cunoașterea lor, ne modelează modul în care vedem lumea, felul în care gândim, sau alegerile pe care le facem în viață ? Oare oamenii care vorbesc limbi diferite gândesc diferit, doar pentru că așa-i învață limba ? Dacă învățăm o limbă nouă, ne vom schimba modul în care percepem lumea ? Aceste întrebări, nu numai că i-au preocupat pe oamenii de știință, dar ele au stârnit și controverse în rândul filozofilor, antropologilor, lingviștilor, psihologilor.

Necesitatea învățării limbilor străine este impusă și de faptul că nu ne putem lipsi de comunicare, nu putem trăi singuri, izolați de lumea care ne înconjoară. Cine vorbește cel puțin o limbă străină este mai bogat din punct de vedere spiritual. Poate comunica și se poate bucura de frumusețea acestui privilegiu. Prezența celor de dincolo de hotarul nostru ne ajută să luminăm granița conștiinței noastre. Ceea ce creăm împreună este mult mai mult decât ce putem face singuri. Singurătatea ne încetinește foarte mult ritmul de creștere și transformare. Avem nevoie de prezența celorlalți pentru a învăța abecedarul fericirii și apoi să vorbim fluent, pe mai multe limbi.

Pentru fiecare disciplină școlară există o gamă variată de exemple prin care putem să realizăm comunicarea interculturală. Ludwig van Beethoven spunea că „Muzica este graiul sufletului. Ea stârnește în noi, nu instinctele, ci gândurile cele mai profunde”, iar Platon susținea că este singurul grai fără cuvinte pe care îl înțeleg toate popoarele. Este adevărata limbă universală”. Dintre toate sistemele de comunicare, muzica este cel mai complex. E greu să formulezi în cuvinte ceea ce îți transmite muzica, dar fiecare iubitor al acestei arte simte un mesaj pentru zonele intime, profunde ale eului său. Muzica este mijocul de comunicare cu ajutorul sunetelor care sunt puse în valoare prin câteva elemente distincte: tonul vocii, ritmul, accentul. Ea reprezintă o cale de comunicare directă, intraverbală (vorbește fără cuvinte) între ceea ce ea sugerează sau evocă și ascultătorul care îi decodifică mesajul. Limbajul muzical nu are limite, el conține totul, poate exprima totul. Așa cum limbajul vorbit sau scris conține cuvinte, limbajul matematic are la bază cifre și semne, limbajul muzical se exprimă prin note.

Muzica este una dintre cele mai răspândite arte, producând, la fel ca literatura sau ca și artele plastice răscoliri adânci sau emoții înălțătoare, veselie sau melancolie. Oricine este convins că, pentru a te înțelege cu cei din Franța trebuie să știi limba franceză, pentru a te înțelege cu rușii trebuie să înveți limba rusă, pentru a te înțelege cu chinezii e nevoie să cunoști chineza, cu evreii, ebraica ș.a. m. d. Însă, absolut toți oamenii vibrează și comunică prin muzică, pentru că acest limbaj nu se decodifică în lumea fizică. Deci sunetul este un produs fizic prin vibrația lui pe o anumită frecvență te poartă în lumea emoțiilor, a trăirilor sufletești și a spiritului. Prin muzică se poate comunica cu oamenii de pe toate continentele. Nu are nevoie de traducători și nu se traduce dintr-o limbă în alta. Ea are un caracter universal. Dacă ieși pe stradă și privești în jur, vei vedea elevi, adolescenți, oameni maturi, care au ceva comun : ascultă muzică la telefon, mp3 sau la alte mijloace tehnice moderne.

Ca formă de manifestare artistică, muzica joacă un rol important în viața omului, de la experiențele estetice și emoționale, la experiențele intra- și interpersonale. Muzica pornește din corpul nostru. Suntem capabili de a produce sunete muzicale prin vibrarea corzilor vocale, prin lovirea palmelor sau a picioarelor. De asemenea, exprimarea ritmică pare a fi importantă încă de la o vârstă foarte fragedă. Conform lui Wood, muzica poate îmbogăți toate laturile personalității

umane.

Bibliografie :

1. Alexanru, Fl., Dialogul intercultural în predarea limbilor străine, Editura Pro Universitaria, București, 2010;
2. Drăgoi, C.M., Comunicare prin muzică. Vorbe înțelepte. Pe internet, citate celebre;
3. Cucuș, C., Educația. Dimensiuni culturale și interculturale, Iași, Editura Polirom, 2000;
4. Cozma T., O nouă provocare pentru educație: interculturalitatea, Iași, Editura Polirom, 2000;
5. Munteanu, A.M., Comunicare și semn muzical, Editura Pro Arte, Constanța, 2004;
6. Nedelcu, A., Învățarea interculturală în școală, Editura Homanitas Educațional, București, 2004;
7. Plugaru, L., Pavalache, M., Educație interculturală, Editura Psihimedia, București, 2007.

DIMENSIUNEA INTERCULTURALĂ A EDUCAȚIEI

*Prof. Tămîș Elisabeta,
Colegiul Național „Traian”*

Educația interculturală vizează o abordare pedagogică a diferențelor culturale, strategie prin care se iau în considerație specificitățile spirituale sau de alt gen, evitându-se, pe cât posibil, riscurile ce decurg din schimburile inegale dintre culturi sau, și mai grav, tendințele de atomizare a culturilor. Nu e o știință nouă, nici o nouă disciplină, ci o nouă metodologie ce caută să integreze, în interogația asupra spațiului educațional, datele psihologiei, antropologiei, științelor socialului, politicii, culturii, istoriei.

În mod sintetic, educația interculturală vizează dezvoltarea unei educații pentru toți, în spiritul recunoașterii diferențelor ce există în interiorul aceleiași societății, și se referă mai puțin la realizarea unei educații pentru culturi diferite, ceea ce ar presupune staticism și izolare a grupurilor culturale. Educația interculturală privilegiază interacțiunea și dialogul, curajul de a ieși din sine și dorința de proiecție în celălalt. O educație concepută în perspectiva interculturală va resemnifica relațiile dintre școală și alte spații educative; ea va depăși zidurile școlii, prelungindu-se în activitățile informale, în viața de zi cu zi. Cum multiculturalul nu se regăsește doar în perimetrul școlii, trebuie să ne pregătim în prealabil pentru a-l întâmpina și valoriza.

Dinamica socială a ultimelor decenii a adus în fața lumii contemporane o serie de provocări față de care domeniul învățământului nu poate rămâne indiferent. Așadar, educația interculturală vizează o abordare a diferențelor culturale, strategie prin care se iau în considerare interacțiunile spirituale, beneficiile schimburilor dintre culturi, într-un proces de legitimizare a unei identități culturale deschise. Interculturalitatea se impune în învățământul modern ca o necesitate spre a răspunde cerințelor de educație ale societății contemporane, prin dezvoltarea interesului elevilor față de aspectele interculturale, prin dezvoltarea atitudinii de empatie culturală și interculturală. Noul curriculum încearcă să răspundă cerințelor de a asigura în cadrul procesului educațional orientarea către valori și credințe, cultivând respectul pentru diversitatea culturală și pentru identitatea culturală proprie.

Atât programa școlară de gimnaziu, cât și cea de liceu menționează ca obiectiv cunoașterea culturii locale și naționale, precum și deschiderea interesului spre cultura diversă a Europei, dar manualele nu sunt prea generoase în acest sens, ceea ce face ca rolul profesorului de la toate

disciplinele să crească în mod considerabil prin folosirea unor strategii care să ducă la aprofundarea noțiunilor de cultură și interculturalitate.

Aș porni de la câteva discipline care se predau la nivelul ciclului liceal și, nu numai. De exemplu, învățarea limbilor moderne. Ne putem pune însă câteva întrebări: Oare cunoașterea lor, ne modelează modul în care vedem lumea, felul în care gândim, sau alegerile pe care le facem în viață ? Oare oamenii care vorbesc limbi diferite gândesc diferit, doar pentru că așa-i învață limba? Dacă învățăm o limbă nouă, ne vom schimba modul în care percepem lumea ? Aceste întrebări, nu numai că i-au preocupat pe oamenii de știință, dar ele au stârnit și controverse în rândul filozofilor, antropologilor, lingviștilor, psihologilor.

Necesitatea învățării limbilor străine este impusă și de faptul că nu ne putem lipsi de comunicare, nu putem trăi singuri, izolați de lumea care ne înconjoară. Am trecut printr-o experiență care ne-a demonstrat acest lucru. E vorba de perioada comunistă, când în școală era obligatorie, învățarea la alegere a două limbi moderne, dar nimeni, sau puțini erau aceia care se gândeau că le vor fi de folos, atâta vreme cât granițele erau închise, iar comunicarea era imposibilă. Astăzi, lucrurile s-au schimbat. Cine vorbește cel puțin o limbă străină este mai bogat din punct de vedere spiritual. Poate comunica și se poate bucura de frumusețea acestui privilegiu. Prezența celor de dincolo de hotarul nostru ne ajută să luminăm granițaconștiinței noastre. Ceea ce creăm împreună este mult mai mult decât ce putem face singuri. Singurătatea ne încetinește foarte mult ritmul de creștereși transformare. Avem nevoie de prezențaceloralți pentru a învăța abecedarul fericirii și apoi să vorbim fluent, pe mai multe limbi.

Comunicarea interculturală, care a devenit o disciplină de studiu în universitățile din întreaga lume, a redeschis dosarul unor teme perene ale gândirii sociale, precum unitatea și diversitatea culturilor, relația dintre noi și ceilalți, criza identitățilorși redefinirea lor sub presiunea combinată a mai multor factori. În mod surprinzător, problema diferențelor culturale și a identităților a ieșit azi din tratatele de antropologie și a ocupat scena tensionată a istoriei reale, unde conflictele identitare sunt la ordinea zilei. Experiențele interculturale ne îmbogățesc spiritual, ne deschid noi orizonturi de înțelegere a lumii și ne obligă la o evaluare comparativă implicită, care ne ajută să ne cunoaștem bine propria identitate.

Bibliografie:

1. Cucuș, C., Educația. Dimensiuni culturale și interculturale, Iași, Editura Polirom, 2000
2. Cozma T., O nouă provocare pentru educație : interculturalitatea, Iași, Editura Polirom, 2000
3. Nedelcu, A., Învățarea interculturală în școală, Editura HomanitasEducațional, București, 2004
4. Plugaru, L., Pavalache, M., Educație interculturală, Editura Psihomedica, București, 2007

ASPECTE ALE INTERCULTURALITĂȚII ÎN CURRICULUM

*Profesor învățământ preșcolar Toma Alina-Mihaela,
Școala Gimnazială Husnicioara*

Studiile dedicate comunicării interculturale abordează într-o manieră interdisciplinară un orizont problematic nou, cu implicații multiple.

Pornind de la analiza diferențelor culturale dintre popoare și societăți, ea se întemeiază pe supoziția că oameni aparținând unor spații culturale diferite pot să comunice, să colaboreze și să se înțeleagă.

Comunicarea interculturală, care a devenit o disciplină de studiu în universitățile din întreaga lume, a redeschis dosarul unor teme perene ale gândirii sociale, precum unitatea și diversitatea culturilor, relația dintre noi și ceilalți, etnocentrism și relativism cultural, criza identităților și redefinirea lor sub presiunea combinată a multor factori.

Experiențele interculturale ne îmbogățesc spiritual, ne deschid noi orizonturi de înțelegere a lumii și ne obligă la o evaluare comparativă implicită, care ne ajută să ne cunoaștem mai bine propria identitate.

Interacțiunile interculturale sunt un prilej de a conștientiza diferențele dintre „noi” și „ceilalți”, de a înțelege că modurile de gândire și de comportament ale celorlalți, inclusiv modul lor de a comunica, fac parte din echipamentul lor cultural, care le conferă o identitate diferită de a noastră (sub raport lingvistic, axiologic, normativ, simbolic etc.). Interacțiunile multiple dintre societăți și culturi au adus la renașterea interesului pentru identitățile individuale, de grup și colective. Diversitatea de natură culturală a devenit problematică pe măsură ce globalizarea a „înfășurat” lumea în plasa comunicării.

Domnul Constantin Cucuș afirmă în cartea „Educația. Dimensiuni culturale și interculturale” că o regulă de primă importanță pentru o comunicare interculturală eficientă este, întâi de toate, aceea de a cunoaște convențiile proprii culturii. Același autor spune că odată cu ivirea unor contacte între mai multe culturi se creează noi practici culturale, purtătoare de semnificații noi.

O cultură iese în evidență când este raportată la altele. De aceea, ea devine valoroasă. Individul însuși este de multe ori centrat multicultural, alimentându-se cu registre valorice din mai multe direcții. Fiecare dintre noi se înscrie în mai multe apartenențe și, câteodată, chiar în toate. Nu există cultură pură, care să fie conservată intactă. Cultura este un amestec, o îngemănare care se realizează în timp. Pluralitatea este condiția normală a creșterii spirituale.

Școala, în calitate de instituție socială, trebuie să reunească și să recompună pluralitatea intrinsecă a culturii, să vină în întâmpinarea diversității aspiraționale a publicului său. Elevul vine aici pentru a adera la valorile generale, chiar universale. În numele acestui deziderat este sacrificată singularitatea individului. În funcție de raportul universal-singular, se pot concepe două sisteme de învățământ: unul de salvagardare a particularului, de integrare a particularităților culturale, a educațiilor în curriculum, și altul de ocultare a particularităților, de aliniere a tuturor tinerilor la valorile generale, propuse la un moment dat.

Școala trebuie să-și propună să realizeze un proces de integrare prin preluarea preacizitiilor culturale pe care le posedă elevii. Integrarea presupune nu numai o aducere a elevilor la cultura clasei, școlii, comunității, ci și o integrare a experienței culturale a noului venit în experiența comună a clasei în care elevul respectiv se va insera. Atunci când se știe de venirea unui elev nou în clasă, profesorul ar putea pregăti elevii în legătură cu ambientul cultural al acestuia (din ce regiune vine, care sunt trăsăturile limbii, religiei, culturii lui etc.).

Problema comunicării interculturale în învățământ conduce în mod firesc la soluționarea unor probleme, de exemplu: cum percepe profesorul diferența culturală, cum își adaptează stilul

comunicativ la profilul cultural al elevului, care sunt pericolele folosirii unor stereotipuri de categorisire a alterității în educație, ce posibilități are profesorul de a înțelege și de a valorifica potențialurile culturale diferite a elevilor, care este aportul profesorului, elevilor, părinților la dezamorsarea unor neînțelegeri interculturale etc.

Dinamica socială a ultimelor decenii a adus în fața lumii contemporane o serie de provocări față de care domeniul educației nu poate rămâne indiferent, odată cu schimbarea accentelor de la predominantă monoculturalității către deschiderea interculturală. Așadar, educația interculturală vizează o abordare a diferențelor culturale, strategie prin care se iau în considerare interacțiunile spirituale, beneficiile schimburilor dintre culturi, într-un proces de legitimizare a unei identități culturale deschise.

Interculturalitatea se impune în învățământul modern ca o necesitate spre a răspunde cerințelor de educație ale societății contemporane, prin dezvoltarea interesului elevilor față de aspecte interculturale, prin dezvoltarea atitudinii de empatie culturală și interculturală, ceea ce conduce la înțelegerea alterității și a refuzului discriminării.

Noul curriculum încearcă să răspundă cerințelor de a asigura în cadrul procesului educațional orientarea către valori și credințe democratice, cultivând respectul pentru diversitatea culturală și pentru identitatea culturală proprie.

Programa Limba și literatura română de gimnaziu menționează ca obiectiv cunoașterea culturii locale și naționale, precum și deschiderea interesului spre cultura diversă a Europei. În programă se regăsesc manifestarea interesului pentru comunicarea interculturală, interacțiunea dintre identitatea culturală națională și cea europeană, dar nu se oferă exemple de activități de învățare, nu este vizată în mod stringent aplicarea acestor principii prin conținuturile propuse. Rolul profesorului va fi acela de a-i determina pe elevi să conștientizeze moștenirea culturală națională prin etalarea folclorului românesc sau prin dialoguri interculturale (mituri, legende, port popular etc.)

Programa de liceu nu explicitează conceptul de interculturalitate, operează cu sugestii precum “conștiința propriei identități culturale “ sau “într-un context cultural larg “ care ar trebui să orienteze prezentarea fenomenului literar autohton prin conexiuni și deschideri europene. Dezvoltarea interesului față de aspectele interculturale este promovată prin conexiuni între literatura română și cea universală, ce conțin deschideri de aplicabilitate practică, cu efecte asupra înțelegerii textelor literare propuse/alese, a valorilor cognitive, etice și estetice intrinseci.

Prevederile curriculare și oferta manualelor de clasa a XI-a și a XII-a orientează elevii către activitatea de documentare, de cercetare, valorificată în studii de caz și dezbateri, în perimetrul unor teme precum: Latinitate și Dacism, iluminismul, profilul cultural al etniei rome (Țiganiada), Orient și Occident, Forme hibride ale civilizației române la mijlocul secolului al XIX-lea, Curente literare /culturale în context european etc.; Identitatea culturală în context european, Dinamica fenomenului cultural în diferite epoci, cu accente asupra contextului socio-istoric și cultural din diferite spații culturale.

Dimensiunea culturală ca informație, valori și comportamente (“marele C”) în programa școlară pentru limba engleză se regăsește în conținutul unităților de învățare prin:

- teme ce abordează: viața de zi cu zi, condiții de viață, relații interpersonale, limbajul corpului, convenții sociale, comportament ritualic;
- grade de formalitate/informalitate: limbaj funcțional, structuri lexicale și gramaticale specifice, reguli și modele de pronunție și intonație.

Competențe culturale se regăsesc implicit, până la un anumit nivel, în competențele de învățare a unei limbi străine întrucât folosirea limbii presupune interacțiune și comunicare între o diversitate de subiecți. Aspectele și diferențele culturale sunt atinse în mod firesc pe parcursul predării elementelor de conținut, a structurilor lexicale și gramaticale, dar și atunci când sunt necesare, relevante, interesante pentru formarea elevilor ca viitori cetățeni ai lumii.

Pornind de la importanța predării istoriei din perspectiva lumii multiculturale de astăzi, curriculum actual propune competențe, atitudini și comportamente care vizează respectarea diferențelor

culturale și a identităților naționale, susținerea activă a unor valori fundamentale precum toleranța, înțelegerea și respectul reciproc, democrația, drepturile omului ș.a.

Geografia are rolul de a forma tinerii ca persoane capabile să aprecieze diferite culturi, să respecte și să valorizeze pozitiv diferențele culturale și pregătește viitori cetățeni pentru o viață armonioasă într-o societate multiculturală.

Cultura civică reprezintă în gimnaziu o continuare, o aprofundare a educației civice a elevilor inițiată în învățământul primar, în ceea ce privește practicarea unui comportament civic într-o societate democratică, definit prin valori și principii democratice.

Educația interculturală reprezintă o nouă dimensiune a educației contemporane. Societatea actuală prefigurează o intensificare a schimbărilor și transformărilor în toate domeniile, inclusiv cel educațional. Educația interculturală este educația relațiilor interpersonale, care implică membrii unor culturi diferite.

Scopul acestui tip de educație este de a facilita relațiile interculturale, de a contribui la formarea și intensificarea atitudinii de toleranță, de acceptare a celuilalt.

Școala este chemată să ofere prin intermediul educației interculturale un model al conviețuirii pașnice și constructive într-o societate în care locuiesc împreună membrii mai multor grupuri etnice.

Bibliografie:

Grigore Georgiu, Comunicarea interculturală, Ed. Comunicare.ro

Constantin Cucos, Educația. Dimensiuni culturale și interculturale, Ed. Polirom

<http://ziarullumina.ro/primim-de-la-cititori-comunicarea-interculturala-si-interreligioasa-provocari-ale-societatii-contemporane-53646.html>http://www.colegiulnegruzzi.ro/?page_id=6992

DESPRE COMPETENȚA INTERCULTURALĂ

*Prof. Florentina Watzlawek,
Colegiul Național Pedagogic „Ștefan Odobleja”,
Drobeta Turnu Severin*

Înscriindu-se în aria competențelor civice, alături de cele personale și interpersonale, *competența interculturală* include toate formele de comportament care permit fiecărei persoane să participe în mod eficace la viața socială și profesională, fiind legată în mod direct de bunăstarea individuală și colectivă. Aceste competențe vizează cetățenia democratică, utilizarea cunoștințelor, a deprinderilor, valorilor și atitudinilor necesare pentru a promova incluziunea, justiția și dezvoltarea durabilă, respectând toate drepturile și libertățile fundamentale ale omului.

Astfel, elevii trebuie să facă față în mod activ caracterului multietnic și multicultural al societății, pentru a se raporta într-o manieră constructivă și pozitivă acestei diversități; să manifeste respect pentru drepturile lor și ale celorlalți, indiferent de etnia, limba, cultura, religia, genul, vârsta sau statutul social al acestora; să respecte credințele sociale și culturale ale celorlalți, respingând orice tip de intoleranță, extremism și rasism; să demonstreze responsabilitate pentru sine și cei din jur, pentru societate și mediu; să exercite în mod activ și responsabil drepturile proprii, respectând și drepturile celorlalți; să prețuiască diversitatea; să demonstreze toleranță și atitudine incluzivă; să practice și să promoveze valorile umane în viața cotidiană (respectul demnității personale; lupta împotriva prejudecăților și discriminării de orice tip, împotriva sărăciei și marginalizării; promovarea egalității de gen etc.).

Prezint mai jos un proiect didactic pentru ora de dirigenție, care susține ideile prezentate mai sus și care consider că se încadrează în tema interculturalității.

DIFERENȚE ȘI ASEMĂNĂRI

Evocare

1. Răspundeți individual, timp de 2 minute, la 2 întrebări, faceți notițe:

- Prin ce te asemeni cu colegii tăi?
- Prin ce te deosebești?

2. Uniți-vă în grupuri a câte 5 elevi și colectați toate ideile din grup, făcând notițe pe un poster în tabel.

Afișați posterele la loc vizibil.

Realizare a sensului

1. Citiți individual textul *Prin ce suntem diferiți?* (Anexa I) și în timpul lecturii subliniați ideile comune din text și posterele afișate. Puneți semnul „+” alături de idei, care nu au fost reflectate în posterele afișate. (profesorul organizează discutarea ideilor noi găsite în text de copii).
2. Citiți individual textul *Prin ce ne asemănăm?* și în timpul lecturii subliniați ideile comune din text și posterele afișate. Ce idei din textul citit nu sunt reflectate în posterele afișate? (profesorul discută cu elevii ideile noi).
3. Clasificați deosebirile și asemănările într-un grafic conceptual pe diverse domenii: deosebirile/aseamănările corpului uman și starea sănătății; acțiuni realizate; preferințe și ocupații; regiunea geografică; comportamentul etc

REFLECȚIE

- De ce fiecare copil trebuie să fie tolerant și să simtă acest lucru în inima lui, reieșind din cele ascultate/ citite despre asemănările și diferențele dintre oameni?

În atenția cadrului didactic: Fiecare copil urmează să simtă că este respectat și luat în serios. Faceți un inventar a ceea ce gândesc copiii despre asemănări și deosebiri – o bază importantă pentru activitatea pe care o puteți desfășura întru dezvoltarea toleranței. Aceasta vă va ajuta să creați un climat sigur pentru discuții, în care fiecare se simte respectat. Activitatea pe grupuri este o formă preferabilă, întrucât copiii învață să asculte și să coopereze în același timp. Lucrați de o manieră concretă, notați ceea ce spun copiii pe foi de flip-chart, agățați-le pe perete astfel ca ei să le vadă și să le citească. Analizați conținutul lor. Întoarceți-vă la aceste pagini peste câteva zile și observați dacă au apărut noi gânduri și reacții în clasă/grupă.

Xenofobia și intoleranța trebuie înfruntate prin cunoaștere, discuții deschise și sarcini interactive.

EXTINDERE

- Activitatea din clasă este continuată cu membrii familiei tale. Roagă pe fiecare să spună 2-3 lucruri prin care se aseamănă și 2-3 lucruri prin care se deosebește de ceilalți.
- Observați, cum membrii familiei acceptă reciproc diferențele. Prin ce se manifestă acceptarea?

Anexa I***Prin ce suntem diferiți?***

„Noi purtăm haine diferite, ne plac lucruri diferite, avem coafuri diferite și diferite culori ale părului. Putem fi dreptaci sau sîngaci. Vorbim în mod diferit și avem voci diferite. Ne este frică de lucruri diferite. Diferite lucruri ni se par amuzante, iar unii oameni rîd mai tare și mai lung ca alții. Diferite lucruri ni se par rușinoase, privim fetele și băieții în mod diferit. Avem permisiunea să facem sau nu diferite lucruri. Dansăm în moduri diferite. Persoanele poartă ochelari cu rame diferite. Putem cânta la instrumente muzicale diferite. Vorbim limbi diferite și uilizăm gesturi diferite. Ne plac diferite mâncăruri și mîncăm în mod diferit. Purtăm încălțăminte diferită și avem mărimi diferite. Suntem deosebiți la matematică. Conducem diferite mașini, care sunt produse în mod deosebit. Putem să ne naștem în țări diferite. Putem avea valize colorate divers. Avem amprente diferite. Avem nasuri de formă diferită și dinți diferiți. Purtăm inele și coliere diferite. Putem purta lucruri diferite pe cap. Unii oameni nu au păr deloc. Lucruri diferite ne fac să ne mîniem. Ne comportăm diferit atunci cînd ne înfuriem sau suntem triși. Putem să suferim sau nu. Putem fi cu o deficiență fizică. Putem fi orbi de un ochi. Putem avea religii diferite. Putem fi gemeni, însă diferiți. Putem mîncea cantități diferite de clăite. Putem avea ciorapi diferiți. Diferite lucruri ni se par dezgustătoare. Tolerăm lucruri deosebite. Unii oameni au alergii. Ne plac mirosuri diferite. Putem utiliza parfumuri diferite. Casele noastre miros în mod diferit. Unii oameni pot avea un cîine, alții – o pasăre, iar unii nu au nici un animal domestic. Mergem cu diferite autobuze sau trenuri. Unii oameni schiază, alții patinează. Unii oameni trăiesc mai mult decît alții. Vizităm locuri diferite. Bem ceaiuri diferite și preferăm diferite arome de sucuri. Unii oameni au doar un picior. Putem fi bogați sau săraci. Nu toți au aceeași vîrstă. Unii pot fi surzi. Putem ține siloul în mod diferit atunci cînd scriem. Putem avea prînzul împachetat în mod diferit și conținut diferit în tarinele noastre. Putem avea sexe diferite și cercei diferiți. Pielea noastră poate fi de culori diferite și putem vorbi cu accente diferite. Putem locui în București sau în Paris, la Berlin sau la Roma. Putem avea culori preferate diferite. Nu toate inimile trebuie să fie colorate în roz.”

Anexa II***Prin ce ne asemănăm?***

„Fiecare are un corp și o inimă. Fiecare are sînge un creier, un cap. Fiecare are oase și păr. Fiecare poate avea cercei și mulți dinți. Fiecare are subsuori și șase metri de intesine. Toți suntem nevoiți să mîncăm, să bem și să dormim. Fiecare s-a născut și are un buric. Respirăm aer. Avem un nas și două nări. Avem nevoie de soare. Avem nevoie de ploaie. Lucruri similare ar putea să ne placă. Putem locui în case care arată la fel. Putem călători în mașini care arată la fel sau care sunt făcute la fel. Putem avea aceeași mărime la încălțăminte. Toată lumea este de o valoare egală. Fiecare s-a născut într-o țară. Noi toți trăim pe Pămînt. Avem același soare. Vedem aceeași lună. Putem avea bărbi de aceeași lungime. Putem să ne murdărim de nisip între degete. Majoritatea din noi au zece degete și doi ochi. Uneori trebuie să ne tăiem unghiile. Toți oamenii au urechi. Putem susține aceeași echipă. Putem lovi în aceeași minge. Putem călători în aceeași direcție și coborî la aceeași stație. Putem locui în aceeași casă sau pe aceeași insulă. Putem citi același ziar. Putem învăța în aceeași clasă/grupă. Adăugăm ani tot impul. Noi transpirăm dacă ne este prea cald. Cu toții putem alege între a face lucruri bune sau lucruri rele. Putem avea haine cu același desen. Oricine poate îngîna o melodie. Putem desena imagini care arată la fel. Putem înota în același bazin și în același fel. Putem purta costume de baie și slipuri care se aseamănă. Putem locui alături de același parc sau castel. Putem locui într-o clădire înaltă. Putem avea aceeași coafură și aceeași culoare a ochilor. Putem merge la aceeași școală sau la același antrenament de fotbal. Putem privi același show de televiziune și iubi aceeași jocuri. Putem fi gemeni idenici. Cu toții ne-am dori să cîștigăm. Putem să ne simpatizăm reciproc cu

aceeași intensitate. Oricine poate ajuta ca lucrurile să fie mai echitabile pentru fiecare. Poate să ne placă aceeași persoană. Ne putem trezi la aceeași oră dimineața. Putem iubi același cal. Toți suntem diferiți și anume prin aceasta ne asemănăm.”

Bibliografie :

1. Activitatea a fost adaptată după: Stalfelt P. Who are you? A book about tolerance. Tesksedsorden, Stockholm, 2014.
2. 1001 idei pentru o educație impurie de calitate. Ghid pentru educatori. Chișinău: Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2010.
3. Competența interculturală. Auxiliar didactic. Chișinău: Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2015

VALENȚE ALE EDUCAȚIEI INTERCULTURALE ÎN CONTEXTUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI PREUNIVERSITAR

*Prof. Adriana Zaharia,
Colegiul Național „I.M. Clain”, Blaj*

Epoca modernă, caracterizată prin cunoaștere, descoperire, demonstrație și experiment științific, a adus în prim plan și autocunoașterea, prin regândirea valorilor, prin acceptarea diferențelor de orice fel între indivizi și națiuni, rase, sexe sau religii. Acceptarea acestei diversități, respectarea unor opțiuni și tradiții diferite, datorate unor instanțe sociale, culturale sau istorice diferite, este apanajul lumii în care trăim și premisa unui viitor împreună. Nu mai putem privi separat viitorul umanității de interculturalitate, văzută ca totalitatea caracteristicilor definitorii ale unui individ, grup etnic sau națiune. Acest viitor depinde esențial de capacitatea individuală și colectivă de adaptare, de acceptare, de toleranță față de diferențele culturale și va evolua, nu datorită uniformizării, ci tocmai datorită acestor diferențe. Așadar, lumea în care trăim este o lume a interferențelor, în care întâlnirile dintre persoane, dintre culturi capătă amploare, se diversifică permanent. Este, de multe ori, dificil să întreții relații optime cu alții, să înțelegi alte moduri de a acționa, de a gândi, de a simți. În aceste condiții, omul își construiește strategii de asumare spirituală, fie că se retrage în sine, pentru a se simți protejat, fie că iese din sine și se deschide față de alte expresii spirituale – fie ele individuale sau colective. În altă ordine de idei, atât cultura cât și, în general, personalitatea individuală și identitatea unui grup se formează și se consolidează prin educație, se dobândesc și se șlefuesc pe întreg parcursul vieții individului și al perioadei de existență a grupului respectiv. De aceea, dimensiunea formatoare a educației pentru cultură și identitate individuală și de grup este fundamentală. Școala, cadrul principal de culturalizare, este angrenată în a concretiza astfel de strategii, căci nu poate rămâne pasivă la marile provocări sau presiuni ale timpurilor pe care le trăim. În școală se formează cultura și se pun bazele creației unor noi expresii culturale.

Educația interculturală apare, prin urmare, ca fiind imposibilă fără implicarea și sprijinul activ al școlii, dat fiind faptul că diversitatea culturală este o realitate care trebuie fructificată în mediul școlar. Acest aspect impune, pe lângă demersurile ce urmăresc apărarea diferențelor, și dialogul cultural, prin care se recunoaște că fiecare trebuie să contribuie la îmbogățirea experienței umane și că fiecare dintre ele este un efort de universalizare a unei experiențe particulare. Aceste demersuri, teoretizate și interiorizate ulterior, vor conduce la creșterea calității raporturilor interumane și vor asigura, drept consecință pe termen lung, dimensiunea europeană a învățământului românesc.

Importanța acestui mod de abordare crește când vorbim despre instituțiile de învățământ extrașcolar, acolo unde scopul educativ, sprijinit de natura activităților desfășurate, se adresează și zonei afective, recreative, empatică, a cultivării înclinațiilor și talentelor artistice native formate tocmai în mediul cultural din care provin copiii (în mare parte din zona mai defavorizată a comunităților de proveniență) și utilizează timpul liber, punând un accent deosebit pe dezvoltarea comunicării interculturale, cadrul didactic având rolul și responsabilitatea să coordoneze acest proces. Indiferent de specificul activității, se face uz de aceleași teme ale educației interculturale, respectiv, „acceptare și participare”, „învățarea conviețuirii – a învăța să trăiești împreună”, evitarea „stereotipurilor și a prejudecăților”, iar reușita este condiționată de o nouă abordare a orizontului valorilor, identificarea de noi moduri de manifestare a diversității și diferențelor, de cultivarea atitudinii de respect și de deschidere față de diversitate, ca răspuns specific, pedagogic la încercarea de soluționare a unor consecințe socio-culturale ale impactului multicultural, ca modalitate de prevenire și atenuare a conflictelor, ca soluție pentru promovarea valorilor democrației și interculturalității/multiculturalității.

În acest context, învățătorul sau profesorul trebuie să își asume rolul unui moderator al comunicării interculturale, mai ales atunci când, în grupul de copii implicați, apărând diferențieri individuale și de grup, apare varietatea culturală, la nivel individual (stare materială, sex, vârstă, categorie socială) și colectiv (diversitate religioasă, etnică, legată de mediul social sau de tradiții, urban/rural). În această situație, impactul intercultural este evident și nemijlocit, valorile culturale constituie zestrea cu care pătrunde fiecare copil în grupul respectiv, iar învățătorul sau profesorul este moderatorul acestui impact, acestui schimb de informații și cultură ineluctabil, acestui transfer cultural direct, regăsit, la o altă scară, peste tot în societate. În acest cadru, comunicarea se face între copii, în procesul educativ, când se pun bazele individului de mai târziu și, în acest caz, niciun aspect nu trebuie neglijat.

Experiența didactică a dovedit că, încă de la încheierea colectivului de elevi, de la cele dintâi activități, indiferent de temele și domeniile abordate, acceptarea, privită ca punct de pornire în comunicarea interculturală, este foarte strâns legată de modul de mediere al cadrului didactic, de tratamentul egal și nediscriminatoriu, de ascultarea cu seriozitate, atenție și echidistanță a fiecărui copil. Această atitudine, această abordare, face ca educatorul, în postura lui de mentor, de instructor, de coordonator, prin puterea exemplului personal, să asigure, de la început, integrarea firească în colectiv a fiecărui copil, cu tot bagajul cultural pe care îl are. În continuare, copiii, după ce se simt acceptați, se afirmă cultural pe măsură capacității, aptitudinilor și talentului, iar comunicarea interculturală ducela un echilibru firesc, iar demersurile și acțiunile întreprinse, și care au scop formativ, ajung la fiecare în parte, fără a le afecta identitatea. Copiii înșiși constată că toți sunt animați de aceleași dorințe, că pot deveni mai buni, mai performanți în aptitudinea și talentul lor, că pot contribui fiecare la realizarea activităților și că acest lucru contează, este apreciat de colegi și de cadrul didactic. Vor identifica mai degrabă asemănări decât deosebiri esențiale între ei, vor vedea că patriotismul de exemplu, nu ține seama de etnie, de vârstă, de sex sau religie, că respectul față de comunitate, față de mediu, față de istoria patriei sau față de natură sunt valori ale tuturor, că binele sau răul au același înțeles, iar munca și efortul sunt calea spre împlinirea dorințelor și idealurilor fiecăruia dintre ei.

În același timp, comunicare interculturală trebuie formată, educată, prin activități organizate, când se trasează repere interculturale, iar cadrul didactic devine acum elementul activ, formator al comunicării interculturale. Aici putem încadra întâlnirea cu alte culturi și civilizații cu care copiii nu vin în contact direct, legătură se face în acest caz prin informare, printr-un import al diversității, prin acceptarea diferențelor, prin conturarea unei atitudini de toleranță, în special pe baza simulării unui contact intercultural, dar în același timp, urmărindu-se obținerea unui rezultat care să fie cât mai aproape de cel autentic. Pentru rolul de **formator**, cadrul didactic trebuie să fie foarte bine pregătit, trebuie el însuși format, trebuie să cunoască foarte bine particularitățile acestor culturi, pentru a putea transmite, prin activitățile pregătite și derulate, curiozitatea copiilor, participarea și comunicarea interculturală. Acest tip de comunicare are nevoie de un prilej, de un scop și de un

anumit calendar, prin diverse activități organizate în colaborare și parteneriat cu alte cadre didactice, copii și instituții din alte zone geografice și etnice, inclusiv din afara spațiului național, dar și din spații educaționale diverse, care implică un comportament de grup specific, o cultură cu grad ridicat de diversitate. Într-o astfel de circumstanță, copiii înfăptuiesc comunicarea interculturală ghidați de cadrul didactic, profesorul fiind cel care stabilește activitatea, conduita fiecăruia, aportul de cunoștințe și, nu în ultimul rând, impactul. Rolul determinant în comunicare este al cadrului didactic, prin organizarea, derularea și evaluarea rezultatelor activităților propuse. Rolul profesorului ajunge astfel în spectrul educativ non-formal și necesită o foarte bună pregătire teoretică și practică, experiență și abilități de comunicare deosebite pentru a avea succes. Copiii percep foarte repede orice abatere, orice disfuncționalitate, iar acest lucru este de natură să compromită procesul educativ.

Pe baza experienței, profesorul poate folosi orice prilej pentru a-l transforma în factor educativ intercultural/multicultural, cel puțin pentru atingerea țintelor de acceptare și toleranță a diferențelor, concentrându-se însă pe latura afectivă și empatică, o componentă puternică a educației pentru viață care nu permite nicio eroare sau eșec. Succesul activităților cu caracter educativ, de voluntariat, ecologice, artistice garantează și reușita comunicării interculturale, dacă sunt create și organizate astfel încât să cuprindă schimb intercultural de calitate.

Comunicarea interculturală este, așa cum am văzut, o valență esențială a educației pentru viață și o componentă fundamentală a definirii personalității și caracterului unui adult, trebuie deci să devină preocuparea constantă a fiecărui cadru didactic, indiferent de disciplină sau nivelul la care predă sau de forma de învățământ. Pentru a reuși în acest demers, este necesar să avem și noi, ca profesori și mediatori ai interculturalității în microclimatul clasei noastre, câteva obiective, dintre care aș aminti următoarele: promovarea interculturalității, promovarea unei comunicări interculturale care să aibă ca finalitate optimizarea procesului instructiv-educativ; conștientizarea unicității culturii proprii și asumarea moștenirii comune a umanității; promovarea cooperării intra și interculturale; promovarea diversității prin afirmarea libertății culturale.

Concluzionând, direcția necesară și obligatorie în învățământul nostru modern, dar și în activitatea extrașcolară organizată în instituții de învățământ specializate, trebuie să asigure generațiilor tinere o temeinică pregătire pentru viață, în spiritul valorilor europene moderne, în măsura în care cadrul didactic are pregătirea și înzestrarea necesară atât ca moderator cât și ca formator al comunicării interculturale, devenind astfel promotorul al unei educații interculturale.

Aș încheia folosind cuvintele lui Pierre Dasein, care mi se par foarte elocvente vizavi de tema abordată: „Educătorul care practică o pedagogie interculturală va profita efectiv de prezența copiilor de origini diferite pentru a (re)valoriza cultura lor de origine și de a-i sensibiliza, în același timp, pe ceilalți la diversitatea culturală, dar va evita să impună o oarecare identificare, va evita stereotipiile, prezentarea culturilor în mod static.”

Bibliografie:

Ciolan, Lucian, *Pași către școala interculturală*, Colecția Sanse Egale, Ed. Corint, 2000;
 Cucuș, Constantin, *Educația. Dimensiuni culturale și interculturale*, Ed. Polirom, Iași, 2000.
 Cucuș, Constantin, *Educația. Iubire, edificare, desăvârșire*, Ed. Polirom, Iași, 2008;
 Malița, Mircea, *Zece mii de culturi, o singură civilizație*, București, Editura Nemira, 1998.
 Plugaru, Liviu; Pavalache-Ilie, Mariela (coord.), *Educație interculturală*, Ed. Psihimedia, Sibiu, 2007.

*** *O nouă provocare pentru educație – Interculturalitatea*, Editura Polirom, 2001

ROLUL ACTIVITĂȚILOR EXTRACURRICULARE ÎN ÎNVĂȚAREA ȘI DEZVOLTAREA PERSONALĂ

*Prof. Zamrii Gabriel,
Clubul Sportiv Școlar "Steaua", București*

„A instrui pe tineri cum se cuvine, nu constă în a le vâri în cap mulțime de cuvinte, fraze, expresiuni și opinii din diferiți autori, ci a le deschide calea cum să priceapă lucrurile.”

John Amos Comenius

Dezvoltarea personală este un proces desfășurat de-a lungul vieții. Este o cale de a ne evalua abilitățile noastre, luând în considerare scopul nostru în viață și obiectivele pe care le-am stabilit, în vederea realizării și maximizării potențialului nostru. Dezvoltarea personală a fiecărui individ depinde în mare măsură de conștientizarea și identificarea acelor nevoi (informații, abilități, competențe) care vor conduce spre atingerea scopului.

La nivelul școlii învățarea și dezvoltarea personală au un rol esențial. În afara ariei curriculare, în activitățile extrașcolare se urmărește identificarea și cultivarea corespondenței optime dintre aptitudini, talente, cultivarea unui stil de viață civilizat, precum și stimularea comportamentului creativ în diferite domenii. Începând de la cea mai fragedă vârstă, copiii acumulează o serie de cunoștințe punându-i în contact direct cu obiectele și fenomenele din natură. Activitățile extracurriculare sunt activități complementare activităților de învățare realizate în clasă, urmăresc lărgirea și adâncirea informației, cultivă interesul pentru diferite ramuri ale științei, atrag individul la viața socială, la folosirea timpului liber într-un mod plăcut și util,

În sistemul românesc de învățământ sunt utilizate deopotrivă sintagmele „activitate extrașcolară” și „activitate extracurriculară”. Uneori, diferite documente școlare sau studii în domeniul educației consideră cei doi termeni ca având aceeași semnificație și îi utilizează fără nicio diferențiere, altele sunt considerați termeni complementari și sunt utilizați împreună. Alte documente și regulamente în domeniul educației utilizează sintagma de „activități educative școlare și extrașcolare”.

În literatura de specialitate străină nu se face o diferențiere între cei doi termeni, fiind utilizată cu prioritate sintagma „extracurricular activities”

Managementul activităților extrașcolare constă în proiectarea, organizarea, monitorizarea și utilizarea unui set de instrumente de gestionare a relațiilor profesori – elevi, pe de o parte, și elevi – elevi pe de altă parte. Acest set de instrumente este pus la dispoziția învățătorilor și profesorilor pentru a le facilita munca și pentru a-i ajuta se edifice un mediu de activitate sănătos, reconfortant.

De-a lungul anilor, activitățile extrașcolare au luat forme variate, toate având ca scop învățarea nonformală și petrecerea în mod plăcut a timpului liber. Prin aceste activități, care cuprind domenii și arii foarte mari, elevii își pot dezvolta anumite competențe și abilități necesare unei bune dezvoltări armonioase pentru o integrare în societate. Când vorbim de activități extrașcolare, ne referim la acel program la care elevul participă după ore și ar trebui să facă acest lucru cu plăcere deoarece scopul este acela de a-i forma abilitățile necesare unei bune dezvoltări, formării personalității elevului care își va găsi prin acestea înclinațiile, talentul și domeniul în care ei vor fi performanți.

Meseria de învățător/profesor urmărește obiective deosebite: pregătirea copiilor și adolescenților din punct de vedere academic, dar și pregătirea lor pentru viață, Schimbările continue

care se produc în mediul social, particularitățile curriculumului, diferențele individuale între copii, fac ca această muncă să fie concomitent pe cât de provocatoare, pe atât de solicitantă.

În activitatea mea profesională la catedra de handbal a Clubului Sportiv Școlar "Steaua" am reușit îmbinarea cu succes a activităților din aria curriculară cu cele învățate și perfecționate în activitatea sportivă de performanță. Am observat că marea majoritate a sportivilor aveau rezultate bune și foarte bune la învățătura, și chiar dacă la terminarea junioratului unii dintre ei nu au mai continuat cu sportul de performanță aceștia au avut o bază bună de a se orienta spre diferite meserii sau învățământul universitar.

Astfel, se impune ca în școala contemporană să se îmbine activitățile curriculare cu cele extracurriculare, iar parteneriatul educațional devine astfel o necesitate. Activitățile extracurriculare sunt o modalitate de a înscrie școala în viața comunității, de a lărgi orizontul de cunoaștere al copiilor, de a le stimula curiozitatea și sentimentul de apartenență.

În urma unor studii s-a constatat că elevii care participă consecvent la activități extracurriculare au un nivel mai redus de agresivitate, lucru care este de dorit să fie luat în calcul de către elevi, părinți și cadre didactice și nu în ultimul rând de forurile superioare, pentru diminuarea violenței.

Activitățile extrașcolare diverse la care au acces elevii, promovate de către mass media, oferă cadru propice pentru consumul energetic și eliberarea de tensiune acumulată. Și de aici desprindem valența educativă – ele servesc dezvoltării copiilor, atât sub aspect cognitiv, lărgind orizontul lor de cunoaștere și îmbogățindu-l cultural, cât și sub aspectul formării morale și spirituale.

Ca orice demers orientat către o finalitate, activitatea extracurriculară presupune o anume structurare și organizare, asigurate de corelarea activităților de proiectare, implementare și evaluare. Reușita activităților extracurriculare rezidă deci în gestionarea celor trei procese și în asigurarea relației ce se stabilește între acestea.

Oricât ar fi de importantă educația curriculară realizată prin procesul de învățământ, ea nu epuizează sfera influențelor formative exercitate asupra copilului. Rămâne cadrul larg al timpului liber al copilului, în care viața capătă alte aspecte decât cele din procesul de învățare școlară. În acest cadru, numeroși alți factori acționează, pozitiv sau nu, asupra dezvoltării elevilor. Educația extracurriculară (realizată dincolo de procesul de învățământ) își are rolul și locul bine stabilit în formarea personalității copiilor noștri. Educația prin activitățile extracurriculare urmărește identificarea și cultivarea corespondenței optime dintre aptitudini, talente, cultivarea unui stil de viață civilizată, precum și stimularea comportamentului creativ în diferite domenii. Începând de la cea mai fragedă vârstă, copiii acumulează o serie de cunoștințe punându-i în contact direct cu obiectele și fenomenele din natură.

Activitățile extrașcolare, bine pregătite, sunt atractive la orice vârstă. Ele stârnesc interes, produc bucurie, facilitează acumularea de cunoștințe, chiar dacă necesită un efort suplimentar. Copiilor li se dezvoltă spiritul practic, operațional, manualitatea, dând posibilitatea fiecăruia să se afirme conform naturii sale. Copiii se autodisciplinează, prin faptul că în asemenea activități se supun de bună voie regulilor, asumându-și responsabilități.

Indiferent de tipul activităților extracurriculare urmate, efectul acestora pare să fie în toate studiile realizate pe această temă unul pozitiv. Participarea la activități extracurriculare corelează cu numărul de ani petrecuți în școală. Conform unui studiu efectuat în 2001 de Barber, Eccles și Stone elevii care au participat la activități extracurriculare, indiferent de tipul acestora, au avut un parcurs educațional mai lung și cu rezultate mai bune. Participarea la activități extracurriculare scade probabilitatea de abandon școlar. Printre factorii care pot reduce riscul de abandon școlar se numără și gradul de implicare în mediul educațional, care poate fi influențat de activitățile extracurriculare. Feldman și Matjasko (2005) menționează rezultatele unui studiu conform cărora participarea la activități extracurriculare între 1 și 4 ore săptămânal corelează cu scăderea probabilității de abandon școlar. Alte studii (Mahoney, 2000; Mahoney & Cairns, 1997) semnalează o corelație pozitivă între

probabilitatea de a rămâne în școală și participarea la activități extracurriculare în rândul elevilor cu risc crescut de abandon.

Cele mai răspândite activități extrașcolare sunt excursiile și vizitele la muzee, teatre, operă, balet, etc. Activitățile ecologiste (curățarea parcului orașului, popularizarea bicicletei ca mijloc de transport, promovarea reciclării), olimpiadele școlare, vizitele la instituții publice sau la alte obiective de interes comunitar, activitățile sportive dar și acțiunile de caritate sunt de asemenea frecvent întâlnite.

Conținutul activităților extrașcolare nu este fixat de programa școlară, ci este elaborat împreună cu elevii conform intereselor și dorințelor lor. Adesea, obștiunile lor merg spre activități care corespund intereselor vârstei lor, spre teme de actualitate, care lasă câmp larg inițiativei și creativității.

În concluzie, pot spune că activitatea extracurriculară e o componentă educațională valoroasă și eficientă căreia orice cadru didactic trebuie să-i acorde atenție, adoptând el, în primul rând, o atitudine creatoare, atât în modul de realizare al activității, cât și în relațiile cu elevii, asigurând astfel o atmosferă relaxantă care să permită stimularea creativă a elevilor.

„Să nu-i educăm pe copiii noștri pentru lumea de azi! Această lume nu va mai exista când ei vor fi mari și nimic nu ne permite să știm cum va fi lumea lor. Atunci să-i învățăm să se adapteze!” (Maria Montessori – „Descoperirea copilului”)

Cuvinte cheie: pregătire, autodisciplină, educație, aptitudini, talent

Bibliografie:

IONESCU, M.; CHIS, V. – Mijloace de învățământ și integrarea acestora în activitățile de instruire și autoinstruire, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2001

CRISTEA S. Rolul educației extracurriculare în formarea personalității copiilor. În: Tribuna Învățământului, nr.1223, 25 noiembrie – 01 decembrie 2013

ECCLES, J. S. & BARBER, B. L. Student Council, Volunteering, Basketball, or Marching Band: What kind of Extracurricular Involvement Matters?, Journal of Adolescent Research, 14, p. 10-43, 1999.

ECCLES, J. S.; BARBER, B. L.; STONE M. & HUNT, J. Extracurricular Activities and Adolescent Development, Journal of Social Issues 59, p. 865-889, 2003.

MECTS, Raport asupra Stării Sistemului Național de Învățământ, 2010 http://www.romaniacurata.ro/spaw2/uploads/files/Starea_Învățământului_2010